

DE LOFZANGEN ISRAËLS

VERHANDELINGEN EN PREKEN OVER DE PSALMEN

DEEL I

Door

Dr. H. F. Kohlbrugge
1803-1875

Predikant te
Elberfeld, Duitsland

STICHTING DE GIHONBRON
Voltaweg 18
MIDDELBURG
2010

INHOUD

1. Psalm 1

Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in de raad der goddelozen, noch staat op de weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters; enz.

2. Psalm 8. Geboortepsalm van Christus

Een Psalm van David, voor de opperzangmeester, op de Gittith.

O HEERE, onze Heere, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde! Gij, die Uw Majesteit gesteld hebt boven de hemelen. Enz.

3. Preken Psalm 13; een Psalm over vijfderlei kruis

Een Psalm van David, voor de opperzangmeester. Hoe lang, HEERE, zult Gij mij steeds vergeten? Hoe lang zult Gij Uw aangezicht voor mij verbergen?

Eerste preek, vers 1-3

Tweede preek, vers 4

Derde preek, vers 5 en 6

4. Psalm 16. EEN PSALM VAN CHRISTUS' LIJDEN EN OPSTANDING

Een gouden kleinoord van David. Bewaar mij, o God! want ik betrouw op U. O mijn ziel! gij hebt tot de HEERE gezegd: Gij zijt de HEERE, mijn goedheid raakt niet tot U; maar tot de heiligen, die op de aarde zijn, en de heerlijken, in dewelke al mijn lust is.

4. Psalm 23; vier leerredenen: De Heere is mijn Herder

Een Psalm van David. De HEERE is mijn Herder, mij zal niets ontbreken.

Eerste preek, vers 1-3

Tweede preek, vers 4

Derde preek, vers 5

Vierde preek, vers 6

5. Psalm 24. EEN PSALM OVER DE VERHOGING VAN CHRISTUS

Een Psalm van David. De aarde is des HEEREN, mitsgaders haar volheid, de wereld, en die daarin wonen.

6. Psalm 25, 6 preken

Eerste preek, vers 1-3

Tweede preek, vers 8, 9

Derde preek, vers 12, 13

Vierde preek, vers 15 -17

Vijfde preek, vers 18

Zesde preek, vers 20

Voorwoord, behorend bij Psalm 1

"Gaarne voldoe ik aan Uw verlangen, geliefde W., [Matthijs Westendorp] naar enige opmerkingen van mijn hand bij het lezen van den eerste Psalm", zo schreef dr. H.F. Kohlbrugge, s.d. februari 1845, aan zijn vriend bij de toezending van de navolgende verhandeling, die tot dusver slechts in kopij in de handen van enkelen was, maar nu tot onze grote blijdschap door de druk mag worden gebracht in wijder kring. In deze verklaring komt zowel de scherpsnijdende als vertroostende waarheid van de eerste Psalm tot haar volle recht; het onderscheid tussen "de rechtvaardige" en "de goddeloze", voor het oog zo menigmaal verborgen, vindt men hier duidelijk omschreven. De lijn tussen wezen en schijn, - tussen waarheid voor God en Zijn heilige Wet, en leugen en mensenvond, - wordt door de diepste schuilhoeken van het menselijk hart heengetrokken, opdat de mens, aan zichzelf ontdekt, niet met de schijn zich vleie en tevreden stelle, maar het gezet hebbe op het wezen der dingen zelf, op het wezen der goddelijke waarheid, op God zelf en Zijn onbedrieglijk en almachtig Woord.

Deze verklaring geeft ons verder een sleutel, die in de hand van de Heilige Geest ons mag dienen tot ontsluiting van de schat der Goddelijke heilswaarheid, in de Heilige Schrift neergelegd, tot steun en troost voor de ellendige, die door de wet veroordeeld, het leven in eigen hand niet meer kan vinden, maar door zijn grote nood gedreven is en wordt, om de toevlucht te nemen tot de genade, die hem geschonken is in de openbaring van onze groten God en Zaligmaker Jezus Christus, in het Woord, dat vlees geworden is en onder ons heeft gewoond, om in Hem te volharden en alzo te overwinnen. Zo diene ook dit stuk "Schriftuitlegging" van onze nu zalige leraar menigeen ter ontdekking, vertroosting en versterking in ons allerheiligst geloof.

Amsterdam, februari 1882,

Ds. H.A.J. Lütge. v.d.m.

Toelichting

Deze verhandeling over Psalm 1 werd door Kohlbrugge in het Nederlands op verzoek van zijn *geliefde vriend W.* geschreven in 1845 en voor de eerste maal door Ds. H.A.J. Lütge uitgegeven in 1882 bij de Fa. Scheffer & Co. te Amsterdam. De Duitse tekst stamt uit de *Schriftauslegungen*, Heft-20 (Elberfeld, 1921) en is een vertaling van de oorspronkelijke Nederlandse tekst. Ds. D. van Heyst te Ommen deelde ons mee, dat de *geliefde vriend W.* Matthijs Westendorp is en dat de Duitse vertaling van de hand van Ds. Benjamin Lütge is. Deze was van 1901 predikant van de Niederlandisch-Reformierte Gemeinde te Elberfeld en hij vertaalde Psalm 1 in het Duits voor de door hem geredigeerde *Schriftauslegungen*.

Deze uitgave kwam tot stand onder auspiciën van de Vereniging tot Uitgave van Gereformeerde Geschriften. Deze vereniging heeft in haar fonds nog verscheidene geschriften van Kohlbrugge ter beschikking. De catalogus kan aangevraagd worden bij *Echo*, Johan van Oldenbarneveltlaan 10, 3818 1113 Amersfoort, tel. 033 - 613225. W. Balke

OVER DE EERSTE PSALM

Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in de raad der goddelozen, noch staat op de weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters;

Maar zijn lust is in des Heeren wet, en hij overdenkt Zijn wet dag en nacht.

Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, en welks blad niet afvalt; en al wat hij doet, zal wel gelukken.

Alzo zijn de goddelozen niet, maar als het kaf dat de wind heendrijft.

Daarom zullen de goddelozen niet bestaan in het gericht, noch de zondaars in de vergadering der rechtvaardigen.

Want de Heere kent den weg der rechtvaardigen; maar de weg der goddelozen zal vergaan.

De auteur van de eerste Psalm is degene, die alle Psalmen bijeengebracht heeft of, wat waarschijnlijker is, David zelf. De Psalm is een loflied waarin beschreven wordt wat bij God waarachtig is, zonder in aanmerking te nemen hoe de dingen zich naar het zichtbare aan ons voordoen (Hab. 3:17-19; Hoséa 6:2; Pred. 8:12). Naar het zichtbare schijnt deze Psalm evenveel onwaarheden als woorden te bevatten. Het is als met David, die in Psalm 69:4 zegt: "Ik ben vermoeid van mijn roepen, mijn keel is ontstoken, mijn ogen zijn bezweken, daar ik ben hopende op mijn God." Of met Asaf, die over de vaders klaagt, dat zij waren "een wederhorig en wederspanning geslacht, een geslacht, dat zijn hart niet richtte, en welks geest niet getrouw was met God. Zij hielden Gods verbond niet, en weigerden te wandelen in Zijn wet" Psalm 78:8-10; vgl. ook Psalm 88; Psalm 13; Psalm 6:7 en 8).

Wie echter uit eigen ervaring kennis heeft aan wat in deze Psalm staat, zegt ook na veel gebed en lijden: "Toch is het waar, zo heb ik het ervaren, en zo ervaar ik het nog" Psalm 20:9; Psalm 18:47-51; Psalm 11:7; Psalm 12:4-8; Psalm 9:11; Psalm 7:18; Psalm 4:9; Spr. 29:18 en 28; Spr. 4; Psalm 128).

Vers 1 naar het Hebreeuws: ***Gelukzaligheden des mans, die niet wandelt in de raad der goddelozen, noch staat op de weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters.***

Dat is het "nochtans" waarin de dichter uitbreekt en waarin de Geest des Heeren hem boven het zichtbare uittilt en hem doet jubelen over het heil van alle heiligen des Heeren. Het is alsof hij zich niet bekommert over zijn eigen leed, zijn eigen strijd, zijn eigen doen, maar zich verheugt over het heil van de ander, alsof hijzelf niet meer in leven was. Hij begint net als de Heere begon op de berg, toen Hij Zijn mond opende, Zijn discipelen onderwees en sprak: "Zalig zijn zij, zalig zijt gij, wees vrolijk en getroost" (Matth. 5:1-12; vgl. 1 Petrus 4:14). Zo zegent, zalft en overlaadt het Woord met zaligsprekingen al degenen, die de geboden Gods en het getuigenis van Jezus bewaren, opdat zij de moed niet verliezen, de smaad van Christus voor grotere rijkdom achtend dan de schatten van Egypte Psalm 4:4, 7 en 8).

Ja waarachtig, deze Psalm is als een met vreugde vervullende voorhof van een huis, waarin overigens louter klagen en steunen is, zuchten, geweent en twijfelmoedigheid, en een roepen en schreeuwen tot de Heere, de almachtige Heerser en rechtvaardige Rechter: "Hoe lang nog, hoe lang nog?" en "Immers zijt Gij mijn deel, mijn God." "Immers zijt Gij met mij" Psalm 56:10). Tegen al die hartverscheurende klachten in, tegen al het vergaan en wegzinken in grondeloze modder in, tegen al het overspoeld

worden door golven en baren in, gaat hier een "nochtans" van zaligspreking voorop, opdat iedere aangevochtene van boven uit het hart van God een sterke troost zou hebben, terwijl hierbeneden alles samen met alle geestelijke machten des satans zich tegen hem keert en hem naar het lijkt zelfs namens God toeschreeuwt in het hart: "Houd toch op, laat het maar los, het is uit, het is afgelopen, het is verloren." Zo dacht eens David bij zichzelf, toen hij werd vervolgd door Saul: "Nu zal ik een der dagen door Sauls hand omkomen" (1 Sam. 27:1; vgl. Psalm 40). En Asaf klaagt: "Zal dan de Heere in eeuwigheden verstoten, en voortaan niet meer goedgunstig zijn? Houdt Zijn goedertierenheid in eeuwigheid op? Heeft de toezegging een einde, van geslacht tot geslacht? Heeft God vergeten genadig te zijn, heeft Hij Zijn barmhartigheden door toorn toegesloten Psalm 77:8-10)?"

Welke die gelukzaligheden zijn, zegt het Woord in vers 3. De mens van wie deze gelukzaligheden zijn, aan wie ze als zijn eigendom worden toegekend, zodat ze waarachtig zijn gelukzaligheden zijn en iedereen ze voor hem moet laten staan, zonder er met allerlei streken, list en kunsten, met ontkenningen en veroordelingen, met onderdrukkingen en kwellingen of welk ander nog erger middel ook, iets tegen te vermogen, wordt aldus beschreven:

Die niet wandelt in de raad der goddelozen, noch staat op de weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters.

Dit is niet een beschrijving van een mens naar innerlijke deugden, naar inwendige aangeboren eigenschappen of iets van dien aard, maar een beschrijving van een mens in zijn doen en laten, in zijn beweging, in zijn gaan, staan en zitten, zoals het hier in een climax beschreven wordt. Men pleegt immers in het gewone leven eerst te gaan, dan te staan en dan te zitten. Goddelozen zijn zulke mensen die van de weg der gerechtigheid, van de rechte lijn waarin de weg Gods getrokken is, naar rechts of naar links zijn afgeweken. Zondaren zijn naar de betekenis van het Hebreeuwse woord degenen, die zich op glibberige paden begeven en dusdoende bij de eerste de beste beweging uitglijden en vallen, al spannen zij zich nog zo in om overeind te blijven. Spotters zijn zulken, die eenvoudige woorden, waarvan zij de waarheid best gevoelen, op allerlei manier verdraaien om ze voor zichzelf en bij anderen krachteloos en belachelijk te maken Raad ia datgene wat zij als zeker hebben vastgesteld, .wat alleen geldigheid mag hebben op straffe van de ban, omdat de meerderheid het zo heeft beslist. Weg is hier de manier van doen en leven en gestoelte is daar waar zij samenkomen, de plaats van hun vergadering. Vergelijk Psalm 107:32, waar van de raad der oudsten sprake is. In Psalm 57:5 klaagt David: "Mijn ziel is in het midden der leeuwen; ik lig onder stokebranden, mensenkinderen, welker tanden spiesen en pijlen zijn, en hun tong een scherp zwaard" (zie ook Psalm 58:1-4; Psalm 62:4 en 5).

De goddelozen, zondaars en spotters zijn al dezulken, die onder de wel zijn. Hun raad, hun weg wordt door de apostel Paulus uit Psalmen en profeten in het kort beschreven in Rom. 3:10-20. De apostel Johannes sterkt in zijn brieven de harten der eenvoudigen, die er maar niet toe kunnen komen om zich voor rechtvaardigen te houden, voor uit God geboren. Daarom schrijft hij in zijn eerste brief: "Kinderkens, dat u niemand verleide. Die de rechtvaardigheid doet, die is rechtvaardig, gelijk Hij rechtvaardig is. Die de zonde doet, is uit de duivel, want de duivel zondigt van den beginne. Hiertoe is de Zoon Gods geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels verbreken zou. Een iegelijk, die uit God geboren is, die doet de zonde niet; want Zijn zaad blijft in hem, en hij kan niet zondigen; want hij is uit God geboren" (3:7-9). De goddelozen, zondaars en spotters zijn dus zulken, die voor rechtvaardigen, Godvrezenden, voor gewetensvolle aanhangers en trouwe vrienden van de leer der

zaligheid gehouden willen worden en zichzelf daar ook voor houden, zodat het een verschrikkelijke laster schijnt te zijn hen en hun meningen met hun weg en hun samenkomsten zo te noemen als de Geest hier doet (vgl. Ez 22:24-31 en 20:1-4 en ook Hand. 6:13 waar wij over valse getuigen lezen, die van Stefanus zeiden: "Deze mens houdt niet op lasterlijke woorden te spreken tegen deze heilige plaats en de wet").

Uit de Psalmen van David en uit zijn leven is het intussen duidelijk genoeg, dat hij voortdurend een harde en bange strijd heeft moeten voeren met zulken die de pretentie voerden, dat zij de Heere evengoed vreesden en Hem dienden als hij, hoewel zij met hun werken toonden dat zij de Heere niet liefhadden, maar de zalving haatten die David van Hem, de Heilige, ontvangen had. Want "zij konden niet wederstaan de wijsheid en de Geest, door Welke hij sprak" (Hand. 6:10; zie ook 1 Joh. 2:20-29).

Ook blijkt uit de Psalmen dat de goddelozen, de zondaars en de spotters de door God verordende dienst vlijtig onderhielden, een tijd lang met David mee optrokken, van dezelfde gezindheid schenen te zijn als hij en met hem in enigheid des Geestes leken te verkeren, dat zij massaal in het huis des Heeren aanwezig waren, ook offerden, baden en zich op God verlieten als kinderen van het Koninkrijk. Daarom zegt Asaf in Psalm 50:16: "Maar tot de goddelozen zegt God: "Wat hebt gij Mijn inzetten te vertellen en neemt Mijn verbond in uw mond?" (zie ook Jes. 1 en Psalm 55:1-15).

Ik hoef hier niet te wijzen op de Saul die, hoewel God hem een ander hart schonk, hoewel hij een ander mens werd en "al die tekenen kwamen te dien dage" (1 Sam. 10:9), toch probeerde David te doden, omdat zijn werken boos waren, terwijl de werken van David in God waren.

"Want met menigten zijn zij tegen mij geweest, " zegt David in Psalm 55:19 en die menigte^ sprak net als de schare van de latere kinderen des Koninkrijks: "Wij hebben één Vader, God; en gij hebt de duivel." Zo plaatst de Schrift hier één man, die zij gelukzalig noemt, tegenover een menigte, die zij goddelozen, zondaars en spotters noemt.

Zo kan het niet anders gaan dan dat de menigte die ene beklagt, houdt voor een zonderling, voor een goddeloze, voor een zondaar, ketter en godslasteraar en hij moet door de hele wereld worden beschouwd als een verstoorder van de vrede, van de eenheid, van de rust en van alle goede, schone en lofwaardige inzetten. Als het er dus om gaat, is er naar het uiterlijke van die gelukzaligheid niets, te bespeuren, maar wordt veeleer de klacht vernomen: "Maar om Uwentwil worden wij de ganse dag gedood, wij worden geacht als slachtopoffering" Psalm 44:23). Want de hele menigte valt over die ene heen, tot zij hem met horens gestoten en in de woestijn gedreven heeft. Wat ligt er bij de eerste oogopslag voor gelukzaligheid in als huis, vader, moeder, vrouw, kind, broer, zuster, ambt, bestaan en rondkomen in deze wereld ons om der wille van de gerechtigheid ontvallen, en wij daar staan als eenlingen - en dat vanwege iets dat naar aller mening op zijn minst gehouden wordt voor een overdrijving of als een bewijs, dat wij overspannen zijn - en ons van al het zichtbare niet anders overblijft dan deze letters op papier. O gelukzaligheden, waarvan wij vanwege de droefenis der ziel als de aanvallen op z'n felst zijn nog niets gewaar worden, zodat wij met Ethan in Psalm 89:50 roepen: "Heere, waar zijn Uw goeder-tierenheden, die Gij David gezworen hebt bij Uw trouw?." Wat is toch het verschil tussen de ene en de menigte? Het antwoord lezen wij in vers 2:

In des Heeren wet is zijn lust, en hij overdenkt Zijn wet dag en nacht.

De menigte heeft een raad, een weg, een gestoelte en heeft daarin haar lust; de ene heeft daar geen lust in, en daarom gaat hij er niet in, staat hij er niet in, zit er niet in. Maar hij heeft des Heeren wet, daarin ligt zijn lust. Zo getuigt de Schrift, dat de

menigte geen lust heeft in Gods wet. Daarin ligt het hele verschil.

Heere betekent: "Ik zal zijn die Ik zijn zal"; met andere woorden: Geef u aan Mij over zoals u bent, zonder enig voorbehoud en u zult van Mij ervaren wie Ik ben. Wet is eigenlijk de onderwijzing om de pijl zo van de boog te schieten, dat men het gestelde doel treft. En overdenken zegt naar het Hebreeuwse woord zoveel als: met wat van binnen bruist en kookt helemaal ingenomen zijn en het in zich houden totdat het geuit moet worden. *Lust hebben* betekent niet een voorbijgaande ontroering, maar: zoals iemand lust en liefde heeft voor een bepaald handwerk of voor een tak van handel en zich daarin wil bekwamen, zo heeft de ene lust in de wet des Heeren.

Naar het zichtbare ziet dit verschil er echter heel anders uit. Want juist zij, die in de Schrift als goddelozen, zondaars en spotters te boek staan, hebben in hun gestoelte, dat hier exclusief geldt als de zetel van de waarheid en zuiverheid van weg en leer, de naam en de schijn, als hadden juist zij hun lust in de wet des Heeren en als overdachten zij heel bijzonder dag en nacht die wet. De ene man van dit loflied staat bij hen als met zwart krijt getekend. En nadat zij in hun gestoelte veel kwaads over hem gesproken en voor hem gewaarschuwd hebben, hebben zij hun beklag met hem, zo zij hem al niet verdoemen en zij bidden tot God, dat Hij hen moge bewaren voor de stand, de weg en de rust van hem, die de Schrift, waarvan zij beweren de juiste uitleggers te zijn, alleen gelukzalig noemt. Bovendien streven zij fanatiek naar Godegelijkheid en naar allerlei goede werken en deugden. Ze binnen veel en velerlei en zijn met woorden overal toe bereid - wat zij doen en laten, het moet allemaal voor God zijn, goddelijk en Gode welbehaaglijk heten. Die ene staat als het ware naakt voor hen en moet aanzien dat zijn gedrag door hen beoordeeld wordt volgens hun opvattingen van gerechtigheid en zedelijkheid, van deugd en godsvrucht, zoals Jobs gedrag door Elifaz beoordeeld werd (Job 22:5-10). Zo kunnen en mogen zij alles doen zoals het met hun lust en gezindheid strookt, maar de ene zal niets kunnen doen of het is toch boos en verkeerd. Kortom: zij zijn voor de wet en beschikken over de sleutels van het hemelrijk, maar hij is een boosdoener en moet daarom buiten de poort en aan het kruis.

Maar: "Wat hoog is onder de mensen, is een gruwel voor God" (Luk. 16:15). Het is dus zo dat wat een gruwel is onder de menigte bij God hoog staat aangeschreven. Want dat heeft zijn burgerschap, zijn uit- en ingaan, zijn doen en laten, zijn tering en nering, zijn handel en wandel in de hemelen, van waar het ook de Heere Jezus Christus verwacht, de Redder. En zo heeft dan die ene, hoewel hij in de kuil is neergelaten (Jer. 38:6), de ware verhoging weliswaar aan het kruis, weliswaar aan smaad naar de mensen, maar aan heerlijkheid naar God.

De Heere, die de harten kent en rechtvaardig oordeelt, maakt de ene tegenover de menigte tot een vaste stad, tot een ijzeren pilaar en tot koperen muren, opdat hij voor hun aangezicht niet zou vrezen. De Heere ziet neder uit de hemel, terwijl die twist gaande is en Hij spreekt aldus: "Zij daar hebben hun buik tot hun lust en zij overdenken op hun legersteden hoe zij iets verkeerd kunnen doen; maar deze - o, wat een gelukzaligheden - *heeft zijn lust in des Heeren wet en die wet overdenkt hij dag en nacht*. En wat bij hen 'tegen wet' is, is bij Mij 'voor Christus in wet' (vgl. 1 Kor. 9:21 waar volgens het Grieks staat: niet zijnde voor God zonder wet, maar voor Christus in de wet¹), ? want Hij bewaart Mijn woorden en doet ze zoals het recht is in Mijn ogen." Die anderen hebben hun lust en vinden die ook in hun instellingen en hun godsdienst, in zichzelf, in hun eerzucht en geldgierigheid en doen zich te goed aan wat zij doen en najagen. Zij stellen hun zaligheid daarin dat zij allerlei dingen weten te presteren, die

¹ Vergelijk 1 Korinthe 9:21, waar het in het Grieks alzo staat: "niet zijnde Gode onwettig, (of: wetteloos) maar Christo inwettig".

God nooit geboden heeft, waarvan Hij nimmer heeft gesproken en ook niets weet; terwijl zij niet vragen naar Gods wet en getuigenis, maar die veeleer onteren, hoewel zij aan hun doen de schoonste schijn geven, zodat men er niets tegen in kan brengen. Maar de ene kent geen ander brood en geen smakelijker spijs dan de wet des Heeren. "Hoe lief heb ik Uw wet, zij is al mijn vermakings, mijn betrachting de ganse dag", zegt David ergens anders; "Uw inzettingen zijn mij gezangen geweest ter plaatse mijner vreemdelingschappen"; "Ik heb Uw wet verkoren"; "Die kwade praktijken najagen, genaken mij, zij wijken verre van Uw wet. Maar Gij, Heere, zijt nabij, en al Uw woorden zijn waarheid." "Zie mijn ellende aan en help mij uit, want Uw wet heb ik niet vergeten." "Indien Uw wet niet ware geweest al mijn vermakings, ik ware in mijn druk al lang vergaan" Psalm 119).

Men moet wet hier dus niet verstaan met een slaafse geest, maar in de Geest der vrijheid der kinderen Gods. Niet als een aanhangsel of als iets dat naast, bij of achter het Evangelie komt, of als een bijzondere Goddelijke, geestelijke stemming, die er vandaag is en morgen niet meer, of als een ik weet niet wat voor een vergevorderd zijn ineen zekere heiligmaking naar de leer van de duivel en een opgeblazenheid van vleselijke wandel. Want dat is allemaal huichelarij, waarbij het vlees met al zijn heilige beschouwingen en oefeningen toch vol vijandschap blijft tegen het woord wet en zich in allerhande geestelijke goddeloosheid verschanst en verhardt.

Versta onder wet **de hele omvang, kern en inhoud, de hele zuiverheid, sierlijkheid en heiligheid van de gerechtigheid uit het geloof**. Zoals de apostel zegt: "Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen, en onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig en godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld, verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van de grote God en onze Zaligmaker Jezus Christus" (Tit. 2:11-13). En ook: "Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken" (Tit. 2:14).

Maar, zo zult u vragen, *wat is dan toch de hier bedoelde wet?* Is het dan niet de wet, die men op een leer van de rechtvaardigmaking laat volgen - hetzij als een stuk der liefde, hetzij als een derde stuk, dat van de heiligmaking, hetzij als iets dat er vanzelf uit voortvloeit, hetzij als het stuk der dankbaarheid?

Dat zij verre. Dat zijn allemaal leerstellingen van het bedenken des vleses, hetwelk vijandschap is tegen God, want het onderwerpt zich aan de wet Gods niet, want het kan het ook niet. Weet u het dan niet, dat wij buiten de wet gesteld zijn door overtreding van de wet, dat het der wet onmogelijk is, nu zij door het vlees krachteloos geworden is, ons te ontslaan van de wet der zonde en des doods?

Maar, zult u zeggen, *als ik geloof, zal ik toch ook lust hebben in de wet?*

Geliefden, geloof is geloof - en geen gepraat, geen theorie of hersenschim, maar leven en doen. Geloof in God en u zult het verstaan. Anders zult u steeds opnieuw naar het bedenken des vleses voor uzelf systemen ontwerpen, met een geloof dat overal op moeilijkheden stuit, daarin blijft steken en dat telkens weer bij het eigen ik uitkomt.

Want de Psalmist spreekt over de wet des Heeren, over de wet van Hem, die zijn zal die Hij zal zijn. Hij onderwijst ons, dat men gelaat, handen, lichaam en voeten bedekt hebbe met de vier vleugelen van de onderwerping aan alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat, zodat men niets zichtbaars of tastbaars, geen grond om te gaan of te staan heeft dan alleen Gods Woord en raad en louter drijft op de twee vleugelen van Zijn lof en Zijn genade. Want hoe zal een mens, een zondaar, weten wat hij doet, of er wat goeds in hem is? Wat zou er voor goeds zijn bij hem, die wel met het gemoed de wet Gods dient, maar met het vlees de wet der zonde? (Rom. 7:26). Als David hier

dus zegt: "Hij heeft in des Heeren wet zijn lust", moet dat niet worden verstaan in de zin van wat Paulus zegt in Rom. 7:22: "Want ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens." Want Paulus spreekt daar over de wet zonder er rekening mee te houden of er barmhartigheid is of, of hij genade gevonden heeft in de ogen van God. De apostel heeft daar het oog op de wet in haar *heerlijkheid, zuiverheid en heiligheid*, zoals hij de wet geestelijk kent. En hij heeft het oog op het feit dat wij geroepen zijn om de wet niet af te zwakken, maar geheel te houden.

Hier bij David echter moeten wij onder wet verstaan *de openbaring van de gerechtigheid van God, zoals die hem voor God bedekte en zoals de wet de gerechtigheid in zich verborgen hield tot de toekomst des Heeren*, totdat het werk des Heeren volkomen aan de dag zou treden.

Dat "hij lust daarin heeft" wil zeggen dat hij aan de gerechtigheid uit het geloof deel heeft; dat hij de gerechtigheid uit het geloof heeft leren kennen en verstaan; dat hij door het geloof zijn levenselement in de wet heeft, dat hij daarin is en leeft met heel zijn uit- en ingaan, met al zijn doen en laten, met alles wat hem beweegt, zodat hij aan die wet zich onderworpen heeft en zich onderwerpt. En omdat deze onderwerping aan de wet of aan de openbaring van de gerechtigheid des geloofs het werk is van de Geest der genade die in hem is, daarom is hier geen sprake van een afgedwongen dienst, maar van de in Gods oog volkomen vervulling van wat de wet zegt: "Gij zult liefhebben de Heere, uw God, met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten" (Matth. 22:37-40)! Zodoende zijn alle genegenheden van die mens, geheel en al, alleen daarin en alleen daarop gericht, in heel zijn bestaan, en daarin blijven zij ook.

Wet des Heeren betekent dus hetzelfde als *gerechtigheid Gods en het evangelie waarin die wordt geopenbaard; gerechtigheid uit het geloof* (vgl. Rom. 10:6 met Deut. 30:11vv).

Toen in de tijd van de apostelen de synagogen de wet des Heeren en haar uitleg en toepassing naar de eeuwige Geest versmaadden en verwierpen, of de wet naar hun eigen smaak verdraaiden en er een bijverschijnsel of aanhangsel van het evangelie van maakten of als iets tot de vervulling waarvan de mens door geloof of bekwaam-makende genade of door de kracht van de Geest min of meer geschikt gemaakt werd, kon de Geest der heiligheid en der gerechtigheid niet anders doen dan door de apostelen, zoals tevoren door de profeten, tegenover zo'n wet tot op- de laatste letter toe blijven persisteren en over de wet zo spreken als wij het in de woorden van onze Heere en van de apostelen vernemen. Naderhand heeft men ook deze taal des Geestes misverstaan en de wet des Heeren belast met datgene wat slechts gezegd was tegen de wet zoals vlees die verstond in zijn tegenstand tegen de genade. Dat vlees zegt in zijn waan: "Alles wat de Heere gezegd heeft, zullen wij doen; als het niet door onszelf is dan door de genade." Intussen blijft de vijandschap tegen de wet des Heeren daarbij bestaan. Daar komt het vandaan, dat men met zo'n begrip van het woord wet en wetten en geboden des Heeren de Schrift altijd leest met een bedeesd gemoed of er een andere betekenis aan hecht dan die de mening des Geestes is. Men denkt altijd aan iets wat naast, bij of na het evangelie komt en dat men zelf nog zou moeten doen. En zo blijft het bij gepraat over het doen of zuchten om te doen of bij de waan en het zelfbedrog, dat men al iets gedaan heeft of bezig is te doen - en het is toch nooit een doen dat recht is voor God. Het geweten zelf betuigt immers, dat men er geen rust in vindt.

Daarom, als u over wet leest, zoals in deze tekst, versta dat dan in de zin zoals Jesaja erover spreekt: "Tot de wet en tot de getuigenis. Zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben" (Jes. 8:20) en zoals Asaf zegt: "O mijn volk, neem mijn wet ter ore, neigt ulieder oor tot de redenen mijns monds. Ik zal mijn mond opendoen met spreuken, ik zal verborgenheden overvloedig uitstorten van ouds her" Psalm 78:1 en 2; vgl. Matth. 13:35).

Dat is namelijk de wet en het getuigenis, dat zijn de verborgenheden vanouds her, dat wij het onze kinderen zullen inscherpen en voor onszelf naar deze regel zullen wandelen: dat wij geloven in God, zo als het in deze hele Psalm 78 en in heel de Schrift wordt voorgehouden, onze hoop op Hem zullen stellen, Zijn daden niet vergeten en zullen doen wat Hij zegt, die wij als Heere aanroepen, tegen al het zichtbare in.

Om hierin bevonden te worden is nodig, dat u eens voor goed hebt leren verstaan, dat wij niet meer bevoegd zijn, in welk opzicht dan ook, om iets te doen, al was het ook maar het minste, van wat de wet zegt. Wat ook maar ooit in ons op moge komen van dit of dat te doen, is zelf al afgoderij en schending van de wet. Nochtans zijn wij waarachtig eraan gehouden en ertoe verbonden, dat wij gedaan zullen hebben, doen en bewaren al de woorden van deze goede, heilige en rechtvaardige wet, zonder ook maar een tittel of jota of iets wat men zelf voor niet zo belangrijk houdt, te ontbinden, te verzwakken of aan de kant te schuiven. Niets ter wereld kan ons ervan ontslaan, dat wij gebonden en gehouden zijn aan datgene waarin de Heere God ons naar Zijn evenbeeld heeft gemaakt en de zonde, die er tussen gekomen is, en de dood kunnen ons op geen enkele wijze daarvan een verontschuldiging of een vrijbrief bieden. De kern, het wezenlijke van dit alles ligt daarin, dat wij geloven in Hem, die hemel en aarde geschapen heeft en door wiens wil alle dingen zijn, en dat wij terwille van niets ter wereld daarvan zullen afwijken. Dat wij dit echter van de grondlegging der wereld af, daar in de hof van Eden, niet gedaan hebben, maar de duivel hebben geloofd en God de Heere hebben gehouden voor een egoïst - om die reden kan de heilige wet niet blijven liggen. Nee, die moet volkomen opgericht en tot op de kleinste tittel in ons vervuld worden, zonder dat we in rekening kunnen brengen dat wij duivel, zonde en dood in handen gevallen zijn en dat er in ons geen ademtocht meer is en geen vleugje van verlangen naar zijn wederoprichting en naar ons eigen weer opgericht zijn in de wet; of zonder dat we er rekening mee kunnen houden, dat er in ons geen idee meer is van wat Gode toekomt, van wat Hem waardig en voor Hem recht is.

Omdat elk schepsel zeer wel gevoelt, dat het aan de wet Gods gehouden is, maar de doodsstaat, waarin het ligt en zondigt, niet echt onder ogen ziet, zoekt men uit zichzelf of door middel van bekering, geloof, kracht en hulp van de Geest als uit werken der wet zich voor God te rechtvaardigen en rechtvaardig te zijn. Of men zoekt op de basis van rechtvaardigmakings theorieën naar zijn eigen begrippen een systeem van goede werken en heiligheid op te bouwen. Men wil niet verstaan, dat men uit zichzelf niet weet wat goed of kwaad is naar de Geest der heiligheid en dat men zichzelf niet in de macht heeft om ook maar een enkel werk te doen, dat goed is bij God.

Die ene daarentegen, die juist zijn gehouden zijn aan de wet Gods in de volle waarheid ervan erkent, rechtvaardigt God en doet afstand van zichzelf, van zijn eigen doen der wet, van zijn eigen inzicht en kennis en hij gelooft in God, hoe hij er ook aan toe moge zijn. Zich zo houdend aan het Woord van Zijn genade ervaart hij hoe die genade hem koninklijk leidt en hem houdt binnen de rechte paden. Hij vindt zich daarin ook verzekerd en verzegeld in de Heilige Geest, dat hij in de gerechtigheid wandelt en dat er aan hem niets aanstotelijks is.

Als u dan recht wilt wandelen, des Heeren wet wilt bewaren en Zijn geboden doen,

laat u nooit meer vangen door regels van *geloof én werk*, waarmee de duivel en zijn trawanten de wereld verleiden, waaraan uw hart zich ook graag verwarmt en waarin het tevens als verstrikt en gevangen ligt. Als u over wet, goede werken, liefde, heiligmaking, vruchten enzovoort hoort of leest, zet dan in de plaats van dat alles: geloof en opnieuw: geloof, zodat het bij u niet heet: geloof en werk, maar: *geloof alleen*. En versta dat dan niet zo: "Als ik geloof, zullen de vruchten daaruit voortvloeien, zal ik goede werken doen." Of: "Dat moet ik eerst als grondslag hebben om daarop te kunnen bouwen." Want zoals de vaste hand de pijl uit de boog recht in het doel schiet, en niet rechts of links ernaast, maar het gestelde doel raakt, zo zult u zich geleid zien tot het gestelde doel van de roeping Gods in zover u gelooft.

Wat de wet zegt, dat moet er wezen, zo moeten wijzelf wezen. Als het er u nu om te doen is, dat u zo bent en dat dit er is en dat er dus geen wet meer is die tegen u getuigt, heb dan afstand gedaan van uzelf, van wet en werk, hetzij tevoren of achteraf, en in plaats van dat alles geloof en u zult uit dat geloof rechtvaardig zijn en geen dode werken doen, maar leven.

Want het geloof is het werk dat alles wat de wet wil in zich bevat, niet naar het oordeel en begrip dat het vlees koestert, maar naar de mening des Geestes en die alleen kent de zin des Heeren. Het geloof nu houdt zich alleen bezig met Gods waarheid, trouw en barmhartigheid, het heeft alleen omgang met des Heeren Word, het is een zich zonder nader overleg onderwerpen aan dat Woord, ondanks dat alles van binnen en van buiten, van boven en uit de diepte, dit tegenspreekt en zegt: "Zo komt er niets van terecht."

Het geloof houdt zich vast aan *Gods wet, aan Gods eer, aan de diepten van Gods hart zoals het geopenbaard is in Christus Jezus, aan Zijn kennis* Het is zich ervan bewust dat God is, het is een rusten in God, geopenbaard in het vlees. Zoals het van zichzelf niets weet, zo weet het ook niets van alles wat zichtbaar is, hetzij het voor of tegen is, maar alleen van het leven en de waarheid Gods. Het geloof is de onomstotelijke grond van de heerlijkheid waarop Men hoopt; het is de zekerheid van wat God beloofd heeft en waarop men wacht. Het is de weerlegging van de tegenspraak: "U ziet er toch immers niets van." Het is een alles tot zwijgen brengend bewijs, dat het nochtans zo is, zo zal zijn, al zegt ook de hele wereld neen.

U moet zich dat geloof dus niet voorstellen als een aparte, bij andere dingen bijkomende werkzaamheid van de ziel, het verstand of de overreding, of als een hand en bijzondere machine, die iets aanneemt, zodat u zou moeten zeggen: "Wie zal in de hemel opklimmen om het daar voor mij te halen?" Zoals de Heilige Geest broedende zweefde over de wateren, nadat het Woord hemel en aarde geschapen had en daardoor alles ontvankelijk maakte om het Woord in zich op te nemen en door de kracht van het Woord alles wat het Woord sprak tot aanzijn bracht, zo zweeft Hij ook broedend over de harten en ontsteekt daarin, door de kracht van het Woord van alle genade, uit Zichzelf warmte en leven. Hij geeft dat in de haften, vanwege de nood en de chaos van de ziel, het onvergankelijk zaad ontvangen wordt, het levende en eeuwig blijvende Woord des Heeren, vol van genade, hetwelk alles tot stand brengt en voleindigt, en zie - *het is zeer goed*.

Dit Woord, dat ons gelukzalig prijst, verstaat dus onder wet die eeuwige wet en raad van Gods welbehagen in de Zijnen, volgens welke Hij alleen om der wille van Zijn grote Naam genadig zal zijn wie Hij genadig is, tot verheerlijking van Zijn Goddelijke deugden, *opdat Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus, daarin eeuwig roeme*. Het is als een nieuwe boom der kennis Gods en des levens, geplant midden in de hof van Zijn barmhartigheid en goedertierenheid, een boom die alleen goed is tot spijs en een lust voor het oog van hen van wie de Heere God alle tranen zal afwissen en die het

Lam hebben tot hun kaars, de Heere God tot hun tempel, tot hun loflied de lof van Zijn Naam en Hem zelf tot hun orgelspel.

Wie Gods wet kent: "Eet, Mijn liefste, drink en word dronken"; wie Gods Wet kent: "Dat stof, aarde en as door de kracht van de eeuwige goedertierenheid des Heeren bekleed mogen zijn met de rok van Zijn heil en met de mantel van Zijn gerechtigheid, in Hem, de Heere, zijn vrucht zal zien en uit Zijn volheid, naar Zijn beloften, leven zal hebben en overvloed en in alle dingen volkomen bevrediging"; wie die wet kent, die zelf rechte paden schept voor de voet, beplant met een overvloed aan vrede, en waarvan het einde vrede is - hoe kan zo een anders dan, vanwege de volzaligheid Gods, zijn lust hebben in de wet en die verkozen hebben en verkiezen tot zijn deel. Want hij ziet op het einde Gods. Dit is wat Mozes heeft gezegd: "Het leven en de dood heb ik u voorgesteld, de zegen en de vloek. Kiest dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw zaad" (Deut. 30:19) en wat Jozua heeft herhaald: "Kiest u heden wien gij dienen zult" (Jozua 24:15).

Er moge dan in de raad, op de weg en in het gestoelte van de anderen die hun eigen wegen uitkiezen en hun eigen begeerten najagen, sprake zijn van veel wandelen, gaan en zitten, van veel zich beroemen op het grote getal en op een algemeen aanvaard gevoelen en van veel staan voor de geldigheid der wet, terwijl men toch God onteert door overtreding van de wet, - zij mogen bovendien de naam van Joden, dat is Godlovers, dragen en spreken over hun rusten in het Woord, zich beroemen in God en zich breed maken als kenners van Zijn wil, als degenen die uitmaken hoe het wel en hoe het niet moet wezen, als mensen, die goed thuis zijn in het Woord: - de ziel van de ene haat de paden van de inbrekers, hij kan de wereld niet liefhebben, noch wat in de wereld is. Het is gerechtigheid, gerechtigheid, die hij najaagt; de verworpene is in zijn ogen veracht, maar hij eert degene, die de Heere vreest. Een ding heeft hij verkozen en daarin ligt al zijn lust, dat gehandhaafd zal blijven wie en wat goed is in de ogen des Heeren.

En hij overdenkt Zijn wet dag en nacht.

Daar wil niet mee gezegd zijn, dat hij dag en nacht de wet zit te overdenken en te overpeinzen zoals een egoïstische vrome, een geleerde of een monnik. Of dat hij hele dagen en halve nachten in het Woord zit te lezen en te studeren om er een zin of iets stichtelijks uit te putten en om dan zijn hart op te halen aan die overpeinzing. Er wil ook niet mee gezegd zijn, dat hij scrupuleus² het Woord uitpluist om te kijken wat hij doen of laten moet, opdat hij toch vooral niet iets zou doen wat misschien verkeerd zou kunnen wezen. Nee, bedoeld is, dat hij onvermoeibaar er alleen op uit is om te handhaven wat gerechtigheid is voor God, zodat zo vaak als er iets bij hem opkomt en hem tegemoet treedt, dat niet is naar de leer van Christus en naar de godzaligheid, terstond de liefde tot de gerechtigheid, de liefde tot God en de naaste, hem wakker moge schudden en aansporen om met zijn eigen wandel en met zijn getuigenis te laten blijken, dat hij met de ongerechtigheid geen gemene zaak maakt. Wel zou hij net zo lief altijd zijn mond willen houden, maar het brandt telkens weer als een vuur in zijn binnenste, zodat, al zou hij het graag voor zichzelf willen houden, het hem brandt op het hart en het telkens doorbreekt als een stroom. Het gaat hem om dit ene: dat hij zich met zijn God, met de levende God, zal heenslaan door een wereld, die in het boze ligt; dat hij zijn God, de God die hemel en aarde gemaakt heeft, midden door de brand en de ondergang van de wereldstad heen - een vuur dat ieder met zijn eigen begeerten in vlam zet - er als het ware doorheen en eruit zal dragen. Zoals zijn Heere is, zo is ook

² Consciëntieus angstvallig

hij in deze wereld; hij kan geen gemeenschap aanknopen met dat wat de leugen doet en de onschuldige verdoemt.

Daarom heeft iedereen, die de wet des Heeren overdenkt, er de naam van dat hij hatelijk, onverdraagzaam, eenzijdig en scherp is en moet hij meemaken, dat hij om der wille van de Naam des Heeren door alle mensen wordt gehaat, hoewel het einde van alles wat naar het vlees wandelt toe moet stemmen, dat hij louter liefde was en trouw.

Intussen kan het niet anders zijn dan zo: alles voert krijg tegen hem en ligt onophoudelijk met hem in conflict en probeert op allerlei manier, goedschiks of kwaadschiks, met vleierij of met in de grond trappen, het zo ver te krijgen, dat hij het veld ruimt, hun de handen oplegt en ten langen leste, uitgeput van zoveel bitterheid en strijd, van hen zal zeggen: "Goed dan, jullie zijn het." Maar hij ziet niet tegen mensen op en kent geen aanzien des persoons en al verdraagt hij het ook lange tijd, toch breekt het telkens weer los. Zoals hij de Heere kent, zo kent de Heere hem en Hij verbreekt voor zijn voeten alle strikken, die de bozen voor hem spannen. Zoals hij de lijdzaamheid van Christus bewaart, zo bewaart de Heere hem in elke ure der verzoeking. Zoals hij zich houdt aan het getuigenis des Heeren en dat getuigenis voorhoudt aan allen, opdat zij recht mogen staan in de gerechtigheid die voor God geldt en zo waarachtig vrijmoedigheid mogen hebben voor Hem in Zijn dag, zo staat de Heere met eeuwige trouw voor hem in en geeft hem dag en nacht de volheid van Vrede, een goed geweten voor Hem in de Heilige Geest, en laat Zijn vriendelijk aangezicht zodanig over hem lichten, dat hij dag en nacht levend wordt gemaakt om Zijn getuigenissen te onderhouden. Dag en nacht sterkt de Heere zijn hart daardoor, dat Hij in Zijn inzetten en rechten zijn pad verlicht tot de volle dag. Daarom geeft hij aan de wet des Heeren verre de voorkeur boven hun koren en most en allerlei overvloed, macht en wasdom.

Stellig beschikken de anderen over een brede weg, terwijl hijzelf nergens door of in kan komen, maar zich overal buitengesloten ziet vanwege de gerechtigheid. Stellig zijn die anderen er goed aan toe, zodat hun ogen uitpuilen van vet, terwijl hij is als een gast en vreemdeling, als een bange zwerver, als een duif, die op deze aarde geen rust vindt voor het hol van haar voet. Stellig hebben die anderen overal een plaats om te zitten, een ereplaats, terwijl hijzelf de voorhof der heidenen niet eens betreden mag. De anderen hebben op aarde alles, hun gaan en staan en zitten moet overal gelden, hij daarentegen geniet niet het minste aanzien, niets waaruit blijken kan, dat hij het toch is wie alle hemelen gelukzalig prijzen. Niets anders heeft hij dan een geschreven boek en dat is nog wel een boek waarop die anderen evenzeer zich verlaten en beroepen. Al heeft hij dus eigenlijk niets en is hij niets, die Ene, die hem gelukzalig spreekt, de Heere, de God der legerscharen, die hem in zijn ellende en verbijstering buiten de poort de ogen heeft geopend, zodat hij de Schriften ging verstaan, die troost en sterkt hem op zijn pelgrimage zo uit de beek van het heil en van de verademing, dat hij meer en meer duidelijk gaat zien hoe beproefd de redenen des Heeren zijn en hoezeer Hij is een schild voor allen, die op Hem vertrouwen.

Zoals hij de Heere kent als Degene die zijn ongerechtigheden genadig is, die zijn zonde en zijn wetteloosheden in het geheel niet meer gedenkt, zo heeft hij ook ontvangen verlichte ogen des verstands, om er meer en meer in bevestigd te zijn, dat de weg, de belijdenis en de kennis liggen in wat Spr. 8:20 zegt: "Ik doe wandelen op de weg der gerechtigheid, in het midden van de paden des rechts", maakt hem opmerkzaam op de getuigenissen des Heeren, spoort hem aan om aan Zijn wet vast te houden en die te handhaven als een wet waarvan geen tittel of jota vallen kan wil de Heere de Heere blijven en Zijn wil geschieden op aarde, zoals ook in de hemel. Hij zelf is op niets anders uit dan om in blijdschap geopenbaard te worden voor de Heere

en voor Zijn krachtige engelen. De tegenstand, de miskenning, de verdrukking, de eenzaamheid, het gevoel van in de steek gelaten te worden roept weliswaar allerlei angst, nood en mismoedigheid op. Maar midden in die nood en in het gevoel door God en mensen te zijn verlaten, dringt diezelfde wet, dat eeuwige trouwverbond waarbij de Heere gezworen heeft, dat Hij zijn God is, hem ertoe om nacht en dag zich te beroepen op die trouw, op de toezeggingen des Heeren, op Zijn Woord, op Zijn beloften, op Zijn eeuwige wet en zich daaraan vast te klampen. Hij weet immers dat hij in die wet in oprechtheid en van ganser harte wandelt. In alle worsteling tegen het zichtbare in pleit hij en smeekt of de Heere het zo bij hem moge bevestigen en waarmaken en aan de dag doen treden, als hij zijn hoop alleen op de Heere heeft gesteld en niet heeft omgezien naar ijdelheid. Zo wordt zijn hart ermee getroost, verkwikt en bemoedigd, dat de Heere aan zijn rechterhand is, dat Hij het de vijanden niet zal doen gelukken, dat Hij hem in geen enkel opzicht zal te schande maken, maar dat de Heere het woord, dat Hij tot Zijn knecht gesproken heeft en waarop hij hoopt, zal bekrachtigen.

Al heeft hij dan ook van buitenaf gezien geen enkel aanzien, toch heeft hij voortdurend iets in zich en is hij in iets, dat alle tegenstanders van de gerechtigheid te sterk af is. Hoewel zij het ook met een kwaad geweten bestrijden en, zich ertegen verharde; toch moeten zij voelen, dat de wandel en het getuigenis van die ene, die zich in al zijn benauwdheden sterkt in de Heere zijn God en in het Woord van Zijn mond, hun te sterk af zijn. Zijn overdenking van des Heeren wet bij dag en nacht maakt hun weg tot glibberige plaatsen waar zij op vallen, de grond wordt hun onder de voeten weggetrokken, zodat zij steeds opnieuw met al hun weer opgebouwde gronden wegzinken, hun gestoelte wordt verward en verstoord en hun raad wordt tot dwaasheid gemaakt.

Dat is uiteindelijk de werking van de wet zijns Heeren, waar hij zich op verlaat. Dat is de erfenis van Zijn knechten, want hun gerechtigheid is uit Hem en alles wat tegen hen in het geweer gebracht wordt, gaat als een stoppel in vlammen op. De menigte zoekt haar gelukzaligheid en rust en verstoort die zelf; zij weet dat zij niets heeft; om haar eigen lusten uit te vieren maakt zij van de nacht een dag en verliest zichzelf in een eeuwige nacht. Deze ene kiest en heeft gekozen des Heeren wet, het Woord van de eeuwig trouwe God en daarin heeft hij al zijn heil, zijn troost en eer, zijn goede verwachting in alle nood en ellende, in zwakheid en lijden, in moedeloosheid. Daarom zal er voor hem bij de Heere geen nacht zijn, maar het licht moet telkens weer over hem opgaan. Zijn dag is een eeuwige dag en midden in al zijn lijden, roepen en smeken, in zijn verzinken en zich nochtans houden aan de getuigenissen des Heeren zal hij gelukzalig zijn.

Vers 3: *Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, en welks blad niet afvalt; en al wat hij doet zal wel gelukken.*

Wij lezen hetzelfde in de profetie van Jeremia: "Want hij zal zijn als een boom, die aan het water geplant is, en zijn wortelen uitschiet aan een rivier, en gevoelt het niet, wanneer er een hitte komt, maar zijn loof blijft groen, en in een jaar van droogte zorgt hij niet en houdt niet op van vrucht te dragen" (17:8; vgl. ook Psalm 92:13-16; Spr. 12:3, 12, 13 en 19). Wie dit zelf niet beleeft, slaat er geen acht op hoe iemand zo'n getuigenis af kan leggen en dan toch in zulke hartverscheurende klachten kan uitbreken, alsof het nu met hem afgelopen was en de Heere, zijn God, dood zou zijn en alsof er niets van wat hier geschreven staat waar zou zijn, ja zelfs als stond het helemaal niet geschreven. Trouwens, welke ook de gelukzaligheden zijn van degene, die des Heeren wet bewaart, in gerechtigheid wandelt en niet naar ijdelheid omziet,

het is alleen in grote nood, in strijd en aanvechting, het is alleen waar al het zichtbare afgebroken voor de voeten ligt, dat de Heere de God van alle ontferming, in rijke mate al degenen, die op Zijn Naam en op Zijn Woord bouwen, met dit nochtans vertroost en hen overlaadt met het goede van Zijn huis. Het zijn ook naar het zichtbare waarachtige woorden, al is het ook zo, dat niemand er zin in heeft ze ter harte te nemen. Op het eerste gezicht is het weliswaar niet zo, maar toch zullen eerder hemel en aarde vergaan dan dat hij, die des Heeren wet verkozen heeft, niet zo zou zijn als hier van hem wordt getuigd.

Als men zich echter een oordeel vormt naar wat op *het eerste gezicht* valt waar te nemen, dan gebeurt juist het tegenovergestelde van wat hier geschreven staat, dan schijnt, wat de Geest der waarheid hier vermeldt van hem die in de waarheid van Christus is, een leugen te zijn. Want aan het begin is hij als een mosterdzaad, waar niemand acht op slaat. Het lijkt er niet in het minst op dat hij zal zijn als een boom in de takken waarvan de vogels komen nestelen. Hij lijkt veeleer op een valse herder, want allen, die hij voor schapen hield, vluchten bij hem vandaan. Hij wordt veeleer beschouwd als aller uitvaagsel, als een voetveeg, als een verleider, als iemand die de wet en de zeden verandert. Hij moet meemaken, dat zijn belijdenis en zijn getuigenis als vreemd en godslasterlijk verworpen worden. Zijn naam wordt gelijkgesteld met alles wat verkeerd is en door allen, die hun zaligheid liefhebben, vermeden moet worden. En verder, zoals een discipel niet meer is dan zijn meester, zo is hij veeleer als een plantje op de heide, waar niemand langs komt en dat door niemand wordt meegenomen. In geen enkele luthof, die het vlees voor zichzelf heeft aangelegd en op geen enkel wandelpad gunt men hem een plaats. Overal waar hij zich vertoont, wordt hij uitgeroeid en verworpen of iedereen besnoeit hem zo grondig, dat hij niet meer groeien kan. Want iedereen neemt zich voor zoals met Jeremia: "Laat ons de boom met zijn vrucht verderven, en laat ons hem uit het land der levenden uitroeien, dat zijn naam niet meer gedacht worde" (11:19). In zichzelf lijkt hij veel meer op een riet, dat door de wind heen en weer bewogen wordt dan op een boom, die storm en noodweer kan trotseren (Matth. 11:7).

Ach, wat kan hij zien van deze belofte en waarheid, veracht en vergeten als hij is, over niets aantrekkelijks beschikkend voor allen, die bij hem langs komen en die liever aan grillig struikgewas de voorkeur geven, aan wilde vruchtbomen, die wel in de meimaand voor het oog fraai in bloesem staan, maar toch tegen de winter niets opleveren, doornhagen, die, als iets er aan blijft hangen, vlees en kleren openrijten, holle wilgenbomen, ongeschikt als bouw materiaal; ja, bomen zo te zien, maar als de timmerman er met goed geld voor betaald heeft en er iets van maken wil, komt hij er bedrogen mee uit. Ze zijn zonder pit, hij heeft alleen maar schors in handen en het levert hem niets op.

Ach, wat kan degene die zijn lust heeft in Gods wet, van de belofte en de waarheid van deze Psalm zien, al gaat hij dan ook niet af op het zichtbare, maar is hij toch zelf voor alle indrukken van dat zichtbare ontvankelijk, als hij ziet, dat juist zij als bomen geworteld staan, die de Heilige Geest hier zondaars, *goddelozen en spotters* noemt. Zij groeien en bloeien, halen het beste vocht uit de grond en drinken van boven de dauw des hemels; ze hebben een brede, zeer brede kruin van bladeren en zijn in stad en land befaamd als schaduwrijke bomen. Hun kracht is fris en zij zijn als de koningen van het land.

De rechtvaardige echter is allerwegen als een balling, een gast, een vreemdeling en zwerver, zodat hij vaak misnoegd wordt en knorrig, zijn voeten glijden uit en het is hem als had hij tevergeefs zijn hart zuiver gehouden van ongerechtigheid, tevergeefs

zijn handen in onschuld gewassen Psalm 73; Psalm 37). Ach, als het heet: "Maar om Uwentwil worden wij de ganse dag gedood, wij worden geacht als slachtschapen", als men uitgescholden en belasterd wordt, geworden is als uitvaagsel van de wereld, als men een dwaas moet zijn en zwak om Christus' wil, opdat anderen wijs en sterk in Christus zouden zijn en zich allerlei ontberingen moet getroosten, als men als onbekend moet zijn, hoewel bekend, als stervende, hoewel men leeft, als men aan allerlei rampspoed onderworpen is en twijfelmoedig, zodat de dood in zo iemand werkt, als er strijd is, angst en nood en een gestadig roepen: "Hoelang, Heere, hoelang, Heere, merk op de stem van mijn gewezen, waak op, Heere, wees niet doof voor mijn geroep, laat het opkomen tot Uw oren, ik doe mijn bed zwemmen van tranen" en het bij dat alles dan nog is alsof God rookt tegen het gebed van Zijn volk Psalm 80:5) en alsof Hij geen acht slaat op hun klachten, zodat de jaren voorbijgaan in verzuchtingen en de dagen in ijdelheid, zodat het tenslotte is: "Het is genoeg, laat mij nu sterven, want ik ben niet beter dan allen, welker de wereld niet waardig was" (Hebr. 11:38), wat is daar dan voor overeenkomst met een boom? Hoeveel benauwde vragen, hoeveel aanvechtingen zouden hier nog aan kunnen worden toegevoegd? Er is immers van alle kanten tegenstand, onverstand, ondankbaarheid, en voor de heiligen Gods rest niets anders dan dat zij als krekels wegkruipen in een spleet en bijna stikkend in hun tranen hun ziel tot stilte brengen met hoop op God: *immers zal ik Hem nog loven; nochtans is Hij mijn God* Psalm 42; Spr. 12:18 en 2, 3:31-35).

Ja toch, ja nochtans: de roos in Saron, al wordt zij ook zevenmaal platgetrapt, wordt toch weer opgericht. "Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste, zie Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen en Ik zal u op saffieren grondvesten, en uw glasvensters zal Ik kristallijnen maken en uw poorten van robijnstenen. Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken" (Ies. 54:11, 12, 10).

Dat is het waardoor hij is als een boom: hij blijft in de goedertierenheid des Heeren, waarmee de Heere hem ook aan Zichzelf verbonden heeft. Dat Woord der genade waarin hij is, dat in hem is, dat in zijn mond gelegd is; dat Woord waarin de hemelen geschapen zijn en zonder dat Woord is geen ding geschapen, dat geschapen is; dat Woord van de gerechtigheid en van het leven, waarvan hij getuigt en dat met hem getuigt; dat Woord is sterker dan alles wat hem tegen is, maakt tot niets, tot ijdelheid en leugen, alles wat hem weerstaat, bewerkt dat hij, hoe meer hij in de grond getrapt en onder de duim gehouden wordt, toch opspruit, groeit en bloeit en opwast met een goddelijke wasdom. Terwijl alle grote, schaduwrijke en gewaardeerde bomen in het bos voor en na doodgaan, is hij als een wonderteken van de trouw des Heeren, altijd groen en fris, verjongd door de worstelingen heen, en alle overgebleven bomen van het veld buigen zich voor hem en neigen zich tot hem om deel te hebben aan zijn dauw en aan de sappen van zijn wortels.

Ja, wat trekt die wortel het sap omhoog. "Ik de Heere, behoed dien, alle ogenblikken zal Ik hem bevochtigen; opdat de vijand hem niet bezoeke, zal Ik hem bewaren nacht en dag", heet het in Jes. 27:3. Door de hand van de Almachtige is hij geplant aan waterbeken, niet op de hoogten, maar in de valleien. Hij is geplant in de diepte en alle beken komen van de hoogten samen in de diepte waar hij staat, om hem te drenken aan zijn voet en hem te verkwikken in zijn diepste wortels, om al de tere vezels, telkens fris, zo te doordringen, dat hij, niet te ontwortelen, van onderen ongezien zich verbreedt en van boven opschiet, een welige boom in de lusthof des Heeren, die in de handen klapt vanwege het gedrenkt worden uit de veelvuldige lof van God de Allerhoogste (Jes. 12:2).

Al moge het er dan lang de schijn van hebben dat zijn recht aan de Heere voorbij gaat

en al mogen de andere brede bomen niet zijn in de grond getrapt en verlaten zijn ook de spot drijven en uitroepen: "Hij verkwijnt, hij is verdroogd, het duurt niet lang meer of hij gaat dood", nochtans zullen de beekjes der rivier de stad Gods verblijden Psalm 46:5).

En als vanwege het hand over hand toenemen van de ongerechtigheid nergens meer iets van de Heilige Geest te bespeuren valt (Gen. 6:3; Joh. 7:39), zodat op klaarlichte dag overal mensen als blinden tasten naar de wand (Jes. 59:10), dan zal hij in zo'n jaar van droogte niet sterven, maar waarachtig vervuld zijn met de kracht des Heeren en welig tieren in de liefelijkheid van Zijn aangezicht. En terwijl hij rust in de armen van de eeuwige liefde, put hij met gejuich in zijn God uit het hart van de eeuwige ontferming, uit de vrije goedheid waar hij van getuigt, alle overvloed tot verheerlijking van de Heere, die hem geplant heeft tot Zijn lof, en niemand is in staat om hem uit te rukken. De Geest des Heeren Heeren, die hem vervult, neemt hem in bewaring; daarom wordt hij in der eeuwigheid niet beschaamd. Beschaamd worden zijn vijanden, maar hij blijft tot alle goede werken volkomen toegerust (Jes. 55:10, 11) en God zal het voor hem voleindigen. Daarom zegt de Psalm, dat hij er zo een is:

Die zijn vrucht geeft op zijn tijd.

Ja waarlijk, er is hoop op God. Hij hoort immers het gebed en Hij beschaamt niet het aangezicht van de oprechte. Wel is het waar, dat de oprechte juist daar het meest mee aangevochten wordt, dat hij geen vrucht ziet op alles wat hij gezaaid heeft en anderen kwellen hem steeds door te vragen naar vruchten en hij kan geen vruchten tonen (1 Sam. 1:10, 11, 2:8; Jes. 54:1; Gal. 4:27). Ondanks zoveel tekenen is er toch niemand die gelooft; allen beroemen zich op vruchten, maar hij moet er het zwijgen toe doen en wachten, zijn hoop stellend op God, op hoop tegen hoop. Alles treedt naar voren, werkt en bouwt op, trekt rond en zamelt in, het gaat als op volgeladen wagens, zodat Jeruzalem schijnt gebouwd te worden. Allerwegen wordt het loofhuttenfeest, een tafel vol met allerlei lekkemijen, de gasten nemen toe in aantal, velen zitten aan, er wordt veel lof geoogst, het Koninkrijk der hemelen wordt geweld aangedaan, de geweldenaars nemen het met geweld en ze stoten God en Zijn gerechtigheid van de troon. Naar het zichtbare wordt hij zelf echter in het nauw gedreven met de vraag of dat allemaal dan toch niet een planting des Heeren zou zijn (Ez. 9:7, 8). Intussen is hij niet in staat om met hun lied in te stemmen, terwijl omgekeerd zij het lied niet kunnen zingen, dat hij geleerd heeft; het is hun te vlug of te langzaam, te zacht of te luid. Niemand gelooft wat hij van de Heere en van de sterkte Zijner macht gehoord en geleerd heeft, en zo vervolgt hij dan zijn weg, kinderloos en zonder vrucht.

Maar wat is de vrucht, die de wereld geeft en heeft? Niet een eigen, maar een geroofde vrucht, een vrucht, die men zichzelf aangematigd heeft, die men van elkaar geleend en elkaar voorgespiegeld heeft, een vrucht, die de vuurproef nooit kan doorstaan (1 Kor. 3:13). Intussen moet en moge de wereld, die in het boze ligt, de voorrang hebben met vruchten en werken, met allerhande dienst, met feestvieren en wijn drinken, terwijl degene die in de gerechtigheid wandelt eenzaam en verlaten zit te treuren en roept tot God; hij zit als in een nacht en ziet geen licht. Maar ten laatste komt dat wat gezien wordt er toch anders uit te zien; het is dan afgelopen met al het feestvieren, met het drinken van wijn en sterke drank en niet het driest met de vuist op tafel slaan. Al dat mooie en heerlijke, dat schijngoddelijke en geestelijke lost zich dan ten laatste op in de ongerechtigheid waaruit het voortgekomen is, in het botvieren van de eigen lust en wil, die men eerst steeds achter al dat stichtelijke verborg, in ontbinding en verwarring, in duisternis en in allerlei modderpoelen van het zichtbare. Zo is hun tafel hun tot een valstrik geworden, zij kunnen niet meer rechtop gaan (Rom. 11:9, 10). Zij vasten om

de Geest, maar Hij is er niet. Zij komen aan de dag zoals zij zijn, onbekwaam tot enig goed werk, totdat zij met al hun nagemaakte vruchten verrot zijn.

Maar die vertrouwt op Uw genade bloot,

Ziet zich omringd van Uwe goedheid groot. Psalm 32:5 Datheen

Geliefden, wees toch niet bekommerd vanwege de vruchten, maar houdt n aan het Woord, waarin ook de hemel en de aarde zijn geschapen, en u zult van beneden allerlei vrucht zien opspruiten en ze boven uw hoofd zien uitbotten; 'aan Hem zult u uw vrucht zien, allerhande vrucht, rijk en overvloedig, want uw God is Koning en Hij wil niet dat Zijn koningskinderen er slecht uitzien.

Zoals een boom vruchten draagt op zijn tijd, goed gerijpte, volle vruchten, naar de aard van die boom, zo zal ook degene, die staat waar God wil dat hij staat, namelijk in de genade Gods, beladen zijn met vruchten der gerechtigheid, want God doet de werken, zodat het in alles gelden zal: "Het zal u in die ure geschonken worden." Als het dan de ure van de rechtvaardige is, zal ook alles wat tot de wandel voor God behoort in rijke mate bij hem voorhanden zijn (2 Petrus 1:8). Zoals in het Woord alles geschapen is en onderhouden wordt, zoals door dat Woord van de kracht Gods alles gedragen wordt en steeds in alles wordt voorzien, zoals de Geest des Heeren zich in alles werkzaam betoont, zo wordt de Geest des Heeren over ieder, die zich houdt aan dat Woord, steeds weer vaardig om dat te doen waartoe hij geroepen wordt en om alles verricht hebbende staande te blijven (Ef. 6:13; Psalm 18:36, 37).

Het is opmerkelijk dat wat vrucht des Geestes is, hier *vrucht van de rechtvaardige* wordt genoemd. Zoals degene, die in de wegen des Heeren wandelt, aan de Heere de eer toebrengt, omdat Hij hem heeft toebereid en de weg voor hem heeft gebaand, hem daarop heeft geplaatst en hem daarop en daarin bewaart, zo prijst anderzijds de Heere het werk van Zijn rechtvaardigen als was het hun eigen werk. De rechtvaardige is trouwens niet zo actief en evenmin zo passief als het in de discussies van het botte verstand wordt gedacht. God de Heere geeft hem een eerlijk hart; daarom belijdt hij van zichzelf, dat hij steeds weer oordeelt en kiest naar het zichtbare en niet naar God. Daarom is zijn oog gevestigd op de Heere en op Zijn genade en hij vertrouwt het Hem toe, dat Hij er hem in Zijn barmhartigheid doorheen zal dragen. Waar Gods wil voor hem openbaar is, daar bewaart hij zoveel mogelijk afstand van al het overige. En zoals hij het aan de Heere heeft toevertrouwd, zo geeft God hem koninklijk dat hij Zijn wil doet. Het onmogelijke is dan voor hem mogelijk en wat hij anders niet zou kunnen doen, doet hij nu van harte voor de Heere, Hij kent de Heere, zijn genoegzaam deel. Hij weet dat het de Heere is, die zijn erfdeel bewaart, van wie het goud is en het zilver, de aarde en haar volheid; dat Hij al zijn behoeften kent en er meer hart voor heeft om in al zijn noden te voorzien dan hijzelf een idee van zijn noden hebben kan.

De rechtvaardige schijnt een dorre boom te zijn, de zondaar en de spotter daarentegen worden geprezen als bomen in volle bloei. De ogen van de zondaars en spotters zijn onophoudelijk gericht op de rechtvaardige en ze zeggen tot zichzelf: "Wij zullen wel eens zien wat er van hem terecht komt." Hun doen legt alleen gewicht in de schaal en hij kan geen vrucht hebben en moet dus wel een verkeerde boom zijn, een mens met wiens gedachten, gevoelens en verwachting men deernis zou moeten hebben of die men moet afkeuren vanwege het al te stellige en overdrevene. Maar alles onder de hemel heeft zijn tijd: er is een tijd geweest voor de zondaars en de spotters, er komt ook een tijd voor de rechtvaardigen. God laat naar Zijn gerechtigheid diegenen hun gang gaan, die als Farao in zijn zaak driest handelen en geeft hun zoveel als zij menen van de genade nodig te hebben om aan God te laten zien, dat hun mening tegenover Hem de juiste is. Daartoe verhardt Hij hun hart, dat wil zeggen: Hij geeft hun de macht om tegen Hem in alles zo in het geweer te kunnen brengen, dat zij niet hoeven

te zeggen: "Ja, maar daarin bent U mij toch te sterk af geweest." Zo stelt Hij dan, in Zijn rechtvaardigen, aan wie Hij het geeft om getuigenis af te leggen van Zijn Woord, Zichzelf machteloos en gans ontbloot tegenover hen op - ik zeg: in Zijn rechtvaardigen, in het Woord alleen - om zo te laten zien wie de sterkste is.

Gedurende dit proces van de lankmoedigheid en de verdraagzaamheid Gods is het noodzakelijk, dat de goddelozen en zondaars bloeien en over de macht beschikken om Israel te verdrukken. Zij moeten zich gesterkt zien in hun aanwas en getal en moeten hun voorraadschuren al maar doen uitdijen - ze hebben immers alles van God mee, behalve Zijn Woord.

De rechtvaardige daarentegen moet wachten en hopen en blijven onder de druk en zich ermee getroosten, dat er licht in zijn woning is, maar buiten bij de bouwlieden en grootsprekers duisternis. Maar er is altijd een, tijd, een tijd die gekomen is en komen zal, dat het dwaze Gods wijzer blijkt te zijn dan de mensen en het zwakke Gods sterker dan de mensen.

Dat is de tijd van de rechtvaardige. Alsdan deze hier en gene daar met al zijn zich verheffen boven de rechtvaardigen (in welke positie of relatie zij beiden ook verkeerd mogen hebben) is vastgelopen, met al zijn aardse wijsheid en met al zijn macht, waarin hij meende over hemel en aarde te kunnen beschikken, te schande en tot niets geworden is, met zijn gevoel alles te kunnen regeren, alles te kunnen richten naar zijn idee van recht - als die daar dan staat met de banden ten hemel geheven en schreeuwt om hulp en raad, omdat Babel gevallen is en de lendenen gebroken zijn, omdat hun wijsheid is uitgeput en hun kracht geworden is tot vlas, en er geen kooien meer zijn om vast te houden, omdat zij de banden van de Heere en van Zijn Gezalfde van zich geworpen hebben, zodat de vaart ten verdere door niets meer kan worden gestuit, dan draagt degene, die des Heeren wet verkozen heeft, zijn vrucht. Dan gaat het in vervulling: *Jacob zal wortel schieten, Israël zal groeien en bloeien en het land zal zijn opbrengst geven*. Want er is loon voor de rechtvaardige; zijn arbeid in de Heere kan niet ijdel zijn. De rechtvaardige Rechter tooit hem met de kroon der rechtvaardigheid op Zijn tijd. Egypte en Israël stonden beiden voor de zee, beiden gingen zij er in, maar de Egyptenaren voelden wie hun wagens tegenhield. Toen brachten zij hun laatste vrucht voort, namelijk dat zij in hun verharding op de vlucht sloegen voor de Heere, toen zij voor het eerste Zijn Naam ontwaarden. Zij zonken als lood in de diepte en dat was de tijd waarop Israël zijn vrucht aanschouwde. Zo pakt God vaak de aarde bij de vier uiteinden vast en Hij schudt de goddelozen er van af. Maar de vrucht van Job, de man die volhardde bij de gerechtigheid van God, is zodanig, dat zijn laatste beter is dan zijn eerste - en dat hij sterft, oud en der dagen zat.

Zo is het toch alles wat in God gedaan is, is als de planting van een eikenboom, die vele geslachten overleeft en de eeuwen verduurt. De wereld heeft niet allen te kennen, die God kent. Degenen, die door de rechtvaardige in zijn dood verslagen worden, zijn zelfs meer dan die hij in zijn hele leven doodde. Het is niet mogelijk dat het Woord des Heeren, waar hij in gesteld is om Zijn lof te verkondigen en waar hij op vertrouwt, ten onder gehouden wordt. Het is sterker dan alle tegenstand; het zal doen waartoe het kwam toen het zich verbond met hem, die het in ere hield. Zoals hij, die het Woord bemint, zichzelf er innig mee verbindt, zo zal hij daarom vrucht voortbrengen en het moet hem gelukken, want hij *gaat* in des Heeren raad, hij *staat* in Zijn voornemen en hij *zit* in Zijn welbehagen. Hij is gebonden in het bundeltje der levenden en zo is hij een eeuwig groenende boom. Daarom volgt er:

En welks blad niet afvalt.

Op andere plaatsen van de Schrift wordt dit zo uitgedrukt: "De rechtvaardige zal in

eeuwigheid niet bewogen worden, de rechtvaardige zal in eeuwige gedachtenis zijn" (Spr. 10:30; Psalm 112:6) en: "Hij zal in eeuwigheid niet toelaten, dat de rechtvaardige wankele" Psalm 55:23; Psalm 62:3, 7). In Psalm 92:14-16 lezen wij: "Die in het huis des Heeren geplant zijn, dien zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods. In de grijze ouderdom zullen zij nog vruchten dragen; zij zullen vet en groen zijn, om te verkondigen, dat de Heere recht is; Hij is mijn Rotssteen en in Hem is geen onrecht."

Uit deze woorden blijkt, dat het beeld is ontleend aan de palmboom, die ook in de nieuwe tempel voorkomt. Men vergelijk Ezechiël 40 en vooral 41. De palmboom wordt voortgeplant uit jonge loten, die men uit de wortels van oude palmbomen neemt of uit zaadjes, die gezaaid worden. Als een oude palmboom doodgaat, kan het niet missen of er blijft de een of andere scheut van in leven. In het Grieks heet hij Phoenix. Tot zijn zeventigste jaar blijft hij in volle kracht en elk jaar brengt hij vijftien of twintig trossen dadels voort, elk met een gewicht van vijftien of twintig pond. Een bekend spreekwoord luidt: "Wie voor eeuwen zorgen wil, moet palmbomen zaaien." De palmboom is erg gesteld op water (geplant aan waterbeken). De verzorging die hij vereist, bestaat daarin dat hij om de vier of vijf dagen veel water krijgt en dat de onderste takken (bladeren), als ze beginnen door te buigen en te verwelken, worden gesnoeid. De afgeknotte stomp dienen als sporten van een ladder, waarlangs degene die de boom verzorgt, snoeit of wil plukken, omhoog klimt. Voor de weggesnoeide takken komen al gauw andere in de plaats, die trapsgewijs van de top of kroon afhangen. Zij dragen niet alleen bij aan de gelijkmatige en evenwichtige groei van deze ranke, slanke en fraaie boom, maar ook aan het bestendige en liefelijke groen ervan. Als men van een zeer sterke palmboom de top of de kroon wegkapt en het bovenste van de stam als een schotel uitholt of er een inkeping in maakt, dan komt er honing uit, waarvan de palmwijn wordt bereid, de arak, waar men dronken van kan worden. Hij is dus een brood-, honing- en wijnboom. Hij moet altijd gepaard staan of men bestuift hem, wil hij vrucht dragen. Hij trotseert de eeuwen. De grootte, de zoete smaak en het saprijke van zijn vrucht tarten elke beschrijving; hij streelt oog en tong en heeft een deels meloenachtige, deels purperen kleur. Er zijn palmbomen waarvan de bladeren aan alle kanten neerbuigen; er zijn er ook, die met hun bladeren en vruchten eruit zien als een brandende lamp, als een wonderbaarlijk kleurenspeel. Er is een soort, die de pracht van Indië wordt genoemd en waarvan een blad groot genoeg is om wel zeven tot twaalf mensen te overdekken.

Omdat de Schrift zelf de palmboom als symbool gebruikt van de rechtvaardige, kan men zelf de toepassing maken van deze wat breedvoerige beschrijving. De woorden zelf: "welks blad niet afvalt" geven te verstaan dat de verwachting van de goddelozen aangaande de rechtvaardige ("hij zal sterven en zijn gedachtenis zal vergaan") zelf met hen vergaat, maar dat de rechtvaardige in zijn hoop en verwachting op de levende God niet wordt beschaamd. De Geest, die hij ontvangen heeft, wordt in hem tot een bron van levend water, springende tot in het eeuwige leven, zodat zijn sterkte in de Heere niet verminderd en zijn ogen met de jaren niet verduisteren. Omdat hij in het Woord blijft, draagt hij veel vrucht en al het snoeien van de takken beneden doet hem te meer omhoog schieten in de top en vanuit die kroon draagt hij, aanhoudend bevochtigd en gedrenkt, zijn bladeren, gestadig fris en groen. De Heere onderhoudt zijn lot, zodat allen, die zijn getuigenis weerstaan, te schande moeten worden met hun profeteren dat zijn eer en sieraad uiterlijk of innerlijk is verwelkt, omdat hij niet weet te roepen op de straten.

Nooit zal de Heere de tegenstanders van Zijn heiligheid hun zin geven, als zij zo graag de rechtvaardige ten onder zien gaan om daar redenen uit te putten om te roemen dat

nu ook zijn woord, dat hen kwelde, blijkt niets voor te stellen. Mozes en Elia staan altijd weer op, al zijn ze ook gedood, al liggen ze als lijken op de straat waarlangs men opging- naar de tempel (Openb. 11). De Heere, in Wiens hand de harten van alle mensenkinderen zijn en van wie beide het goud en het zilver is, weet wel genade te schenken, leven, blijdschap en rust te bewaren, eer te verschaffen en recht te doen. Hij weet een huis te bouwen, allerlei heil en uitredding te bereiden voor hen, die Zijn wet verkozen hebben boven elke gewenste schat, boven alle wetteloze wandel en dienst, boven alle eer bij de mensen, die niet is de eer bij God. Dat zijn blad niet afvalt, noch in wat tot dit leven behoort noch in wat des Geestes is, ligt in zijn aard zoals hij een rechtvaardige is en zich als rechtvaardige beweegt.

Hij is een rechtvaardige uit geloof; daarom valt zijn blad niet af, maar blijft hij leven en heeft hij rust. Diegenen bij wie het blad afvalt, zijn rechtvaardigen zonder te weten hoe; daarom moeten zij op zichzelf terugvallen, hun groen verdort en ze sterven vanwege de onrust. Hun bewegingen gaan er daarom naar uit om in zichzelf bijeen te zamelen wat zij voor zichzelf aan God zouden kunnen aanbieden. De beweging van de rechtvaardige is een bijeenzamelen niet voor zichzelf, maar voor God uit God in Christus. Bij de goddelozen is het een offerande, bij de rechtvaardige gehoorzaamheid. En zo leeft, midden in zijn worsteling en benauwdheid tegen alles in, tegen alle dood en ondergang waar hij mee bedreigd wordt, zodat het hem is als was dit woord niet waar, bij hem deze smeekbede: "Doe mij leven, opdat ik U love en Uw rechterhand ondersteune mij." En zo ligt in de lofzegging van de Heere, de Bewaarder, zijn eeuwige duurzaamheid, zijn welzijn en zijn bloei.

Drievoudige heerlijkheid heeft de Geest over de rechtvaardige verkondigd en Hij voegt er nog een vierde aan toe:

En al wat hij doet, zal wel gelukken, (of: al wat hij gedaan zal hebben, zal wel gelukt zijn).

Voor het woord doen lezen wij in het Hebreeuws een woord, dat betekent: "met zijn hele lijf en met alle inspanning zo op iets gaan liggen, dat men het in zijn macht krijgt, het bedekt en aan zich onderwerpt." Gelukken is: "door de overmacht heendringen" en alles: "het vervlochten zijn en het helemaal met elkaar verweven zijn van de dingen." De Psalm zegt dus: "Hij zal zich door het feit, dat alles in elkaar verstrengeld zit, hoe verward het ook mag wezen, niet laten, weerhouden in zijn loop, maar met alles wat aan en in hem is zich er op werpen, zodat hij het onder de voet krijgt en hij zal er zo doorheen breken, dat hij op alles een overtuigende overwinning behaalt."

Het is niet mijn bedoeling, dat men deze tekst zo zal vertalen, maar ik geef alleen maar aan wat de betekenis van deze woorden is, opdat men ze zo verstaat als ze verstaan moeten worden, namelijk met het oog op het heerlijke eind van de zware en bittere strijd die de rechtvaardige tegen al het zichtbare en tegen al de machten der duisternis te leveren heeft.

Het is zonneklaar, dat het vlees zich ergert aan deze kostelijke woorden en bovenmate dierbare beloften, die de kroon zetten op al de arbeid der ziel van de heiligen Gods. Want dom genoeg verstaat *het vlees* deze woorden als slaande op het eigen doen en omdat het niet vindt dat ook maar iets van wat het doet, laat staan alles Wat het doet, een blijvende daad is, schuift het deze woorden des heils, deze woorden vol troost, van zich weg en verklaart ze, alsmede de hele Psalm, als slaande op Christus onze Heere. Het begrijpt niet, dat het met deze uitleg het hele handelen van God in Christus Jezus juist verloochent en miskent.

Bij de meesten is het geloof eropuit om er eens goed van af te komen als zij, zoals ze zeggen, voor God verschijnen moeten. Daartoe werpen zij voor zichzelf allerlei

troostgronden op, imitaties van de waarheid, verkeerd toegepast om zichzelf ervan te verzekeren, dat zij eens zalig zullen worden. Intussen jagen zij allerlei werk na, dat God de Heere verboden en niet geboden heeft, allerlei evangelie, dat niet is van de volzalige God, om zichzelf in de ziekelijkheid van hun geloof en hun kwade geweten te handhaven. En omdat hun goede werken allemaal tot stank worden en zij, toch aan de Schrift troost willen ontlenuen, kunnen zij de woorden van deze Psalm niet lezen zonder zich er aan te ergeren, of in hun wetteloosheid met hun ferme geloof op hun Christus te laten slaan, of ze bekommeren zich er helemaal niet om of dit woorden zijn van God de Heere - en dus waarachtig - of niet.

Maar het geloof, dat niet de werken volmaakt, zoals hun geloof dat moet doen, maar dat uit de werken volmaakt wordt, het geloof dat werkt met de werken van de rechtvaardige, stelt de eigen zaligheid op de achtergrond en op de voorgrond stelt het Gods zaligheid, trouw en eer, waarheid en Woord. Het gaat het er om, dat dit Woord zich in dit leven moge bewijzen als wat het is, namelijk geen kunstig verdichte fabels, geen gedachtespinsels, maar als iets dat wezenlijk en waarachtig is, zodat wat het belooft en zegt ook werkelijk komt en tot stand gebracht wordt en dat het dat moet hebben in de realiteit van het leven en niet slechts in ideeën.

Wie heeft toch degene, die deze woorden in de wind slaat en ze met een uitleg, waarin een ten onrechte geroemde deskundigheid aan de dag gelegd wordt, uit het verband met het concrete leven wil los maken, ervan verzekerd, dat hij er zo één is, wie die gelukzaligheden toekomen waarvan de Geest hier spreekt? Het is toch immers zeker, dat de goddelozen, zondaars en spotters waar deze Psalm van spreekt ook de Schrift gelezen hebben en lezen, en dat zij bij de woorden goddelozen, zondaren en spotters gedacht hebben en denken aan anderen, die niet tot hun kring behoren, terwijl zij zichzelf gerekend hebben en nog rekenen tot de gelukzaligen.

Als iemand dus denkt: "Hoe kunnen deze woorden letterlijk waar zijn als ik ze niet ervaar?", dan moet hij er niet spoorlags toe overgaan er een verkeerde uitleg aan te geven, maar dan moet hij de oorzaak bij zichzelf zoeken en bij deze woorden blijven staan. Waarom zou hij zich afmaken van woorden, die toch geschreven zijn opdat hij de vervulling ervan bij zichzelf zou ervaren?

Niet als zouden deze woorden gezegd zijn van diegenen, wie het zo voor de wind gaat, dat hun vermogen steeds toeneemt, hun ogen uitpuilen van vet en hun koren en most overvloedig zijn. Juist van de goddelozen wordt immers altijd gezegd, dat het hun aanvankelijk in allerlei opzicht voor de wind gaat.

Maar evenmin is het juist als men zich in nood en ellende troost toespreekt door te zeggen: "Hoewel deze dingen er bij mij niet zijn, nochtans ben ik welgelukzalig", zodat men zichzelf als het ware zalft en heiligt in zijn zogenaamde huis door te zeggen: "Dat kruis is mij opgelegd." Voor alles gaat het er hier om hoe dit doen moet worden opgevat. De gelukzalige waar de Schrift van spreekt, rust niet op particuliere beloften. Hij ijvert niet voor een kerk, is geen separatist, geen farizeeër, die zegt "Ik ben heiliger dan gij." Hij is daar waar het Woord is, en zoals de Heere zijn Deel is, zo heeft hij Zijn ganse Woord voor zich.

Nu komen op zijn weg telkens allerlei dingen over hem heen en keren zich tegen hem, die dreigen dat Woord te logenstraffen, zoals gebrek aan brood of water, kleren of huis, goed of geld, of er treedt storing op, breuk, ziekte of allerlei lichamelijke nood, of er openbaren zich behoeften van allerlei aard, of verkeerde hartstochten, zonden of bittere smart, kommer of verdrukking, angst of benauwdheid, alsmede allerlei verschrikkelijke aanvechtingen en listen des satans, allemaal er op gericht dat hij niet zal volharden bij de macht, de trouw en de barmhartigheden des Heeren en er niet in zal volharden de weg van Gods geboden met lijdzaamheid te lopen tot het einde toe.

En zo is er bij hem een worstelen tengevolge van deze en duizenderlei dingen, die hem van de kant van de zichtbare en onzichtbare machten des doods de weg versperren. Er zijn tranen, gebeden, smekingen, er is een sterk geroep tot de Almachtige Die hemel en aarde gemaakt heeft, op grond van Zijn Woord, van Zijn barmhartigheden, van Zijn hart, van heel de heerlijkheid van Zijn Naam. De aanvallen, die hij daarbij te verduren heeft, kunnen heftig zijn, de vernederingen aan alle kanten, het in de war sturen van deze en gene middelen en wegen naar welke hij intussen wel uitziet, veelsoortig en telkens nieuw. Ontgoochelingen van allerlei aard kunnen er zijn en ze stemmen hem zeer bitter. Zijn toestand kan hem zo voorkomen als was de Heere doof en dood voor zijn geroep en als was zijn verwachting voor altijd afgesneden en had hij het doodvonnis al in zijn hand. De onzichtbare machten bespringen hem zo met hun spot en hoon, dat hij als het ware zonder genade en uitzicht op redding op de grond ligt. Hij wordt zo bedreigd als was zijn hoop niet op God en de listen zijn zo geraffineerd, dat hij er toe zou komen zijn vasthouden aan Gods wet en niet loslaten er aan te geven.

"Nochtans, nochtans" roept in hem de gerechtigheid en laat niet los totdat hij de zegen en de gerechtigheid, de ontferming en het heil, de verlossing en de barmhartigheid verkregen heeft en hij zo waarachtig ontvangt, waar hij om gebeden heeft.

De grond waarop hij zo en steeds weer werkzaam is, ligt in de ontferming Gods, in Zijn genade en barmhartigheid; die grond is de gerechtigheid uit God door het geloof, waarin hij een goed geweten heeft tot God. Zoals de Heere Abraham *Zijn vriend* noemde, zo weet hij in de vrede bij God door Zijn Heere in de Heilige Geest, dat hij, daar hij door de Geest in recht en gerechtigheid is gezet, zo ook daarin naar de Geest in oprechtheid wandelt. Tegen alles wat zich tegen die eeuwige regel, die naar de barmhartigheid is, kant, is hij omgekeerd ook zelf gekant, omdat hij in het recht wandelt en er vanwege de liefde Gods aan vasthoudt, dat de Heere Zijn Woord bij hem vervult.

Daar moet dan het kwade en de ongerechtigheid aan de kant, of zijn God en leven, zijn troost en waarheid, Gods Woord en wet zouden aan de kant moeten. Naar het zichtbare ziet hij echter geen mogelijkheid om er door te komen; de grond, waarom hij het nochtans niet opgeeft, is de Heere en Zijn Geest. De felheid van de worsteling ligt enerzijds in zijn vlees-zijn en anderzijds in de liefde tot de wet, de waarheid en de trouw des Heeren. Het hoeft hier niet vastgelegd te worden hoe lang zo'n worsteling duurt: in menig opzicht duurt het jarenlang, anderzijds gaat het vliegensvlug, zodat er tussen de verzoeking en tegenstand en het uit de weg geruimd worden daarvan niet meer is dan een ademtocht, niet meer dan een handbeweging en een vlugge gedachte, die tot een gebed geworden is. Zo strekt deze worsteling zich over heel zijn leven uit, soms bij ogenblikken voor hem minder merkbaar, vooral als hij er na allerlei smartelijke wegen op wordt voorbereid om boven vele dingen, waar hij anders voor bezwijken of in omkomen zou, als het ware te worden uitgetild.

De gerechtigheid, waar hij in gezet is en die voor en in hem de beoefening is van het recht der wet, houdt en leidt hem zo en hij wandelt daarin zo, dat het kwade hem niet te na kan komen en geen vat op hem kan krijgen, of van hem wordt afgewenteld, of mede dienstbaar gemaakt wordt ten goede.

Op deze wijze, hoewel hijzelf tegen niets is opgewassen en overal voor blijft staan, breekt hij nochtans door alles heen - zo gelukt hem alles wat hij doet - want wie in de gerechtigheid wandelt, wandelt zeker. Zijn gaan en zitten, zijn neerliggen en opstaan zijn gezegend door de Heere der heirscharen en Hij geeft het aan Zijn, beminden als in de slaap. Bij alles waar zij voor komen te staan, bij alles wat zij te doen hebben, dag aan dag, en bij uitstrek in de ure waarin het gaat door water en door vuur, ervaren zij,

onverwacht, boven bidden en denken, op volstrekt goddelijke wijze, helemaal tegen het doen der mensen in en toch zó dat alles heeft moeten meewerken en meewerkt; dat degene, die des Heeren wet bewaart, wel bewaard is en dat nog nooit beschaamd of te schande is geworden, wie geen andere hoop had dan de Heere alleen, wiens Naam Behouder is. Degenen, die Hem eren, moet het wel gelukken in alles wat zij doen. Want Hij zal hen eren, zowel klein als groot. Men vergelijk nog van de Psalmen, waarvan al enkele zijn geciteerd, de volgende: overal is Psalm 1 de grondtoon: Psalm 56:9, 10; 57:3; 58:12; 59:17; 62:9; 63:8-10; 64:11; 66:12, 17; 68:6, 7; 69:14, 33, 34; 70:4, 5; 71:11, 13, 14, 21-24; 72:12-14, 1; 78:7, 13, 14; 86:12, 14, 17; 89:16, 18; 94:3, 4, 19, 20; 97:10-12; 99:4; 102:17-19; 103:17; 105:3-7; 107:41, 42; 109:30, 31; 111:5, 9; 113:5-9; 115:13, 15; 116:4,5, 15; 117:2; 118:5, 18, 19, 28, 29; 119:65, 74, 75, 76, 118, 119, 132,134, 143, 153-160; 123:3, 4; 124:6-8; 125:5; 126:6; 129:1-5; 130:7; 138:7, 8; 140:13, 14; 141:8, 10; 142:8; 143:11, 12; 145:18-20; 146:5-10; 147:1, 10-15; 149.

Dit zal de heerlijkheid van al Zijn gunstgenoten zijn. Looft de Heere. Zijn lied zal bij mij zijn, het gebed tot de God mijns levens.

Vers 4: *Alzo zijn de goddelozen niet, maar als het kaf dat de wind heendrijft.*

Eerder zullen hemel en aarde voorbijgaan dan dat de woorden geen waarheid zullen worden, die in Psalm 107 vier keer worden herhaald: "Doch roepende tot de Heere in de benauwdheid, die zij hadden, verlost Hij hen uit hun angsten." En dan de woorden: "Zal God dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen?" (Lukas 18:7) Niet minder vast staat het woord, dat David riep tot de Heere tegen alle werkers van de ongerechtigheid: "Als hij gericht wordt, zo ga hij schuldig uit, en zijn gebed zij tot zonde" Psalm 109:7).

Want hoe zouden zij, die de rechtvaardige ziel tegenstaan, hem kwellen en bitterheid doen ondervinden, hem met leugens achtervolgen, geluk kunnen hebben? Neen, ieder die hebzucht, hoogmoed en geweld najaagt en die zijn eigen lust, zin en wil staande wil houden, en die toch wil dat hem de handen opgelegd worden ("lieve broeder", "lieve zuster"), ieder die heiligmaking najaagt, terwijl hij die heiligmaking veracht zonder welke niemand de Heere zien zal, moge zichzelf in zijn geest ermee vleien, dat hij iets zou zijn. Maar omdat hij de waarheid, die hem zijn ongerechtigheid voor ogen heeft gehouden, opdat hij toch van alle ongerechtigheid afstand zou hebben genomen, niet als Goddelijke liefde heeft aanvaard, heeft God hem een knagende, stekende geest gegeven, zodat al zijn streven in rook opgaat en er geen vrede is en ook niet komt. Hij gevoelt immers zelf wel terdege, dat hem de waarachtige rust ontbreekt. Zal degenen, die zich niet buigen onder de gehoorzaamheid des geloof, gelukken wat zij doen? Zullen zij die de getuige van de ongerechtigheid veroordelen en doen vereenzamen, omdat hij niet met hen meeloopt, zich kunnen handhaven? Ja zeker, vervloekt zal zijn de boom en verdorren tot in de wortels, die alleen maar bladeren heeft als de Heere hem komt bezoeken in de honger van Zijn liefde en lankmoedigheid, omdat hij met al zijn gebladerte bij de hongerigen de indruk wil wekken, dat hij nog genoeg oude vruchten draagt en dat er nieuwe staan aan te komen.

Als men deze woorden *alzo zijn de goddelozen niet* oppervlakkig leest, zou men kunnen denken, dat zij weinig zeggend, of op zijn best vanzelfsprekend waren. Ze spreken ook wel vanzelf, maar wie heeft de ogen open voor de eenvoud van de woorden des Heeren als het aankomt op de praktijk? Waarom waren dan bijvoorbeeld David en Maf zo aangevochten, alsof God juist met die goddelozen zou zijn en alsof zij in de steek gelaten waren? Als de strijd tegen die mensen alleen maar een zaak van het verstand zou zijn, dan zouden zulke woorden zeker in de lijn van de eenvoudige

conclusie: "Ze zijn afgeweken van de rechte koers waarin Gods weg getrokken is" voldoende zijn geweest om het hart te sterken. Dan zou Samuël niet zoveel leed gedragen hebben over Saul; en dan zou het Jeremia niet zo'n harde strijd gekost hebben om aan zijn tegenstanders het hoofd te bieden. Dan zou de Heere, de God van Jacob, er zelf niet zoveel werk van gemaakt hebben om met de meest krachtige bewoordingen door de mond van Jesaja Zijn volk te troosten en naar hun hart te spreken. Dan zou het zeker de apostelen niet zoveel strijd en moeite hebben gekost en dan zouden zij zich niet van zoveel argumenten hebben hoeven bedienen om de nog zo jonge gemeenten van de verleidingen en de listige verzoeken der goddelozen af te schrikken en de harten van de eenvoudigen ertegen te versterken. Dan zouden de apostelen er onder elkaar niet zoveel strijd over hebben gehad als wij in de brieven van Paulus en Johannes waar kunnen nemen.

Zoals hij, wie de Geest gelukkig spreekt, het Woord bewaart, zo bewaart het Woord ook hem. Het geeft hem telkens als het ware een nieuw leven om weer moed te vatten en te volharden bij het Woord des Heeren, bij Zijn getuigenissen, inzettingen en rechten, waar hij anders in de war zou raken en zou denken, dat het tevergeefs was om op het Woord des Heeren gehoopt en de Heere tot zijn toeverlaat gesteld te hebben.

Naar het zichtbare is het juist zo gesteld alsof die goddelozen dat waren, wat van de rechtvaardigen gezegd wordt, zodat zij lijken die boom te zijn, die aan waterbeken is geplant. Naar het uiterlijk vertoon zijn zij immers het volk Gods, zijn zij de gelukzaligen, en in hun honderdvoudige gestalte waarin zij zich verschuilen achter de wet des Heeren en zich beroemen op de rust, op de goedkeuring van God en van Zijn Woord en op de brede erkenning van hun geloof, gaat er, terwijl hun voornemen en woord voortvreten als de kanker (2 Tim. 2:17), een zodanige betovering van hen uit, dat men alleen in het licht van de wet des Heeren kan zien, dat zij God niet kennen.

Noch hier, noch in de andere Psalmen worden met *goddelozen* diegenen bedoeld, die men doorgaans zo noemt, maar zij van wie de Heere door de mond van de profeet gezegd heeft: "Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, zo Ik lust heb in de dood van de goddeloze. Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve" (Ez. 33:11; vgl. ook Jes. 3:11; les. 55:7; Ez. 21:3). In Ezechiël 18 kan men duidelijk lezen, dat de Heere er Zijn eigen volk mee bedoelde, het volk dat echter liet blijken Zijn volk niet te zijn doordat het zich tegen de profetie, die van 's Heeren wege tot haar kwam, verzette. In hun eigen geweten voelden zij dat wel, maar met zelfbedrog hebben zij dat verloochend.

Bij de strijd nu, waarin de rechtvaardige hen door zijn doen en leer bestraft, - terwijl de goddelozen hun doen en spreken gezien willen hebben als recht in de ogen Gods, maar zij de rechtvaardige van onrecht in werk en woord betichten, - heeft de oprechte niets anders dan zijn God, tot wie hij roept en aan wie hij zijn twistzaak aanbeveelt.

Omdat hijzelf maar een mensenkind is, in zijn bewegingen en gevoelens aan alle mensenkinderen gelijk, kan het niet anders of hij wordt vaak beangstigd en benard, want hij draagt het Woord niet in zijn verstand of zijn geheugen. Daar komt de Geest zelf hem dan te hulp in zijn aanvechtingen of hij zich wellicht niet heeft vergist en zich nog vergist, en of zij wellicht toch zijn waar zij zich voor uitgeven, zodat hij net als David gaat pleiten: "Heere, U weet hoe ik het bedoel, doorgrond en beproef mij, U weet immers dat er bij mij geen heilloze weg is." En in zijn benauwdheid en eenzaamheid - terwijl hij het moet aanzien hoe de goddelozen, zij die de weg der gerechtigheid verlaten hebben, juist in dit hun doen wassen en toenemen, zodat hun alles schijnt te lukken, en de menigte hen beschouwt als eet, rijk bevloede tuin waarin zij van hun doen een keur van vruchten schijnen te plukken, en hoe hele gemeenten, alle mensen hen toevallen, terwijl hijzelf het hier beneden nauwelijks kan uithouden -

heeft de Heere in al zijn angsten telkens weer een Woord voor hem gereed, waar de Psalmen van hem, die eens geroepen heeft: "Gedenk, o Heere, aan David en aan al zijn leed", vol van zijn. De samenvatting van deze woorden, ja de samenvatting van alle Psalmen, ligt in deze eerste Psalm, in deze woorden: "Zo zijn de goddelozen niet - zó niet, zó niet."

Nee, niet zo als de rechtvaardige het zich in zijn benauwdheid voorstelt. Bij het licht des Heeren, bij het licht van Zijn aangezicht, bij het licht van des Heeren wet, dat hem steeds weer bij vernieuwing bestraalt en dat hem weer op de been helpt, bevestigt de Heere aan hem, dat Zijn getuigenis wis en waarachtig is. En dat Woord, waarvan hij getuigenis heeft gegeven en dat hem weer op de been helpt, werkt als de wan van de oosterlingen. Als de landman in het Oosten alles bijeen gedorst heeft, zodat het koren door de dorsslede of door de hoeven van de ossen, uit de hulzen is vrijgekomen en de stengels - het stro - in stukjes zijn gehakt, dan gooit hij alles bij elkaar, neemt de wan en schudt hij koren en kaf van de dorsvloer omhoog. Het koren komt dan weer op de dorsvloer terecht, maar het kaf verstuift op de wind, zodat koren en kaf voorgoed van elkaar gescheiden zijn. Zo gooit het betuigde Woord alles overhoop en uit en door elkaar, wat zich hardnekkig op dat Woord beroept, maar zich aan het Woord der gerechtigheid niet wil onderwerpen, zodat iedere poging om van dat Woord iets in de wacht te slepen verijdeld wordt, iedere poging om zich in dat Woord ten koste van de gerechtigheid in te dringen afketst, iedere poging om zich in zijn verkeerdheid te laten gelden mislukt. De ene dwaasheid voor, de andere na, komt aan de dag, zodat het hele Babel, dat er voor wil doorgaan als was het Jeruzalem, midden in de bouw ervan en in al de ijverige bedrijvigheid, waar men elkaar toe aanspoort en waarbij men elkaar bijt en vereet, in elkaar gestort is, omdat men het goede Woord verwerpt, dat zegt: "Dit is de rust."

Vers 5: Daarom zullen de goddelozen niet bestaan in het gericht, noch de zondaars in de vergadering der rechtvaardigen.

In welk gericht? Waar het Woord in de zuiverheid en eenvoud Gods gehandhaafd wordt, waar het Woord der genade is. Niet dat het Woord op zichzelf zit om te richten en te oordelen, maar de opening van de mond van de oprechte, het Woord der genade, maken zij voor zichzelf tot een gericht. Want hoewel zij belijden het goed te weten en zich naar het uiterlijke veel aan de werken gelegen te laten liggen, weten zij toch heel goed en worden ze door de Geest bestraft, dat ze Hem feitelijk met de werken verloothenen. Omdat ze tot elk goed werk onbekwaam zijn en zowel hun gemoed als hun geweten bevlekt is, moeten ze noodwendig voor het Woord, dat rechts en links snijdt, ineenkrimpen, en is elk woord voor hen een speer, een nagel en een bang verwijt, dat zij niet zijn waarvoor zij toch erkend willen zijn. Niet als was het Woord dat op zichzelf, maar vanwege hun hoogmoed en de hardheid van hun harten willen zij hun bestaan, dat tegen de gerechtigheid indruist, overeind houden. Zij moeten echter gewaar worden, dat zij op dat Woord van de zaligheid Gods stukbreken. Het werpt hen omver, overtuigt hen ervan dat ze met al hun waan, hun hoge wasdom en hun jarenlang gedijen, toch geen deel hebben aan de gerechtigheid, die alleen recht is in de ogen Gods. Zo kunnen zij het niet uithouden bij het Woord, omdat ze bij de genade, die hun in dit Woord wordt voorgehouden, zichzelf zien als naakt en zonder genade en onder ogen moeten zien dat zij bestraft worden, omdat hun hart niet recht is voor God, maar dat zij wandelen op een weg, die ter zijde afwijkt. Zo wordt dan, na veel tegensputteren tegen het Woord, dat Woord hun een reuke des doods ten dode en zij maken zich daarvoor uit de voeten. Want de Heere, die Zijn getuigen geeft het Woord recht te snijden, weegt de geesten. Hij neemt de persoon van de mens niet aan

en betoont zich daar waar Hij is als degene, die de harten kent en de nieren proeft. Bij Zijn Woord worden de gedachten des harten van velen openbaar.

Evenmin als zij, die zich overspelig gedragen, zich met hun doen staande kunnen houden voor Hem, Wiens ogen zijn als vuurvlammen overal waar Hij present is met Zijn Woord, evenmin kunnen zij het uithouden waar twee of drie samen zijn in de Naam des Heeren. Zij menen immers dat zij Gods wet naar hun hand kunnen zetten en dat zij daar mee doen kunnen wat zij willen. Zij zeggen het wel, maar doen het niet en ze denken, dat het er zo precies niet op aan komt. Zij menen dat zij er mee kunnen volstaan de rechtvaardigen en hun doen als zodanig te erkennen en te verheffen, maar zichzelf intussen van het goede Woord der genade ontslagen te achten, het opzij te zetten, het gering te achten en de oprechte te beoordelen naar hun eigen verkeerde aard. Intussen gaan zij hun eigen weg en leggen zichzelf in hun harten de handen op en menen, dat het, hoewel zij zich op glibberige paden begeven hebben, toch tenslotte wel goed met hen zal aflopen.

Ook nemen zij de gelegenheid te baat en onttrekken zich tenslotte aan de vergadering der rechtvaardigen, nadat zij, lang genoeg het leven van de rechtvaardigen met hun slap gedoe en met hun dode werken hebben gekweld. Nu nemen zij wraak voor alle terechtwijzingen door het Woord, door het eenparig getuigenis der rechtvaardigen, opdat zij rechte paden zouden kiezen voor hun voet en zo, wat verdraaid en krom was, geheeld zon zijn in het geloof in God. Na lang genoeg meegelopen te hebben met de rechtvaardigen, na lang genoeg deelgenomen te hebben aan hun bijeenkomsten en aan hun gemeenschapsoefening met de Heere, maken zij vroeg of laat kenbaar, dat zij niet waren, die zij waren en dat zij de vrijheid wilden tot losbandigheid. Het is een wonderbare en veelzeggende spreuk van de Prediker: "Dit ene heb ik gevonden dat God de mens recht gemaakt heeft, maar zij hebben vele vonden gezocht", want juist dit, "dat God van het begin af aan in het Woord een wereld met Zichzelf verzoende" (letterlijk: omwisselde; 2 Kor. 5:19) en dat Hij zo reeds in het begin de mens weer in Zijn goedertierenheid heeft aangenomen en weer gezet heeft in Zijn Gezalfde, zoals en waar de mens staan moest, is een feit, dat de mens niet verborgen gehouden is. God heeft hem dit op velerlei wijze en op velerlei tijd bijgebracht en in de mond gelegd De mens weet ook zeer wel, dat dit alleen de weg en zijn leven is, en dat hij zelf met al zijn voornemens en doen en alles wat zichtbaar is daar niet tegenin mag gaan. Toch wilde hij graag zich en het zichtbare, ook dan wanneer het ertegenin gaat, in die weg laten meelopen. Zo wil hij dan de orde die God gesteld heeft, omkeren en verwarren.

Die zo doen, noemt de Schrift "goddelozen", dat is, afwijkend van datgene wat bij God als rechtvaardigheid geldt. Zij nu gevoelen zich in de tegenwoordigheid van de rechtvaardigen - dat zijn degenen die de dingen laten staan, zoals God de Heere ze gezet heeft en ze als zodanig prijzen en erkennen, en daarom ook daarin blijven - bestraft, omdat zij met hun werken en gerechtigheid niet vol zijn voor God. De rechtvaardige kan met hen en met hun doen niet instemmen, want hij houdt zich aan hetgeen bij God recht is, en is slechts daarin bezig; daarom prijst Hij, die een Geest van orde en recht is, de Heilige Geest, hem *welgelukzalig*.

Daar hij in die orde, die God gesteld heeft als de raad van Zijn welbehagen, zijn vermaak heeft en die gekozen heeft, zo beweegt hij zich ook daarin met geheel zijn denken en doen, en elke beweging in die orde moet goed uitkomen, omdat het Gods orde is, een orde van eeuwig heil, leven, welstand en zaligheid. Nu wil evenwel hij, die afwijkt van hetgeen recht is in de ogen van God, bij degene, die in die orde wandelt, zich laten gelden, alsof hij er toch ook in wandelde. Daarom plaagt hij de rechtvaardige op alle mogelijke manieren en maakt hem moe. Hij krijgt daarbij naar de wijsheid Gods alle schijn voor een tijd voor zich en de rechtvaardige naar het

geduld van God alle schijn tegen zich. De rechtvaardige roept daarbij tot God - en wordt getroost; het getuigenis dat hij betuigd heeft voor de gerechtigheid Gods en tegen de ongerechtigheid wordt bewaarheid te zijner tijd. Dan wordt hij, die niet was wat hij was, openbaar. In zijn eigen wegen raakt hij verward, komt met het Woord in strijd. En hij verdwijnt tenslotte, zo hij niet bijtijds voor de gerechtigheid valt, in de maalstroom van 's werelds loop, bitter genot en rampzaligheid. En - woest ligt het huis, dat van liederen galmde, en als afgevallen bladeren, die wegstuiven voor de najaarsstorm, en verwoest ligt die gemeentehof, die het land tot een paradijs zou maken. Dat is het einde van alles wat een weg drijft, die wel de rechte weg schijnt, maar het niet is, omdat het een weg is die alleen daarom als Gods weg wordt beschreven en uitgebeeld, omdat men zijn eigen weg en lust daarbij wil doorzetten. Op die weg doodt men de onschuldige of men zoekt hem in zijn net te vangen, maar de Heere bewaart hem. Op die weg kwelt men de rechtvaardige, omdat hun getuigenis, dat slechts een getuigenis van hun lippen is, verbrand wordt door het getuigenis- van zijn mond.

Maar wat scheef en krom is, gevoelt dat het onder de grond verzinkt en verzonken is, terwijl het zelf zich nog vleit van wel te staan, zodra het Gods Woord verneemt, waarvoor geen vonden en toeëigeningen van gerechtigheid, kunsten en aanspraken van gerechtigheid, waar geen recht is, kunnen bestaan. Het moet eindelijk de rechtvaardigen rechtvaardig laten en zelf verdwijnen. Want Hij, die Zich niet laat bespotten, maakt eindelijk zelf de scheiding tussen koren en kaf, en laat het onderscheid openbaar worden tussen hem, die God dient, en hem, die met al zijn dienen en voorwendsels en roem van zijn dienen van God, Hem niet dient.

Daarom heet het in vers 6:

Want de Heere kent de weg der rechtvaardigen, maar de weg der goddelozen zal vergaan, (verg. Spr. 2:21, 22; 10:3; 115-8; 21:12).

Troostrijke woorden en verschrikkelijke woorden, kort samengevat, die eeuwig waar bevonden worden. Troostvol voor de rechtvaardigen, voor allen in wier harten gebaande wegen zijn. Verschrikkelijk voor hen, die zich neigen tot kromme wegen, en die 'ondanks het hen bestraffende gevoel van hetgeen Gods waarheid is en van hetgeen voor Hem als gerechtigheid geldt, toch de leugen liefhebben en deze aan de hand houden en daarbij volharden de ongerechtigheid te doen, terwijl zij zich toch handhaven, in al hun onzekerheid en onvrede, als waren zij recht, als hadden zij goede verwachting, en als stond het goed voor hen bij God.

Dit is immers toch stellig vol troost voor de rechtvaardigen, wanneer niemand hun weg kent of kennen wil, hoewel die omtuind is met wonderen en tekenen van de Heere Zebaoth, dat Hij, die hoger is dan alle hogen en wijzer dan alle wijzen, weet waar zij gaan en waar zij liggen, waar zij zijn en waarheen zij gaan!

Wanneer er gezegd wordt, dat de Heere de weg der rechtvaardigen kent, dan is het openbaar, dat niemand anders die kent, en dat ook de rechtvaardigen zelf die niet kennen, dan voor zover zij door de Heilige Geest weten, dat zij in de weg zijn, welke de rechte is, maar ook dan, als zij daarom aangevochten worden, bevestigt Hij, die hen leidt, hen daarin dat zij in Zijn weg zijn.

Het beeld is ontleend aan de wegwijzers, die voor de vreemdelingen en reizigers in het Oosten onmisbaar zijn; hetzij dat zij trekken over heuvelen en bergen of door de valleien of door de woestijnen. De eenzaamheid van de wegen, de werkingen in de natuur, die velerlei zijn, en die noodzaken om heden zo en morgen weer anders te trekken, of die het onmogelijk maken de heerbaan te herkennen, maken dat zij zonder wegwijzer evenmin hun bestemming kunnen bereiken, als een schipper in de haven of

over de rivieren komt zonder loodsen. De enige troost en rust voor de vreemdeling aangaande de weg bestaat dan daarin, dat zijn wegwijzer de weg kent, die hij gaat. Wanneer zijn gids zich zodanig aan hem bekend gemaakt heeft, dat hij alle redenen heeft om zich op hem te verlaten, dan mogen anderen, die hem op zijn weg tegenkomen en teruggekeerd zijn, of die een eind weegs met hem meegaan, hem twijfelmoedig maken met hun beweren, dat dit de goede weg niet is, omdat die weg niet naar hun zin is, hij ondervindt al voortgaande van worsteling tot worsteling door het onoverkomelijke heen, dat zijn gids hem getrouw leidt, totdat zijn voeten staan in de poorten der stad, die hij zocht.

Daarom dan, dat de Heere de weg der rechtvaardigen kent, en omdat zij het weten, dat Hij die kent, zijn zij niet in het onzekere, maar hebben de bevestiging en verzegeling van de Rechtvaardige, dat zij op de goede weg gaan, en dat zij langs die weg, waarop zij zich laten leiden, daarheen zullen komen, waar liefelijkheid de volheid is en waar verzadiging van vreugde is (Psalm 16:11). Zij hebben zichzelf en hun behouden aankomst uit handen gegeven, en verwachten voor zich en voor hun gaan en staan en zitten de voortdurende directie van Hem, die hun Leidsman is. Zij hebben het opgegeven te weten, wat goed of kwaad gegaan is, en of een goed pad kwaad, of een kwaad pad goed zal zijn. Zij weten zich ook van niets te voorzien, noch van dit moet gij nog hebben, of dat moet gij nog hebben, noch van hetgeen lust of last zal zijn. Met één ding zijn zij alleen bezig, dat zij het Lam volgen, dat hen leidt, waar het ook heen gaat. Dat hen het Lam weidt, is hun genoeg.

Daarom heet het tegen al het zichtbare in: "Ik weet dat de Heere mijn Herder is, mij zal niets ontbreken. Hij voert mij zachtens langs liefelijke wateren. Hij verkwikt mijn ziel. Al wandel ik door een dal der schaduw des doods, Uw stok en Uw staf houden mij ook daar overeind. Immers zal ik het goede aanschouwen al de dagen mijns levens in het land der levenden." Zij weten dat de neiging van hun hart altijd is van de weg af, omdat zij telkens de eerste de beste zijweg, die zich voor hun ogen opdoet, voor de rechte houden, en dat hun verstand altijd filosofeert over wat zij gewaar worden, daarom hebben zij afstand gedaan van eigen gaan of een eigengekozen weg, en prijzen alleen de weg, die de overste Leidsman voor hen gebaad heeft, waarop Hij hen gezet heeft, waarop Hij hen van alles voorziet, en waarop zij in Hem alle voorziening hebben. Hem kennen zij, die hun weg kent, en zo kennen zij de weg ook, dat het een weg is, waarin zelfs de dwazen niet kunnen dwalen. Hoewel er niets dan dwaling en duisternis in hen is, weten zij dat in de overste Leidsman geen dwaling of duisternis is, en, onder Zijn directie en Zijn Woord blijvend, in het licht des Heeren wandelend, zijn zij een licht in Hem, die voor hen doorbreekt. Zo belijden zij, dat zij en hun gang kwaad zijn, omdat zij van niets weten, en dat zij evenwel en nochtans goed zijn, omdat Hij hen leidt en omdat Hij de weg kent.

Zo luidt het Woord des Heeren : "Ik ben de Heere, uw God, die u leert wat nut is, die u leidt op de weg, die gij gaan moet." Daarom is hun betrouwen op Zijn Woord: "Ik zal de blinden leiden door de weg, die zij niet geweten hebben; Ik zal hen doen treden door de paden, die zij niet gekend hebben. Ik zal de duisternis voor hun aangezicht tot licht maken, en het kromme tot recht. Deze dingen zal Ik doen en Ik zal hen niet verlaten." Daarom is in de voortdurende nood en verlegenheid, aanvechting en benauwdheid hun onafgebroken geroep: "Leid mij in Uw waarheid en leer mij; leer mij Uw weg en leid mij op het rechte pad, leid mij dan en voer mij om Uws Naams wil." Daarin prijzen zij Hem, dat Hij hen leidt in het spoor der gerechtigheid om Zijns Naams wil. En hun Ontfermer, die hen leidt, maakt het pad des rechtvaardigen, de gang des rechtvaardigen, recht, wat ook anderen daartegen zeggen, en maakt hun weg volkomen. Daarom vertellen zij Hem al hun wegen, die aan al hun wegen gewend is.

En daar zij weten, dat zij op de rechte weg zijn, omdat zij zich aan de Heere houden, zo weten zij ook, dat zij Zijn wegen bewaren en elk vals pad haten. En dit belijden zij, terwijl zij hun Leidsman en Zijn getrouwheid belijden in eenvoud zonder omzien. En Hij, die hen eert, die Hem eren en Zijn Woord voor waarachtig houden en zich daaraan onderwerpen, rekent hun dit ook tot gerechtigheid. Door genade, die zij hebben, zijn zij Gode dienende, zoals het Hem welbehaaglijk is, en zij getuigen van genade alleen.

Daarom zijn zij ook de gezegenden des Heeren, die de arbeid van hun ziel kent, en het werk van hun handen reeds gezegend heeft; ja een ieder van hen, als planten de Heere ten prijs (Jes. 61:3), heeft Hij omgeven met Zijn heiligheid, hun tot sieraad en heerlijkheid, zodat zij van hun daden bij God eer hebben, zoals zij genade hebben, zodat zij met de hunnen gedijen en vrucht hebben, en met hun vrucht blijven, terwijl zij niets anders verkondigen dan de veelvuldige lof des Heeren Psalm 92:14-16).

Maar zij, die van de weg afwijken, terwijl hen de Heere geleid heeft - daarom dat hun die te smal, te steil, te oneffen, te veel door vuur en water is - zij, die voorgeven de wet des Heeren lief te hebben.

Maar die recht willen, waar zij hun ideeën van recht er aan moesten geven, en het kromme verkiezen, waar hun de gerechtigheid wordt voorgehouden, zij, die altijd gehoorzaam zijn willen, maar nooit gehoorzaam zijn, waar zij het zijn moesten, zij, die zich altijd bijwegen voorbehouden of iets op de weg mee willen hebben, wat er niet op te pas komt, - zij, die zich hier of daar willen ophouden om hun eigen lust te hebben, of de weg afnieten naar hun eigen gang, zij hebben de enige Leidsman, de overste Aanvoerder en Voleinder des geloofs niet in hun oog. Zij hebben geen begrip van hun dwalend hart, daarom kiezen zij telkens, na op de weg gekomen te zijn, een nevenpad, waarop zij menen, dat hét is, wat er op de weg moet wezen, en vertrouwen Hem niet, die hen leidt, dat Hij het hun aan niets zal laten ontbreken.

Zo kiezen zij zich dan eindelijk een weg, die zij voor de ware houden, maar uiteindelijk drijft de rechtvaardige zaak boven, en eer zij naar zich omzien, zijn zij de weg en alles kwijt, en komen om in de uiterste duisternis, waarin zij zichzelf gesterkt hebben in hun weerspanning tegen het woord en het getuigenis der rechtvaardigen. Hoe zouden zij geluk hebben, die het pad der gerechtigheid verlaten hebben en het schuwen? Hoe zouden zij bestaan waar het Woord is, daar zij het leven des Woords niet hebben, noch hetgeen wat het Woord voor ogen stelt, daar zij zich verworpen gevoelen bij dat Woord, met hetgeen zij met het Woord hebben willen voorstellen en menen nog te zullen voorstellen, wat toch het Woord zelf voor ogen stelt? Of hoe zullen zij bestaan in de vergadering van hen, bij wie het Woord alles waarachtig voorgesteld heeft en alleen voorstelt, en die daarom het Woord bewaren en tegen alle namaaksel getuigen, opdat dat, wat van het Woord en van de genade is, aanwezig zij? Hoe zouden zij bestaan, daar zij, tot eigen lust en begeerlijkheid hun weg in de hand hebbende willen houden, zich zodanig in hun eigen wegen verward hebben, dat zij niet meer weten waarheen, en toch geen volledig geloof willen schenken aan hun enige Leidsman?

Het beeld: *hun weg zal vergaan* stamt uit het Oosten en is ontleend aan hetgeen daar vaak gebeurt: een weg, die vroeger bij velen bekend was en bewandeld werd, is door allerlei gebeurtenissen en werkingen in de natuur zodanig omgewoeld, omgeworpen, bedekt en afgebroken, dat de meest ervarene er voor moet blijven staan; vooruit is de nacht of de afgrond of een eeuwige woestijn, om terug te keren is niet genoeg ruimte of te veel en de weg is niet meer te vinden. Zo blijft er dan niets anders over dan een verteren van het eigen vlees in een ondergang die men zichzelf en de zijnen berokkend heeft.

Dat is het einde van al degenen, die met een ongezuiverde, verstoorde consciëntie zich opmaken om God te dienen, en menende, dat zij als hoereerders, dronkaards, gierigaards en die de leugen liefhebben en die doen, toch zullen ingaan in het Koninkrijk der hemelen, als zij slechts ijveren voor de wet naar hun evangelie en boeteleer, intussen het getuigenis van de rechtvaardige verwerpen en hem doden, kwellen en schuwen en met hoorns wegstoten, omdat hij niet mee wil lopen, en omdat zij zich door de Geest bestraft gevoelen, dat zijn werken in God gedaan zijn, maar hun werken boos zijn.

Maar de bevinding van hen die met lijdzaamheid volhardt de weg van Gods geboden te lopen, is deze: dat, of hij al zevenmaal des daags in het ongeluk valt, de Heere hem toch opricht en hem staande houdt tegen alle aanvechting en verwerping, tegen al het radeloze en hopeloze in van de kant van het zichtbare en van alle machten der hel. Zijn God, die hem in Zijn recht gezet heeft, maakt voor zijn voeten ook alles recht, hoe reddeloos het er ook uitzag Het gaat hem goed, en alles, wat hij om der gerechtigheid wil er aan gaf, krijgt hij bij alle vervolgingen en jammer honderdvoudig weer terug. Hoewel hij slechts met een staf over de Jordaan ging, de Heere bewijst Zijn weldadigheid bij hem, zodat hij tot twee heiren wordt; al zijn tegenstanders zullen tenslotte vriendelijk met hem moeten spreken of beschaamd terugwijken. De Heere bouwt hem zijn huis en voegt er geen smart bij, en na veel geweent, veel benauwdheid en veel smeken krijgt hij een loflied in zijn mond, een lied van recht, van eer en van overwinning. Want Hij, wiens Naam Wonderbaar is, doet Zijn heiligen wonderbaar gaan, wonderbaar staan en wonderbaar zitten in Zijn weg, in Zijn genade, in Zijn Koninkrijk. Want de Heere vergeldt hun naar hun oprechtheid en naar de zuiverheid van hun handen. "Want gelijk de wervelwind voorbijgaat, alzo is de goddeloze niet meer, maar de rechtvaardige is een eeuwige grondvest" (Spr. 10:25).

*God kent den wegh en der vromen gemoet,
Hij draght sorge voor hen en voor heer goet;
Dies sullen zy welgeluksalig wesen:
maer nademael dat onse Godt gepresen
Op der godtloosen wegen niet en acht,
Sy en haar doen werden tot niet gebracht. Psalm 1:4, Datheen*

De rivieren verheffen, o Heere! de rivieren verheffen haar bruisen; de rivieren verheffen haar aanstoting. De Heere in de hoogte is geweldiger dan het bruisen van grote wateren; de geweldige wateren der zee Psalm 93:3, 4).

Februari 1845.

2. EEN GEBOORTEPSALM VAN CHRISTUS³

Deze preek werd gehouden op 23 december 1860

Gezongen: Psalm 100: 1-4

Psalm 147: 5

Psalm 100

*1 Juich aarde, juich alom den HEER',
Dient God met blijdschap, geeft Hem eer;
Komt, nadert voor Zijn aangezicht;
Zingt Hem een vrolijk lofgedicht.*

*2 De HEER' is God; erkent, dat Hij
Ons heeft gemaakt (en geenszins wij),
Tot schapen, die Hij voedt en weidt;
Een volk, tot Zijnen dienst bereid.*

*3 Gaat tot Zijn poorten in met lof,
Met lofzang in Zijn heilig hof;
Looft Hem aldaar met hart en stem;
Prijst Zijnen Naam, verheerlijkt Hem.*

*4 Want goedertieren is de HEER';
Zijn goedheid eindigt nimmermeer;
Zijn trouw en waarheid houdt haar kracht
Tot in het laatste nageslacht.*

Een Psalm van David, voor de opperzangmeester, op de Gittith.

O HEERE, onze Heere, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde! Gij, die Uw Majesteit gesteld hebt boven de hemelen. Uit de mond der kinderkens en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest, om Uwer tegenpartijen wil, om de vijand en wraakgierige te doen ophouden. Als ik Uw hemel aanzie, het werk Uwer vingeren, de maan en de sterren, die Gij bereid hebt; wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt; en de zoon des mensen, dat Gij hem bezoekt? En hebt hem een weinig minder gemaakt dan de engelen, en hebt hem met eer en heerlijkheid gekroond? Gij doet hem heersen over de werken Uwer handen; Gij hebt alles onder zijn voeten gezet; schapen en ossen, allen die; ook mede de dieren des velds, het gevogelte des hemels, en de vissen der zee; hetgeen de paden der zeeën doorwandelt. O HEERE, onze Heere, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde! PSALM 8

³ Deze preek is verschenen in 1884 bij Scheffer & C^o te Amsterdam. Herzien door H. Boele en uitgegeven bij De Groot Goudriaan, 2004. De titel is ontleend aan een uitdrukking in de preek.

Deze Psalm mag geenszins als een ongewijd gedicht worden uitgelegd noch ook als een Psalm die de heerlijkheid van de mens beschrijft, zoals die in den beginne geschapen en als heer en koning over alles gezet werd, waarvoor hier God in Zijn voorzienigheid zou gedankt worden.

David gaf deze Psalm aan de opperzangmeester en derhalve aan de ganse gemeente van God tot openlijk gebruik, tot nut en troost in de dienst des Heeren. De opperzangmeester verordende de geestelijke muziek en zong de Psalm voor en hem navolgende zongen de Levieten. Het heeft God behaagd voor Zijn gemeente deze Psalm door alle tijden heen te bewaren.

Daar David een profeet was en wist dat God hem met een eed gezworen had dat de Vrucht van zijn lendenen op zijn troon zou zitten, heeft hij dit voorziende gesproken van de genade van Jezus Christus voor de gehele wereld; van Christus' geboorte, van Zijn vernedering en Zijn lijden, van Zijn glorievolle opstanding en heerlijkheid ter rechterhand Gods van de almachtige Vader. En terwijl hij gesproken heeft van de genade van Jezus Christus, van Zijn geboorte, lijden en heerlijkheid als Hoofd, heeft hij tegelijk gesproken van de leden aan Hem, het Hoofd, van al de gelovigen, zijnde het zaad van deze Tweede Adam. Dat wij deze Psalm als van Christus gesproken beschouwen, kan alleen diegenen bevreedden die van de uitlegging van de Heilige Schrift een handwerk maken, daarin hun gewin en hun eer zoeken en daarom hun schijnbaar aan de schone letteren gewijde ideeën, die, ofschoon louter dwaasheden, toch voor vruchten van hoog vernuft worden uitgegeven, aan de Psalmen opdringen. Degene echter die zijn heil slechts daar zoekt waar het alleen te vinden is, kan niet anders dan Christus in deze Psalm en in de geest van David waarnemen.

Dat deze Psalm van Christus profeteert, bewijzen wij met Matth. 2: 15, 16, Hebr. 2: 6-9, 1 Kor. 15: 27, om maar te zwijgen van de vele uitspraken van onze Heere, onder andere in Matth. 28: 18: "Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde", en van de apostelen, onder andere Eféze 1:22: "En heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen, en heeft Hem der Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen."

Aangezien er in deze Psalm geen melding gemaakt wordt van de zon, die toch doorgaans met de maan en de sterren tezamen bij de profeten genoemd wordt (vgl. Jer. 31: 35), zo zeggen wij dat deze Psalm een lied is in de nacht, gelijk wij zingen:

*Die ook in den diepsten nacht
Steeds genadig aan ons dacht,
Want Zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid."*⁴

In Job 35: 10 lezen wij: "Waar is God, mijn Maker, Die de Psalmen geeft in de nacht?"

Door de Levieten en daarna door de Gemeente des Heeren werden bijzonder ter gelegenheid van de nieuwe maan en bij de feesten in de nacht Psalmen gezongen. Daarom lezen wij in Jesaja 30: 29: "Er zal een lofzang bij ulieden zijn, gelijk in de nacht, wanneer het feest geheiligd wordt; en blijdschap des harten, gelijk van een, die met pijpen wandelt, om te komen tot de berg des Heeren, tot de Rotssteen van Israël. En Psalm 81: 2-4: "Zingt vrolijk Gode, onze Sterkte, juicht: de God van Jakob, heft een Psalm op, en geeft de trommel; de liefelijke harp met de luit. Blaas de bazuin in de nieuwe maan!"

De bepaalde feestdagen, de nieuwe maan en de sabbatten waren schaduwen van datgene wat in de toekomst verwacht werd; het lichaam echter zelf is Christus, naar Kol. 2: 16, 17. Zo doelden dan de Psalmen, op zulke feestdagen gezongen, ook op

⁴ Duitse berijming van Psalm 136:23

Hem, Die in de toekomst verwacht werd, dit is op Christus. De schaduwen zijn het lichaam zelf geworden; het Woord, de profetie op Christus, de prediking van Christus is gebleven als eeuwig blijvend Woord. Zo ook deze Psalm. En zo hebben wij ook bij de verklaring van deze Psalm wel te bedenken, wat de apostel Petrus schrijft in 1 Petrus 1: 10-12 en 2 Petrus 1:21.

Deze Psalm was, gelijk ook Psalm 81, voor *de opperzangmeester, op de Gittith*, een snareninstrument dat bij het zingen de hoofdtoon aangaf en waarschijnlijk ook gebruikt werd bij de wijnoogst of wanneer de wijn geperst werd. Al is het dat het Hebreeuwse woord waarvan het afgeleid is “op snaren spelen” betekent, zo kan het toch, gelijk meerdere Hebreeuwse woorden, op een bijzonder gebruik van het instrument en op de geheiligde keuze daarvan voor deze Psalm op iets in de toekomst heen wijzen. Wij lezen van de dagen van Christus in Amos 9: 13: “En de bergen zullen van zoete wijn druipen”, en in Jesaja 63: 3: “Ik heb de pers alleen getreden.”

Vers 2. De Psalm vangt aan met de woorden: *O HEERE, onze Heere! hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde!* God wordt hier met de Naam aangeroepen waarmee Hij Zich aan Zijn volk Israël bekendgemaakt heeft toen Hij het uit Egypteland, uit het diensthuis, geleid heeft. Mozes sprak tot God: “Zie, wanneer ik kom tot de kinderen Israëls, en zeg tot hen: De God uwer vaderen heeft mij tot ulieden gezonden; en zij mij zeggen: Hoe is Zijn Naam? wat zal ik tot hen zeggen? En God zei tot Mozes: IK ZAL ZIJN, DIE IK ZIJN ZAL! Ook zei Hij: Alzo zult gij tot de kinderen Israëls zeggen: IK ZAL ZIJN heeft mij tot ulieden gezonden!”

Aan deze verlossing bleven de heilige profeten steeds gedachtig als een voorbeeld van de verlossing, niet alleen van het Joodse volk, maar van alle volken uit het diensthuis van de zonde en van de wet, alsook uit alle geweld van de duivel, door het in het paradijs beloofde Vrouwenzaad waarvan Jakob op zijn sterfbed zei: “Totdat Silo, Hij, Die rust en vrede aanbrengt, komt en Dezelve zullen de volken gehoorzaam zijn.” Op deze verlossing en zaligheid, zoals zij van God zou uitgaan door Christus, zag David en de Gemeente, gelijk wij hem daarvan horen profeteren en daarop hopen in Psalm 14 7, waar hij klaagt: “Och, dat Israëls verlossing uit Sion kwame! Als de Heere de gevangenen Zijns volks zal doen wederkeren!” Zo is in de Naam “HEERE” hier uitgesproken Zijn verbondstrouw in de vervulling van Zijn belofte van Christus, alsook Zijn soevereiniteit, gelijk de Heere zegt: “Wien Ik genadig ben, dien ben Ik genadig.” Zulk een vrije en soevereine genade ziet hij in de geest bij alle volken verheerlijkt.

Onze Heere noemt hij God in deze lofpsalm Gods. Zo ook Psalm 24 naar het Hebreeuws. Hij noemt Hem zo als Die, Die de Oorzaak en Grondlegger van alle dingen is zonder Wie niets bestaat of stand houdt In Wiens hand en macht al het geschapene is om daarmee te doen naar Zijn raad en Zijn welgevallen. En Die Zich ons tot Zijn eigendom verworven heeft, opdat wij de deugden Desgenen zouden verkondigen Die ons uit de duisternis riep tot Zijn wonderbaar licht. In één woord als onze Heere en Koning, Wiens volk wij eertijds niet waren, Wiens volk wij nu echter zijn in Zijn genade.

Hoe heerlijk. Namelijk, hoe heerlijk boven alles wat denkbaar of zichtbaar is, boven alles wat rijk is in glans en pracht. Hoe algenoegzaam, hoe rijk en vol van datgene wat geluk, rust, vrede en vreugde. brengt en alle onheil, alle treurigheid en onrust wegneemt. Welk een gans zeer uitnemend gewicht der heerlijkheid (2 Kor. 4: 17) in ons werkende, in welk een heerlijke rust en zekerheid ons overbrengende is Uw

Naam.

Is Uw Naam, al Uw Goddelijke deugden en eigenschappen welke Gij in het zenden van Uw Zoon in het vlees, in Zijn geboorte voor ons, in Zijn allerheiligst lijden in onze plaats, in Zijn verheerlijking aan Uw rechterhand en in onze verheerlijking in Hem, geopenbaard en verheerlijkt hebt, namelijk Uw gerechtigheid, heiligheid, waarheid, liefde, genade en trouw, goedheid, geduld en lankmoedigheid, wijsheid en almacht Uwer hulp, der verlossing en bevrijding, en van eeuwig erbarmen.

Op de ganse aarde. Daarom is deze Psalm een profetische en is het een evangelie van Christus dat gepredikt wordt aan alle creaturen. Anders was het niet waar alzo tot God te spreken. Ten tijde van David was deze Naam alleen heerlijk en dat nog, ach, slechts voor een deel in het land van Israël en Juda. Maar zo lezen wij in Jesaja 6: “Heilig, heilig, heilig is de HEERE der heirscharen, de ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol.” En in Jesaja 12: 4, 5: “Dankt de HEERE, roept Zijn Naam aan, maakt Zijn daden bekend onder de volken, vermeldt, dat Zijn Naam verhoogd is. Psalmzingt de HEERE, want Hij heeft heerlijke dingen gedaan; zulks zij bekend op de ganse aardbodem”; en Psalm 47: 2, 8: “Al gij volken klapt in de hand, juicht Gode met een stem van vreugdegezang. Want God is een Koning der ganse aarde, Psalmzingt met een onderwijzing!” en Psalm 113: 3: “Van de opgang der zon af tot haar nedergang, zij de Naam des HEEREN geloofd!” en Jesaja 29: 23: Want als hij zijn kinderen, het werk Mijner handen, zien zal, in het midden van hem, zullen zij Mijn Naam heiligen, en zij zullen de Heilige Jakobs heiligen; en de God Israëls vrezen, ” en Jesaja 59: 19, 20: Dan zullen zij de Naam des HEEREN vrezen van de nedergang, en Zijn heerlijkheid van de opgang der zon; als de vijand zal komen gelijk een stroom, zal de Geest des HEEREN de banier tegen hem oprichten. En er zal een Verlosser te Sion komen, namelijk voor hen, die zich bekeren van de overtredingen in Jakob, spreekt de HEERE.”

Het Israël Gods, uit heidenen en Joden bestaande, looft nu de Naam van de Heere op de ganse aarde en zijn kleinste kinderen leren op Christus’ genadig bevel stamelen: “Onze Vader, Die in de hemelen zijt. Uw Naam worde geheiligd.” Iets kostelijker hebben wij niet te loven en te roemen. Niet ons, niet ons, maar Uw Naam geef eer! Uw VADERNAAM, Uw Naam, dat Gij een grote Erbarmer zijt! O, hoe is de aarde door Christus, het rijsje uit de afgehouden tronk van Isaï die vrucht voortbrengt, zo vol met de kennis des HEEREN, als de wateren de bodem der zee bedekken (Jesaja 11: 9).

Gij, Die Uw Majesteit gesteld hebt boven de hemelen. Luther vertaalt: “Daar men U dankt in de hemel.” Deze vertaling laat zich verdedigen. De zin is deze: de dank, de lof, de gebeden van alle verlost in alle landen gaan opwaarts ten hemel en komen voor de troon der genade. Alle engelen en verlost die Uw troon van heerlijkheid omringen, brengen U de dank en de eer en verheugen zich in de hemel vanwege zoveel zondaren die in alle landen zich bekeren. Zo dankt U alles in de hemel dat Gij een God van volkomen verlossing, van volkomen heil en redding, een God van volkomen zaligheid zijt.

Anderen vertalen deze tekst aldus: “Wiens roem boven de hemelen stijgt”, of: “De lof Uws roems is boven de hemelen”, dit betekent: Die men, of Die Zichzelf roem geeft. De Statenvertaling heeft, gelijk wij boven zagen: “Gij, Die Uw Majesteit gesteld hebt boven de hemelen.” Weer anderen hebben: “Welke landen Uw roem verkondigen tot aan de hemel.” De mening van deze woorden is daarom, dat de verlost aarde de hemelen met de lof Gods vervult.

De Majesteit van God of Zijn heerlijkheid is de “glans Zijner heerlijkheid” (Hebr. 1). Dat is Christus, Zijn Zoon, in Welke God Zijn Majesteit en heerlijkheid geopenbaard en verheerlijkt heeft. In Hem is de Majesteit Gods verheerlijkt dat God goddelozen die in Hem geloven rechtvaardig spreekt, terwijl Hij hen hun zonden vergeeft, gelijk de apostel Paulus spreekt: “Want zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods en worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is” (Rom. 3: 23, 24).

Omdat Christus aan de door ons geschonden eer van God door de verzoening van onze schuld genoegdoening gebracht heeft, zo is Gods eer in Christus en Christus Zelf is Gods eer. Deze Eer, deze Majesteit Christus is boven de hemelen gesteld, zoals het luidt in Hebr. 10: 12: “Maar Deze, een slachtoffer voor de zonde geofferd hebbende, is in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand Gods”, en “is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen” (Hebr. 1: 3 en Hebr. 9: 24). “En Christus is ingegaan, in de hemel zelf, om nu te verschijnen voor het aangezicht Gods voor ons”, en “Christus is door Zijn eigen bloed eenmaal ingegaan in het heiligdom, een eeuwige verlossing teweeggebracht hebbende” (Hebr. 9: 12). Zulk een Hogepriester zouden wij hebben, “Die hoger dan de hemelen geworden is, Die door de hemelen is doorgedaan, also boven de hemelen is” (Hebr. 7: 26). Juist omdat ons heil en onze zaligheid door God Zelf in Christus zo hoog gesteld is weerklinkt Zijn Naam op de ganse aarde, want juist hieraan erkennen wij de zekerheid van onze zaligheid en van alle heil. Zo mogen wij ons voor kind en kindskind op het verbond der genade in Christus, hetwelk in de hemel vastgemaakt is, verlaten en onze kinderen het gebed leren: “*Onze Vader, Die in de hemelen zijt; Uw Naam worde geheiligd!*”

Vers 3: *Uit de mond der kinderkens en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest, om Uwer tegenpartijen wil, om de vijand en wraakgierige te doen ophouden.*

Uit de mond wil zeggen: door de mond, dit is door het loven, bidden, spreken en stamelen, en ook door het wenen dat de kinderen terstond laten horen als zij geboren worden.

Der kinderkens. Het zijn ook de al meer volwassen kinderen die op straat spelen en om brood vragen. Voor *en der zuigelingen*, leze men: *ja, der zuigelingen*; - ‘sterkte’ is een vast gebouw. De mening is: door de mond der jonge kinderen, ja, der zuigelingen hebt Gij U onder het mensengeslacht *een sterk gebouw gebouwd*, dat op de sterkste peilers rust. Deze sterkte is een zekere verdediging van God, van Zijn gerechtigheid en waarheid, zodat Hij gerechtvaardigd moet worden in het geweten, en een sterke verdediging van Zijn eer en van Zijn genade tot versterking en vreugde van alle aangevochtenen, van alle vermoeide en belaste zielen. Deze sterkte staat onwankelbaar, hoe ook de geesten van de mensenkinderen haar in verdenking brengen of op de proef stellen. Alle getuigen moeten toch aan het einde erkennen dat God alleen goed, rechtvaardig, heilig en genadig is. Zo is dan deze “sterkte” ook de openbaarmaking van Zijn macht in Zijn werken en daden, zo ook in Zijn uitspraken en woorden, waartoe ook de vrije, blijmoedige belijdenis van Zijn Naam behoort, het evangelie van de Heere Jezus Christus, waarin geopenbaard wordt de gerechtigheid die voor God geldt, welke voortkomt uit het geloof en een kracht Gods is tot zaligheid. Van deze sterkte getuigt de Gemeente: “In de Heere HEERE is gerechtigheid en sterkte” en Psalm 62: 12: “God heeft een ding gesproken, ik heb dit tweemaal gehoord, dat de sterkte Godes is”, en Psalm 77: 15: “Gij zijt die God, Die wonderen doet, Gij hebt Uw macht bewezen onder de volken” en Psalm 96: 7: “Geef de HEERE, gij geslachten der volken, geeft de HEERE eer en sterkte!” en Psalm 21: 14: “Verhoog U HEERE! in Uw sterkte, zo zullen wij zingen en Uw macht met

Psalmen loven!”

Om Uwer tegenpartijen wil. “Tegenpartijen” heten dezulken die oproerige gedachten en handelingen tegen God aan de dag leggen. Om Uwer tegenpartijen wil, dat is: wegens of met betrekking tot deze vijanden om hen te beschamen, opdat zij zich niet beroemen alsof zij de waarheid van de macht der genade Gods, of ook de in zichzelf zwakke belijders van die genade overmocht hadden.

”Om de vijand en wraakgierige te doen ophouden”, dat wil zeggen tot stilzwijgen te brengen, opdat zij niet meer lasteren, gelijk de apostel Paulus de tovenaars Elymas en anderen gedaan heeft,

De vijand is hier degene die in toorn en woede tegen de waarheid Gods blaast, opdat hij de zwakken verslinden mocht. Zulk een die getroffen is door de pijn van Gods waarheid zal op wraak zinnen, zal daarop zinnen het bloed van de onschuldige te vergieten als hij zich aan de waarheid Gods niet onderwerpt.

Te doen ophouden is echter ook hen zo te doen ophouden dat zij tot rust gebracht worden, opdat zij niet meer tegen God opstaan.

Christus is de macht Gods en de wijsheid Gods, zo betuigt de apostel in 1 Kor. 1: 24; dat is: wat Christus is en wat Hij geopenbaard heeft bij Zijn verschijning in het vlees is een macht en sterkte Gods die door de mond van dit Kind in de kribbe, dat is door Zijn leven en kinderlijk wenen de uitverkorenen tot toevlucht en de wederhorigen tot beschaming of tot val en ondergang, onwrikbaar gegrondvest werd.

De geschiedenis van de verlossing uit Egypte, uit dit diensthuis, was de profeten en bijzonder David steeds voor de ogen des geestes, ook als voorbeeld en onderpand van de toekomstige verlossing door Christus. Stellen wij ons de verschrikkelijke toestand van het volk Israël voor, de woede van de duivel, van Farao en al zijn geweldigen om de Gemeente Gods tot in de grond te verdelgen. Het gruwelijk bevel alle jongens bij de geboorte in de rivier te verdrinken. En als wij dan op de woorden letten die wij lezen Exod. 2: 6: “Toen de dochter van Farao het kistje opendeed, zo zag zij dat knechtje en ziet, het jongskens weende”, zo zien wij de macht, want wij weten wat voor gevolgen dit kinderlijk wenen gehad heeft en heffen de achtste Psalm mede aan als wij namelijk aan de geboorte van Christus denken. Wanneer wij daaraan denken wat voor gevolgen deze geboorte, het leven en wenen van dit Kind gehad heeft en wat voor gevolgen het wenen van Rachel, dat is van de Gemeente, gehad heeft toen deze haar kinderen beweende en meende, dat het met hen voorbij was.

Vergeefs zoekt men bij andere uitleggers de samenhang van dit vers met het voorgaande. Wanneer wij echter in het oog houden dat deze Psalm eerst Christus' geboorte bezingt en daarna een Psalm is op de geboorte van alle kinderen van de Gemeente, vinden wij alles in de beste samenhang staande. De geboorte van Christus is van alle wonderen het grootste. De geboorte van ieder kind is een wonder van Gods almacht hoezeer het ook natuurlijk toegaat. Dat de Gemeente door de geboorte van kinderen, ondanks duivel, vervolging en dood, in stand blijft, is een werk van God. Hoe vaak werd de meest ongelovige bij de geboorte van een kind overtuigd van de nietigheid van zijn systeem van verloochening van de geopenbaarde waarheid en moest God om hulp aanroepen, ook Hem danken, als hij aan het wenen merkte dat het kind geboren was! Hoe vaak heeft niet een zuigeling een woesteling beteugeld! Hoe vaak heeft niet een jong kind de vermetelste zondaar en Godloochenaar door een eenvoudige vraag als geslagen.

Heeft David aan Christus' geboorte kunnen denken? Waarom hij minder dan de profeet Jesaja, waar deze de Gemeente toeroept: “Een Kind is ons geboren?” Had hij

niet de beloften aangaande Christus, Die uit zijn lendenen zou voortkomen? Op welke wijze was hij aan Bathséba gekomen! Welke opeenstapeling van zonde en schuld, van helleangst en verootmoediging. En dan de dood van het kind door echtbreuk verkregen. Wat troostte hem? Wat gaf hem de zekerheid van zijn zaligheid bij de dood van dit kind, indien niet de beloofde Christus? En waarmee anders dan met Christus heeft hij Bathséba kunnen troosten? Als nu deze verbintenis door God gewijd en bezegeld was en Bathséba hem de tweede zoon baarde, lezen wij: “Hij noemde zijn naam Salomo” (dat is Vrederijk). (Vgl. kern. 5: 1, Psalm 51: 10, 14). “En de Heere had hem lief.” De profeet Nathan echter noemde hem Jedid-Jah (Bemide des HEEREN) *om des HEEREN wil* (2 Sam. 12). Als David bij zulk een geboorte niet aan Christus gedacht heeft, als hij daar, waar zonde, verlossing en dank door zijn ziel gingen, niet Christus in Zijn geboorte, als Kind en Zuigeling gezien heeft, dan is David geen profeet geweest.

Een geboortepsalm van Christus hebben wij voor ons, door de Geest Gods aan David ingegeven bij gelegenheid van de geboorte van Salomo, en een voorspelling van wat dit Kind lijden zou en welke heerlijkheid daarna Hem te wachten stond. Wij denken weinig aan datgene wat voor onze voeten ligt. De duivel is een vijand van het huwelijk, is een vijand van de zwakke vrouw, is een mensenmoorder, inzonderheid een kindermoorder. Tegen deze slang hier: de geboorte van Christus! En welke sterkte heeft God door de mond van dit Kind en van deze Zuigeling, Wie heel de wereld “het Kindeke Jezus” noemt, Zich gegrondvest! De vrouw, de Kerk, baart een jongen en de draak vervolgt haar om het kind te doden en hij werpt uit zijn mond water als een rivier de vrouw achterna, opdat dit water de vrouw en het kind zou wegvoeren; doch de aarde komt de vrouw ter hulp, sterker dan de draak is het wenen van dit kind en het wordt opgenomen in heerlijkheid (Openb. 12). Dit ene Kind, de eeuwige Zuigeling Christus, is oorzaak dat het huwelijk heilig blijft onder alle gelovigen, dat er kinderen zijn die eens hun vader in het midden der versaagde hervormers heldenmoed inspraken toen alles verloren scheen, dat er zuigelingen geboren worden die later in Christus tot God roepen: “Op U ben ik geworpen van de baarmoeder aan, van de schoot mijner moeder af zijt Gij mijn God”, dat alzo Gods Gemeente door kinderen en zuigelingen in stand gehouden en vermeerderd wordt en dat kinderen, ja zuigelingen, door de Geest van Christus zonder enige mensenvrees Hem de eer toebrengen, gelijk wij lezen Matth. 21: 15. “De koe en de berin zullen tezamen weiden, en haar jongen zullen tezamen nederliggen, en de leeuw zal stro eten gelijk de os, en een zoogkind zal zich vermaken over het hol van een adder, en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil van de basilisk.” Dit is de profetie van de kinderen en zuigelingen (Jesaja 11: 7, 8).

Toen Christus als klein Kind in de kribbe lag, toen was reeds door Hem Gods eer boven de hemelen verheven en er was geen stilzwijgen in de hemel. “Hemel, verheug u, en gij aarde, wees vrolijk!” Alle engelen Gods en alle verlostten zagen het aangezicht van de Vader en wachtten op Zijn wenk om neer te dalen en datgene wat zij tot de herders in het veld zeiden was slechts de echo van de macht die van de mond van het Kind in de kribbe uitging. En ook de Heere sprak eenmaal, als Hij een kind tot Zich geroepen en midden onder Zijn jongeren gesteld had: “Ziet toe, dat gij niet een van deze kleinen veracht, want Ik zeg ulieden: hun engelen in de hemel zien altijd het aangezicht Mijns Vaders, Die in de hemelen is” (Matth. 18); van welke engelen in Hebr. 1: 14 geschreven staat: “Zijn zij niet allen gediensdige geesten, uitgezonden tot dienst dergenen, die de zaligheid, beërven zullen?”

Vatten wij alles kort samen wat wij vernomen hebben. Gods Vadernaam wordt

geheiligd en hoe heerlijk geprezen op de ganse aarde. Opdat het zo zij en blijve heeft God de troon van Zijn genade, de troon van Zijn eer, alle vijanden te hoog, boven de hemelen gezet. Wij die op aarde zijn loven Hem en Zijn Gezalfde, Die in de hemel is. Daarboven om Zijn troon zijn vergaderd al Zijn engelen en de verlost en die Hem eer geven. Intussen: God is geopenbaard in het vlees! Het Woord werd vlees! Hier vangt onze zaligheid, hier de heiliging van Zijn Vadernaam aan. De sterkte Gods is, wat zij is, in de kribbe, komt tevoorschijn uit de mond van dit Kind, staat daarin op grondpilaren der eeuwigheid en uit de geboorte van dit Kind ontwikkelt zich de geboorte van zovele kinderen en zuigelingen, waardoor de Kerk van Christus vermeerderd en in stand gehouden wordt. Om hen leert zich wat boven in de hemel is en Hij Die naar de eeuwige verbondsgenade in hen is, maakt dat zij wenen, dat zij stamelen, dat zij loven, dat zij getuigen van de waarheid Gods. Dit hoort God, gelijk Hij het geroep der jonge raven hoort, en met dit wenen, stamelen en loven winnen zij het hart van de dochters der koningen, werpen de Farao's neer, en zo door de Rode Zee, droogvoets, trekt Israël heen tot zijn rust.

“Een Kind is ons geboren!” Herodes verschrikt en met hem geheel Jeruzalem. De herders die het Kind in de kribbe gevonden hebben, prijzen en loven God en allen tot wie het bericht van de geboorte van Christus kwam, verwonderden zich.

Wat is dit jonge Kind, wie is deze Zuigeling en wat zal eenmaal van Hem worden? Ach, het is alles duister voor ons. Wie hier op aarde zal op deze vragen voldoende antwoord geven? Een antwoord dat de honger en kommer van de ziel stilt? Is dit Kind mijn? Zal het ook mij aannemen? Zal Het Zich ook in mijn plaats stellen waar ik in ellende, ja midden in de dood lig? Kan en zal Het mij helpen, doorhelpen, met ere doorhelpen, gelijk Lamech sprak van Noach: “Deze zal ons troosten”? Zal Deze het doen?

Ik blik naar de hemel, de donkerblauwe hemel, in deze mijn nacht, naar de hemel, die Gods eer en trouw verkondigt. Wat zal ik zeggen?

Als ik Uw hemel aanzie, het werk Uwer vingeren. Hoe hoog, hoe ver is de hemel? De aarde gaf God de mensenkinderen, de hemel is van God en slechts van daar moet het alles afkomen of ik ben verlaten en verloren. Hoe vol van wonderen is niet het uitspansel daarboven. Uitgegoten gelijk een spiegel. Kunstvol zijn de borduursels en weefsels van de vingeren der mensen. Wat is het echter bij het werk Uwer vingeren, bij dit allerfijnst wolkenkleed, hetwelk Uw handen gemaakt en waarmee Gij de hemel bekleed hebt, waarin Gij het gewicht van de wateren samenhoudt en waardoor Gij zoveel regen als U behaagt af laat stromen.

Als ik de maan aanzie en bedenk welke invloeden Gij haar op de ganse schepping gegeven hebt, *de sterren*, die ik nimmer zal kunnen tellen, die Gij nochtans alle met name roept, die Gij door Uw wil in hun stand houdt, opdat zij de aarde niet verpletteren. O, dan wordt mij deze aarde waarop ik leef zo klein en dan zie ik U zo groot, zo verheven, zo rijk aan alle volheid en macht, zo algenoegzaam in Uzelf en dan zie ik in U een zo onmetelijke zee van zaligheden, waarbij de ganse aardbodem met allen die daarop wonen als een druppel aan de emmer en als een stofje aan de weegschaal zijn, zodat ik moet uitroepen: “Grote God, hoe is het mogelijk?” O, ik heb Uw antwoord! Tegenover zo'n volheid van macht zie ik hierbeneden in de kribbe het Kind van de belofte. Zult Gij mij, zondaar, met dit Kind, ja zult Gij dit Kind aannemen, o heilig God? “Wie ben ik, Heere HEERE, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt! Daartoe is dit in Uw ogen nog klein geweest, Heere HEERE, maar Gij hebt ook over het huis Uws knechts gesproken tot van verre heen, en dit naar de wet van de mensen, Heere HEERE!” Zo sprak David toen hij de belofte aangaande

de Christus ontving (2 Sam. 7).

Hoe moest David toen hij zijn Salomo, het beloofde kind, in zijn armen had wegsmelten in gevoel van dank bij de herinnering aan zijn vorige en aan al zijn zonden, dat de Heere tot hem gezegd had: "Het zwaard zal van uw huis niet wijken in eeuwigheid." Hoe moest echter ook dit kind hem voorkomen als een kind van eeuwige genade, en toch als een kind in verkeerdheid gewonnen, aan zonde en vloek onderworpen. Wat had hij tegen deze zonde, tegen deze vloek voor troost, welke grond voor de genade, voor de vergeving van de zonden, voor het eeuwige leven, zo hij niet van Salomo af op de verre, toekomstige Zoon gezien had, als op Dien, Die komen zou naar de wet, naar de wijze des mensen, Die alzo mens zou zijn in zijn, in Salomo's, plaats, als Die zijn vlees en bloed geheel deelachtig zou worden? Van Deze, als zonde en vloek voor ons, spreekt hij en hij sluit zichzelf, zijn Zoon en het ganse mensengeslacht als zondaars in Hem in, zeggende: ***Wat is de Mens, dat Gij zijner gedenkt en de Zoon des mensen, dat Gij hem bezoekt?***

Hij noemt Christus, de Beloofde, *een Mens* en gebruikt daarbij een woord dat eigenlijk betekent: "een ellendig mens." Hij noemt Hem verder: *des mensen Zoon*; dat is "Zoon van Adam." Hij belijdt daarmee dat Christus voor hem ellende, zonde en vloek, dat Hij de ganse schuld, de toorn van God tegen de zonde en de straf dragen zou. Als God aan deze Christus gedenkt, zo gedenkt Hij ook aan ons, want Christus noemt ons Zijn broeders, Psalm 22. Wordt Hij beschaamd, dan worden ook zij allen beschaamd in hun hoop op God (vgl. Psalm 69: 7). Als God Zich over deze Christus ontfermt, dan ontfermt Hij Zich over ons allen.

En mocht hier iemand tegenin voeren: er is hierin niets buitengewoons, Christus verdient veelmeer dat God Hem gedenkt en Zich over Hem ontfermt dan de hemelen, de maan en de sterren, die toch vergaan zullen. O, zeer zeker, maar de Schrift beschouwt de Mens Christus niet op Zichzelf alleen, maar als Christus zoals Hij ons in Zich opgenomen heeft en daarom ons mensen in de Mens Christus. En daar is de gedaante van Christus naar Psalm 22 en Jesaja 53. Daar is Hij een ellendig Mens, eens mensen Zoon of een Adamskind, gelijk de Heere Zichzelf gewoon was te noemen. Daar is Hij zonde en vloek voor ons, daar is Hij werkelijk een voorwerp van de toorn Gods, werkelijk van God verlaten en daar is het een wonder, waarover hemel en aarde zich ontzetten, een verborgenheid waarin de engelen begerig zijn te zien. Dat de grote God Die al het geschapene niet van node heeft, Die de hemel uitbreidt als een kleed, de maan haar loop voorschrijft en de sterren bij name roept en dezelve meer gemaakt heeft dan de mensen (want wat is een mens anders dan een stofje in vergelijking met een ster!), dat deze grote God aan zo'n ellendig Mens, Die nog meer dan alle zondaren zondig is, ja Die door God tot zonde gemaakt is, gedenkt, Zijner en al Zijn noden en behoeften gedachtig is, Hem uithelpt en in één woord, dat Hij Zich over des mensen Zoon, Die de ganse last van Zijn toorn, de ganse schuld van Adam draagt, ontfermt. O, dat is meer dan macht, dat is meer dan sterkte die God hier verheerlijkt, dat is genade, eeuwige genade! Deze ellendige Mens, dit Mensenkind zal de dood smaken voor allen. Dat zal Hij door Gods genade doen want de grote God heeft lust, tijd en welgevallen Hem te gedenken, Hem aan te nemen, Zijn Kind Jezus aan te nemen, Dat alreeds door de vijanden vervolgd wordt en Die dat lijden moet vanwege het oordeel Gods over de zonden.

En hoe gedenkt Hij Zijner? Hoe ontfermt Hij Zich over Hem? Luther vertaalt. "Gij zult Hem een kleine tijd van God verlaten doen zijn." De apostel Paulus wordt het door de Geest ingegeven de oude Griekse overzetting te volgen: "*Gij hebt Hem een*

weinig minder gemaakt dan de engelen.” Deze verklaring is te verkiezen zonder daarom Luthers verklaring te verwerpen. “Elohim” betekent God of engel, of overste des volks. David spreekt hier van Christus’ allerdiepste lijden. “Een weinig” is een kleine tijd. Een ogenblik duurt Zijn toorn maar een gedurig leven volgt in Zijn genade. Een engel versterkte Christus in Gethsémané. Aan het kruis riep Hij: “Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?” En onze Heere, ofschoon Hij wel vreugde had mogen smaken, verdroeg het kruis en achtte de schande niet. Terwijl Hij hier beneden rondwandelt, ontbeert Hij voor die tijd het liefelijk aangezicht van Zijn Vader en draagt vanwege Gods toorn allerlei zielsangsten en verschrikkingen aan Zijn ziel. Terwijl Hij voor een tijd door de engelen gesterkt wordt, is Hij minder dan de engelen; en waar Hij door de geestelijke en wereldlijke overheid ter verantwoording geroepen wordt, is Hij minder dan die overheid. Hij was de allerverachtste en onwaardigste. “Zijt Gij een Koning?” vroeg Pilatus spottend en de geestelijke overheid veroordeelde Hem ter dood als een verleider, ja zelfs de machten der hel gingen over Hem heen. En nu de mensen die Christus toebehoren, ook zij zijn een tijd van God verlaten; zij, de koningen en priesters, worden een tijdlang beschouwd als een vloek der wereld en een uitvaagsel aller mensen (1 Kor. 4: 13).

God neemt de engelen niet aan maar het zaad Abrahams. Zo heeft dat zaad dan de voorrang bij God in Zijn genade boven de engelen en toch, hoe kan het vaak bezwaard daarheen gaan. Hoe gebukt onder de last zijner zonden en onder de zware hand van de toorn Gods. Met welke nood, met welke ellenden heeft het niet vaak te kampen! Hoe gaat het met hem als door de hel heen, ofschoon hetzelfde in Christus aangezien heilig, rechtvaardig en geborgen is. De vijanden en wraakgierigen echter zal het niet gelukken, wat zij wensen zal niet geschieden. Na treuren vreugde, na de dood het leven, na de strijd de overwinning en de kroon, na het lijden heerlijkheid.

Vernemen wij hoe de Heere aan het jonge kind, de zuigeling, van wie in deze Psalm bijzonder sprake is, gedenkt en hem bezoekt. “Gedenk Heere! aan David en aan al zijn lijden”, bidden wij en horen wij bidden. Hier de verhoring, hier het getuigenis dat God zijner gedenkt.

En hebt hem met eer en heerlijkheid gekroond. Gij doet hem heersen over de werken Uwer handen; Gij hebt alles onder Zijn voeten gezet; schapen en ossen, alle die, ook mede de dieren des velds, het gevogelte des hemels, en de vissen der zee, hetgeen de paden der zeeën doorwandelt.

Dit “en” of “maar” van onze tekst is een geweldig “en”, en wil zeggen: “Verblijd u niet over mij, mijn vijandin! Wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan.” Ofschoon het er zo en zo uitzag, hebt Gij, o mijn God, nochtans wondere dingen gedaan ter ere van Uw Naam. Wie is het, die het zo verwacht had?

“Wij zien”, roept de apostel uit, terwijl hij ons tekstwoord verklaart, “Jezus met eer en heerlijkheid gekroond” (Hebr. 2: 9). “Gij zult een Zoon baren”, had de engel Gabriël tot Maria gezegd, “en gij zult Zijn Naam heten Jezus. Deze zal groot zijn.” Ziet, hoe groot Hij is! “Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem een Naam gegeven, Die boven alle namen is, opdat in de Naam van Jezus zich zouden buigen alle knieën” (Fil. 2). Met eer is Hij gekroond na de schande van lijden en dood aan het kruis, met die eer dat alle knieën in de hemel en op de aarde zich voor Hem buigen en alle tongen belijden zouden, dat Hij de Heere is. Met heerlijkheid, “dat men aan Hem hange alle heerlijkheid van het huis Zijns Vaders, der uitspruitelingen en der afkomelingen, ook alle kleine vaten, van de vaten des bekens af, zelfs tot al de vaten der flessen”, zoals geschreven staat in Jesaja 22: 24, en dat Hij zij tot sieraad en heerlijkheid en tot voortreffelijkheid dengenen, die het ontkomen zullen in Israël

(Jesaja 4). “Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht en rijkdom en wijsheid en sterkte en eer en heerlijkheid en dankzegging” (Openb. 5: 12). Gij zult Hem tot Heere, tot Heerser en Koning maken over Uwer handen werk, over het aardrijk en allen die daarop wonen, over zon, maan en sterren, over de hemelen, Uwer vingeren werk, over de hemel der hemelen, over alle engelen en alle overheden en machten, ook over hen die tot op die dag heerschappij voerden over het geweten, zodat deze nu vrij worden van de dode werken, om te dienen de levende God.

Gij hebt alles onder Zijn voeten gezet. Waar sprake is van “alles”, daar is niets uitgezonderd dat Hem niet onderworpen zij, buiten God de Vader. Tot dit “alles” behoort de ganse schepping, behoren al Zijn en mijn vijanden, behoren duivel, wereld, zonde, nood en dood, alles is onder Zijn voeten gezet. Daartoe behoort ook al hetgeen mij in de weg komt, dat ik niet voorwaarts komen kan, dat ik mijn God niet loven kan, al hetgeen mijn voortdurende redding, mijn heil, mijn zaligheid in de weg treedt en tegenwerkt, eindelijk ook droefheid en lijden, nacht en dag. Hij opent en niemand sluit; Hij sluit en niemand opent. “Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten.” Zo moet Hij als Koning heersen, eeuwig heersen, opdat het steeds voor het geloof en het geweten openbaar wordt: het is alles Zijne! Alles van mijn Heere Jezus! En al leeft de laatste vijand, de dood, nog, eenmaal zal ook deze Hem worden onderworpen, eenmaal ligt ook deze geheel verslagen, want spoedig komt onze Koning opdat Zijn heerlijkheid ons openbaar worde en onze heerlijkheid in Hem. Intussen is alles het Zijne, alles van onze Heere Jezus. Waaraan hebben wij behoefte naar het zichtbare? Is het niet dit wat Jakob zei: klederen en schoenen en een vredevolle terugkeer? Ziet, Wiens is de wol die ons dekt, het leder dat onze voeten bedekt, de macht om te eten van allerlei vlees der runderen, vogelen en vissen? In Wiens hand zijn de wilde dieren van het veld? In Wiens hand de krokodillen en al de zeedrochten? Alle volken leven en eten uit de hand van de Heere Jezus; allen laat Hij leven van veeteelt en van daarmee verbonden akkerbouw of van vogelen en van vissen, en wat op het veld of in de zee schaden kan, heeft Hij nochtans tot nut en voordeel herschapen. En zoals dit jonge Kind, deze Zuigeling, Heer over alles is en alle dingen onder Zijn voeten zijn gezet, zo maakt het in de eerste plaats de kleine kinderen en zuigelingen in Zich tot heren over alles. Voor de kinderen in Hem allereerst de melk, de wol, het vlees der runderen, vogelen en vissen; voor de kinderen in Hem allereerst de engelen tot hun dienst. Vervolgens maakt Hij de volwassenen in Hem tot koningen en priesters. Van Christus zijn de schapen en runderen en hun vlees geeft Hij de Zijnen. Mozes’ offers zijn vernietigd. Hun brood en water, hun kleding en bedekking is hun en de hunnen gewis. Deze Borg waarborgt het hun dat het gebed verhoord wordt: “Geef ons heden ons dagelijks brood.” Het is ons brood. De Vader heeft het in Zijn kast voor ons, de Heere Jezus heeft de sleutel. De wildste en grootste dieren vrezen voor de kinderen en zuigelingen. En tot de volwassenen in Hem heeft Hij gezegd: op de felle leeuw en de adder zult gij treden, gij zult de jonge leeuw en de draak vertreden. Dat van Hem is, geeft Hij Zijn kinderen en broeders, dat een ieder van hen zeggen mag: Alles is mijns Heeren Jezus en in Hem is het alles mijne! Ik heb er alleen om te bidden, het te nemen in geloof, ondanks nood, zwakheid en beving, ondanks zonde, duivel, wereld en dood, en al wie het mij roven wil. De hemel is mijn, de aarde is mijn, mitsgaders al haar volheid, de zon is mijn en de maan, ja om hen stil te doen staan; de sterren zijn mijn, dat zij in hun loop voor wij en tegen mijn vijanden strijden. De engelen zijn mijn, staan in mijn dienst. Ik ben meer dan zij, ja ik zal hen eens mede oordelen. De wereld is mijn, als overwonnen zijnde door het geloof, de duivel is mijn, als gebondene van mijn Heere, de dood is

mijn, dat ik de verslondene in zegepraal verslind, het nieuwe paradijs is mijn! Ik draag de sleutelen van het hemelrijk, geen cherub houdt mij daarbuiten. Wat ik in Adam verloren heb, het Kind, de Zuigeling in de kribbe, brengt het mij weer, ja de ganse heerschappij!

Kent gij u niet, gij Bathséba, eenmaal vrouw van Uria? De Heere heeft uw zonden uitgedelgd als een nevel, u zult het alles hebben wat uw God u met een eed gezworen heeft en uw zaad zal het aardrijk beërven.

Kent gij u niet, gij troosteloze, over wie alle onweders heengaan? De Heere zal u op saffieren grondvesten!

Kent gij u niet, vrouw, met de zon bekleed en de maan aan uw voeten en op uw hoofd een kroon van twaalf sterren? Hallelujah, de Heere heeft wel aan u gedacht; welke genade, welke trouw! Salomo zit op de troon des Heeren! (vgl. Hoogl. 1: 8, Jesaja 54, Openb. 12: 1, 1 Kon. 1).

HEERE, onze Heere, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde. Amen.

Slotzang Psalm 47:5

*God wil al 't vee steeds spijzen, laven;
Hij hoort de stem der jonge raven.
Hij heeft geen lust aan 's mensen krachten,
Aan hen, die daaruit heil verwachten.
De macht van 't paard en 's mans vermogen
Zijn beide nietig in Zijn ogen;
Aan die vertrouwen op hun benen,
Wil Hij geen gunst of hulp verlenen.*

3. Preken Psalm 13; een Psalm over vijfderlei kruis ⁵

EERSTE PREEK OVER PSALM 13:1-3

Gehouden op 29 april 1849

Gezongen:

Psalm 34: 9-11

Psalm 72: 7

Psalm 66: 10.

Psalm 34: 9-11

*9 God is 't verbroken hart,
't Verbrijzeld en bedrukt gemoed,
Te allen tijd' nabij en goed,
In tegenheid en smart.
Veel wederwaardigheen,
Veel rampen zijn des vromen lot;
Maar uit die alle redt hem God:
Hij is zijn heil alleen.*

*10 God zorgt, als 't leed genaakt,
Dat hij niet gans ternederstort';
Dat hem geen been gebroken word';
't Is God, die hem bewaakt.
De snode boosheid baart
Den goddeloze vloek en dood;
Daar hij, die d' onschuld stout verstoot,
Zelf schuldig wordt verklaad.*

*11 De HEER' verlost en spaart
Zijn volk, dat op Zijn hulp vertrouwt.
Het zal, door Hem in gunst beschouwd,
Niet schuldig zijn verklaard.*

Menigmaal, mijn geliefden, vervalt de ziel in diepe treurigheid en geestelijke zwaarmoedigheid wegens bedreven zonden, diep gevoeld verderf en veelvuldige tegenspoed. Daar wordt dan gevoeld wat zonde, dood, hel en duivel is, en hoe zwaar Gods toorn is, terwijl men dan in zo'n nood komt, dat men God de Heere een klaaglied zingt, weent en treurt en om verlossing van zulke zware aanvechtingen bidt en smeekt. Zo'n klaaglied willen wij nu behandelen. Slaan wij daartoe Psalm 13 op.

Een Psalm van David, voor de opperzangmeester. Hoe lang, HEERE, zult Gij mij steeds vergeten? Hoe lang zult Gij Uw aangezicht voor mij verbergen? Hoe lang zal

⁵ Deze drie preken zijn verschenen in 1884 bij Scheffer & C^o te Amsterdam.

ik raadslagen voornemen in mijn ziel, droefenis in mijn hart bij dag? Hoe lang zal mijn vijand over mij verhoogd zijn? Aanschouw, verhoor mij, HEERE, mijn God; verlicht mijn ogen, opdat ik in de dood niet ontslap; opdat niet mijn vijand zegge: Ik heb hem overmocht; mijn tegenpartijders zich verheugen, wanneer ik zou wankelen. Maar ik vertrouw op Uw goedertierenheid; mijn hart zal zich verheugen in Uw heil; ik zal de HEERE zingen, omdat Hij aan mij welgedaan heeft.

Psalm 13 heeft zes verzen. In vers 1 en 2 klaagt David over vijfderlei kruis en aanvechting, waardoor zijn hart zeer beangst en ter neergebogen wordt. God heeft hem vergeten, God verbergt Zijn aangezicht voor hem, zijn ziel gaat onder grote en zware zorgen gebukt. Hij wordt in zijn hart zeer beangst en gekweld en boven dat alles is zijn vijand over hem verhoogd, hij ligt onder diens voeten. Allerlei spot en schande, geweld en tirannie moet hij van hem ondervinden.

In vers 3-5 bidt hij van God drieërlei: De Heere mocht hem toch weer in genade aanzien en Zijn ogen weer tot hem wenden. De Heere mocht zijn gebed en jammerlijk zuchten verhoren en zijn ogen verlichten en openen. De Heere mocht hem voor duisternis, zonde, dood en eeuwig verderf behoeden. Daarbij toont hij drieërlei oorzaken aan, waarom hij zulks begeert: opdat hij niet, van God verstoten en verlaten, in de eeuwige dood ontslapen mocht, opdat zijn geestelijke en lichamelijke vijanden zich niet mochten beroemen hem te hebben overmocht en opdat zijn benijders en tegenpartijders zich over zijn val en zijn verderf niet mochten verheugen.

In vers 6 doet David een schone belijdenis van zijn geloof. Dat hij zonder ophouden (acht gevende op vele uitspraken en voorbeelden) op Gods genadige goedertierenheid en barmhartigheid wacht en vertrouwt. Dat hij ook zelf deze hem om niet toegezegde en tevoren bewezen genade zich toe-eigent en zich in dezelve van harte verheugt. Dat hij zonder ophouden God de Heere looft en prijst en Hem alzo dankt voor Zijn hulp en de weldaden aan hem bewezen, hetwelk de ware natuur en werking is van een oprecht geloof.

Laat ons nu de woorden van deze Psalm overwegen. ***Hoe lang, HEERE, zult Gij mij steeds vergeten? Hoe lang zult Gij Uw aangezicht voor mij verbergen?***

Hier klaagt de bedroefde van hart dat hij zich gevoelt alsof God hem geheel en al vergeten heeft en hem niet meer gedenken wil. Zo'n aanvechting komt over de mens als hij zijn zonden en veelvuldige verkeerdheid, zijn diepe ellende en zijn verderf voor ogen heeft. En hij in zo'n strijd geen hulp noch troost vindt, ja, daar meent hij dat God, Die toch nimmer lust noch welgevallen kan hebben in de zonde, hem heeft laten varen en van Hem Met meer wil weten. Deze aanvechting komt over ons als ons het kruis op de hals ligt, het ons zwaar en bitter valt en wij tot God lange tijd roepen, maar niet verhoord worden zoals wij het wensen. Als naar het zichtbare het zich niet anders laat aanzien dan dat het met ons in het verderf gaat. Zo'n aanvechting komt over ons als wij ons te zeer in Gods raad en in Zijn voorzienigheid verdiepen om dezelve uit te vorsen en het "waarom" van Zijn diepe wegen te doorgronden. Verder klaagt het bedroefde hart dat God niet alleen hem geheel vergeet, maar dat Hij ook bovendien, ondanks het lang en veelvuldig aanhouden, bidden en smeken, volstrekt niet meer horen wil, veeleer Zijn aangezicht afwendt en Zich verbergt, ja, Zich aanstelt alsof Hij in eeuwigheid niet meer helpen wil.

Zo wordt ons hier in elk woord van de Psalm als voor de ogen geschilderd welk een lijden en angst een verslagen hart en geweten doormaken en dulden moet. Daarom

zullen wij elk woord afzonderlijk betrachten.

HEERE. Het is iets wonderlijks “HEERE” te roepen en nochtans te smeken: “Zult Gij mij steeds vergeten?” Niemand toch kan zeggen Jezus *de Heere* te zijn dan door de Heilige Geest. Zo is dan volgens dit woord de Heilige Geest en daarom ook het geloof in het binnenste aanwezig waar men “HEERE” roept. Er is ook een vertrouwen aanwezig: de Heere kan en zal uit zulke nood redden. Er is begeerte in het hart naar Goddelijke hulp en genade. Dat werkt de Heilige Geest, Die daartoe drijft dat men “HEERE” roept en in dit roepen belijdt dat de Heere machtig en geweldig is om te helpen, dat Hij ook helpen zal. Evenwel is het zulk een mens toch ook weer bang en benauwd in de ziel vanwege zonde en nood, zodat het hem toeschijnt alsof de HEERE vanwege zijn zonden bovenmate verbitterd en vertoorn is. Daar gevoelt een mens dan de toorn Gods in zijn nieren zodat het daarbinnen heet: u bent een te groot zondaar en te goddeloos, daarom wil de HEERE van u niets meer weten. Dan begint de hoop te verminderen en nochtans is er een worstelen met God tegen alle hoop.

Hoe lang? Hier ziet men hoe het met een bedroefd en aangevochten hart gaat; steeds meent het dat de hulp en redding te lang uitblijven. Hoewel God gezegd heeft: “Voor een klein ogenblik heb Ik u verlaten, maar met grote ontfermingen zal Ik u vergaderen”, zo schijnt ons dit *klein* toch veel te lang, ja bijna eeuwig. En hier vernemen wij in welke grote angst de profeet zich toen bevonden heeft, dat hij zelfs viermaal kort na elkaar uitroept: “Hoe lang?..” Het is alsof hij wilde zeggen: “Ach, Heere, hoe lang, hoe lang zult Gij vertoeven, wanneer zult Gij helpen? Wanneer zult Gij horen? Wanneer zult Gij wederkomen en U met Uw hulp aan mij openbaren? Ach, hoe lang? Gij vertoeft reeds te lang! Kom toch, help toch, hoor toch o Heere God, wilt Gij niet helpen?”

Zulk een klagen vinden wij ook in de zesde Psalm: “Wees mij genadig, HEERE, want ik ben verzwakt; genees mij HEERE, want mijn beenderen zijn verschrikt. Ja, mijn ziel is zeer verschrikt; en Gij, HEERE, hoe lange?” Tot zulk ernstig zuchten komt men doorgaans spoedig in geestelijke aanvechtingen en hoe langer deze aanhouden, des te zwaarder schijnen zij ons, zodat wij zelfs beginnen te vrezen dat zij eeuwig zullen duren. Dan beginnen wij te weklagen, zodat levenssap en kracht, merg en been verteerd worden, gelijk wij ook lezen in Psalm 32. Nochtans moet men zich niet laten afschrikken, veeleer altijd hopen en Gods hulp, troost en verlossing verbeiden. Gelijk ook de profeet Habakuk zegt: “Want het gericht zal nog tot een bestemde tijd zijn, dan zal Hij het op het einde voortbrengen en niet liegen; zo Hij vertoeft, verbeidt Hem, want Hij zal gewisselijk komen, Hij zal niet achterblijven” (Hab. 2: 3). Men laat echter niet af maar houdt met het gebed voortdurend aan; zoals de Heere Christus zegt: “Zal God dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, hoewel Hij lankmoedig is over hen? Ik zeg u, dat Hij hun haastelijk recht doen zal” (Luk. 18: 7, 8).

Zult Gij. ‘Alles was nog te lijden en te dragen, al zouden alle schepselen mij vergeten, maar dat Gij, Die mijn God en Heere zijt, aan mij niet meer gedenkt, dat is zwaar en verschrikkelijk; want die U behoudt, die is behouden, maar die U verlaat, die is verloren. Op U is al mijn hoop; als Gij nu mij geheel vergeten wilt, is het met mij uit en voorbij.’

Mij. ‘Nu gevoel ik het wat een verschrikkelijke toestand het is voor een mens die U vergeet; nu gevoel ik het in mijn ziel dat U mij niet meer acht, dat U noch aan mijn

lichaam noch aan mijn ziel, noch aan goed of eer gedenkt. Immers, ik verneem van andere lieden hoe zij geholpen zijn; op mij alleen slaat U geen acht meer.’

Een mens die in veel aanvechtingen verkeert, denkt dat hij alleen onder het kruis gebogen gaat, dat zijn last de zwaarste is, waarbij de lasten van andere mensen als niets te achten zijn.

Steeds. ‘Als U mij een tijdlang vergeten had en dan weer aan mij zou gedacht hebben, ach, Heere God, dat zou ik nog wel kunnen dragen; maar Gij vergeet mij steeds, altijd, voor eeuwig, zodat al mijn hoop verdwenen is. Ten laatste moet ik nog, dewijl U mij steeds vergeet, met de andere zondaren en goddelozen sterven en vergaan.’

Vergeten. U laat niet alleen na mij te beproeven en te louteren, nee, U vergeet mij, gelijk ik wel aan alle dingen bemerk en U denkt er niet aan mij uit de verzoeking te redden. Aan Uw andere kinderen gedenkt U wel, maar mij vergeet U, als was ik reeds dood, verloren, verworpen en uit het boek des levens uitgedelgd.’

Zover laat God de Zijnen dikwijls komen opdat zij genoodzaakt worden ook tegen alle hoop, nochtans te hopen en in zo’n nood bij Hem hulp te zoeken, dewijl toch naar alle berekening, naar al het zichtbare en naar onze bevinding elke hulp en redding verborgen en afgesneden is.

Zo vergeet de Heere echter nooit een zaak gelijk wij mensen, dat Hij later weer als het Hem invalt, daaraan gedenkt. Veelmeer heet dat in de Schrift “vergeten”, als de Heere in de nood niet helpt. En “gedenken” heet in de Schrift als de Heere hulp, redding en barmhartigheid bewijst. Zo zegt David hier dan: God heeft hem vergeten, dat is: De Heere laat hem onder zijn kruis gebukt gaan zonder hulp en troost en het schijnt, alsof Hij David niet weer verlossen wil. Wederom gedenkt God aan ons en aan Zijn barmhartigheid, als Hij ons hulp, troost en redding zendt. Zo lezen wij in de Schrift: “Toen gedacht God aan Noach, aan Abraham”, en: “HEERE, als benauwdheid over ons is, zo gedenkt Gij aan Uw goedertierenheid.”

Hoe lang verbergt Gij U voor mij. ‘Als U mij zo geheel vergeten hebt, Heere God, zo wil ik U er toch met zuchten en roepen weer aan herinneren om aan mij te gedenken. Maar U geeft geen acht op zodanig jammerlijk klagen en roepen. U keert Uw aangezicht van mij af, U verbergt en sluit oren en ogen, opdat U mij niet zou horen noch zien. Gij laat U also niet bewegen. Gij houdt U geheel, alsof Gij U nimmermeer zult laten verbidden. Nochtans laat ik niet af te roepen en te zuchten: “Hoe lang, Heere God, zal het dan duren, dat Gij niet horen of zien wilt? Zal ik dan volstrekt geen erbarmen of redding bij U vinden?”

Zo hoorde de Heere Christus de Kanaänese vrouw wel die Hem naliep en riep: “Heere, Gij Zone Davids, ontferm U mijner! Mijn dochter is deerlijk van de duivel bezeten.” Hij hield Zich echter als hoorde Hij haar niet. En nu zij nog nader komt, wendt Hij Zich zelfs van haar af en ontzegt haar schijnbaar alle hulp waarover zij zeker een niet geringe strijd des geloofs gestreden en voorzeker het “hoe lang” in haar hart gevoeld heeft. Zij dacht echter: U zult mij toch helpen, en U moet mij helpen, want het ligt in Uw wezen, het is Uw ambt, Uw werk, dat U degenen die Uw hulp begeren en op U hopen, hulp verleent.”

Uw aangezicht. Gods aangezicht betekent de openbaring van Zijn goedertierenheid en van Zijn genadige wil. Dit Zijn aangezicht moet God ons in dit leven doen zien zullen wij namelijk zalig worden, gelijk wij ook daarom bidden: “Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, o HEERE!” Dit is echter niet naar de hogepriesterlijke zegen:

“De HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten!” Integendeel, het is een grote aanvechting als men klagen moet: “Waarom verbergt Gij Uw aangezicht?” Zolang het ons zelf niet treft, weten wij minder dan niets van kruis en aanvechting, maar als wij zelf in de school komen, dan leren wij het wel hoe men daarover kermen en klagen kan, dat God Zijn aangezicht verbergt; maar juist zo verkrijgen wij daarna een veel betere kennis van God.

Vers 2: *Hoe lang zal ik raadslagen voornemen in mijn ziel, droefenis in mijn hart bij dag? Hoe lang zal mijn vijand over mij verhoogd zijn?*

In dit vers toont David drie zeer voorname stukken die daaruit voortkomen dat God Zijn aangezicht van ons afwendt, namelijk: zorgen der ziel, angst van het geweten en tirannie van de vijanden.

Hoe lang zal ik raadslagen voornemen? ‘Ik heb tot dusver lang en veel bij mijzelf overlegd en raad gezocht, alle middelen en wegen overwogen, of ik ook uit dit ongeluk en uit deze druk komen mocht, maar hoe meer ik daarop zin, des te dieper zink ik. Mijzelf kan ik niet meer raden, ik kan van de zorgen niet meer ontheven worden, noch mijn hart tevreden stellen.’

Zo zijn bedroefde en aangevochten zielen geneigd hier en daar en overal raad te zoeken, zij martelen en plagen zichzelf af en komen toch daarmee niet voor- of achterwaarts. Daarom zei ook Hiskia: “Gelijk een kraan of zwaluw, alzo piepte ik; ik kirde als een duif; mijn ogen verhieven zich omhoog; o HEERE, ik word onderdrukt, wees Gij mijn Borg!” Want alzo gaat het in zulke noden; zoekt men bij God hulp, dan schijnt het of God Zijn aangezicht voor ons verbergt. Zoekt men dan bij de mensen troost, dan bevinden wij hen veel te zwak om ons te helpen. Zo zoekt men altijd raad en vindt er toch geen.

Dit echter leert men als men het zelf beproefd heeft waar men in aanvechtingen heeft verkeerd, gelijk Job. “Waarlijk, ik weet, dat het zo is”, zegt hij, “hoe zou de mens rechtvaardig zijn bij God? Zo Hij lust heeft om met hem te twisten, niet één uit duizend zal hij Hem antwoorden.” En dus klaagt hij over de zorgen van zijn ziel: “Zie, Hij zal voor mij heengaan, en ik zal Hem niet zien, en Hij zal voorbijgaan, en ik zal Hem niet merken. Zie, Hij zal roven, wie zal het Hem doen wedergeven? Wie zal tot Hem zeggen: wat doet Gij? God zal Zijn toorn niet afkeren; onder Hem worden gebogen de hovaardige helpers”, enz. (Job 9: 1-20).

In mijn ziel. ‘Mijn ziel had alle reden vrolijk te zijn en U lof te zingen, Nu echter is zij vol van zorgen en droefenis en verlangt naar U gelijk een dorstig land. Want ziekte van het lichaam, verlies van goederen en andere uitwendige tegenspoeden doen wel smart en leed, maar de benauwdheid en droefenis van de ziel in de geestelijke aanvechtingen, dat is voorzeker een veel bitterder en zwaarder kruis. Daarom help mij, o Heere, opdat het toch niet te lang dure!’

Droefenis. Zulk een droefenis drijft David tot gebed, gelijk hij zelf zegt: “Als mij bange was, riep ik de HEERE aan, en riep tot mijn God” Psalm 18: 7. “Wees mij genadig, HEERE, want mij is bange; van verdriet is doorknaagd mijn oog, mijn ziel en mijn buik; want mijn leven is verteerd van droefenis, en mijn jaren van zuchten” Psalm 31: 10, 11).

Want dan worden wij verteerd, dan vergaat merg en been als wij in de nood altijd bidden, zuchten, smeken en roepen tot God en wij zelfs geen uitwendige hulp of redding ondervinden.

In mijn hart bij dag. Daarvan spreekt ook Job: “Mijn ziel kiest de verworping, de dood meer dan mijn beenderen. Ik versmaad ze, ik zal toch in der eeuwigheid niet leven” (Job 7: 15, 16). “En als zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts en zag Jezus staan; en zij wist niet, dat het Jezus was” (Joh. 20: 14).

Hoe lang zal mijn vijand over mij verhoogd zijn? De mens heeft hier op aarde allerlei vijanden, namelijk de duivel, de gehele wereld, zijn eigen vlees en bloed, boze lieden, tirannen, kettters, valse broeders en dergelijke. Hoe het nu iemand te moede kan zijn die de aanvallen van deze allen te verwachten heeft en die inderdaad reeds aan alle zijden gevoelt, dat is licht te begrijpen, voornamelijk dan als God Zijn aangezicht verbergt en Zich houdt als zag of wist Hij onze jammer niet en als bovendien de gehele wereld ons belacht en bespot en ons geheel en al te gronde werpt en in trotsheid over ons heengaat. Dat is voorzeker een jammerlijke toestand waar men op geen enkele plaats hulp of troost vindt. Voorwaar het is geen kleine zaak als uw vijand de overhand over u verkrijgt. Daarom wilde ook David liever des Heeren straf ondergaan, dan in de handen van mensen vallen. Als de mensen de overmacht over iemand verkrijgen wie zij niet gunstig zijn, dan laten zij niet af totdat hij geheel en al ten onder gebracht is. En als dan daarbij nog de Heere zo gans stilzwijgt en zulks aanziet, zo doet het ons dubbel wee.

En juist dan is de nood op het hoogst. Wie hier nu verstandig is en met het kleine vonkje des geloofs en der hoop bij God aanhoudt, die heeft meer dan de helft gewonnen, hoewel hij zelf daarvan niets weet, want Gods kracht is in de zwakken machtig. Als het zover komt dat men erkent wie onze vijand is, namelijk duivel, dood, zonde en de boze wereld en daarbij bedenkt, waarom zij ons alzo benauwen, martelen, plagen en vervolgen, waarom zij zich ook over ons verheffen, namelijk, omdat wij hen niet in alle dingen volgen en hun toevallen, dan zullen wij het spoedig bemerken, dat juist deze oude vijanden ook vijanden en wederpartijders van onze Heere God zijn. Aanstonds neigt zich het hart tot God en onze hoop neemt toe en het geloof vermeerdert: “God zal niet toelaten, dat Zijn vijanden zo machtig over mij worden, Hij zal mij aannemen en mij helpen”, en hoe zwaarder de aanvechting dan wordt, des te meer wast daartegen in ons het vertrouwen en de hoop op God, want tevoren scheen het ons toe, alsof God ons een harde Heer ware, ja onze vijand. Derhalve houden wij bij Hem aan om genade en vergeving.

Zo gedraagt Hij Zich als wilde Hij niet horen en Hij verbergt Zijn aangezicht, waardoor wij dan in zorg en angst geraken en dan hier, dan daar raad zoeken om van de aanvechting bevrijd te worden. Daarbij ervaren wij echter dat de gehele wereld en alle schepselen ons tegen zijn en worden door Gods bestiering ook gewaar, dat de duivel zich over onze ellende verheft en zich daarover verheugt en ons ten laatste al deze ongelukken op de hals legt. Als wij dit alles recht verstaan, dan keren wij ons eerst tot God in een hartelijk vertrouwen, dat Hij Zijn vijanden niet toelaten zal ons zo geheel te onderdrukken. Dan beginnen wij niet alleen te klagen en te bidden, maar ook om hulp te roepen, gelijk wij in Psalm 140 lezen: “Geef, HEERE, de begeerten des goddelozen niet, bevorder zijn kwaad voornemen niet, zij zouden zich verheffen.” Want zodra men de vijand erkent, zo vangt men ook terstond aan, door Goddelijke genade verlicht, met een bewogen hart tot God de Heere over de vijand te klagen en van de hulp, die ons toekomen zal, verzekerd te worden.

Dat nu onze Heere God toelaat dat de Zijnen alzo aangevochten en met het kruis bezwaard worden, dat dus de gelovige en vrome Christenen vaak kruis, angst, droe-

fenis en vervolging dulden moeten, daartoe heeft de Heere Zijn goede redenen. Hij doet het:

Ten eerste: om ons van allerlei zondige wegen af te brengen en op de heilige weg te brengen, waarop zelfs de dwazen niet kunnen dwalen.

Ten tweede: opdat Hij ons in de school van de Heilige Geest de ware kennis van God en Christus leren zou.

Ten derde: opdat wij des te ernstiger leren bidden en op Hem alleen ons vertrouwen stellen.

Ten vierde: opdat ons geloof geoefend en kostelijk bevonden worde.

Ten vijfde: opdat wij leren Zijn genade te gehoorzamen, de wereld te verachten en ons aan Gods wil te onderwerpen.

Ten zesde: opdat wij, overtuigd van de ijdelheid van het zichtbare en van alle vlees, God alleen leren vrezen.

Ten zevende: opdat wij geduld leren oefenen en in ootmoed Gods soevereiniteit aanbidden.

Ten achtste: opdat wij, ter wille van Zijn genadige hulp ons in de nood bewezen, des te meer Zijn Naam alleen roemen en prijzen.

Ten negende: opdat wij daardoor verzekerd worden dat wij Gods kinderen zijn en dat God ons liefheeft (Hebr. 12: 9-11).

Ten tiende: opdat wij niet te zeer aan dit tijdelijk leven blijven hangen, maar de hoop van een beter en eeuwig leven in ons toeneme. Amen.

Slotzang Psalm 66:10.

*God zij altoos op 't hoogst geprezen;
Lof zij Gods goedertierenheid,
Die nimmer mij heeft afgewezen,
Noch mijn gebed gehoor ontzeid.*

TWEEDE PREEK OVER PSALM 13:4

Gehouden op 6 mei 1849

Psalm 107: 5-7

5 *Dewijl Hij hen verzaadde,
Die dorstten, en met goed
Den honger uit genade,
Vervuld' in overvloed.
Daar z' in die bitterheen
Den dood voor ogen zagen,
Van allen kant bestreen,
Deed God hun heillicht dagen.*

6 *Zij, die gebonden zaten,
In schaduw van den dood,
Omdat zij God vergaten,
Vervielen in dien nood.
Toen werd hun wreev'lig hart
Verneerd door zwarigheden;
Zij struikelden, hun smart
Werd hulpeloos geleden.*

7 *Doch, riepen z' in d' ellenden
Den HEER' ootmoedig aan,
Hij deed hun angsten enden,
En hen 't gevaar ontgaan.
Hij hielp hen uit den nood;
Hij bracht hen uit het duister
Der schaduw van den dood:
Hij brak hun band en kluister.*

Mijn geliefden!

Uw aandacht heeft het de vorige zondag vernomen, hoe het niet tevergeefs of niet bij geval geschiedt dat de gelovige en vrome Christenen dikwijls kruis, angst, tegenspoed en vervolging moeten lijden, maar dat daarvoor goede oorzaken bestaan. U weet dat God met Zijn lieve volk een zoutverbond gemaakt heeft, waarbij Hij uit eeuwige liefde tot hen, hun vijanden vijand en hun vrienden vriend zijn wil en dat zij ruimte zouden hebben om te wonen in Zijn land, dat Hij hun gegeven heeft, gelijk Hij hun gezworen heeft, waarom Hij ook tot een ieder die met Christus gezalfd is, zegt: “Eis van Mij” (Psalm 2). Op grond van deze eed, op grond van de rijkswet van eeuwige genade, roept also David tot de Heere dat Hij toch niet langer uitblijven mocht, maar dat Hij Zich zou opmaken om de ellendige bij het recht te behouden. Want Davids helden laten zich niet overwinnen. Zij storten wel eens in een kuil in de sneeuwtijd, maar daar is dan ook al lang tevoren de sterke leeuw uit de woestijn mee ingestort (2

Sam. 23: 20). Nu gaat het erom of de leeuw overwinnen zal of de helden van David. Dan is het de ellendigen en gevallenen zeer bang in deze kuil, maar zij kunnen zich toch niet laten verslinden. Dan strijdt men en worstelt met de vijand, totdat van angst alle kracht verdwenen is en men zich al in de opgesperde muil van de vijand waant. Nochtans blijft het dat men zich niet kan laten verslinden. Wat nu aan te vangen in zo'n erbarmelijke en jammerlijke toestand? Men roept: "Hoe lang zal mijn vijand over mij verhoogd zijn? Kom Gij toch Heere, Gij, Die mijn God en Heiland bent." Heeft God eenmaal zulke jammer en ellende aanschouwd, dan zal Hij het niet kunnen nalaten hem die in de kuil ligt te verlossen. Zo neemt het vertrouwen op God toe, juist in de nood en terwijl men de toevlucht tot Hem neemt, ondervindt men dat Hij wel helpen kan en ook zeker helpen zal, zo Hij slechts deze nood en jammer en deze ellende wil aanzien. Daarom bidt David:

Vers 4: *Aanschouw, verhoor mij, HEERE, mijn God; verlicht mijn ogen, opdat ik in de dood niet ontslope.*

Aanschouw. Tevoren heeft hij geklaagd dat God hem geheel vergeten had, dat Hij Zijn aangezicht voor hem verborgen en geheel van hem afgewend had, zodat hij niets meer van God, van Zijn genade, barmhartigheid, trouw en goedheid heeft kunnen zien en dat alle hulp verre van hem was. Want dat juist maakt de aanvechting zo heet dat men in zijn verdriet en zijn ellende niets ziet van het heil van het kruis van Christus. Niets van Gods goedertierenheid en van Zijn liefde tot de mensen, integendeel slechts nood, zonde en ellende. Doch waar het licht geweken is, daar blijft nog het bewustzijn van vroeger licht, alleen meent men dat het licht ons niet meer zal opgaan, dat het nacht zal blijven. Nochtans drijft de Geest zo dat men begint te zuchten en te klagen: "Ach God, indien Gij al om onze zonden wil reden te over hebt, nooit meer op ons in genade neder te zien, doe het dan ter wille van de grote ellende en de jammer, doe het ter verheerlijking van Uw grote Naam." Laat de vijand geen roem over om te kunnen zeggen: "Wij hebben hem overmocht! Heah, de eeuwige heuvelen zijn ons ten erve geworden!" Daar meent nu de ziel dat, als de Heere God slechts met een enkele blik van Zijn almachtig oog op haar ellende wilde neerzien, Hij zelf zulke nood en jammer niet langer zou kunnen dulden, maar gedrongen wordt Zijn ellendige uit die nood te verlossen. En het is ook juist gedacht dat, als God Zijn oog slechts even over onze toestand laat heengaan, de vijand terstond zulk een schrik wordt aangejaagd, dat hij vlieden moet en de ellendige Gods vrijlaten.

David begeert alzo een genade die veel groter is dan alle ellende. Dit moeten wij echter wel in het oog houden dat, als wij roepen: "Aanschouw toch", de Heere God reeds onze ellende heeft aangezien want anders konden wij zo'n bede niet uitspreken. Uit onszelf toch kunnen wij Hem niet "Vader", noch Christus, Zijn Zoon "Heere" noemen. De Geest leert het ons echter wat wij bidden zullen. O, als de Heere God slechts met één blik op de vijanden neerziet, zodat zij verstrooid worden en onze ellende zich keert, dan smaakt in datzelfde ogenblik de aangevochten ziel Zijn liefde en terstond is vrede en vreugde in het geweten aanwezig en tevens een hartelijk vertrouwen dat de Heere God ons in genade heeft aangezien, dat Hij het is die ons Zijn vreugde en barmhartigheid doet erkennen en vinden en Hij alzo onze Vader is en op ons zonder ophouden zal neerzien.

Waar ons duivel, wereld, zonde, nood en het trotse hart plagen met allerlei boze listen en kwellingen, waarover wij treurig en zwaarmoedig geraken, zodat alle licht wijkt, daar zullen wij het weten wat veel sterker is dan onze vijanden, namelijk het gebed:

Aanschouw en verhoor mij, HEERE, mijn God! Immers door zo'n gebed wordt God gedrongen het verdriet en de treurigheid van het hart genadig weg te nemen en ons daarvoor weer vrede en vreugde te schenken. Ook is het een geweldige troost, zodat wij leren in tegenspoed ons niet te zeer te bedroeven of ons hart daardoor te kwellen, veeleer ons bij het gebed te houden en God dat te klagen. Daar verkrijgen wij dan de verzekering dat God de Heere ons zal verhoren en verlossen. Hij immers kan alleen helpen, zoals de apostel Jacobus schrijft: "Is iemand onder u in lijden? Dat hij bidde." Daar is de hulp reeds op verrassende wijze in aantocht, terwijl wij ons nog in angst bevinden en roepen: "Hoe lang, hoe lang", en menen de hulp komt niet meer, het is te laat.

Daarom moet men niet vertragen met het gebed: "Aanschouw toch, aanschouw toch"; zoals ook de Gemeente in de tiende Psalm klaagt: "Gij" ziet het immers; want Gij aanschouwt de moeite en het verdriet, opdat men het in Uw handen geve; op U verlaat zich de arme, Gij zijt geweest een Helper van de wees."

De Heere God in de hemel ziet alle mensen en alle dingen op drieërlei wijze aan:

Ten eerste naar Zijn Goddelijke alwetendheid waardoor Hij alle dingen te rechter tijd ziet en Hem niets verborgen is. Daarvan heet het in de brief aan de Hebreëen: "Want er is geen schepsel onzichtbaar voor Hem, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen Desgenen, met Wie wij te doen hebben!

Ten tweede ziet Hij ons aan als Hij de kinderen straffen wil om hun overtredingen. Daar slaat Hij wel hun verkeerdheid gade. Derhalve roept Hij de goddelozen toe: "Is dat niet bij Mij opgesloten, verzegeld in Mijn schatten?" (Deut. 32: 34).

Ten derde ziet Hij de ellendige in genade aan als Hij de ellendige en verlatene bezoekt, hun in genade barmhartigheid bewijst met hen te redden uit de benauwdheid en te zetten in de ruimte.

Zo ziet Hij bijzonder op de jammer van de ellendige en als Hij dat doet, dan is Zijn barmhartigheid geweldig. Degene nu die daar bidt: "Aanschouw toch", wordt het in dit bidden gewaar dat als God acht wil geven op zijn ellende, Hij ook terstond zijn klacht horen en zijn smeekstem toch ook eindelijk zal willen vernemen. Daarom laat David daarop volgen:

Verhoor mij. Hij wilde eigenlijk zeggen: "Gij hebt lang gezwegen, o mijn God, wend nu toch eenmaal Uw genadig oor weer tot mij en aanschouw toch eens mijn ellende, zo zult Gij voorzeker mijn gebed en mijn klacht horen. Ik ben bijna hees en moede van mijn roepen, ik kan niet meer en er is geen kracht tot roepen meer aanwezig, ook geen hart, zodat het roepen bijna opgehouden heeft. Ik zoek vergeving, wil mij die schenken, ik begeer genade, wil mij die niet onthouden, ik verlang naar een nieuwe en vaste geest, neem Uw Heilige Geest niet van mij. Ik verlang slechts naar Uw hulp, want des mensen heil is ijdelheid, laat mij Uw hulp en uitredding toch nu ondervinden, opdat ik het eindelijk weet, dat Gij mijn lieve Vader, en mij genegen zijt, mijn welwillende Vriend en genadige Heere."

Zo moeten de heiligen in hun nood en aanvechting aanhouden om verhoring van hun gebed. Een zodanig roepen om verhoring vinden wij wel achtentwintig maal in de Psalmen. Zo onder andere in Psalm 143: 6, 7: Ik breide mijn handen uit tot U; mijn ziel is voor U als een dorstig land. Sela. Verhoor mij haastelijk, HEERE! Mijn geest bezwijkt; verberg Uw aangezicht niet van mij; want ik zou gelijk worden dengenen, die in den kuil dalen"; en Psalm 55: 2, 3: "O God, neem mijn gebed ter oren, en verberg U niet voor mijn smeking. Merk op mij, en verhoor mij; ik bedrijf misbaar in mijn klacht, en maak getier."

Dat zij echter aanhouden met zulk een roepen, ook nog in het binnenste van hun hart,

als zij menen al lang met roepen te hebben opgehouden en zij gans niet meer roepen noch bidden kunnen, zelfs niet meer zuchten en terwijl zij menen dat God aan hen niet gedenkt, dat werkt de Heilige Geest op grond van de belofte: “Dewijl hij Mij zeer bemint, spreekt God, zo zal Ik hem uithelpen; Ik zal hem op een hoogte stellen, want hij kent Mijn Naam. Hij zal Mij aanroepen, en Ik zal hem verhoren; in de benauwdheid zal Ik bij hem zijn, Ik zal hem er uittrekken, en zal hem verheerlijken.” Daar kan men ten laatste zelf wel niet eens weten dat men roept of ooit geroepen heeft. Alles houdt men voor een onoprecht gebed, voor ellendig en harteloos lippenwerk en nochtans is er in het binnenste een biddend hopen dat bij tijden geweldig losbreekt in een roepen: “Hoe lang, hoe lang? Grote Ontfermer, verhoor mij!”

Dat gaat er echter wonderlijk aan toe, zodat men meent God hoort niet meer en Hij wil de ellendige niet. Hij wil ook Zijn toorn niet laten varen en wil niet wederkomen met Zijn genade en hulp. Nochtans schreeuwt men: “Aanschouw, verhoor mij.” Juist dáár waar men het ervoor houdt dat alles uit en voorbij is en het nu op de proef komt, dat men meent van alle zaligheid, hulp en troost uitgesloten te zijn, daar sluit men zich in Gods hart in en bidt: ‘Mij zult Gij verhoren, o mijn God en niet mijn vijand en tegenpartijder, of hij ook het gebed vermenigvuldigt, want of ik ook arm en ellendig ben, zo ben ik toch heilig. Hoort Gij niet, zijt Gij doof? Gij kunt mij immers niet in het verderf doen nederdalen. Mijn hart is bedroefd en zonder troost, daarom kan ik het niet langer uithouden; Uw Naam echter is Trooster, zoals Gij prediken laat: ”Troost, troost Mijn volk”; daarom troost mij weer! Ik ben hongerig en heb U gezocht en bij U is het leven en alle volheid. Geef mij daarom slechts een weinig van de kruimels en laat mij niet onverzadigd van U, anders versmacht ik. Ik ben arm tot U gekomen en de armen wilt Gij rijk maken, maak mij rijk met Uw genade. Ik ben een zondaar en ach, welk een opstand en een vijandschap in mij tegen Uw wegen! Gij verzoent echter de vijandschap en wilt de goddeloze rechtvaardigen. Maakt Gij mij zoals ik zijn moet, verwerp mij niet, veracht mij niet. Ik ben wel een groot zondaar, mijn zonden gaan over mijn hoofd; als een zware last zijn zij mij te zwaar geworden; maar komt Gij en red mijn ziel van het verderf, mijn eenzame van de poorten des doods.’

Dit is echter een grote genade dat God de Heere de aangevochtene en noodlijdende een dergelijk gebed in het hart geeft. Dat zij om verhoring aanhouden, hoe meer het zich laat aanzien alsof Hij de Zijnen gans niet meer achtte, maar hen aan de jammer en het verderf prijsgegeven had. Hij leert ons zoeken opdat wij Hem mochten gevonden hebben en Hij laat Zich vinden, als wij Hem zoeken. Want wij kunnen Hem niet zoeken als Hij ons dat niet leert. Wij kunnen Hem ook niet vinden, tenzij Hij ons in het spoor van Zijn voetstappen brengt en Zich aan ons toont in Zijn Woord en met de daad. Dat het echter menigmaal zo lang duurt voordat Hij ons hoort en dat Hij Zich stelt als ware Hij doof voor onze stem, geschiedt tot dit doel dat wij met al het onze overschieten en zelfs niet eens de roem van ons gebed hebben zullen. Hierom gaat het: alles moet eerst bij ons in de dood en hebben wij het dan reeds opgegeven, ja zijn wij ten slotte vol ongeloof en twijfel of wij werkelijk verkrijgen zullen wat wij zo vurig verlangd en begeerd hebben, zodat het ons zelfs bespottelijk voorkomt te geloven dat uit de zaak nog iets zou kunnen voortkomen, dan juist smaken en ervaren wij, nadat wij het reeds uit handen gegeven hebben, dat de ganse zaligheid en alle heil enkel en alleen Gods schepping en Gods gave is, die over ons komt en ons geschonken wordt, waar wij geheel andere wensen koesteren. En dat wat van Hem komt, niet eens meer willen, al is het ook dat wij het willen. Zo gaat alle vlees ten onder; het heil is alleen des Heeren.

Overigens valt het de Heere zwaar en hard genoeg dat Hij Zijn uitverkorenen die dag

en nacht tot Hem roepen, zelfs dan nog als zij niet meer weten dat zij roepen, maar klagen dat zij niet meer bidden kunnen, zo lang moet laten wachten en verbeiden. Dat hangt echter alles met Zijn wijsheid en met de openbaring van Zijn gerechtigheid zowel aan Zijn vrienden als aan Zijn vijanden samen; daarvan was nog veel te zeggen, Zoveel blijft zeker, dat wie het langst heeft moeten wachten en verbeiden, die looft Hem ook het meest; niet zozeer voor de gave die hij ontvangen heeft, als veelmeer daarvoor, dat Hij een zo trouwe, genadige God is en een zo wondervolle Waarmaker van Zijn eigen Woord. Welk Woord steeds dan in vervulling gaat, als alle wegen versperd en alle deuren gesloten zijn, als het een einde neemt met alle menselijke hulp en hemelse troost.

Wonderbaar gaat het toe in de aanvechting, in kruis, tegenspoed en lijden. De gedachten van het hart zijn deze, dat God de mens verlaten heeft en hem niet meer hoort, in toorn het aangezicht van hem gekeerd heeft dat men dus zonder God en zonder zaligheid is. God mag anderen verhoren, maar mij, mij heeft Hij laten varen, voor mij is geen verwachting meer, zo denkt de ziel. Nochtans, hoe verder de Heere Zich van haar schijnt te verwijderen des te meer klaagt zij Hem achterna. Hoe meer zich de gedachten van hopeloosheid vermenigvuldigen, zodat men aan zijn leven een einde zou willen maken, hoe meer het verschrikkelijke ongeloof de mens nacht en dag verontrust, des te meer wast nochtans het bewustzijn dat God is, en wie en wat Hij is, en te midden van de klacht: “Hoe lang, hoe lang” begint het licht te worden in de ziel en het geloof breekt als uit de donkere afgrond van de vertwijfeling door en het vertrouwen wordt te meer levend: de rechterhand des Heeren kan alles veranderen en te meer grijpt men met het “mijn” zeggen God in het hart.

HEERE, mijn God, roept David, en noemt de HEERE niet slechts “God”, maar hij zegt: “mijn God.” Wel hem, die het zei maakt want die verlaat zich niet op vlees of vleselijke hulp, niet op zijn werken of eigen heiligheid. Want God “zijn God” te noemen wil zeggen niet op zichzelf te vertrouwen, maar zich aan Gods genade over te geven en zich door zulke genade te willen laten regeren, en ook alles wat men heeft of wat men kan alleen aan Zijn goedheid toe te schrijven. Dat doet geen werkheilige, of als hij het doet geschiedt het niet van harte, maar hij schrijft zichzelf en zijn verdiensten de hulp, ja ook een deel van zijn gerechtigheid toe. Wie echter in zijn nood en in zijn zonde de Heere “zijn God” noemt, die geeft God de eer. God wil toch slechts een God van verlorenen, ellendigen en armen zijn, een God van degenen, die anders niets meer hebben.

Aan dit woordje “mijn God” is zeer veel gelegen; daartoe dient het kruis en de aanvechting dat men het met ernst leert zeggen. Want in de aanvechting wordt ons het een en ander ontnomen en er blijft ons niets over dan alleen God, ja, dan wordt God pas recht de onze. Als wij nu zo onder het kruis alle troost en alle hulp verliezen en daarin ook alle eigen heiligheid en verdienste te gronde gaan, en wij nochtans in deze aanvechting volharden, op de Heere hopen en op Zijn goedheid wachten, op Zijn Woord en op Zijn beloften blijven staan, en Daarom ook niet kunnen lijden dat de zonde en de vijand over ons heersen en ons geheel onder de voet hebben, en de ongerechtigheid tegenover ons het hoofd hoog draagt, zo vinden wij Hem eindelijk. Hij neemt ons zoals wij zijn en wij geven ons, zoals wij zijn in het geloof. Zo wordt Hij dan de onze, zodat wij HEERE, mijn God” zeggen, hoe ook alles ons toeroept: “U bent niet de Zijne.” Want waar de duivel zegt: “U hebt Zijn Geest niet, daarom hoort Hij u niet”, juist daar perst de Geest dit “HEERE, mijn God” uit de ziel en men begint om licht te roepen in zulk een duisternis. Zo roept dan ook David:

Verlicht mijn ogen. De Psalmist spreekt hier van de geestelijke ogen van het hart en van het gemoed. Hij bidt dat God hem deze openen en verlichten mocht om God als “zijn God” recht te erkennen. Want aan de rechte kennis van God is zeer veel gelegen. Dit is echter de rechte kennis van God dat wij weten dat Hij onze God is. Onze ogen worden echter verlicht, als Hij ons genadig aanziet in Zijn Woord dat wij Hem in Zijn hart zien en hiervan gewis en verzekerd worden dat voor Hem een gans andere gerechtigheid geldt als de gerechtigheid van de werken en van het vlees, namelijk de gerechtigheid die voortkomt uit het geloof van Jezus Christus, welke ons wordt toegerekend. Het is een van de grootste bezwaren als men in zijn ziel veel bekommelingen en in zijn hart veel benauwdheid voelen moet, terwijl God Zijn aangezicht verbergt en ons in de nood laat steken. Daar wordt het leven zelfs tot een last. Want als God Zijn aangezicht afwendt, zo is er enkel duisternis, dwaling, verwarring en een verstoorde geest. Daar tast men in de duisternis rond en zoekt hoe men naar buiten komen kan. Men zoekt hier en daar raad onder angst en smarten en vindt toch geen.

Daarom bidt David of God Zijn aangezicht weer over hem verheffen mocht, **zijn ogen verlichten**, zijn aangezicht en zijn hart weer vrolijk maken, opdat hij in de dood niet ontslope, niet in de angst en de aanvechting verderve, maar in de hoogste nood het licht der waarheid aangrijpen en tot aan het einde behouden mocht.

Het leven verlangt naar licht en lucht; als God de ogen niet verlicht, dan heeft de vorst der duisternis vrij spel. De strikken die hij ons legt kunnen wij niet zien, de val die hij ons stelt niet ontgaan. Want wij zijn gelijk domme zangvogels: in plaats van op de boom der aanvechting te blijven zitten, begeven wij ons daarheen waar de duivel de lokspijs van de zonde neergelegd heeft. Dan zijn wij spoedig in het net van de duisternis, in de kerker en de kooi van onze eigen verkeerdheid en verdraaidheid, maar het vrijgeboren zangersvolk kan het in zo'n kerker en kooi niet uithouden, het moet naar buiten of het komt om. Daarom zingt ook David:

Opdat ik in de dood niet ontslope. David klaagt dat hij midden in de dood ligt, maar hij wil in zo'n dood niet ontslapen, daarom bidt hij dat God zijn ziel het leven gunt, opdat hij Hem loven en prijzen mocht. Hij gevoelt juist dan als het leven hem ontroofd is, juist in zulk een dood, hoe lief hij het leven uit God heeft. Zo zou hij het dan graag weer hebben, want men gevoelt nooit meer hoe het hart tot de geboden Gods geneigd is, dan wanneer men ondervonden heeft dat men geen van deze geboden ooit heeft gehouden. Nu is het een grote aanvechting als men denken moet: in deze dood zal ik moeten blijven. Niets dan dood en hel zijn voor ogen en men ondervindt de bittere voorsmaak van deze hel, zodat men altijd vreest, het zal eeuwig zo blijven of nog erger worden, gelijk Hiskia klaagde: “Ik zeide: Ik zal tot de poorten des grafes heengaan, ik zal de HEERE niet meer zien, de HEERE in het land der levenden” (Jesaja 38: 10, 11).

Zo hoog kan de nood en aanvechting komen, dat men niet anders denkt dan dat God al Zijn barmhartigheid heeft toegesloten en weigert voortaan genadig te zijn. En dat men nog bovendien gevoelt dat men het wel dubbel en drievoudig met zijn moedwillig zondigen heeft verdiend dat de vijand ons gevangen genomen heeft en alle licht verdwenen en van ons genomen is. En waar dan God de Heere de ogen niet verlicht, daar geeft men zich over aan de vertwijfeling of aan de volkomen gerustheid zonder God, zonder troost, werpt alle genade en alle troost van zich, begeeft zich weer in de wereld en komt eindelijk om met alle goddelozen.

Wil daarom, mijn geliefden, David en zijn gebed u ten voorbeeld stellen als u zich midden in de dood bevindt, opdat u zich wapent met zo'n gebed: "Aanschouw, verhoor mij, Heere, mijn God! verlicht mijn ogen, opdat ik in de dood niet ontslope." Daar zal dan God de Heere wel te midden des toorns der barmhartigheid gedenken en Zijn liefelijk, vriendelijk en vredegevend aangezicht over ons laten lichten, zodat wij na lange droefenis der ziel weer vrolijk worden, en alle beenderen zich verheugen en zeggen: "Wie is, o Heere, een God als Gij?"

Een domme zangvogel mag het niet merken als de kooi open is. Verlicht echter God de mens de ogen, zo ziet Hij hem genadig aan in het aangezicht van Jezus Christus en maakt hem vrolijk. Dan begint het arme, gevangen dier met de vleugels te slaan en te springen en in een ogenblik is het uit de kerker, uit de kooi naar buiten, zodat het zelf niet weet hoe.

Dat bewerkt de Opgang uit de hoogte, Jezus Christus, Die ons door de innerlijke bewegingen der barmhartigheid van onze God juist daartoe bezocht heeft, opdat Hij verschijnt degenen, die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods, en opdat Hij onze voeten richt op de weg des vredes. Want Hij is het waarachtige Licht.

Dit is dus verlichting der ogen, dat wij de liefde Gods in Christus Jezus met het hart aangrijpen, nadat wij door Hem eerst gegrepen zijn om te verstaan en te geloven dat Hij is het waarachtige Lam, hetwelk onze zonden gedragen heeft en dat God ons om Zijnentwil goedgunstig en genadig is, als wij waarlijk arm en ellendig, geheel zondig en nooddruftig zijn, en het met onze gerechtigheid uit en voorbij is. Christus is het waarachtige Licht, in dit Licht zien wij het licht en hebben het licht des levens en waar wij dit zien en Zijn stem horen: "Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk", daar zien wij dood, zonde, nood, jammer en ellende niet meer. Deze allen liggen overwonnen temeer, de ganse macht der duisternis ligt verbroken achter de grote Overwinnaar, onze Heere Jezus Christus, Die ons tegemoet komt met olie en wijn, met melk en honing, met manna en levenswater. Zo zijn dan de vorige smarten geweken.

U die nog slaapt, ontwaak en sta op uit de doden en Christus zal over u lichten! U die daar zit bij gesloten deuren en klaagt: "Hoe lang, hoe lang?", zie de tekenen der wonden en wees niet langer ongelovig. De HEERE is een Zon en een Schild. Amen.

Psalm 99:8

*Geeft dan eeuwig' eer
Onzen God en HEER'.
Klimt op Sion, toont
Eerbied, waar Hij woont,
Waar Zijn heiligheid
Haren glans verspreidt;
Heilig toch en t' eren
Is de HEER' der heren.*

DERDE PREEK OVER PSALM 13:5, 6

Gehouden op 20 mei 1849

Psalm 103: 5-7

5 *Hij zal Zijn volk niet eindeloos kastijden,
Noch eeuwiglijk Zijn gramschap ons doen lijden;
Hij is het, die ons Zijne vriendschap biedt.
Hij handelt nooit met ons naar onze zonden;
Hoe zwaar, hoe lang wij ook Zijn wetten schonden,
Hij straft ons, maar naar onze zonden niet.*

6 *Zo hoog Zijn troon moog' boven d' aarde wezen,
Zo groot is ook voor allen, die Hem vrezen,
De gunst, waarmee Hij hen wil gadeslaan.
Zo ver het west verwijderd is van 't oosten,
Zo ver heeft Hij, om onze ziel te troosten,
Van ons de schuld en zonden weggedaan.*

7 *Geen vader sloeg met groter mededogen
Op teder kroost ooit zijn ontfermend' ogen,
Dan Israels HEER' op ieder, die Hem vreest.
Hij weet, wat van Zijn maaksel zij te wachten,
Hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van krachten,
En dat wij stof, van jongs af, zijn geweest.*

Uw aandacht vestigen wij nogmaals op de Psalm die ons in deze dagen meer versterkt heeft dan wij zelf weten, ik bedoel Psalm 13. Heden overwogen wij de beide laatste verzen.

Vers 5: ***Opdat niet mijn vijand zegge: Ik heb hem overmocht; mijn tegenpartijders zich verheugen, wanneer ik zou wankelen.***

Vers 6: ***Maar ik vertrouw op Uw barmhartigheid; mijn hart zal zich verheugen in Uw heil. Ik zal de HEERE zingen, omdat Hij aan mij welgedaan heeft.***

Men die uit God geboren zijn hebben de goede strijd te strijden, dat zij het geloof behouden, want alleen in het geloof is de wereld en ook iedere vijand overwonnen. De vijand van de gelovige is daarom steeds erop uit hun het geloof te ontroven en naar de bevinding van de gelovigen heeft hij dat ook gedaan. Zodat naar het zichtbare niets gezien wordt dan enerzijds een sterke, overwinnende vijand, anderzijds een machteloze, ontwapende belijder van de Naam des levenden Gods en van de enige Heiland. De vijand is tot aan de tanden geharnast, de rechtvaardige heeft echter geen bedekking. Er is een wolf die met zijn tong de tanden lekt, bereid om te verslinden en een lam dat niet eens de moed heeft te blaten. Dat is nu de dood waarin de rechtvaardigen zich dikwijls bevinden, zodat zij zich als het erop aankomt zo zonder

het licht van het aangezicht Gods, zonder God, leven, troost, moed en blijdschap gevoelen. Was de Heere er maar dan waren zij geholpen, maar zij zien Zijn liefelijk aangezicht, Zijn hulp niet, zij zien slechts de vijand en deze heeft de gehele wereld aan zijn zijde. Klederen en schoenen, goud en zilver, eer en doorkomen door deze wereld, huis, hof, vrouw en kind en het eigen leven. Het schijnt alles in de macht van de vijand te zijn en de ziel van de rechtvaardige is bedekt met duisternis, vervuld met siddering en beving en alle geloof is verdwenen. Daar moet nu de grote Ontfermer helpen en helpt Hij niet, dan valt men in de kaken van de dood en van het verderf dat men voor ogen heeft.

Slechts bij degene die uit het geloof gerechtvaardigd is zijn de goede werken. Het is de vrucht van de Geest want de Geest die het geloof werkt, doet ook wandelen naar de Geest zodat het geloof niet maar een blote gedachte is, ook geen instrument dat de mens in zijn hand heeft, maar een leven hetwelk zich in alle omstandigheden openbaart naar God heen en in de wereld, een uitoefenen van gerechtigheid, van de liefde Gods en van de naaste. Want wie uit God is, is zo geschapen in Christus Jezus dat de Geest uit God hem drijft tot al hetgeen God welgevallig is. Wat God welgevallig is behaagt echter de vijand wiens werken boos zijn in geen geval. Hetgeen tegen het eeuwige gebod is, hetgeen tegen het door God verordende heil is, datgene waarmee men zichzelf en anderen in het verderf stort, dat is het wat het vlees wil, wat door vlees als goed, rechtvaardig, heilbrengend en God welgevallig aangeprezen en nagejaagd wordt.

Dat kunnen de rechtvaardigen, zij die naar de Geest wandelen nooit en nimmer als gerechtigheid erkennen. Zij kunnen daarom niet meedoen, moeten het veelmeer bestraffen en bestraffen het ook met hun wandel, met hun stil gedrag, met hun kinderlijk getuigenis welk God hun te getuigen geeft.

Daar hebben zij dan alle vlees tegen zich, gelijk dan ook David klaagt: “Met hopen hebben zij zich tegen mij gesteld”; en om welke reden onze Heere zegt: “Verwondert u niet, zo u de wereld haat.”

De voornaamste vijand van de rechtvaardigen blijft altijd de duivel en deze heeft zijn werk in de kinderen der ongelovigheid. In mensen die zich verkocht hebben om allerlei ongerechtigheid te doen, het mag geschieden onder het masker van recht, goedheid en waarheid of ook zonder dit masker.

Deze vijanden hebben alles voor zich, zij hebben alles tot hun hulp; de rechtvaardige heeft slechts Gods Woord. De vijanden menen te kunnen roemen op wat gezien wordt; de rechtvaardige heeft niets waaraan hij zich houden kan dan alleen de onzichtbare God.

Nu worden de rechtvaardigen op allerlei wijze bezocht, ook van de zijde Gods, wegens hun ongerechtigheid en hun zonden, opdat zij daarvan afgebracht worden. Van de zijde van de vijand, terwijl hij hen van alle zijden omringt, opdat zij het geloof prijsgeven, in zonde en schande vallen en God lasteren zouden. Er zijn toch, gelijk wij in de eerste preek opmerkten, allerlei oorzaken waarom de rechtvaardige onder de macht van de vijand komt.

Hoe weerloos de rechtvaardige ook zijn mag, in welke dood hij zich ook bevinden mag, de Geest Die in hem is, maakt, dat waar hij niets meer ziet van Gods vriendelijk aangezicht en genadige hulp en waar derhalve alle geloofsmoed in hem verdwijnt, hij nochtans het geloof behoudt. Het geloof openbaart zich daar also dat het opgaat in een klagen, bidden en roepen tot de levende God en de rechtvaardige zal voor Gods eer juist dan opkomen als hij zich van de zijde van de vijand met allerlei hoon, smaad en spot overladen ziet.

Omdat zo David op Gods eer staan blijft, bidt hij: *dat niet mijn vijand zegge*. Tevoren heeft David geklaagd dat de vijand zich over hem verhoogd had met grote waan en roem. Daarom bidt hij nu, God moge de vijand weren; immers Hij kan het doen, Hij is machtig en sterk genoeg zodat de vijand op Zijn gebod wel gehoorzamen moet en zijn roemen nalaten. David wil daarmee zeggen: “Heere om Uw roem en om Uw eer moet Gij Uw hand boven mij houden. Ik wil van harte kruis, aanvechting en Uw kastijding dulden en dragen, maar verlos en red mij weer, anders zullen duivel en wereld zeggen dat Gij niet de rechte God zijt Die helpen kan en zij zullen hun afgoden in eer blijven houden als zulke, van wie zij meer genot hebben dan van U. Daarom maakt het zo dat de heidenen niet durven zeggen: “Waar is nu hun God? Dat Hij hen nu uitredde, indien Hij lust aan hen heeft! Wat baat het hun nu dat zij lang geloofd, lang op God vertrouwd hebben!” Immers zo plegen de goddelozen te lasteren, als het de gelovigen kwalijk gaat of als zij door de zonde verrast worden, inzonderheid dan als zij wat hun doorkomen en uiterlijk bestaan betreft, van hen afhankelijk zijn.

Het doel van de vijand is echter om de rechtvaardige in zijn macht te krijgen opdat de rechtvaardige zijn God laat varen, het woord van genade en het geloof prijsgeeft en met hem meedoet. Dat gelukt hem echter niet omdat Hij Die in de rechtvaardige is sterker is dan de vijand. Zo woedt deze met allerlei bedreiging nadat hij tevoren met allerlei eerbetuigingen gevleid en gouden bergen beloofd heeft; waarvan hij toch niets bezit om het leven van de rechtvaardige uit te delgen van de aarde, zijn naam te doen vergaan, zijn mond te stoppen, opdat de bekentenis van de Naam van Jezus, de bekentenis van de voor God alleen geldende gerechtigheid, waarin een arme zondaar voor God rechtvaardig is, niet meer gehoord worde.

Dit nu smart de rechtvaardige en hij wordt beangst en bevreesd dat dit de vijand gelukken mocht. Daarom bidt hij: ***Dat hij niet zegge: ik heb hem overmocht***. Immers de kinderen van de satan die zich in de tempel Gods zetten, als waren zij God, schrijven zichzelf alles toe wat geschiedt of wat bewerkt wordt. Wat de vrome schaadt dat willen zij alles gedaan hebben, zodat men wel zien kan dat de duivel hun vader is, op wiens werk zij zich beroemen!” Wie is het die over ons zal heersen? Wij hebben macht en recht alleen en wat wij stellen dat zal gelden, ondanks ieder die ons tegenspreekt.”

Hoe nu de goddelozen de rechtvaardigen zoeken machtig te worden, daarover klaagt David in Psalm 41 aldus: “Een Belialsstuk kleeft hem aan; en hij, die nederligt, zal niet weder opstaan”; en hij bidt daarom in Psalm 40: laat hen verwoest worden tot loon hunner beschaming, die van mij zeggen: Ha, ha!” Welke aanslagen de goddelozen ertoe gebruiken om de rechtvaardige in hun macht te krijgen, dat vinden wij in het tweede hoofdstuk van het Boek der wijsheid. Ach, hoe zijn de wederpartijders van de rechtvaardige een zo’n ontelbare menigte, hoe plagen, martelen, benauwen en verdrukken zij de rechtvaardige in deze wereld! De duivel met zijn ganse hofstoet kan de rechtvaardige niet goedgunstig zijn, omdat Christus in de rechtvaardige is en de rechtvaardige in zulke gerechtigheid rechtvaardig is. Daar zijn de wederpartijders steeds erop uit door allerlei listen en streken, door allerlei geweld en onrecht de rechtvaardige in hun netten te verstrikken, in een kuil te laten vallen dat hij niet blijft staan in de gerechtigheid van zijn Heere, maar dat zijn voet uitglijdt en hij wankelt, valt terneerligt. Dan zouden zij graag roemen: Wij hebben hem doen vallen, hij zal in eeuwigheid niet wederstaan!” Daarom bidt David, dat toch de Heere zijn voet het net uitvoeren, hem uit de kuil helpen, weer oprichten en voor vallen bewaren mocht opdat zijn voet niet uitglijdt op de weg der verdrukking en hij zijn hand niet uitstrekt om ongerechtigheid te doen.

Daarom roept hij uit: **En mijn tegenpartijders zich verheugen, wanneer ik zou wankelen.** Want dit is de aard en eigenschap van de duivel en zijn kinderen dat zij zich in het ongeluk van de ander verheugen en als het de Christenen kwalijk gaat, daarover verblijd zijn en juichen, want dan menen zij dat hun ongerechtigheid de ware gerechtigheid is. Zo deden ook de Joden; immers toen zij hun Heiland gekruisigd hadden, klaptten zij in de handen, waren vrolijk en verblijd, en zeiden: “Indien Gij Gods Zoon zijt, zo kom af van het kruis; verlos Uzelven!” vgl. Openb. 11: 10. Dat is het spottend en honend zich verheffen, waarvan David hier spreekt, biddende dat God het toch niet mocht toelaten, noch eeuwig zwijgen. Want zulk spotten van de wederpartijders doet smart, omdat daarmee Gods eer wordt aangerand. En hoe is het bij ons gesteld? Wij struikelen en glijden zo dikwijls uit. Daarom moet God altijd weer oprichten opdat wij niet voor goed blijven liggen en wij bidden daarom God dat Hij ons Zijn hand reiken en genadig weer oprichten moge.

Bedenkt het nu wel, mijn geliefden, hoe waar het is wat de apostel Paulus getuigt: “De verdrukking werkt lijdzaamheid, en de lijdzaamheid bevinding en de bevinding hoop.” Want waar de wederpartijders en onrechtvaardigen zo velen zijn en de vijand een mens, om zo te zeggen, in zijn macht heeft daar is toch een aanhouden hij de God aller ontferming om verlossing. En waar zulk aanhouden is, daar ervaart men toch ook hoe zwak elke vijand der gerechtigheid des geloofs is, bij al zijn trotsheid en zelfverheffing en dat toch de Heere geenszins zo verre is van de ellendige. De vijand mag in onbarmhartigheid zijn laatste kracht en woede tonen, de hoop op de God aller barmhartigheid verlaat de ellendige juist dan niet, als hij op aarde gans geen barmhartigheid meer vindt bij de vijanden, en juist dan, als de satan met zijn rot het felst woedt, wordt men gewaar aan wie men toebehoort.

Daarom spreekt David aldus tot de Heere: ***“Maar ik vertrouw op Uw barmhartigheid; mijn hart zal zich verheugen in Uw heil.”***

Twee stukken stelt de Psalmist hier tegenover droefenis en aanvechting en daarmee overwint hij zijn kruis en zijn ellende. Hij belijdt wat al zijn troost en zijn hoop is, namelijk dat God zo genadig is en dat Hij graag helpt.

“Maar ik”, zo zegt hij in tegenstelling tot zijn vijanden en een gehele wereld die in het boze ligt. De vijanden verheffen zich over hem en zijn hart is vol angst en zorgen, de beken Belials hebben hem omgeven, strikken des doods hem omvangen, de angst der hel heeft hem aangegrepen; maar zijn inwendig “ik” laat zich niet binden. Juist aan de ongenade en onbarmhartigheid van de vijanden der gerechtigheid des geloofs wordt hij het gewaar: Zo is God niet: Zodra hij dit gewaar wordt ziet hij in het Vaderhart van God. Heeft hij nog zo-even geklaagd dat hij het gevoelen moest, hoe God Zich jegens hem gedroeg als een ongenadig Heer en als zijn vijand die Zijn aangezicht voor hem verbergt, hem vergeet en gans niet op zijn ellende acht slaat, zo ontvangt hij te midden van zijn klacht en zijn gebed de verhoring dat zijn ogen verlicht worden. Het verdrukken en woeden, het razen en tieren van de vijand, de onbarmhartigheid van de wederpartijders moet daartoe dienen dat hem de ogen verlicht worden, zodat hij God in het hart ziet en het aanschouwt hoe de Heere hem toch genadig en genegen is. Hij zet dan midden in de nood op eenmaal weer zijn vertrouwen en zijn hoop op Gods genade en goedheid.

Waar het zo toegaat, daar verandert de strijd spoedig in overwinning en hij die tevoren onderlag komt nu boven en behoudt het veld, troost zich in God, de Almachtige en vertrouwt op Zijn genade. Zo'n hopen neemt het gevoel van verlorenheid weg en laat nimmer beschaamd uitkomen. Dat is echter het werk en de vrucht van de Heilige

Geest. Gods gave is het dat wij een hoop verkrijgen en een vertrouwen op Zijn genade en ontferming. Het onbarmhartig martelen en pijnigen van de duivel dient daartoe dat wij tot zulke hoop verwekt worden, dezelve als een gave Gods en als het werk van de Heilige Geest leren erkennen en tegen alle vertwijfeling hoogachten. Want waar men hoopt, daar is voor vertwijfeling geen plaats. Die echter op de Heere hopen, ontvangen nieuwe kracht.

O welk een liefelijk woord is toch dit Uw goedertierenheid dat hier van de lippen van een beangstigd, verdrukt en aangevochten menskind komt! Ach, wij zijn allemaal zondaren, dat kan niemand veranderen. Zo is ook de duivel een listige vijand en een duizendkunstenaar. Uit de overtredingen maakt hij enkel vurige bergen en zeeën van zonden, werpt de mens alles voor - of wij ook alle werken in God gedaan hebben. De duivel weet ons met zijn listige aanvallen alles te verderven en stinkende te maken en wil uit zonden gerechtigheid maken en uit gerechtigheid zonden. Er kan dan voor hem niemand bestaan, tenzij hij zijn heiligheid en verdienste laat varen, mitsgaders alle zichtbare hulp en hoop op doorkomen en hij zich enkel in het geloof en in de hoop houdt aan de loutere goedertierenheid en vrij geschonken genade en barmhartigheid Gods. Dat hij alleen daardoor rechtvaardig en zalig, ook alleen daardoor uit de zichtbare nood gered wordt, zodat dus God alleen de eer en de roem blijft dat Hij rechtvaardig is, rechtvaardigende degenen die uit het geloof van Jezus zijn. Want Gods goedertierenheid is het dat wij zalig worden en het is niet uit onze werken en krachten. En waar het enkel goedertierenheid is, wat kan de arme er naar vragen of hij gezondigd of wel gedaan heeft; Inzonderheid waar hij slechts Gods eer en waarheid gezocht heeft en nu om der gerechtigheid wil lijden moet.

Daarom zegt ook David: *Ik hoop en vertrouw op niets meer dan alleen daarop, dat Gij zo'n goedertieren God zijt.* Indien er nog iets anders of iets hogers was waardoor men de zaligheid en allerlei redding uit nood, aanvechting in gevaar van lichaam en ziel kon verkrijgen, dan zou David voorzeker dit niet verzwegen hebben. Nu heeft hij echter tevoren al jammerlijk genoeg geklaagd dat hij gedurig, al sinds lang in zijn ziel raad heeft moeten zoeken en dat hij toch niets dan smart en verdriet gevonden heeft. Zo zeer is dus alleen de goedertierenheid Gods nodig ter zaligheid dat zij ook niets nevens haar kan dulden waarop de mens zich zou verlaten, of waaraan het geloof zich vasthoudt. En wie iets naast de loutere goedertierenheid Gods plaatst waarop hij meent zich te kunnen verlaten, die hinkt op beide zijden en moet eindelijk te schande worden met zijn afgod, of hem laten varen en alleen daarop hopen, dat God goedertieren en genadig is.

Daarom moeten wij in kruis, lijden en aanvechting niet versagen en toch ook niet opnieuw op onze kracht en goede werken ons verlaten, veeleer al onze hoop op Gods goedertierenheid zetten. Hij is zo machtig dat Hij ons wel kan redden en bewaren, zodat wij niet dwalen. Hij kan ons sterken dat wij volharden. Zo'n toevorzicht en hoop op Gods goedertierenheid en ontferming te midden van de onbarmhartigheid en ongenade van de vijand geeft ook terstond een ander roemen en een ander juichen, dan de vijand zich over ons meent te kunnen aanmatigen. Heeft David daarom zo straks gebeden: "Opdat niet mijn tegenpartijders zich verheugen, wanneer ik zou wankelen", zo laat hij hier terstond met het oog op deze goedertierenheid volgen: *Maar ik vertrouw op Uw goedertierenheid, mijn hart zal zich verheugen in Uw heil.*

'Mijn hart verheugt zich dat Gij zo graag helpt', zegt hij. Want om de toe-eigening gaat het mijn geliefden, dat wij ons daarover verheugen kunnen, dat ons hart hiervan verzekerd wordt: God is mij genadig, God zal mij barmhartigheid bewijzen en Zijn

belofte zeker houden. Zo had ook de maagd Maria, toen zij na veel droefenis en in de strijd met veel tegenpartijders, van de Engel des Heeren vernomen had. “Maria, gij hebt genade bij God gevonden”, uitgeroepen: “Mijn ziel maakt groot den Heere; en mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker, omdat Hij de nederheid Zijner dienstmaagd heeft aangezien.”

Zo neemt bij de ellendige de moed toe te midden van de aanvechting, ja zelfs waar alle uiterlijke en innerlijke kracht verdwenen en de ziel het omkomen nabij is, zodat nochtans waar men niet loslaat, de vrucht en de vreugde van de hoop in het hart ondervonden wordt. Zo geeft God troost, vaak voordat men nog opgehouden heeft te bidden; en al is het dat Hij, ons wel niet altijd van datgene wat ons bezwaart verlost, zo laat Hij ons toch, terwijl wij Hem om goedertierenheid en verlossing aanroepen en wij onze hoop alleen op zulke vrije genade zetten, nog onder het gebed Zijn Goddelijke goedheid en barmhartigheid smaken. Er moet immers gedurig een woord van troost gevonden worden.

Welaan dan, zet uw hoop op Gods loutere goedertierenheid en ontferming zonder werk en verdienste, ondanks zonde en nood en ondanks alle vijanden en wederpartijders. Dan zult u aan zulke goedertierenheid genoeg hebben en daarin dat God zo genadig is, een volkomen zaligheid zien en zo'n schat en rijkdom van allerlei verlossing dat u van vreugde niet zult weten waar te blijven. Een menskind moet alle grond onder de voeten weggetrokken, alle leven uit de hand genomen zijn. Hij moet juist zo geheel onderliggen en door de onbarmhartigheid van de vijand in allerlei opzichten kwalijk behandeld zijn dat hij naar troost verlangt. Zelf de ellendigste van alle ellendigen geworden zijnde, dan zal wel, ondanks alle moedeloosheid, bij hem die uit het geloof rechtvaardig is, door de werking van de Heilige Geest, de hoop op Gods goedertierenheid levend gemaakt worden, zodat hij niets anders dan goedertierenheid wil en ook naar zulke goedertierenheid dorst. En zie, daar is dan terstond verzadiging en vreugde in het hart. Want het is enkel goedertierenheid, zodat God hier naar goed noch kwaad, naar zonde noch heiligheid vraagt, en alles alleen doet om Zijns Naams wil. Zo kan men dan afzien van alle zichtbare hulp en ziet men in God een hart, dat gewillig en bereid is een menskind geheel zalig te maken en te redden uit alle nood, angst en gevaar, uit alle overmacht van zichtbare en onzichtbare vijanden.

Hoe graag God de Heere helpt, alleen om Zijns Naams wil, dat vinden wij heerlijk beschreven in Psalm 103: “Loof de HEERE, mijn ziel!”- luidt het daar - “Die al uw ongerechtigheid vergeeft, Die al uw krankheden geneest. “Hij doet ons niet naar onze zonden, en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden. Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de HEERE over degenen, die Hem vrezen.” Ja, de Heere helpt graag. Hij is van harte daartoe bereidwillig en het is Zijn ambt om te helpen. “Gij, HEERE” zijt goed en gaarne vergevende, en van grote goedertierenheid allen, die U aanroepen”, zegt daarom David in Psalm 86. En omdat hij in des Heeren zaligheid een ruime baan voor zijn voet en rijke troost voor zijn hart vindt, laat hij nu nog volgen:

“Ik zal de HEERE zingen, omdat Hij aan mij welgedaan heeft.”

Nu heeft David de strijd volkomen volstreden en overwonnen. Hij gevoelde zijn nood, daarom zocht hij hulp bij God in een oprecht geloof en hij vond die ook. Daarover verheugt zich zijn hart en zingt zijn mond. Ja, al wat hij doet is daarheen gericht dat hij God de Heere, voor Zijn verlossing met gedachten, woorden en werken dankbaar is en voor de gehele wereld Zijn goedertierenheid roemt.

Mijn vijand, wil hij zeggen, roemt daarin dat hij mij overmocht heeft en schrijft

zichzelf toe al wat hij heeft en wat hem naar zijn wil wedervaart. Ik echter zie in Gods zaligheid dat ik boven ben en hij nu onderligt. Want Een heeft hem overwonnen, Hij, mijn Heere en God; mij is Hij genadig, ja mij is Hij genadig, dat wil ik in Hem roemen. Met mij is het nu uit en voorbij, voorbij is het met al mijn werken, mijn vroomheid en heiligheid. Maar ik ben door recht verlost en door gerechtigheid behouden zonder mijn toedoen. Dat heeft de Heere gedaan, zo moet Hij alleen de eer daarvan hebben. Met de roem van mij en alle vlees heeft het een einde. Door Zijn genade ben ik, wat ik ben. Door Zijn genade ben ik uit nood, angst en gevaar gered. Hem wil ik loven en zingen Die mij uitgeholpen en zalig gemaakt heeft, Die mij niet gedaan heeft naar mijn zonden, maar tot mij gekomen is in de kuil waarin ik terneerlag en Die mij uit grondeloze modder heeft uitgetogen. Ik wil niet roemen in mijn krachten, eigen deugden, Godzaligheid, heiligheid, werken, niets van wat Hij mij gegeven heeft, als ware ik daardoor iets geworden want ik heb toch alles verzondigd. Daarom wil ik Hem alleen Die mij zulke genade bewezen heeft en mij zo graag helpt, de eer geven. Het getuigenis voor alle mensen afleggen dat Hij de ellendigen graag hoort, hen graag helpt, niemand terugstoot noch verlaat die het bij Hem zoekt en dat Hij om niet verlost, Zijn genade om niet schenkt.

Want dat is de HEERE zingen, dat degenen die Gods genade en hulp ondervonden hebben en uit duisternis, dwaling, zonde en nood uit enkel goedertierenheid en genade verlost zijn, waar zij nu te gronde gegaan zijn met al hun heiligheid, zulke genade niet verzwijgen, maar deze ook anderen verkondigen, hen met hun eigen voorbeeld troosten, hen leren en vermanen om bij zulke goedertierenheid te volharden. Te volharden bij Gods Woord en zo het heil van de ellendige en arme helpen bevorderen.

Terwijl nu David, van de Heere sprekend, laat volgen: *Omdat Hij aan mij wel gedaan heeft*. Hij wil daarmee te verstaan geven: Ik had wel iets geheel anders verdiend als de Heere in gestrengheid en naar mijn zonden met mij wilde handelen. Maar Zijn eigenschap is: goed te doen, dat heeft Hij aan mij bewezen. Daarin heeft Hij aan mij Zijn ganse gerechtigheid geopenbaard, nu heb ik Hem eerst recht leren kennen. Voorheen dacht ik dat het enkel toorn en ongenade was, enkel onwil en misnoegen tegen mij, dat Hij mij onder het kruis gebracht heeft. Maar ik ervaar nu dat Hij een geheel ander doel daarmee gehad heeft, dan mijn verstand mij zei. Want Zijn goedheid gaat geweldig en als een stroom over de ellendige heen. Voorwaar, God is Zijn kinderen en gelovigen steeds aangenamer, liefelijker en zoeter. Zij houden Hem nooit meer en beter in gedachtenis als wanneer zij juist in aanvechting, nood, verdriet en ellende, Zijn genadig aangezicht geheel onverwacht aanschouwen. Daarom bidt ook David: “Laat verblijd zijn allen, die op U betrouwen, tot in eeuwigheid; laat hen juichen, omdat Gij hen overdekt” Psalm 5: 12).

Het rechte gebruik en de rechte *toepassing* van deze dertiende Psalm is uit de gehoorde verklaring wel openbaar. Daarin wordt aangetoond dat het voor degenen die in angst, tegenspoed, wederwaardigheid, in sterke aanvechtingen en in zwarigheden van lichaam en ziel verkeren en daarbij hun hart niet tevreden kunnen stellen, nuttig en nodig is, deze Psalm te bidden. Want hier hebben zij niet alleen een voorbeeld hoe zij God hun nood bekend maken en om hulp bij Hem aanhouden zullen, maar zij vinden hier ook zulke woorden, waaruit zij troost voor hun geweten en vrede voor hun geest scheppen en verkrijgen mogen, zodat dus deze Psalm niet alleen een klaaglied is, maar ook een onderwijzing en vertroosting hoewel de zekere, vermetele geesten, de eigengerechtigde mensen en die in de wereld hun genoeg hebben; dit niet kunnen verstaan of merken. Maar wie in kruis, lijden, zonde en nood verkeerd en Gods hulp

ondervonden heeft, of dezelve nog van harte in het geloof begeert, die ziet, gevoelt en ondervindt wat voor kracht en troost in deze Psalm ligt opgesloten.

Daarom zullen wij als het ons bang om het hart is met David aldus bidden en spreken: Almachtige God, wend Uw aangezicht toch niet van ons opdat onze vijanden zich niet over ons verheffen, maar vervul Gij onze harten met de vreugde Uws heils, opdat wij door Uw genade de eeuwige dood mogen ontvloden zijn, om Jezus Christus' wil, Uw lieve Zoon, onze Heere. Amen."

Slotzang: Psalm 138 :4

*Als ik, omringd door tegenspoed,
Bezwijken moet,
Schenkt Gij mij leven.
Is 't, dat mijns vijands gramschap brandt,
Uw rechterhand
Zal redding geven.
De HEER' is zo getrouw als sterk,
Hij zal Zijn werk
Voor mij volenden,
Verlaat niet wat Uw hand begon,
O Levensbron,
Wil bijstand zenden.*

4. EEN PSALM VAN CHRISTUS' LIJDEN EN OPSTANDING

Gehouden op 12 april 1863⁶

Gezongen:
Lied 82: 1-3

*Hoe heerlijk straalt de Morgenster
Vol van genade en waarheid van de Heer';
De zoete wortel van Jesse!
Davids Zoon, uit Isai's stam. Enz.*

Een gouden kleinood van David. Bewaar mij, o God! want ik betrouw op U. O mijn ziel! gij hebt tot de HEERE gezegd: Gij zijt de HEERE, mijn goedheid raakt niet tot U; maar tot de heiligen, die op de aarde zijn, en de heerlijken, in dewelke al mijn lust is. De smarten dergenen, die een andere god begiftigen, zullen vermenigvuldigd worden; Ik zal hun drankofferen van bloed niet offeren, en hun namen op Mijn lippen niet nemen. De HEERE is het deel mijner erve, en mijns bekers; Gij onderhoudt mijn lot. De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja, een schone erfenis is mij geworden. Ik zal de HEERE loven, die mij raad heeft gegeven; zelfs bij nacht onderwijzen mij mijn nieren. Ik stel de HEERE gedurig voor mij; omdat Hij aan mijn rechterhand is, zal ik niet wankelen. Daarom is mijn hart verblijd, en mijn eer verheugt zich; ook zal mijn vlees zeker wonen. Want Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie. Gij zult mij het pad des levens bekend maken; verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelijkheden zijn in Uw rechterhand, eeuwig. PSALM 16

De God en Vader van onze Heere Jezus Christus, de God des vredes en van eeuwige vertroosting, verlene ons de genade dat wij door Zijn Heilige Geest met de inhoud en de uitspraken van Psalm 16 zo verenigd worden als ziel en lichaam verenigd zijn, opdat deze Psalm ook voor ons zij en blijve, wat die voor de lieve profeet David was, namelijk **een gouden kleinood**.

Want dit kleinood is ons van de hemel gegeven en is kostbaarder dan goud en veel fijn goud. Geen mens, al bracht hij ook al het goud der aarde bijeen, zou zich zo'n kleinood kunnen verkrijgen. Het is een vrij geschenk en een duur verworven kleinood door Jezus Christus aan Zijn kerkbruid nagelaten, opdat zij in leven en in sterven daarmee vertroost zij, wetende dat bij de HEERE Heere uitkomsten zijn tegen de dood en dat Hij een God is van volkomen zaligheid, Die ons dag bij dag met Zijn gunstbewijzen overlaadt (Psalm 68: 20, 21).

Zo is deze Psalm een stok en staf in het lijden en tegen de dood om alle aangevochtenen door alle lijden heen te helpen en over alle lijden en over de dood heen te zetten en ons te vervullen met volle blijdschap in de Heere, opdat deze blijdschap onze sterkte zij.

⁶ Verschenen in 1885 bij Scheffer & C^o te Amsterdam

Het is een Psalm van Christus, dat wil zeggen: Christus spreekt in deze Psalm. Is het echter een Psalm van Christus, zo is het ook een Psalm van allen die Christus door een waarachtig geloof ingeplant zijn en al Zijn weldaden met een gelovig hart aannemen. Die daarom Zijn woorden en werken tot hun woorden en werken maken en alleen Zijn woorden en werken laten gelden, gelijk geschreven is in Rom. 6:5: *Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding.*” In deze tweevoudige betrekking willen wij de Psalm overwegen.

Bewaar mij, o God! want ik betrouw op U. Dit is de taal van het geloof in Christus en dezelfde taal ligt in de mond en in het hart van al Zijn heiligen, gelovigen en uitverkorenen. Het is echter een wonderbaar woord naar de aard van het geloof, want het luidt niet: *“Bewaar mij, o God! anders moet ik omkomen”*, maar: *“Bewaar mij, o God! want ik betrouw op U.”* Christus acht het geen roof, Gode evengelisch te zijn, maar Hij ontledigt Zich; Hij wil in Zichzelf niet sterk zijn. Hij, van Wie de kracht uitging om allen te genezen neemt hier de toevlucht tot de sterke God, schuilt bij Hem; sluit Zich als het ware bij God in, doet evenals de kiekens, die onder de vleugels van een hen vluchten en wacht zo alles af, wat over Hem komen zal, zoals Hij ook op een andere plaats zegt: *“Ik zal Mijn betrouwen op Hem stellen”* (Hebr. 2: 13; Psalm 18: 3). Hij vertrouwt niet daarop, dat Hij de Zoon is; niet op Zijn gaven, wijsheid, macht, wil en voornemen, maar Hij wil voor ons de zwakste van alle zwakken zijn. Zo is Hij dan ook zulk een Die slechts dan de vijanden op Zich kan zien aankomen, als de sterke God Hem bewaart.

Ik zeg, mijn geliefden! het is een wonderbare geloofstaal waarbij God vastgehouden wordt, zodat Hij wel bewaren en Zijn beloften vervullen moet gelijk geschreven staat: *“Ziet, Mijn Knecht, die Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Dewelke Mijn ziel een welbehagen heeft”* (Jesaja 42: 1). Dat was de kennis van Christus, door welke Hij naar Jesaja 53:11 velen rechtvaardig maakt. Wie God gelooft en tot Hem de toevlucht neemt; zich in Hem bergt, die zal de sterke God ook bewaren.

Wij leren daaruit op welke wijze de tweede Adam hersteld heeft wat de eerste verloren had, namelijk: *Hij heeft op God betrouwd.* Vervolgens hoe sterk de vijanden van onze ziel zijn dat Christus Zich niet veilig voor hen heeft gerekend dan alleen in de schuilplaats van de Goddelijke bewaring. Deze taal legt de Heere ook allen die de Vader Hem gegeven heeft in mond en hart. Immers deze bekennen allen: *Wij zijn van onszelf zó zwak, dat wij niet een ogenblik kunnen bestaan en daartoe houden onze doodvijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees niet op ons aan te vechten* (Heid. Cath. vr. 127).

Hier leert ons dus Christus dat wij slechts door het geloof voor God rechtvaardig, slechts in geloof Hem welbehaaglijk zijn en aangezien wij in het geloof Hem welbehaaglijk zijn, zo kan, zo wil en zal Hij ons ook bewaren. In ons geloof wil Hij de oorzaak vinden om ons die onszelf niet bewaren kunnen, in Zijn genadige bewaring en machtige bescherming te nemen. Wij moeten en mogen daarom tot God aldus spreken: *“Omdat ik op U betrouw, zo bewaar mij! Want Gij kunt hen niet verlaten, die op U betrouwen; Gij zult niet van U stoten, noch aan de vijanden, aan hun listen en hun woede prijsgeven, die bij U schuilen.”*

Christus spreekt echter deze bede niet in die zin uit alsof Hij de hete strijd vreesde of dat Hij maar van Zijn lijden zou willen ontheven zijn. Als Hij de strijd aanvaardt stelt Hij Zichzelf geheel de Vader in handen, werpt Zijn *Ik* en Zijn gehele bewaring op God. Zijn bedoeling is deze: *“Draag Gij zorg voor Mij, dan zal Ik zorgen voor Uw eer en waarheid, voor de roem van Uw grote Naam.”*

Er ligt in deze bede voor ons de lering dat wij niet daarom om de bewaring Gods bidden moeten om daarna stil te zitten en zich daarin te vermaken, maar dat wij om die bewaring bidden moeten met overgave van onszelf en van al hetgeen ons het naaste en liefste is, met een voornemen van het hart om Gods raad te volbrengen en onze roeping en verkiezing vast te maken, zoals de Heid. Cath. in antwoord 127 dit uitdrukt: *Wil ons toch behoeden en sterken door de kracht van Uw Heilige Geest, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd (de vijanden) sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden.*

De zin van dit gebed is alsof wij zeiden: “Heere, almachtige God, ik vertrouw op U, terwijl ik nu de strijd aanbind tegen Uw en mijn vijanden tot eer van Uw Naam, van Uw gerechtigheid en waarheid, zo zorg U voor mij, voor mijn doorkomen, voor mijn nooddrift, voor al wat mij betreft; want dat ik voor Uw Naam mij in de bres stel, is Uw werk, hetwelk U mij bevolen hebt en ik doe het graag, maar Gij, bewaar mij nu, want ik kan mij in deze strijd om mijzelf niet bekommeren of mijzelf bewaren. Uw eer en Uw waarheid te handhaven acht ik mijn zaak; mij te bewaren is Uw zaak. Dat vertrouw ik U toe! Wilt U het doen, doe het dan; ik heb niets te eisen, maar ik ken Uw beloften die Gij Uw oprechte strijders gegeven hebt, aan hen die alleen op U vertrouwen.”

Als God deze bede verhoren wil en verhoren zal dan moet Zijn soevereiniteit, dat is Zijn vrijmacht erkend worden, de vrijmacht om te redden en te helpen of te laten varen. Bij het erkennen van deze vrijmacht en oppermajesteit Gods houdt men zich alleen aan beweegredenen die in God liggen als daar zijn: de verheerlijking van Zijn macht, van Zijn waarheid en van Zijn genade. Men heeft geen beweegredenen in zichzelf die God zouden kunnen bewegen, tenzij het onze jammer en ellende ware, evenals de list en het geweld der vijanden.

In deze zin spreekt ook Christus in vers 2: ***“O mijn ziel! Gij hebt tot de HEERE gezegd: Gij zijt de HEERE.”***

Christus wil hiermee zeggen: “Toen Gij Mij de drinkbeker van het lijden op de handen gezet hebt, toen heb Ik Uw oppermajesteit erkend en Mij aan Uw wil vrijwillig onderworpen, hoewel Ik wist dat het met Mij in de dood, in de smartelijke en smadelijke kruisdood ging. Wat buigt gij u neder, o Mijn ziel! en zijt onrustig in Mij? Ik nam dit lijden, dat Mijn God Mij oplegt, vrijwillig op Mij, tot verheerlijking van Mijn God. De Heere blijft Gij, of Gij Mij troosten wilt of niet, of Gij Mij helpen wilt of verlaten. Ik heb daar Ik zonde en vloek geworden ben voor alle uitverkorenen niets te eisen, maar wie zal Mij bewaren, wie zal Mij verheerlijken dat Ik in deze strijd eindelijk overwin, indien Gij het niet doet? Indien Gij wilt, dan kunt Gij Mij wel helpen.”

Zo leert ook onze Heere Christus ons die de Zijnen zijn spreken, gelijk eenmaal Hiskia tot Jesaja zei toen deze hem Gods oordeel aankondigen moest: “Het woord des Heeren, dat gij gesproken hebt is goed. Ik heb niets tot mijn verontschuldiging in te brengen, ik heb het verdiend.” God is vrijmachtig en Hij blijft heilig en rechtvaardig, wil hij zeggen, maar “ik hoop toch voor mij en mijns volks leven, zolang ik nog hier beneden verkeer, op Zijn barmhartigheid.” Zo sprak ook David tot de profeet Gad: “Mij is zeer bange; laat ons toch in de hand des HEEREN vallen, want Zijn barmhartigheden zijn vele, maar laat mij in de hand van mensen niet vallen.” En Psalm 39: 8: “En nu, wat verwacht ik, o HEERE! mijn hoop, die is op U.” Het blijft het gebed van allen die om Christus Jezus wil lijden: “Gij zijt de Heere, ik heb niets te eisen; de Heere zijt Gij en blijft Gij; al wierp Gij mij ook in de hel, zo zou ik nochtans Uw oppermajesteit en vrijmacht roemen en loven. Maar Heere, als U wilt, kunt U mij

wel helpen.”

De woorden die nu volgen zijn: *Mijn goedheid raakt niet tot U*. Luther vertaalt: “Ik moet om Uwentwil lijden.” Anderen: “Mijn goedheid bekommere U niet”, dat wil zeggen: “Om mijn welstand zij het U niet te doen.” De zin komt op hetzelfde neer. Onze Heere Christus spreekt als Middelaar Gods en der mensen: “Mijn Vader is meerder dan Ik”, en hoewel Christus nu wel alle recht en oorzaak in Zichzelf bezat om voor Zijn redding en verheerlijking bij God in te komen, gelijk Hij ook spreekt: “Ik heb U verheerlijkt op de aarde, en nu verheerlijk Mij”, zo maakt Hij Zich daarvan toch geen eigen roem. Hij doet in deze Psalm van zulke rechten en oorzaken afstand waar de Heere onzer aller zonden op Hem heeft doen aanlopen, waar Hij voor ons een vloek geworden is en toorn, dood en hel zich tegen Hem verheffen. Hij ziet voor Zichzelf geen verdienste, noch grond voor enige aanspraak in Zijn lijden en in al Zijn rechtvaardige en heilige werken. Hij werpt Zich in de afgrond van onze verlorenheid, in de poel van onze verdorvenheid, in de diepte des toorns, in het geweld van de duivels, laat alle zonden en alle vloek op Zich werpen; het is om Uwentwil, dat Ik dat alles lijde, spreekt Hij. Ik erken het dat het zo naar Uw wezen is, U betaamt, want Gij zijt toch de Heere. Niet om al Mijn goede werken bid Ik U om bewaring; geen verlossing, geen verheerlijking zonder Mijn volk! Dat volk zal in en met Mij bewaard, verlost en gezaligd worden. Dit is de betekenis van deze woorden, gelijk Christus ook in Psalm 22 in gelijke zin spreekt: “Ik zal Uw Naam Mijn broeders vertellen”, en Psalm 69: “Laat hen door Mij niet beschaamd worden, die U verwachten, o Heere, HEERE der heirscharen.”

De algenoegzame God heeft op zichzelf geen nut van het lijden en de goedheid van Christus gehad en zal die ook nooit ervan hebben. Hij is daardoor in Zichzelf niet groter of heerlijker geworden. Het lijden van Christus heeft God niet bestemd of ertoe gebracht om Zichzelf met ons te verzoenen; integendeel, Christus en Zijn lijden, de goedheid van Christus ging van God uit, van Zijn vrijmachtige ontferming. “God was in Christus, de wereld met Zichzelf verzoenende (naar de grondtekst: de wereld met Zichzelf uitwisselende), hun zonden hun niet toerekenende.” “Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft.” “God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren.”

Zo hebben wij dan wel het allerminst oorzaak de bede om bewaring op ons goeddoen te gronden of te menen dat wij met ons lijden God zouden verhogen, Hem nuttigheid of iets anders zouden toebrengen. Christus leert het alzo de Zijnen Hem na te zeggen: “Gij zijt de Heere, Gij hebt alleen macht en heerschappij over mij, wilt Gij mij laten lijden, welaan, hier ben ik, ik ben Uw knecht en heb voor mijzelf niets te bedingen. Mijn lijden kan U niet groot maken en dat ik Uw kind ben en Uw wil doe, geeft mij geen recht of aanspraak op enige uitzondering of verlossing. Maar doe het vooral degenen die Gij U hebt toebereid dat zij Uw lof verkondigen, opdat ik het hun tot hun eeuwige troost kan mededelen: “Komt, hoort toe, o allen gij, die God vreest, en ik zal vertellen, wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft. Vertrouw op Hem te aller tijd, o gij volk, stort ulieder hart uit voor Zijn aangezicht; God is ons een toevlucht” Psalm 66: 16; 62: 9).

Daarom lezen wij in vers 3: *Maar tot de heiligen, die op de aarde zijn, en de heerlijken, in dewelke al Mijn lust is*. Zo vervult Christus op volmaakte wijze de Wet van God. Hij heeft God Zijn Heere lief van ganser harte, van ganser ziele, van ganser gemoede en met alle krachten. Hij heeft Hem lief in Zijn oppermajesteit, in Zijn vrijmacht als Zijn Heere en verheft Hem ver boven Zich en Zijn goedheid, en Hij

heeft Zijn naaste lief als Zichzelf. God de Heere, Zijn Heere, zo bidt Hij, mocht toch Zijn soevereiniteit of vrijmacht verheerlijken, niet ten verderve maar tot verlossing en bewaring. Hij doet het niet ter wille van de goedheid des Middelaars op zichzelf, maar op grond van Zijn vrije ontferming, van Zijn eeuwige liefde en goedgunstigheid, en daar mag Hij niet alleen Christus met Zijn goedheid behouden en bewaren, maar met Hem al degenen die de Vader Hem gegeven heeft. Het is een voorbede en een voortdurend werkend gebed. Christus ligt hier als voor de troon en rechterstoel Gods. Op aarde heeft Hij Zijn heiligen; niet dat zij heiligen in zichzelf zijn, zij zijn het omdat de Vader hen aan de Zoon gegeven heeft en Deze hen heiligt en verheerlijkt in Zijn bloed. In de hemel heeft Hij ook Zijn heerlijken die nu tot één Hoofd gebracht worden in de verzoening aan het kruis. In hen, zegt Christus, heeft Hij al Zijn lust. Hij weet dat het de liefde Gods behaagt dat Christus daarin al Zijn lust heeft. Daarom bidt Hij tot God dat Hij toch al deze heiligen trekt, opdat zij tot Christus komen, Hem door een waarachtig geloof ingelijfd worden en zo de vrucht daarvan genieten, dat God Hem bewaart om Zijns zelfs wil; en Hij wil also deze heerlijken met de heiligen in Hem voleinden.

Zo stelt Christus in Zichzelf als Middelaar, Hoofd en Borg, de gemeenschap der heiligen daar en zij zullen het allen weten dat en hoe Christus al Zijn lust in hen heeft. Hoe deze Zijn lust God de Vader behaagt, hoe daarom Zijn voorbeding voor hen verhoord wordt, hoe daarom God de Vader steeds naar Zijn vrijmacht in zichzelf verdoemenswaardige zondaars trekt, dat zij tot Christus komen om door Hem met Hem eeuwig bewaard, verlost en gezaligd te zijn. En nu is er in deze gemeenschap het gebed van allen voor allen, zoals Paulus schrijft: “Bidt voor al de heiligen”, en vandaar komt het, dat een ieder, die aan Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap heeft, zijn gaven ten nutte en tot zaligheid van de andere leden gewillig en met vreugde aanlegt. Dat, waar één lid lijdt, zij allen lijden en waar één lid zich verheugt, zij zich allen verheugen en allen van harte spreken: Wie is de bruid des Lams gelijk?” en:

*“Zoete banden die mij binden
Aan des Heeren lieve volk!”*

Waar echter op God vertrouwd wordt in het diepst gevoel van eigen zwakheid, waar God als de Heere geliefd, Zijn oppermajesteit en vrijmacht niet alleen erkend, maar ook hoogst geliefd wordt, waar de innigste liefde is tot hen, die door God geliefd worden, daar is ook haat tegen alle overtreders van het eerste gebod “Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.”

Daarom betuigt Christus in vers. 4: ***De smarten dergenen, die een andere god begiftigen, zullen vermenigvuldigd worden; Ik zal hun drankofferen van bloed niet offeren, en hun namen op Mijn lippen niet nemen.***

“Begiftigen” zegt zoveel als: het huwelijksgoed of het morgenoffer een andere god brengen. Zo vertaald wijst het ons heen naar Ezech. 16 18, 19: “Gij hebt Mijn olie en Mijn reukwerk voor hun (der afgoden) aangezichten gesteld en Mijn brood, hetwelk Ik u gaf, meelbloem en olie en honig, waarmee Ik u spijsde, dat hebt Gij ook voor hun aangezichten gesteld tot een liefelijke reuk.” Vertalen wij het met anderen door: “een andere god nahoereren”, dan is de zin naar Hosea’s bestraffing te verstaan: “Het land hoereert ganselijk van achter de Heere”, en: “Want Israël heeft zijn Maker vergeten, en tempelen gebouwd” (Hoséa 1: 2; 8: 14). Luther zegt: “nalopen”, dat is in de zin zoals Paulus schrijft aan de Galaten: “Ik verwonder mij, dat gij zo haast wijkende van degene, die u in de genade van Christus geroepen heeft, overgebracht wordt tot een ander evangelie” (Gal. 1: 6). De “drankofferen”, waarvan hier sprake is, werden voor

God of voor de afgoden uitgegoten naar Jer. 7: 18, 19: 13, 32: 29. Het uitgieten van de drankofferen betekent dat men verklaart aan die alles verplicht te zijn, voor wie men dezelve uitgiet. Een ware gruwel waar men ze voor de Heere uitgoot en tegelijkertijd zich aan moord en doodslag schuldig maakte, zoals zelfs de overpriesters en oudsten van het volk deden op het paasfeest, toen zij hun Christus onschuldig ter dood veroordeelden. Van zulke offers staat in Jesaja 66 geschreven: Wie een os slacht, slaat een man; wie spijsoffer offert, is als die zwijnenbloed offert.”

Het rechte drankoffer vinden wij in 2 Sam. 23: 15-17, waar wij lezen: “En David kreeg lust, en zeide: Wie zal mij water te drinken geven uit Bethlehems bornput, die in de poort is? Toen braken die drie helden door het leger der Filistijnen; en putten water uit Bethlehems bornput, die in de poort is, en droegen het, en kwamen tot David; doch hij wilde dat niet drinken, maar goot het uit voor de HEERE en zei: het zij verre van mij, o HEERE, dat ik dit zou doen; zou ik drinken het bloed der mannen, die heengegaan zijn met gevaar van hun leven? En hij wilde het niet drinken.”

Christus spreekt hier als Profeet: ‘Die Uw oppermajesteit en vrijmacht, Uw liefde en genade, Uw regering en Uw Gezalfde versmaden, zullen daarvoor smarten op smarten lijden, hier beneden zowel als eenmaal in de eeuwige pijn.’ Hij spreekt als Hogepriester: ‘zulke offers giet Ik voor u niet uit; hun handen zijn bevuurd met bloed, en onschuldig vergoten bloed is in hun offers.’ Het uitgieten van de drankoffers was het ambt van de priester, en nu spreekt Hij: “Hun namen zal Ik op Mijn lippen niet nemen”, gelijk Hij op een andere plaats zegt: “Ik zal u uit Mijn mond spuwen”, en: “Ik bid niet voor de wereld.” Christus snijdt hiermee alle verkeer met zulke afgodendienaars af, wil ook van hen geen ondersteuning of hulp hebben die toch anders het vlees, hetwelk met de afgodendienaars meeloopt, zo zeer begeert. Hij spreekt dat echter uit eerbied voor de oppermajesteit Gods en Hij laadt graag de haat van hen die God haten op Zich en haat hen met een volkomen haat. Zulk een gezindheid en zulk een gebed geeft Hij aan al Zijn heiligen en Hij maakt hen tot maagden die met afgodische mannen zich niet laten bevleken, maar het Lam volgen waar het ook heengaat. Er wordt niet gevraagd of men daardoor ook lijden zal hebben door te maken, veeleer wordt aan God de Heere de oorzaak van al dit lijden voorgehouden. Het wordt Hem voorgehouden dat men niet anders kan, ook niet anders wil; ook wordt er niet naar gevraagd of men er ook schade bij lijden zal Veeleer heet het: het ga, zo ‘t wil. Tegenover dit alles ziet men in Gods majesteit en vrijmacht het vrije en ongehoudene en genadige van Zijn eeuwige verkiezing. Men ziet af van al het zichtbare dat niet God is en houdt zich aan de Onzienlijke alsof men Hem zag. Men heeft in de levende en soevereine God al zijn welbehagen, zijn één en zijn al, zijn zilver en goud, heil, eer en leven, een rijke erfenis, dat wij aan Zijn genade genoeg hebben en een rijke troost hebben in Gods raadsbesluit, naar hetwelk alle ding tot onze zaligheid dienen en medewerken moet; gelijk Asaf spreekt: “Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde! Bezwijk mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid” Psalm 73: 25, 26).

In dezelfde blijdschap en vreugde in de eeuwige en volzalige God, uit Wien en door Wien en tot Wien alle dingen zijn, en in Wien men zijn hoogste goed heeft, wordt het gezegd wat wij in vers 5 en 6 lezen: ***De HEERE is het deel mijner erve, en mijns bekens; Gij onderhoudt mijn lot*** (woordelijk: “Gij zult vergroten mijn lot”).

Christus, ofschoon Hogepriester, laat dus de hogepriester en de andere priesters hun rijk inkomen en hun deel aan de drankoffers. ‘Mijn woning, Mijn spijs, Mijn drank is de Heere, de trouwe Verbondsgod Die Mij tot Zijn Knecht gekozen heeft. Ik heb aan

alles genoeg waar Ik deze rijke God heb.’ “Mijn spijze is, dat Ik doe de wil Desgenen, Die Mij gezonden heeft.” ‘Ja Heere, of Ik al niets anders heb om te tonen dan een kruis waaraan men Mij gehangen en vastgenageld heeft, Gij onderhoudt, Gij vergroot het Mij toegevallen lot; immers Gij zult Uw Woord vervullen: “Hij zal heersen van de zee tot aan de zee”, gelijk Gij gesproken hebt: “Eis van Mij, en Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting.” En zo is hét ook waarheid geworden. “Mij”, sprak de Heere na Zijn opstanding, “is gegeven alle macht in hemel en op aarde.”

Ik vraag alle uitverkorenen die in Christus Jezus Godzalig willen leven en die daarom vervolgd worden, of deze vreugde van Christus, ons Hoofd, die Hij in de Heere heeft, niet ook onze vreugde is en blijft, evenals de vreugde en de dankzegging door Christus uitgesproken in vers 6: ***De snoeren zijn Mij in liefelijke plaatsen gevallertja een schone erfenis is Mij geworden.***

In de oudheid mat men iemand zijn erfenis toe met snoeren waarmee men de akkers mat. In het woord “vallen” ligt de verrassing dat het iemand boven alle verwachting gegaan is. “Een schone erfenis is Mij geworden”, of woordelijk: “de erfenis is schoon geworden voor mij”, wil zeggen: zij behaagt Mij meer dan Ik zeggen kan.

Wij voor ons verstaan hieronder dat God uit vrije genade onze genadige, verzoende God geworden is en ons in de gemeenschap van al Zijn heiligen opgenomen heeft en dat nu onze wandel, als die van Zijn rijksgenoten, met God en in de hemel zijn mag. Wat Christus verwierf schonk Hij de Zijnen naar Gods wil, zodat wij erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus zijn, zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden. Voor Christus waren de snoeren gevallen in het hart en aan de boezem van God Die alles naar Zijn bestemde raad en naar Zijn voornemen over Hem komen liet. Voor Hem was de erfenis die Hem zozeer behaagde, Zijn Gemeente, zij die de Vader Hem gegeven had, evenals de volheid die God Hem gaf om ons allen te vervullen en in allen alles te zijn.

Christus ziet hier echter over dood en graf heen. Hij ziet weliswaar het kruis maar Hij gelooft de heerlijkheid, en Hij heeft dezelve ook verkregen en nu laat Hij prediken: “Zing vrolijk, gij onvruchtbare, die niet gebaard hebt! maak geschal met vrolijk gezang, en juich, die geen barensnood gehad hebt! want de kinderen der eenzame zijn meer, dan de kinderen der getrouwde! Maak de plaats uwer tent wijd.”

Leren wij van Christus welke dankzegging ons op de lippen gelegd wordt, als wij onze vermeende kennis van goed en kwaad om Gods wil prijsgeven, Zijn oppermajesteit, Zijn vrijmacht, de raad van Zijn welbehagen en Zijn alleenwijze regering hoog eren, dientengevolge onze weg en ons lot Hem in handen stellen, op Hem vertrouwen en ons door Hem laten leren en leiden. Hij, Christus Die de eeuwige Wijsheid zelf is, wilde niets ondernemen, doen of leren dan hetgeen Hij bij de Vader zag en van Hem hoorde. “Wie is er blind als Mijn Knecht, en doof, gelijk de Bode; Die Ik zende? Wie is blind, gelijk de Volmaakte, en blind gelijk de Knecht des HEEREN?” (Jesaja 42: 19). “De wil Mijns Vaders, dat Ik Mijn leven laat, is de beste. Zijn raad moet goed uitkomen, al gaat het ook door de dood”, zo dacht de Heere en Hij zag het loon en het einde van zulke gehoorzaamheid, gelijk Hij het in deze woorden uitspreekt: “Ik leg Mijn leven af, opdat Ik hetzelve wederom neme.” In plaats van de Hem voorgestelde vreugde heeft Hij het kruis verdragen en de schande veracht.

Daarom zegt Hij, vers 7-9: ***Ik zal de HEERE loven, die Mij raad heeft gegeven; zelfs bij nacht onderwijzen Mij Mijn nieren. Ik stel de HEERE gedurig voor Mij; omdat***

Hij aan Mijn rechterhand is, zal Ik niet wankelen. Daarom is Mijn hart verblijd, en Mijn eer verheugt zich, ook zal Mijn vlees zeker wonen.

De Heere heeft Zijn Christus raad gegeven wijs te handelen, onze zonde en vloek op Zich te nemen, aan het kruis in de dood te gaan, dezelve dood geheel te smaken en hem die het geweld des doods had, alzo te niet te doen. Nu prijst Christus deze raad of zegt veeleer: "Ik zal de HEERE daarvoor loven." Deze raad, meent Hij, zal en moet goed uitkomen en in de nacht, deze nacht van Mijn lijden, van duisternis en van verlatenheid, onderwijzen Mij Mijn nieren. Dat wil zeggen al Mijn verlangen en begeren is dat deze raad nu ook aan Mij groot en waar gemaakt wordt; zij onderwijzen Mij bij zulke raad te blijven. Zo onderwijzen Hem Zijn nieren waar Hij in Gethsémané bidt of waar Hij aan het kruis uitroept: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" om bij zulke raad te blijven, gelijk Hij ook spreekt, Jesaja 50: "Ik ben niet wederspanning, Ik wijk niet achterwaarts." Het blijven bij deze raad had ten gevolge dat Christus de Heere gedurig voor ogen had, gelijk wij dat in Zijn ganse lijden gewaar worden, onder andere in Gethsémané: "Of meent gij, dat Ik Mijn Vader nu niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten? Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden die zeggen, dat het alzo geschieden moet?" Toen Hij aan het kruis voor de overtreders bad die Hem daaraan genageld hadden, zei Hij: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen" De Heere beschaamt echter niet degenen, die Hem voor hun ogen stellen; hun is Hij zeer nabij, zodat zij wel Zijn hulp ontwaren in hun binnenste.

Daarom spreekt Hij: "Omdat Hij aan Mijn rechterhand is." Daarvan heeft Hij de troost en de gewisheid: "Daarom zal Ik niet wankelen", maar volstandig blijven in het lijden, totdat Ik roepen zal: "Het is volbracht." Zulk een hulp en zulk een heerlijk einde ziet Christus in deze raad, die God Hem geraden heeft. Daarover is Hij zo hoog verblijd, dat Hij bij Gods raad blijft. Dat vervult hart en tong met lof, vreugde en danken niet alleen ziet Hij Zijn ziel tot eer gebracht, die zo diep vernederd en bedroefd zou worden, neen, "ook Mijn vlees", zegt Hij, "zal zeker wonen." Dat is: niet alleen Mijn ziel, maar ook het lichaam zal de Heere de verlossing naar Zijn raad laten ondervinden, ook Mijn lichaam zal in de groeve voor de tand des doods veilig zijn gelijk Mijn ziel voor alle duivelen. Ik zie in deze raad Mijn ziel gered en ook Mijn lichaam. Deze troost en deze gewisheid dat alles zo komen zal, gelijk God Wie al Zijn werken van eeuwigheid af bekend zijn het besloten heeft voor allen, die op Hem vertrouwen, spreekt de Heere in vers 10 uit:

Want Gij zult Mijn ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie.

De Heere Christus ziet hier allereerst in Gods raad de bewaring van Zijn ziel. "Verlaten" betekent: "achterlaten, prijsgeven." "In de hel" zo lezen wij, gelijk in bijna alle overzettingen. Wij houden ons aan de overzetting die de apostel Petrus, vervuld zijnde met de Heilige Geest, in een beslissend ogenblik toen het om de juiste opvatting van deze woorden ging, gevolgd is. Hij zegt naar de grondtekst zoveel als: in der helle poorten (Handel. 2: 27), gelijk Christus elders zegt: "De poorten der hel zullen Mijn Gemeente niet overweldigen." Dit betekent: het gericht en de aanslagen van de hel (want in de poorten hield men het gericht) zouden Christus' ziel ook niet overweldigen. Aan deze poorten der hel zou God Zijn Christus niet prijsgeven. God zou Hem niet achterlaten als Hij in deze poorten kwam, Hij zou Hem ook niet verlaten. De duivel zou Hem daar niet insluiten, Hem daarin niet vasthouden, God zou aan Zijn rechterhand blijven. Waar liggen deze poorten van de hel? Hoe kwam de ziel van Christus in deze poorten? Had Hij niet gezegd: "Vader, in Uw handen beveel Ik

mijn Geest”? Toen Christus de Geest gaf; ging toen Zijn ziel niet opwaarts door de lucht naar boven? Waarom spreekt nu Paulus van geestelijke boosheden of geesten der boosheid in de lucht? (Eféze 2 en 6). Daar deze in de lucht zijn, zo zijn de poorten der hel overal waar deze geesten zijn. Meent niet dat de boze geesten in de lucht de ziel van Christus onaangevochten hebben laten opvaren, maar God was bij de ziel met Zijn heilige engelen en zo kon de ziel van Christus niet in het gericht van de duivel komen, maar moest vrij en zegepralend overgaan in de handen van de Vader. Dat zegt Christus van Zijn ziel en aangaande Zijn lichaam betuigt Hij dat het de verderving niet zien zal. Dat zag nu Christus in Gods raad en in Zijn Woord en belofte dat Hij niet tot aan de vierde dag in het graf blijven, maar opstaan zou op de derde dag en alzo Zijn vlees de verderving niet zien zou. Geen spoor van verderving zou aan Zijn lichaam gevonden worden. Daarover verheugt Zich Christus. Dat Hij echter zonder verderving zeker als overwinnaar uit de macht des doods met Zijn lichaam zou opstaan, wist Hij daaraan dat Hij Gods Knecht, de Rechtvaardige, was. Daarom noemt Hij Zich “Uw Heilige”; en dat Hij zou opstaan, daarvoor geeft Hij Gode lof, als wist Hij zelf niet, hoe het werkelijk zou toegaan.

Daarom zegt Hij, vers 11: ***Gij zult Mij het pad des levens bekend maken.***

Christus wil zeggen: ‘Ik loof U omdat Gij Mij raad gegeven Hebr. In deze raad toont Gij Mij ook aan waar Ik Mij in de dood geef, hoe dat Ik ook weer uit deze dood verlost word en het eeuwige leven beërf. Het pad maakt Gij Mij bekend dat Ik bij Uw raad blijf, ofschoon Ik niets voor ogen heb als de dood. Het ligt in deze raad, Mij genade en eer te geven. Gelijk U Mij verkoren hebt om te lijden en te sterven onder Uw oppermajesteit, zo staat het ook in Uw macht, Mij weer uit de dood te doen opstaan En dat zult U doen want U laat Mij niet varen; Gij laat niet varen de werken Uwer handen.’

Bij God ziet Christus het pad des levens. Hij verneemt van Hem de belofte dat Hij overeenkomstig Zijn vertrouwen op God in Zijn ziel kracht uit God verkrijgen zal, zodat de ziel in het lichaam zal wederkeren en het lichaam levend maken.

Dan vaart Hij op tot Zijn God. Dat zegt Hij aan het slot: ***Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht, lieflijkheden zijn in Uw Rechterhand, eeuwig.***

Christus wil zeggen: ‘Ik zal Uw aangezicht spoedig weerzien, alsdan zal Ik een volheid van vreugde hebben, dat Ik het werk voleindigd heb dat Gij Mij op de aarde gegeven hebt om te doen. Dan zit Ik eeuwig aan Uw Rechterhand, leef voor U eeuwig en uit Uw Rechterhand zult U al Mijn lijden om Uwentwil en alle doorgemaakte smarten goedmaken met lieflijkheden eeuwig, terwijl Ik Uw vrije genade op de aarde en in de hemel verheerlijkt zie aan de grote schare die voor Uw troon komt en U eeuwig prijzen zal, tevreden zijnde met Uw Lam, dat geslacht is van voor de grondlegging der wereld.’

Dit gebed legt nu Christus ook Zijn uitverkorenen in mond en hart. ‘Ik loof de Heere dat Hij mij raad gegeven heeft, tegen dood, zonden, duivel en hel aan, in Hem te geloven en Zijn wegen te gaan en te houden al gingen die ook schijnbaar in de dood. In alle nachten van mijn lijden onderwijzen mij mijn nieren, om bij deze raad te volharden en daarin te geloven; geen andere weg te gaan dan Zijn weg en in duisternis zittende op Hem te hopen en te vertrouwen. Terwijl ik bij Zijn Woord blijf, deelt Hij mij de genade van Zijn Geest mee, dat ik, niet ziende, nochtans zie en Hem steeds voor ogen heb. Ik heb Hem gedurig voor mijn ogen gesteld om de duivel niet te geloven en geen afgoden de eer te geven. Daarbij ondervind ik dat Hij mijn

rechterhand en mijn sterkte is en zo ben ik daarvan zeker dat niets ons scheiden zal van de liefde Gods, die daar is in Christus Jezus, onze Heere. Ik ben van de genade der volharding bij Zijn genade in Christus Jezus zeker. Daarom verheugt zich mijn ziel en al wat in mij is, is vrolijk. Ik weet dat Zijn raad bestaat in eeuwigheid en dat de gedachten Zijns harten, die gedachten zijn des vredes over Zijn volk, blijven van geslacht tot geslacht. Mijn ziel komt met eer door alles heen, door alle duivelen in de lucht heen, als ik eenmaal de laatste adem uitblaas. Ja, aan duivel en dood zal geen klauw gelaten worden; ook mijn vlees zal in het graf rusten in de zekere hope der opstanding. En al ziet mijn vlees de verderving, ik weet dat mijn Verlosser leeft, Hij zal mij opwekken en mijn sterfelijk lichaam heerlijk stellen, opdat het gelijkvormig zij aan Zijn verheerlijkt lichaam. Dan is er geen dood meer, noch rouw, noch zonden, noch smart; dan worden alle tranen van de ogen afgewist. Hij maakt mij het pad des levens bekend, dat ik mij aan Uw eeuwige genade en aan Uw Christus houd en zo heerlijk uit het graf verrijs. Dan aanschouw ik Uw aangezicht, o mijn God in gerechtigheid, dan is alle honger en kommer gestild, dan zullen er zijn aan Uw Rechterhand lieflijkheden, lieflijkheden van nieuwe openbaringen aangaande het *hoe* en het *waarom* van al de wegen die Gij met mij gehouden hebt en aan die lieflijkheden zal geen einde zijn!

O eeuwigheid, gij donderwoord voor al degenen die een andere god begiftigen! O eeuwigheid; welkom eeuwigheid, voor mij en voor u, voor allen, die hun heil alleen stellen in Gods oppermajesteit, vrijmacht en ontferming, en die in het gevoel van zichzelf niet te kunnen bewaren, niet op hun goeddoen vertrouwen, maar zonder enige aanmatiging blijven en volharden bij het vurige gebed: “Bewaar mij, o God! Want ik betrouw op U!” Amen.

Slotpsalm 33: 6

*Maar d' altoos wijze raad des HEEREN,
Houdt eeuwig stand, heeft altoos kracht.
Niets kan Zijn hoog besluit ooit keren,
't Blijft van geslachte tot geslacht!
Zalig moet men noemen,
Die hun Maker roemen
Als hun HEER' en God.
't Volk, door Hem tevoren
Gunstig uitverkoren
Tot Zijn erv' en lot.*

4. Vier leerredenen: De Heere is mijn Herder

EERSTE PREEK Psalm 23: 1-3

Uitgesproken 18 oktober 1857⁷

Gezongen: Psalm 23: 1, 2

1 De God des heils wil mij ten Herder wezen.

'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vrezen.

Hij zal mij zacht, in liefelijke weiden,

Aan d' oevers van zeer stille waat'ren leiden.

Hij sterkt mijn ziel; richt, om Zijn Naam, mijn treden

In 't effen spoor van Zijn gerechtheden.

2 Ik vrees niet, neen, schoon ik door dui'stre dalen,

In doodsgevaar bekommerd om moest dwalen.

Gij blijft mij bij in alle tegespoeden;

Uw stok en staf zal mij altoos behoeden.

Gij troost mijn ziel, en richt, in mededogen,

De tafel aan, voor mijner haat'ren ogen.

Een Psalm van David. De HEERE is mijn Herder, mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtjes aan zeer stille wateren. Hij verkwikt mijn ziel; Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid, om Zijns Naams wil. Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij; Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij. Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht, tegenover mijn tegenpartijders. Gij maakt mijn hoofd vet met olie, mijn beker is overvloeiende. Immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens, en ik zal in het huis des HEEREN blijven in lengte van dagen.
PSALM 23

Het arme hart van de gelovige wordt door menige storm bewogen, duizenderlei noden en allerlei bekommelingen werpen het heen en weer, keren het om en om. Allerlei zwarigheden waar het uit zichzelf niet overheen kan noch overheen komt, liggen het in de weg en de gelovige vraagt niet eenmaal maar zo dikwijls: “Wie wentelt ons de steen van het graf?” Niemand van Gods kinderen zal voortreffelijker worden dan Johannes de Doper van wie de Heere Zelf getuigde, dat hij een riet was, door de wind ginds en weder bewogen.

En toch worstelt het hart van ieder kind van God om uit de angst uit te komen, om zijn weg met blijdschap en met een goed vertrouwen te lopen, ook in het aangezicht van

⁷ 4 leerredenen, gedrukt en uitgegeven bij C.A. Spin & Zoon, Amsterdam, 1859.

nood en dood en tegenover dreigende vijanden om van elke hem toegezegde heilswelddaad verzekerd te worden en de waarmaking van de verkregen belofte te beleven.

Waar zal de gelovige in zulk een worsteling heengaan indien niet tot de belofte zelf? Waarheen dan tot de schat- en wapenkamer van het onbedrieglijke Woord Gods, tot wat geschreven staat?

Waar in deze van troost en moedgeving overvloeiende kamer zal hij het eerst heenzien? Ik wens uw blikken ditmaal te richten op drie dierbare voorstellingen van de hand van de Heilige Geest, die wij hebben in de drieëntwintigste Psalm.

- Ten eerste zien wij hier ten eerste een schaap en een herder; het schaap is de gelovige, de Herder, de Heere Jezus.
- Ten tweede zien wij een pelgrim die door een duister dal heen moet. Wij zien de dood, zoals die hem van alle zijden aangrijnst. Wij zien zielenvijanden die uit het dichte geboomte van een woud hem dreigend aanzien. Wij zien holle wegen, bruisende wateren en gapende afgronden waarover de pelgrim heen moet. Wij zien geen begeleider bij hem, toch is het zeker dat hij er een heeft, want wij zien een lichtgevende stok en staf, die niet in de hand van de pelgrim is, maar hem voorgaat.
- Ten derde zien wij een rijk voorziene dis waaraan de pelgrim zich met de Heere Jezus bevindt; op de achtergrond staan vele duivelen en mensen, geheel in wereldse pracht en praal, maar met gebroken bogen en aan handen en voeten gebonden. De Heere Jezus stort over het hoofd van de pelgrim olie uit een grote hoorn als een hoorn van overvloed. Op de dis zien wij een zilveren beker, tot aan de rand gevuld en een geheel lam op een gouden schotel. Engelen snijden grote blauwe en witte druiven af, plukken van het geboomte waaronder de pelgrim en de Heere aan de dis gezeten zijn, allerlei edele vruchten en leggen die in een reiskorf, zeker met het doel om die de pelgrim op de weg na te dragen, terwijl boven op een hoge berg waarheen een engel met de lichtende staf wijst, een koninklijk paleis staat, in helder licht met het opschrift: "Eeuwige heerlijkheid."

Wij gaan nu over tot de uitlegging van het eerste beeld dat wij beschreven vinden in onze tekst: Psalm 23: 1-3.

De HEERE is mijn Herder; mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtjes aan zeer stille wateren. Hij verkwikt mijn ziel; Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid, om Zijns Naams wil.

Het schaap bent u, die uw verlorenheid ondervindt en o zo graag de gelijkenis verneemt van het verloren schaap, terwijl ook u als zulk een verloren schaap in de woestijn omdooft en in gevaar om door de wolven verslonden te worden angstig heen en weer loopt en de herder nablaat en o zo blij zult zijn als u door uw Herder gevonden bent. U hebt Zijn liefde voor het verloren schaap wel vernomen, hoe het Hem meer waard is dan negenennegentig andere schapen. U hebt het vernomen dat Hij geen rust of duur heeft totdat Hij het heeft gevonden. Dat Hij Zich verblijden zal als Hij het gevonden heeft, het op Zijn schouder zal leggen en naar huis dragen, ook aan de ganse hemel vertellen zal wat Hij gevonden heeft. Maar u durft het op uzelf niet toe te passen; u meent dat Hij van u niets weten wil en dat u zult moeten omkomen. Ga maar voort met blaten, het uur zal komen dat u zingen zult: *De HEERE is mijn Herder!*

Het schaap bent u, die het bij ervaring verstaat en met een verbroken hart bekent: “Wij dwaalden allen als schapen, doch de Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen.”

Het schaap bent u, die blaast: “Een dwalend, verloren schaap ben ik; mijn Herder, laat mij Uw stem horen, ik zoek U.”

Het schaap bent u, die het in ootmoed aanhoort: “Gij waart als dwalende schapen, maar gij zijt nu bekeerd tot de Herder en Opziener uwer zielen.”

Het schaap bent u, die heilig lacht bij het vernemen van de belofte: “Hij, Die Israël verstrooid heeft, zal hem weder vergaderen en hem bewaren als een herder zijn kudde” (Oer. 31: 10). Die van troost vervuld wordt om de staf in hope verder te zetten, als u uw Heere hoort zeggen: “Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij. En Ik geef hun het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken.”

Laat ik het u in weinige woorden zeggen: het schaap bent u, die zonder deze Herder niet leven of sterven kunt noch wilt en die van harte gezegd hebt en zegt: “Geef mij Jezus, of ik ben een kind des doods.”

Zie dan nu deze Herder aan, hoe Zijn aangezicht straalt van vreugde en vrede en genegenheid tot u. U kunt nadat u een lange bange nacht gedwaald hebt of Hem verloren had, Hem in deze drieëntwintigste Psalm niet aanzien zonder Hem te aanschouwen als de grote Herder der schapen, Die God voor u uit de doden heeft wedergebracht; dan zegt u met Johannes, terwijl u Hem aanschouwt in Zijn macht en in Zijn bereidwilligheid om u de zonden te vergeven en u aan te nemen in ontferming: “Het is de Heere” (Joh. 21: 7). U ziet hoe Hij Zijn leven heeft gegeven voor Zijn schapen, en u, die des doods zijt verkrijgt zodanige vrijmoedigheid, dat u zich met Hem één gevoelt en zegt: “Hij is de goede, de trouwe Herder, Hij is mijn Herder en ik ben Zijn schaap.”

Dat kunnen zij niet zeggen die hun lust, de buik en de Mammon dienen, Die een andere god begiftigen, ofschoon zij wensen zouden door de enige Herder goed geheten te worden. Maar zij zijn bokken en hebben de duivel tot hun herder. Waar echter het geloof worstelt met het tegenstrijdige, waar men verlaten temeer ligt en verlangt rechtvaardig en heilig voor God te zijn en wel in een weg, waarin aan de deugden en volmaaktheden Gods niets tekort wordt gedaan, waar het dus niet gaat om een vrouw, om een akker, om vijf juk ossen, maar om de levende God en Zaligmaker, om het blijven in Zijn Woord en gebod, om bevonden te zijn in Hem, waar men niet dan zonde en nood, ondergang en dood voor ogen heeft, - daar werkt de Geest met dit beeld, met deze Psalm zo, dat de aangevochtene terstond vrijmoedig belijdt des Heeren schaap te zijn en zegt: “Deze Heere is mijn Heere en mijn God, deze Herder is mijn Herder!”

“Als ik U maar heb”, zegt de dorstende ziel in een andere Psalm - en het geloof kan niet “mijn” zeggen of het vindt in deze Herder leven en overvloed - met Hem komt de gelovige over alle hindernissen heen en wordt uit elke bekommring geholpen.

“Kom, ga met ons de kromme wegen, u mag zo u wilt bij uw geloof blijven, doe maar met ons mee, zo verkrijgt u wat vlees en bloed nodig heeft. Geef wat toe van uw geloof en grijp niet ons naar het leven in eigen hand, zo hebt u rust en goede dagen.” Zo spreken duivel en wereld en wil men niet mee, zo is het terstond: “Wij snijden u alle leeftocht af; zó komt u nooit terecht, zo hebt u niet genoeg voor de eeuwigheid!”

Maar neen:

*Hij hoedt u wél, Hij leidt u goed,
Zodat gij nimmer twijnen moet,
God is een Vorst, die redding geeft,*

Voor droefheid vreugd en blijdschap heeft.

Tegen alle bedreiging van gebrek aan geestelijk voedsel waarmee degenen dreigen die met werken omgaan en aan lichamelijk voedsel, waarmee degenen dreigen die een geloof willen zonder die werken, waarin God de Zijnen geschapen heeft in Christus Jezus, - is deze Herder Borg.

Deze Herder is de Heere; Hij heeft de hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is en heeft door Zijn: "Het is volbracht!" de Zijnen volmaakt. Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Hij is het begin en het einde, altijd dezelfde. Hij heeft de sleutels van de hel en des doods. Hij zegt: "Vreest u niet voor degenen, die het lichaam doden, en daarna niets meer kunnen doen", en: "Zijt niet bezorgd, wat gij eten of drinken zult, of waarmede gij u kleden zult, gij gaat vele musjes te boven, ook de haren uws hoofds zijn alle geteld." "De rechtvaardige eet tot verzadiging zijner ziel toe; maar de buik der goddelozen zal gebrek hebben"; en Hij geeft genade en ere en is een God van volkomen zaligheid.

Met het oog op de trouw van deze Herder, op de macht en algenoegzaamheid van deze Heere, spreekt de gelovige ziel, ofschoon aangevochten door het tegenstrijdige: "***Mij zal niets ontbreken.***"

Dit woordje niets is een klein woordje maar zegt grote dingen, namelijk: Omdat ik een Zaligmaker heb, ben ik met Hem en in Hem een erfgenaam des hemels en der aarde en van alle onzichtbare en zichtbare goederen. "Ik heb alles" zei Jakob tot Ezaü (Gen. 33: 11). En op de vraag van deze Herder: "Als Ik u uitzond zonder buidel en male en schoenen, heeft u ook iets ontbroken?" was aller antwoord: "Niets Heere!" (Luk. 22: 35.). De mens leeft niet alleen van brood en een schaap kan zichzelf niet voeden of verweren; een schaap kan zichzelf niet voorzien van de wol van goede werken. Het wil in de weide blijven, wil bij de Herder blijven in Zijn Woord. Dit Woord zal alles voor zijn voet wel laten uitspruiten en opwassen, ook zichzelf wasdom geven, want het blijft geschreven staan voor leven en dood wat de Geest door Mozes spreekt: "Hij kent uw wandelen door deze zo grote woestijn; deze veertig jaren is de Heere, uw God, met u geweest; geen ding heeft u ontbroken" (Deut. 2: 7). "Gezegend zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus" (Ef. 1: 3).

O, het is een goed land, waar de Heere ons weidt. Al is ook de tafel karig voorzien, al is ook een vliering onze woning, voorwaar nochtans een goed land, al klaagden wij zo-even nog dat er niets groeien wil, als Hij maar de tranen van de ogen afwist, of de verlegenstaande knaap de ogen opent (2 Kon. 6: 17). O, het is een land van tarwe en gerst en wijnstokken en vijgenbomen en granaatappelen; een land van olierijke olijfbomen en van honig; een land waarin u brood zonder schaarsheid eten zult, waarin u niets ontbreken zal (Deut. 8: 8, 9). Wij bevinden ons midden in zulk een goed land. Als de Heere ons verschijnt in Zijn Woord als onze Herder en Hij door Zijn Heilige Geest liefelijke woorden met ons spreekt, zodat wij beginnen Psalmen te zingen in de verlatenheid en eenzaamheid, spoedig is de nood weg, al is het ook dat die naar het zichtbare nog aanwezig is. Wat drukt de ziel als de Heere ons de last afneemt? Wat drukt die nog, wie de ene belofte voor, de andere na voorgelegd en toegeëigend wordt, zodat de ziel zeggen mag: "Hij is mijn, alles is mijn; Hij heeft voor mij alles verworven; mij met Hem alles geschonken. Ik ben van mijn Herder met lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid." Hij stilt de geestelijke honger en kommer, mitsdien ook de lichamelijke.

Waarlijk, Hij weidt Zijn schapen niet op een magere weide, maar bij Hem is

overvloed van fris; groen en mals gras dat nooit oud of dor wordt en welig opgegroeid is, zodat het schaap zich daarin bevindt als in een zekere woning. Want Zijn troost maakt veilig en rustig, scheidt vrede en een vrolijk hart, zodat men wel zeggen kan: ***Hij doet mij nederliggen in grazige weiden.*** Voorwaar, een grazige weide is Zijn dierbaar Evangelie. Het gaat boven melk en honig. Zo behoeft dan niemand bezorgd te zijn voor geestelijke voeding en wasdom, noch voor lichamelijke verzadiging, als het hem daarom maar te doen dat de Heere hem weidt, Die gezegd heeft: “Zonder Mij kunt gij niets doen.” En: “Zalig zijn, die honger en dorst naar de gerechtigheid; want zij zullen verzadigd worden”, en: “Zijn brood wordt hem gegeven, zijn wateren zijn gewis.”

Daarom volgt er ook: ***Hij voert mij zachtjes aan zeer stille wateren.***

Hij weidt, Hij voert mij. Wee degenen die zichzelf weiden, die zichzelf leiden Zalig zijn zij die zichzelf dit water niet verschaffen en niet geven kunnen, die niet eens weten waar het te vinden is, die in hun geestelijke honger en dorst, alsmede in lichamelijke nood, deze Psalm zo voorgelegd en geopend krijgen dat die hun Psalm wordt. De trouwe Herder ontmoet de Zijnen, Zijn noodlijdenden, in Zijn Woord en nodigt hen tot de weide, tot de wateren en voert hen Zelf daarheen. Hiermee zijn de vertroosting van de Heilige Geest bedoeld. O, welke frisse wateren zijn deze vertroosting! Het hert, dat door vervolgers gejaagd, door dorst geplaagd is, dat naar frisse wateren schreeuwt, weet het welk een kostelijke gave dit water is, ik bedoel de ziel, die geschreeuwd heeft naar God. “Als mijn gedachten binnen in mij vermenigvuldigd werden, hebben Uw vertroosting mijn ziel verkwikt”, zo lezen wij in Psalm 94: 19. Daar gaat het volgens de belofte: “Te dienzelve dage zult gij zeggen: Ik dank U, HEERE! dat Gij toornig op mij geweest zijt; maar Uw toorn is afgekeerd, en Gij troost mij. En gijlieden zult water scheppen met vreugde uit de fonteynen des heils” (Jes. 12: 1, 3). Het is een water van rust, stilvlietend, zeer klaar, zuiver water, niet vermengd met modder en vuiligheid. Het schaap mag veilig en in vrede daaraan zijn dorst lessen en het beeld van Zijn Herder, als ook zijn eigen beeld zien in zulk een klare onberoerde beek die voortgekomen is van onder de voet van Gods altaar, van Zijn genadetroon, de troon Gods en van het Lam, zijnde een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, zoals Johannes die zag (Openb. 22). Dat zijn de wateren van Siloam, die zachtjes gaan, gelijk de profeet Jesaja zegt (hoofdstuk 8: 6); het water des Geestes uit de hoogte, waardoor de woestijn tot een vruchtbaar veld wordt (Jesaja 32: 15). “Gelijk een beest, dat afgaat in de valleien, heeft hun de Geest des HEEREN rust gegeven. Alzo hebt Gij Uw volk geleid, opdat Gij U een heerlijke Naam zoudt maken”, lezen wij daarom bij de profeet Jesaja (hoofdstuk 63: 14), en bij David in Psalm 68: 10, 11: “Gij hebt zeer milde regen doen druipen, o God! en Gij hebt Uw erfenis gesterkt, als zij mat was geworden. Uw hoop woonde daarin; Gij bereidde ze door Uw goedheid voor de ellendige, o God!

Ten hoogste sterkt Hij wie uitgeput zijn daarom volgt er ook: ***Hij verkwikt mijn ziel.***

Zijn Woord zal toch wel waar blijven: “Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.” Daar moet men zeer in twijfel van zijn leven zijn geweest; daar moet het leven als uitgegaan zijn. Daar moet men rusteloos naar troost uitgezien en al moedeloos uitgeroepen hebben: “Kan er voor zulk een zondaar nog genade zijn, mag hij nog op verlossing hopen?” O, waar de Heere dan met Zijn Woord en Geest komt en de levensmoede geeft het te wagen in het geloof om uit te roepen: “De HEERE is mijn Herder”, hoe waar wordt het daar: “De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden, zij zullen de HEERE prijzen, die Hem zoeken; ulieder hart

zal in eeuwigheid leven” Psalm 22: 27). Hoe moedig durft men het dan menigmaal uitspreken: “Mijn Liefste voert mij in het wijnhuis, en de liefde is Zijn banier over mij” (Hoogt 2: 10). Zo-even klaagde men nog: “Zie, HEERE! en aanschouw, dat ik onwaard geworden ben” (Klaagt. 1: 11) en opeens als de Heere ons met Zijn Woord en Geest verkwikt, gaat het ons, gelijk de Egyptische man die op het veld gevonden en tot David gebracht werd, van wie wij lezen: “En toen hij gegeten had, kwam zijn geest weder in hem; want hij had in drie dagen en drie nachten geen brood gegeten, noch water gedronken” (1 Sam. 30: 11, 12). Welk een leiding is deze zachte leiding aan zeer stille wateren. Hoe schikt Zich de geduldige Herder zo geheel naar de zwakke krachten van Zijn schapen. Hij weet de duivel te woord te staan en de langzame gang van Zijn schapen te rechtvaardigen, terwijl Hij als de ware verstandige Jakob zegt: “Indien men dezelve maar één dag afdrijft, zo zal de gehele kudde sterven, ik zal mij op mijn gemak als leidsman voegen naar de gang van het vee en der kinderen” (Gen. 33: 13, 14). En o, hoe verkwikt Hij de ziel naar Zijn belofte: “Geen inwoner zal zeggen: ik ben ziek, want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben.” Daarvan weet Psalm 103 veel te vermelden, terwijl de dichter uitbreekt in de lof “Die al uw krankheden geneest, die uw leven verlost van het verderf.”

En als nu de ziel die nog even tevoren weigerde zich te laten troosten, zo verkwikt is geworden, hoe gaat het dan nu verder? Heeft zij dan nu de zekerheid dat zij niet weer van de weg afwijken, niet weer in dwaling vallen zal? Vernemen wij het, hoe zij uitbreekt in de lof Zijns Naam, om te vertellen hoe zij verder geleid wordt: ***Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid om Zijns Naams wil, zegt zij.***

Wat is het spoor der gerechtigheid? De Heere spreekt door de profeet Jesaja: “En uw oren zullen horen het woord desgenen die achter u is, zeggende: Dit is de weg, wandelt in dezelve; als gij zoudt afwijken ter rechter- of ter linkerhand” (Jesaja 30: 21). En insgelijks: “En het dorre land zal tot staand water worden, en het dorstige land tot springaders der wateren; in de woningen der draken, waar zij gelegen hebben, zal gras met riet en biezen zijn. En aldaar zal een verheven baan, en een weg zijn, welke de heilige weg zal genaamd worden; de onreine zal er niet doorgaan, maar hij zal voor dezen zijn; die dezen weg wandelt, zelfs de dwazen zullen niet dwalen” (Jesaja 35: 7, 8).

O, wanneer Hij ons verlost van het geweten der zonde en losmaakt van het boze geweten en ons troost en vrolijk maakt met de vergeving van al onze zonden door Zijn Woord, zo geeft Hij ons wel een duidelijk onderricht van de gerechtigheid uit geloof en van de over ons opgegane eeuwige genade; echter zo, dat Hij ons niet alleen door Zijn Woord aanwijst, hoe wij leven, gaan en staan moeten opdat ieder in zijn stand zijn plicht doe in de liefde van Christus, maar vooral dat Hij de Zijnen, nadat Hij hen verkwikt heeft, meer en meer inleidt in de kennis van hun eigen verlorenheid en onwaardigheid, zodat zij eerst recht beginnen arme zondaars te zijn, nadat Hij hen verkwikt heeft. Hij toont het hun hoe zij zo geheel alles bedorven hebben en tot niets goeds in staat zijn en hoe zij eeuwig hadden moeten omkomen. Dan toont Hij hun echter tegelijk, hoe Hij is Jehovah hun gerechtigheid”, hoe zij in Hem “gerechtigheid en sterkte” hebben en door Hem het recht op het eeuwige leven. In dit spoor, hoe wij rechtvaardig zijn voor God, moeten wij onwrikbaar gehouden worden, want dat is het rechte spoor en de rechte baan om te komen tot het Jeruzalem, dat boven is. Dit is het rechte spoor van het recht gaan en recht staan en het ware gezond-zijn, het rechte spoor en de rechte weg om alle goede werken ter hand te hebben en zo te wandelen dat de boze ons niet vat. Dat wij voor God goddelozen blijven en alleen Zijn vrije

genade roemen, Zijn eeuwige ontferming en ons alleen houden aan Christus en Zijn gerechtigheid en heiligheid en aan Zijn ons ter heiliging verworven Geest. In zulk een spoor kunnen wij ons echter niet inschuiven, noch ons daarin houden, want vooreerst bekent al het ware volk des Heeren zijn onmacht en zijn onverstand, maar dan ook zijn overige verkeerdheid. Zij zouden gedurig van dit spoor afraken en in de diepte neerstorten; daarom verblijdt zich al het volk, dat Hij beloofd heeft: "Mijn oog zal op u zijn, Ik zal u leiden, Ik zal u raad geven" Psalm 32: 8).

Zij verheugen zich ook over Zijn leiding en bekennen dat die een lankmoedige, geduldige, geheel en al onverdiende leiding is; daarom getuigt al het volk: "Niet ons, o HEERE, niet ons, maar Uw Naam geef eer" Psalm 115: 1).

Wij hebben het eerste beeld beschouwd. Het moet u bemoedigen, u troosten, u, die vermoeid en belast bent. Die u dood gevoelt en toch van harte vraagt: *zou er voor mij nog genade zijn?* Het moet u aangrijpen, waar u verneemt: er was een verdwaald schaap, maar de Heere zocht het op en aan dit schaap werd gegeven te belijden: "De HEERE is mijn Herder." Wie zulk een schaap is dat de Heere nablaat, geeft de moed niet op, maar ziet op Hem, van Wie de Gemeente betuigt: zonde, dood, duivel, leven en genade, alles heeft Hij in handen!" Zijn bloed, voor de verlorene vergoten, Zijn bloed, waarmee Hij Zijn verdwaalde en nog dwalende schapen gekocht heeft, is machtiger om te verlossen dan zonde en toorn, duivel en wereld, nood en dood machtig zijn om te verdoemen.

O, mocht u die tot hertoe geen verlangen hebt naar deze Herder en Zijn leiding, die u door de duivel, door de wereld en uw lust laat leiden, mocht u het nog bijtijds bedenken wat tot uw vrede dient, opdat de dood u niet onvoorziens overvalt, want ach, ach! welk een schrikkelijk lot, eenmaal aan Zijne linkerhand gesteld, bij de bokken geschaard te worden en dan deze donderstern van het toornende Lam Gods te horen: "Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is."

O kinderen Gods, opdat de wereld met haar pracht u niet verleidt noch van de weg afbrenkt, opdat de begeerlijkheid des vleses en de begeerlijkheid der ogen en de grootsheid des levens ons niet wegtoveren van de liefde des Vaders, laat ons toch bedenken dat wij schapen zijn, schapen die zichzelf leiden noch verkwikken kunnen en nog minder zich op de rechte weg kunnen houden. Laat ons indachtig blijven, dat wij zo geheel en al, in leven en sterven, voor lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid afhankelijk zijn van onze Herder en van Zijn verkwikking, leiding en gerechtigheid, opdat wij leren de geboden Gods te bewaren en het geloof van Jezus, en indien wij gezondigd hebben, dat wij tot onszelf inkeren, leren schreeuwen tot God om een verbroken hart; maar houden wij bij alle hartenleed en berouw over onze verkeerdheden de genadige woorden van onze Heere en Koning in gedachtenis: "Gij nu, o Mijn schapen, schapen Mijner weide! gij zijt mensen; maar Ik ben Uw God." Amen.

*Hun zijt Gij goed, die goedertieren hand'len;
Oprecht bij hen, die in oprechtheid wand'len.
Gij houdt U rein bij hen, die rein zijn, maar
Verkeerden toont Gij U een worstelaar.
Want Gij verlost het volk, door druk gebogen,
Maar werpt ter neer, die groot zijn in hun ogen.
Door U, o HEER', geeft mijne lamp haar licht.
Mijn God verdrijft den nacht uit mijn gezicht.*

Psalm 18:9

TWEEDE PREEK Psalm 23: 4

Uitgesproken 25 oktober 1857⁸

Gezongen:
Lied 37: 2-4
Lied 37: 6
Psalm 18: 9.

“Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen; want Gij zijt met mij; Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij.” Psalm 23: 4

Mijn geliefden!

Wanneer schapen, al hebben zij ook goede weide, niet elk ogenblik onder opzicht gehouden worden, dan zijn zij weldra van de weide af en geraken op allerlei dwaalwegen waar zij zich dan in het uiterste gevaar bevinden om gestolen of verscheurd te worden. Wat niet onder opzicht van de herder blijft moet weldra gebrek lijden en het kan in één ogenblik met zijn leven gedaan zijn. De gelovigen laten zich dikwijls wegtoveren van de goede weide, ver weg van hun Heere en trouwe Herder en dan komen zij in gebrek en gevaren, waaruit zij slechts als door een wonder door de trouwe Herder weer gered worden.

Dat moet ervaren worden hoe men zo dwalen kan in veel omwegen, hoe men nog steeds tot alle kwaad geneigd is, hoe men zo dikwijls door eigen schuld in nood kan geraken waaruit naar het zichtbare en naar menselijke berekening geen redding meer te hopen is, opdat men zichzelf, zijn kracht, gezindheid en goede bedoeling van zijn beraadslaging en zijn gezond verstand niet meer vertrouwt en zich veeleer zo ellendig, jammerlijk, verward en verstrikt bevindt, dat men van angst en nood van de ziel geen schrede meer kan doen, hetzij voor- of achterwaarts, rechts of links, ook nauwelijks durft te zuchten. Om dan te ervaren hoe de trouwe Herder steeds ongedacht en onverwachts daar is en wederom in genade alles in het spoor der gerechtigheid terecht brengt. Zo zal men van harte instemmen met de woorden: “Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid, om Zijns Naams wil.”

Wie dit ervaren heeft getuigt dankbaar en in geloofsvertrouwen: ‘Ja, Hij heeft mij in het spoor der gerechtigheid geleid, Hij leidt mij zo en Hij zal mij leiden, Ik heb het nooit geweten wat heilig en recht is, weet het ook niet. Er is geen mensenverstand bij mij, maar onverstand komt uit mijn hart voort en de wet die in mijn leden is, strijdt tegen de Wet mijns gemoeds en neemt mij gevangen onder de wet der zonde die in mijn leden is. Hij alleen moet mij leiden en hoeden.’ Hij doet het ook en terugziende op de gemaakte ervaring spreek ik het met een verbroken hart, dankzeggend uit: “Die in de woestijn dwaalden, in een weg der wildernis, die geen stad ter woning vonden; zij waren hongerig, ook dorstig, hun ziel was in hen overstelpt. Doch roepende tot de HEERE in de benauwdheid, die zij hadden, heeft Hij hen gered uit hun angsten en Hij leidde hen op een weg, om te gaan tot een stad ter woning. Laat hen voor de HEERE

⁸ Gedrukt en uitgegeven bij C.A. Spin & Zoon, Amsterdam, 1859.

Zijn goedertierenheid loven, want Hij heeft de dorstige ziel verzadigd, en de hongerige ziel met goed vervuld” Psalm 107: 4-9).

Ja gewis, Hij doet het om Zijns Naams wil, niet om onze werken of om onze verdiensten, zoals Hij ook zegt bij de profeet: “Ik heb geweten, dat gij gans trouweloos- lijk handelen zoudt en dat gij van de buik af een overtreder genoemd zijt. Om Mijns Naams wil zal Ik Mijn toorn langer uitstellen, en om Mijns roems wil zal Ik, u ten goede, Mij bedwingen, opdat Ik u niet afhouwe. Ziet, Ik heb u gelouterd, doch niet als zilver, Ik heb u gekeurd in de smeltkroes der ellende” Ges. 48 8-10).

Op grond van zodanige belofte, bij het bewustzijn van eigen ellende en bij de ervaring van de herderstrouw van de Heere, spreekt het geloof met alle vertrouwen: “Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? (Gelijk geschreven is: Want om Uwentwil worden wij de ganse dag gedood; wij zijn geacht als schapen ter slachting.) Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem die ons liefgehad heeft. Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere” (Rom. 8: 35-39).

Dit vinden we ook in onze tekst, Psalm 23: 4: *Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij; Uw stok en Uw, staf die vertroosten mij.*

Wij hebben in de woorden van onze tekst een schilderij of afbeelding van een pelgrim die door een dal gaat waar het overal donker is, zodat hij nergens licht ziet. Hij hoort alleen huilende en dreigende stemmen van zijn zielsvijanden die uit het dichte geboomte van het woud opkomen en op zijn val loeren. Onstuimige en schuimende wateren ruisen door het dal heen. Hij moet bedachtzaam, slechts voet voor voet gaan Hier is een diepte en daar een diepte, ijselijke holle wegen, waar hij door de modder heen moet. Geen handbreed ziet hij voor zich uit, ook kent hij de uitweg niet, hij weet niet waar de weg heen kronkelt. Voor zover wij de pelgrim zien kunnen is hij doodsbleek en toch rustig, hij worstelt om angst en vrees ten onder te houden, het is als moest hij bij elke stap het verdergaan opgeven en nochtans ontvangt hij gedurig nieuwe moed. Deze moed krijgt hij door een lichtende stok en staf; hijzelf heeft die wel- iswaar niet in de hand, veeleer gaat die voor hem heen en moet die in de hand zijn van een onzichtbare Leidsman, tot Wie wij de pelgrim horen zeggen: *Gij zijt met mij.*

Een dal is een vlakte die tussen twee bergen of rots wanden doorloopt. Is zulk een dal ongebaand en ons onbekend, is het daar niet zeker, niet veilig voor rovers, dan is het te meer verschrikkelijk en angstwekkend in de nacht vanwege de duisternis die nog vermeerderd wordt door het zwaar geboomte dat het dal beschaduwet en gevaarlijk vanwege de zwellende rivieren of beken, vooral daar het dal nu eens diep dan weer hoog ligt en rotsblokken of afgronden dikwijls het voortgaan belemmeren, bovendien is het daar vreselijk koud. Hoe graag zou men zich willen spoeden om eruit te komen, maar men durft niet vanwege de gevaarlijke weg. Men zou willen vlieden, doch waarheen?

De Psalm noemt het *een dal der schaduw des doods*; een dal waarin het naar alle zijden heen stikdonker is, zodat men noch voor- noch achteruit, noch zijdelings iets zien kan. Van de “schaduw des doods” lezen wij: “Het volk dat in duisternis zat, heeft een groot licht gezien; en dengenen, die zaten in het land der schaduw des doods,

dezelven is een licht opgegaan” Ges. 9: 1; Matth. 4: 16); en: “Om te verschijnen degenen, die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods” (Lukas 1: 79); en wederom:”Hij openbaart de diepten uit de duisternis; en des doods schaduw brengt Hij voort in het licht” (Job 12: 22); en wederom: “Want de morgenstond is hun tezamen de schaduw des doods; als men hen kent, zijn zij in de strikken van des doods schaduw” (Job 24: 17); en: “Gij bedekt ons met een doodsschaduw” Psalm 64: 20).

“Schaduw des doods” heet voorts in de Schrift elke steile en gevaarlijke afhelling waar men naar beneden moet. Verder het onvruchtbare, ledige en woeste waar niets groeit en waar men van dorst en honger moet omkomen. Ook de toestand van geestelijke dood waar men zich als levend zonder uitzicht op leven, midden onder de doden bevindt, eindelijk een hoogte waarop men duizelt. Ook wordt dat woord gebruikt voor een gevangenis, voor het graf, voor geestelijke blindheid, voor de toestand in de Arabische woestijn, voor de duisternis, voor allerlei onheil en ongeluk. Eindelijk lezen wij dit woord in Job 16: 16: “Mijn aangezicht is gans bemodderd van wenen en over mijn oogleden is des doods schaduw”; en in Jer. 2: 6: “Waar is de HEERE, die ons opvoerde uit Egypteland, die ons leidde in de woestijn, in een land van wildernissen en kuilen, in een land van dorheid en schaduw des doods, in een land, waar niemand doorging, en waar geen mens woonde?”

In dit laatste Schriftwoord is veel samengevat van hetgeen “een dal der schaduw des doods” zeggen wil, in verband met de verklaring: “ik zou geen kwaad vrezen, de Heere is met mij.”

Een dal der schaduw des doods moeten de gelovigen dikwijls doorgaan gedurende dit aardse leven, dat toch niet anders is dan een dood en het is ons allen gezet eenmaal te sterven. Het betekent dus allerlei zware en schrikkelijke wederwaardigheden, zware levens- en stervensmoed. In het leven zowel als in het sterven zijn er voor de gelovigen diepe wegen, er is beroving van het licht en van de troost, schijnbare verlatenheid. De gelovigen worden dikwijls verschrikt door de satan en verkeren menigmaal met bewustzijn in gevaar om hun geloof te verliezen, worden dikwijls hard geplaagd en medegevoerd door de macht der duisternis en komen meer dan eens aan de rand der hel. Het gaat volgens het lied:

*“Midden in dit leven
Met den dood omgeven...
Wien zoeken wij, die hulp verleent,
Dat wij genaâd erlangen?
Wij zoeken Heere! U alleen.”*

Op grond van de oude ervaring van de herderstrouw des Heeren spreekt alzo het geloof, zeggende: ‘Wij zoeken, Heere! U, alleen. Ik zal niet vrezen in kwade dagen, als de ongerechten mij omringen.’

En het is werkelijk waar dat de liefde welke in aanvechting en tegenspoed zich eerst recht volmaakt betoont en alle vrees buiten drijft. Omdat het nodig is moeten de vromen wandelen en leven midden in de schaduwen van de dood. Want juist zo worden zij geworteld en gegrond in het geloof dat uit de kennis van God en van Christus voortkomt, wanneer zij midden onder boze mensen, midden onder doden die zich het leven aanmatigen, midden onder tirannen moeten wonen en bovendien dagelijks nieuwe plagen, hetzij huiselijke, hetzij lichaams- of zielsplagen ondervinden. Dit leven is voor alle kinderen van God, die hun deel niet in dit leven hebben, een dagelijks ontberen van het licht. Voor hen heeft dit leven dikwijls meer overeenkomst met de dood dan met het leven en daar gaat het menigmaal heet toe. “Banden des doods hadden mij omvangen, en beken Belials verschrikten mij. Banden der hel

omringden mij, strikken des doods bejegenden mij”, zo lezen wij in Psalm 18: 5, 6. En wederom: “Gij hebt mij in de onderste kuil gelegd, in duisternissen, in diepten” Psalm 88: 5) en wederom: “De banden des doods hadden mij omvangen, en de angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis,” Psalm 116: 3). Nu weet men niet altijd waarop het uitlopen zal want als men dat zeker wist, dan zou men geen nood lijden en het dal des doods zou voor ons geen dal des doods zijn; ook als wij met ernst aan onze laatste ure gedenken, of eindelijk werkelijk sterven moeten, zo kunnen wij het uit onszelf niet weten waarheen de dood ons voert. Deze onzekerheid juist maakt de dood zo verschrikkelijk.

Daarentegen vernemen wij nu hier de stem van de liefde en het vertrouwen: “Gij leidt mij in het spoor der gerechtigheid om Uws Naams wil, en nu, verlaat mij niet totdat ik U aanschouwe in Sion.Amen!” Gij zult mij niet verlaten; ja, ook dan niet wanneer ik door de laatste nood en midden door het dal des doods heen moet. Gij houdt mij bij mijn rechterhand. Gij leidt mij door Uw raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen Psalm 73).

Zo worden wij hier onderwezen met welk gemoed, welke gezindheid en gedachte wij de nood aanzien en ons in de dood wagen en overgeven moeten tegen doods nood en doods vreeze in, namelijk also dat wij op niets anders onze gedachten richten dan alleen op de Heere Christus. Ofschoon de uitwendige mens dan ook siddert en vreest, zo weet toch de inwendige mens, dat dood en nood geen betaling voor onze zonden zijn, maar een afsterven van de zonde en een ingang in het eeuwige leven. De geestelijke mens echter verlangt niet eerst te zien om dan te geloven, maar hij sluit de ogen toe en begeert de plaats niet te zien waar hij heengaan zal, maar hij ontvangt genade en versterking van de Heilige Geest, om met vol vertrouwen en gewisheid van het hart zich midden in de duisternis van de dood op Christus en op Zijn genadige tegenwoordigheid te verlaten, welke tegenwoordigheid hij van harte gelooft.

Dat is het wat de Psalm zegt: ***Ik zal geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij.***

Ach, velen beginnen wanneer nood en dood komt te studeren hoe zij het wel zouden kunnen gevoelen en weten waar zij heengaan. Wie echter in nood en dood graag zou ondervinden dat alle vrees van de dood geweken is, die begint de ware Koning Jezus te huldigen en geeft zichzelf geen rust, totdat Christus door het geloof in zijn hart woning gemaakt heeft. Zo blijft dan deze Koning altijd bij hem en is een levende God en getrouwe Herder, Die wel tegenwoordig is bij de Zijnen in de aanvechting en in de dood, opdat zij onder Zijn vleugelen betrouwen, hopen mogen met gesloten ogen en in alle duisternis het ervaren dat Hij niet liegt, Die gezegd heeft: “Ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld”, en: Ik kom weder, en zal u tot Mij nemen.”

Wie dus ernaar verlangt dat hij in de aanvechting, in de nood en dood niet behoeft te vrezen, die peinst niet op de verlossing of op de hemel, want wij weten de weg niet, kennen evenmin tevoren elke toekomstige verlossing en in de hemel zelf is niemand voor zijn sterven geweest. Veeleer moeten wij de weg van onze verlossing en de hemel aan de Herder overlaten en verder wat ons aangaat onze grote God en Zaligmaker, Die voor ons de dood gesmaakt heeft in gedachtenis houden en ons bestendig Hem voorstellen, Die onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout en met een grote stem geroepen heeft: “Mij dorst!”, “Het is volbracht!”, “Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest!” en Die door de Vader voor ons in de wereld gezonden en van de doden opgewekt is, Die nu ter rechterhand Gods zit, en voor ons bidt. Zo zullen wij wel ervaren dat Hij bij ons is, wel niet zichtbaar of tastbaar voor het vlees, maar des te zekerder voor de geest en voor het geloof, zodat het hart rust

heeft in de zekerheid: “Hier is Immanuël!” en in deze zekerheid stamelt en zingt:

O dood, waar is uw prikkel nu!

Waar uw triumf, o helle!

Wij worden nu van deze zalige, alle vrees uitdrijvende nabijheid en tegenwoordigheid niet verzekerd. Wij blijven ook daarvan niet verzekerd door ons verstand of de gedachten en gewaarwordingen van het vlees; veeleer neemt de vrees de overhand en vermeerderd de treurigheid en droefheid het hart als wij aan dat verstand, aan die gedachten en gewaarwordingen toegeven. En opeens schuiven nood en dood zich weer tussen God en onze ziel. De zekerheid dat de Heere bij ons is, de bewustheid, dat Hij met Zijn tegenwoordigheid er is en dat daarom elke vrees wijkt, hebben wij te allen tijde door Zijn Woord.

Dat is wat de Psalmist zegt: *Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij.*

Dat zijn lichtende fakkels in Zijn, niet in onze, hand, lichtende fakkels, die Hij voor ons uitdraagt en alleen daaraan erkennen wij dat Hij bij ons is, anders lichtten zij niet voor ons uit. “Uw Woord is een lamp voor mijn voet en een licht voor mijn pad”, lezen wij in Psalm 119:105 en: “Indien Uw Wet niet ware geweest al mijn vermaking, ik ware in mijn druk al lang vergaan” Psalm 119: 92). “Wij hebben het profetisch woord”, schrijft de apostel Petrus, “dat zeer vast is; en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt, als op een licht schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte, en de Morgenster opga in uw harten” (2 Petrus 1: 19).

Wie hier op de nood en op de dood, op de weg en de duisternis ziet, wie zich laat afschrikken door de huilende en sissende stemmen van de machten der duisternis, die hem met omkomen bedreigen, ingeval hij gelooft, en hem toeroepen: ‘U mag u niet aan Christus houden, Hij is niet bij u, u bent verloren, weldra zult u bij ons zijn, die moet zich aanstonds zonder de onzichtbare Leidsman gevoelen.’ Maar dan moeten wij om genade schreeuwen, opdat ons de ogen geopend worden en opengehouden worden om op de lichtende stok en staf te zien die voor ons uitgedragen wordt. Zo toch verkrijgen wij rijke levens- en stervenstroost, want alleen het Woord leert ons Christus in gedachtenis te houden en Zijn belofte verzekert ons van Zijn genadige tegenwoordigheid, zodat wij mogen zeggen: “Zie, om troost was ik zeer verlegen; maar Gij hebt U over mijn ziel hartelijk ontfermd, opdat zij niet verderven zou; want Gij werpt al mijn zonden achter Uw rug.” (Jesaja 38: 17). En: “Wie zal verdoemen? Christus is hier” (Rom. 8).

Wat vlees en bloed zeggen is altijd in overeenstemming met de duivel en hij is daarop uit om ons ver van Christus te houden. Aan de troost in nood en dood weten wij het evenwel dat het werkelijk het woord en de belofte van onze Koning is, waarmee wij ons troosten. En waar Hij met Zijn woord en belofte komt, daar is Hijzelf tegenwoordig met Zijn Godheid, met Zijn Geest, met Zijn Majesteit, macht, genade en algenoegzaamheid. Of vanwaar de kracht dat een gekrookt riet niet verbroken wordt, dat een zwak mens staande blijft, als alles om hem heen ineens stort? Vanwaar de Psalm: “God is ons een Toevlucht en Sterkte; Hij is krachtelijk bevonden een Hulp in benauwdheden. Daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde haar plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën” Psalm 46: 2, 3). Vanwaar de opgeruimdheid, de rust, de zekerheid van de overwinning, in het sterven de zekerheid: “Mijn Zaligmaker verslindt u, o dood! terwijl gij mij overvalt. Ik zal door “s vijands zwaard niet sterven, maar leven, door Hem, die mij verlost heeft.” Is dat niet alles van het Evangelie van Jezus Christus? Zijn het niet Zijn stok en Zijn staf, die zulke kracht ter zaligheid zelfs de zwakste verlenen? En waar zich zodanige kracht verheerlijkt, daar is God, daar is de Koning tegenwoordig, Hij, Wien alle machten van de

duisternis onder de voeten gezet zijn.

Op deze stok en staf kunt u niet zien, u leidende, of u hebt rijke troost van Gods huis. De Heere is alsdan uw licht, ofschoon u in duisternis zit, een licht voor elke schrede die u te doen Hebr. Meer dan een schrede voor u heen behoeft u niet te zien en begeert u ook niet te zien.

Wil men een onderscheid maken tussen “stok” en “staf”, zo is het ene het woord van de Heere, als Hij ons terzelfder tijd kastijdt, gelijk een vader zijn zoon. Het andere is Zijn krachtige en in alles ingrijpende voorzienigheid, volgens welke Hij ons koninklijk leidt, wonderbaar uitredt en ons een hoog vertrek en een schuilplaats is tegen alle vijanden van onze ziel. Deze leiding en voorzienigheid zijn beschreven in Zijn Woord. Van het eerste waarin wij het meest smaken de zoetheit van Zijn genade en de vergeving van onze zonden, lezen wij veel in hoofdstuk twaalf van de brief aan de Hebreëën.

Het schijnt echter dat ook de herders twee staven bij zich droegen, een lange staf om de schapen te weiden en een register van hun getal te hebben; een korte tegen alle gedierte dat op de schapen zou willen aankomen om dezelve te verscheuren.

Wat nu ook de staf en de stok verder nog betekenen mogen, laat ons dit voor gewis houden dat wij zonder Gods Woord en belofte niets hebben. Alleen door het Woord en niet op zichtbare of tastbare wijze is de Heere bij ons in nood en dood, zodat wij zeggen mogen: “Gij zijt bij mij”, ook wanneer Hij ons schijnt verlaten te hebben. Ongeluk wordt wel gevoeld, ook is er vrees, treurigheid en droefenis van de zijde van het vlees en van het zichtbare, maar door het Woord wordt de geest opgericht, sterk gemaakt en getroost. De Heilige Geest komt met het Woord zodanig onze zwakheden te hulp, dat men met Hem, Die alleen redden kan, zo vertrouwelijk en gemeenzaam spreekt, en Hem looft, alsof men Hem lichamelijk en zichtbaar bij zich had. Op die wijze worden de slappe handen en de struikelende knieën gesterkt en vastgemaakt, zodat al het werk, door de onmogelijkheid en duisternis heen, wonderbaar wel gelukt in het geloof door des Heeren stok en staf. Ja, juist deze, Zijn stok en Zijn staf doen het en niet menselijke waan, zodat hier niets door mensen geschiedt, het is veeleer geheel en al des Heeren werk.

Wanneer wij nu bedenken wat de Heere met de staf van Mozes gedaan heeft in Egypte, aan de Rode Zee tegen Amalek en aan de rotssteen, die water van zich gaf, zo mogen wij er die troost van hebben, dat Hij met Zijn stok en staf voor ons nog grotere dingen doen zal. Het is hier immers geen denkbeeldige troost, maar Zijn stok en staf doen altijd enkel wonderen, dat de kracht wel waargenomen en verheerlijkt wordt. Want het Koninkrijk van onze Heere bestaat niet in woorden, maar in de kracht der eeuwige verkiezing, van de vrije genade. Van het bloed der verzoening en der vertroosting van de Heilige Geest.

Dat echter is troosten, als de Heere de hoop levend houdt, zodat wij getroost zeggen: “Al zou Hij mij ook doden, zo zal ik nochtans op Hem hopen”; zodat wij op Hem hopen tegen alle hoop aan, en goedsmoeds gemaakt worden, dat Hij ons wel doorleiden zal. Dat Hij ons naar Zijn gewisse toezegging het eeuwige leven gegeven heeft en geven zal. Dat Hij ons wel verdedigen zal tegenover de aanklager, ook als trouwe Borg voor ons zal instaan dat Hij al onze zonden gedragen en achter Zijn rug geworpen heeft, zodat niemand ons een haar kan krenken en niets ons rukken kan uit Zijn en uit de hand van de Vader. Dat Hij also niet zal laten varen de werken Zijner handen en als een rechtvaardige Rechter, Die Zich tevoren in het gericht Gods voor ons gesteld heeft, de kroon voor ons gereed houdt en ons opnemen zal in Zijn paradijs. Met zulk een troost springen wij over een muur en vrezen niet, ofschoon er duizend en tienduizend rondom ons zijn, die ons met vernieling en ondergang bedreigen.

O, dat hetgeen in de Psalm besproken en thans door u gehoord is, niet enkel een beeld of schilderij voor ons zij, mijn geliefden! Want daartoe wordt het u niet voorgehouden, maar dat het bij u waarheid des levens zij. Daartoe is echter voor u nodig dat u altijd daarmee begint, waarmee de Psalm begint: “De HEERE is mijn Herder”, dat is: mijn Koning en mijn Leidsman. Dit kan niemand zeggen, tenzij hij in de zalige dienst van die Koning is overgegaan en aan de duivel en de wereld, benevens zijn eigen verstand en zijn lusten, de onzalige harde dienst heeft opgezegd.

Wie dat niet gedaan heeft mag van een Verlosser dromen, maar daar hij Hem niet als Koning erkent, zo heeft hij noch kracht, noch troost, wanneer hij door het dal van de duisternis en van dood heen moet, veeleer is er alsdan enkel hopeloosheid of de verharding van het zelfbedrog.

Hij, de grote Herder van Zijn schapen, de overste Leidsman van onze zaligheid, de eeuwige Ontfermer, ontferme Zich over ons, opdat wij in het gezicht van nood en dood, in alle duisternis Hem bij ons hebben, ons daartoe op Zijn Woord en belofte werpen en het geloof behouden, zodat wij niet naar hel of hemel vragen, maar naar Hem, Die de sleutels van de hel en van de dood draagt. Die het eerst door het dal van de dood voor ons brak en nu voor de Zijnen door dit dal heen de weg en het leven, de kracht, de hoop en de troost blijft. Van onszelf en onze zonden, ook van de duisternis van het dal afgezien, en alleen op Hem de blik gericht, al is het ook met gebroken ogen! Zo mogen wij een blijmoedige uitgang en een zalig einde met zekerheid verwachten. Amen.

Slotpsalm 18:9

*Hun zijt Gij goed, die goedertieren hand'len;
Oprecht bij hen, die in oprechtheid wand'len.
Gij houdt U rein bij hen, die rein zijn, maar
Verkeerden toont Gij U een worstelaar.
Want Gij verlost het volk, door druk gebogen,
Maar werpt ter neer, die groot zijn in hun ogen.
Door U, o HEER', geeft mijne lamp haar licht.
Mijn God verdrijft den nacht uit mijn gezicht.*

DERDE PREEK Psalm 23: 5

Uitgesproken 1 november 1857

Gezongen: Psalm 65: 2, 3

2 Een stroom van ongerechtigheden

*Had d' overhand op mij;
Maar ons weerspannig overtreden
Verzoent en zuivert Gij.
Welzalig, dien Gij hebt verkoren,
Dien G' uit al 't aards gedruis
Doet naad'ren, en Uw heilstem horen,
Ja, wonen in Uw huis.*

3 Daar zal ons 't goede van Uw woning

*Verzaden, reis op reis,
En 't heilig deel, o grote Koning,
Van Uw geducht paleis;
Gij, Gij zult vreselijke dingen
Ons, in gerechtigheid,
Doen horen, en ons blij doen zingen
Van 't heil, voor ons bereid.*

Mijn geliefden!

Er komen van de Heere gedurig uren van verkwikking voor allen die de goede strijd strijden. Hij zal niet toelaten dat de rechtvaardige eeuwig in onrust blijft. “Wanneer de vloed overloopt, zo zet Hij die een perk, maar Zijn vijanden vervolgt Hij met duisternis” (Nahum 1: 8). Daarom zegt al het volk dat door het duistere dal heen moet, maar getroost wordt door de staf van de enig getrouwe Leidsman en in de macht van Zijn genade in geloof de loop door dit dal voleindigt: Wat denkt gijlieden (o, vijanden) tegen de HEERE? Hij zal Zelf een voleinding maken; de benauwdheid zal niet tweemaal oprijzen” (Nahum 1: 9). Wij mogen getroost in het duistere dal zeggen: De HEERE zal des daags Zijn goedertierenheid gebieden, en des nachts zal Zijn lied bij mij zijn; het gebed tot de God mijns levens.” - “Hoop op God, want ik zal Hem nog loven” Psalm 42). Toen Jakob door Pniël ging, waar hij het aangezicht van de Heere gezocht had ging hem de zon op. Zo moet het licht de rechtvaardige in de duisternis opgaan en vrolijkheid de oprechten van hart.

Niet allen komen gelukkig door het duistere dal heen, veeleer storten velen van de smalle weg in de afgrond neer en dat komt daardoor, dat zij niet onverwikt zijn blijven hangen aan de genade, macht en trouw des Heeren. En daarom zich niet aan Zijn gebod en uitgedrukte wil gehouden hebben, maar tussenwegen hebben gezocht, om toe te geven aan het vlees en zich te bevrijden van de schrik en angst in dit dal, in plaats van in gebed en worsteling aan to houden totdat de overwinning behaald is. Zij geloofden meer aan het zichtbare dan aan de onzichtbare levende God, voor Wie al het woelen en woeden van het tegenstrijdige toch een niets is. Zo komen juist in het

duistere dal degenen om, die weliswaar een goed eind weegs meegereisd zijn op de weg naar het Jeruzalem dat boven is, maar niet volhard hebben tot het einde. Echter allen wie het uit genade gegeven is in het duistere dal de vertroosting van de stok en staf van de enige Herder, van de Aanvanger en Voleinder van ons geloof, voor hun enige vastigheid te houden en die daardoor getroost niet afwijken ter rechter- of ter linkerhand, beleven dag en uur van hun verlossing uit alle nood. Dag en uur, waarin het aan hen vervuld wordt, wat de Heere zelf beloofd heeft: “Zalig zijn die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden” (Matth. 5: 6).

In dit licht beschouwen wij nu het derde beeld of schilderij, beschreven in de woorden van onze tekst, Psalm 23: 5.

“Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht tegenover mijn tegenpartijders; Gij maakt mijn hoofd vet met olie, mijn beker is overvloeiende.”

Wij zien hier een welbereide tafel waaraan de moede pelgrim, die zo-even uit het duistere dal gelukkig ontkomen is, zich met de Heere Jezus bevindt. De tafel staat in een prieel. Op de achtergrond bevinden zich veel mensen, in wereldse pracht, maar hun klederen zijn verscheurd, hun boog is in stukken gebroken, hun schaduw is van hen geweken. Zij staan daar en in hun gezelschap vele engelen die hun vleugelen verbrand hebben aan het licht, met vastgebonden handen en voeten. Zij schijnen te brullen, maar kunnen de pelgrim geen kwaad doen. Deze blijft rustig aan de tafel, hij eet en drinkt met zijn Heere en Verlosser. De Gastheer, de Heere Jezus, laat allerlei spijzen in overvloed op de tafel brengen, zodat de ene schotel de andere verdringt, en er maat noch einde is aan al de spijzen. Hij overgiet het hoofd van de pelgrim met olie uit een grote hoorn, gelijk een hoorn des overvloeds. Op de tafel is het middelstuk een lam, geheel gebraden liggende in een gouden schotel, ook staat er op die tafel een zilveren beker gevuld tot aan de rand toe met edele wijn.

Dit zeggen de woorden van de Psalm in een beeld; laat ons dezelve nu afzonderlijk nagaan, opdat wij de mening des Geestes beter verstaan mogen.

Zingen Psalm 77:9

*Door Uw arm en alvermogen,
Hebt Gij Isrel uitgetogen;
Jakobs kind'ren, Jozefs zaad
Vrijgemaakt van Faro's haat.
't Water zag, o God, U komen;
't Water zag U, en de stromen
Steigerden vol schrik omhoog;
D' afgrond werd beroerd en droog.*

Wij lezen: *Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht.*

Hier wordt niet gesproken van een lege tafel, maar van een dis, rijk met spijzen voorzien. Zo komt het woord “tafel” ook voor in Psalm 78: 9: “Zij spraken tegen God, zij zeiden: zou God een tafel kunnen toerichten in de woestijn?” Daarop is hier het antwoord van de gelovige: “Hij heeft het gedaan; Hij doet het!”

Na de uittocht uit Egypte beleeft men allerlei wonderen. Houdt u maar aan de Heere alleen in het duistere dal en blijf staan tegenover de helse Farao, of tegenover de wereld, zodat u geen klauw afgeeft; evenals u alleen licht hebt gehad in uw woning, toen geheel Egypte in duisternis zat en u van de verderver gered werd door het bloed

des verbonds, toen al de eerstgeborenen in Egypteland geslagen werden, zo komt u ook door de diepe zee droogvoets heen. Welaan, er zij aan de uitgang van het duistere dal steeds een woestijn, waar niets groeit, Hij, die voor u heen gaat, scheidt u een oase met twaalf waterfonteinen en zeventig palmbomen, opdat u daar legerd aan de wateren; en zulke legerplaatsen heeft Hij in menigte.

“Zou God een tafel kunnen toerichten in de woestijn?” vraagt het ongeloof. De lijdzaamheid werkt bevinding, en de bevinding hoop, en de hoop beschaamt niet” (Rom. 5: 4, 5a). Hier is de tafel in de woestijn. “Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht”, antwoordt de ervaring.

Het woord “tafel” betekent daarom een met spijsje voorziene dis, en dit wederom wil zeggen: genieting of ondervinding van allerlei verlossing en uitredding, voldoening en vervulling van al onze behoeften voor lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid, nadat wij een tijd lang door de vijanden van God en van onze zielen verdrukt en met ondergang bedreigd zijn geworden, omdat wij ons hielden bij- de gehoorzaamheid des geloofs.

De Heere richt drieërlei tafel toe of Hij dist drieërlei spijsje op. Een spijsje van Zijn almacht voor dit leven, een spijsje van Zijn Koninklijke genade en een spijsje van Zijn eeuwige heerlijkheid of des eeuwigen levens.

Van de spijsje Zijner almacht teerde David in de woestijn nadat hij de Koninklijke tafel van Saul eraan had moeten geven en ook Nabal hem voor een oproerling had uitgemaakt. Wij lezen in Deut. 8: 3, dat de mens niet alleen van het brood leeft, maar dat de mens leeft van alles, wat uit des HEEREN mond uitgaat; zo ook: “De Heere zal u brood der benauwdheid en wateren der verdrukking geven” (Jesaja 30: 20). Wat ook tegelijkertijd van de spijsje van Zijn koninklijke genade gezegd is en van deze spijsje van Zijn genade, waarbij David mag gedacht hebben aan de toonbroden en aan het paaslam, alsoo aan het allerheiligste lijden en sterven van de Messias, waaraan ook wij hebben te denken. Wij vinden immers veel opgedist in het Woord. Zoals in Jesaja 55: 1, 2: “O alle gij dorstigen! komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk! Waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is, en uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Hoort aandachtig naar Mij, en eet het goede, en laat uw ziel in vettigheid zich verlustigen: — “Ik zal u geven de gewisse weldadigheden van David”; en: “De Heere der heirscharen zal op deze berg allen volken een vette maaltijd maken, een maaltijd van reine wijn, van vet vol mergs, van reine wijnen, die gezuiverd zijn” (Jesaja 25: 6); — en wederom: “De opperste Wijsheid heeft haar huis gebouwd, zij heeft haar zeven pilaren gehouwen; zij heeft haar slachtvee geslacht, zij heeft haar wijn gemengd; ook heeft zij haar tafel toegericht” (Spr. 9: 1, 2); zo ook: De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden” Psalm 22: 27). Verder lezen wij: “Zalig is hij, die brood eet in het koninkrijk Gods”; en: “Hij zond Zijn dienstknecht uit ter ure des avondmaals, om de genoden te zeggen: komt, want alle dingen zijn nu gereed”, Luk. 14: 15, 17. Zo ook: “de tafel des Heeren”, “des Heeren Avondmaal” (1 Kor. 10: 21; 11: 20).

Van de tafel der eeuwige genade die overbrengt tot de tafel van eeuwige heerlijkheid lezen wij: “Velen zullen komen van oosten en westen, en zullen met Abraham en Izak en Jakob aanzitten in het Koninkrijk der hemelen; en de kinderen des Koninkrijks zullen uitgeworpen worden” (Matth. 8: 11, 12). En wederom: “Ik verordineer u het Koninkrijk, gelijkerwijs Mijn Vader dat Mij verordineerd heeft; opdat gij eet en drinkt aan Mijn tafel in Mijn Koninkrijk” (Luk. 22: 29, 30). En wederom: “Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het manna, dat verborgen is” (Openb. 2: 17); en wederom: “Indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en

Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij” (Openb. 3: 20); en nogmaals:”Zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams. Deze zijn de waarachtige woorden Gods” (Openb. 19: 9). “En de Geest en de bruid zeggen: kom!” (Openb. 22: 17).

Deze tafel wordt toegericht. Het woord *toerichten* zegt ons dat alle spijs naar een wonderbare orde en op doelmatige wijze op de tafel gezet wordt en dat alle grote en kleine schotels op hun rechte plaats en regelmatig geschikt staan, met behoorlijke tussenruimte. Zo komt dit woord ook voor bij de toonbroden: “Gij zult de tafel daarin brengen en dezelve toebereiden”; en wederom: “Hij zette ook de tafel in de tent der samenkomst aan de zijde des tabernakels tegen het noorden, buiten de voorhang, en hij schikte daarop het brood in orde, voor het aangezicht des HEEREN, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had” (Exod. 40: 4, 22, 23). Hij Die de tafel toericht is de Heere Jezus, de trouwe Zaligmaker Die ons gebracht heeft en brengt tot het ware vaderland. Ziet, wij doen het niet. Wij verstaan het niet deze tafel te dekken en de spijs zo naar goede orde te laten opdragen. Het geschiedt alles zonder onze moeite en onze arbeid. Hij doet het echter alles, zoals Hij het bij de Vader gezien en van Hem geleerd heeft. Wij weten wel wanneer Hij het doet, dat Hij het is. Wij kennen Hem aan het breken des broods en Hij zegt: “Eet, drink, doe uw mond wijd open, en Ik zal hem vervullen.” Hoe goed is Hij, hoe vriendelijk, hoe milddadig: “Ulieder hart”, zegt Hij, “zal in eeuwigheid leven.”

Dit nu is het toegericht zijn van de tafel of de regeling van de schotels en spijzen, dat er eerst van het lam gegeten wordt met de bittere saus, dan komen de spijzen in zulk een volgorde dat de gezondheid erdoor gesterkt en de smaak geprikkeld wordt, zodat altijd een volgende schotel nog weer aangenamer smaakt dan de vorige en er voor een geregelde spijsvertering gezorgd is. O hoe barmhartig is Hij, dat terwijl alle vijanden ons wilden laten verhongeren, omdat wij van hun giftige spijzen niet konden mee-eten en wij de hongerdood moesten sterven, Hij ons zo laaft en verkwikt dat geest en leven in ons wederkomen!

Deze tafel richt Gij toe voor mijn aangezicht, zegt de Psalm, dit betekent: ‘voor mijn ogen, zodat mijn ogen het nu zien naar Uw belofte en zekere toezegging, wat ik geloofd en gehoopt heb.’ Zulke toezeggingen toch geeft de Heere overal in Zijn Woord aan degenen die Hem volgen en bij Hem volharden in het duistere dal, opdat hun ogen en geen vreemde het beloofde heil zien en genieten zullen. Daarom spreekt het geloof: “Laat mij niet beschaamd of tot schande worden”, en: “Gij zijt de menigvuldige verlossing mijns aangezicht?”. “Wek Uw macht op voor het aangezicht van Efraïm, en Benjamin, en Manasse” Psalm 80: 3). “Uw gerechtigheid zal voor uw aangezicht heengaan, en de heerlijkheid des HEEREN zal uw achtertocht wezen” (Jesaja 58: 8).”Uw goedertierenheid is voor mijn ogen” Psalm 26: 3). “Gij zult het met uw ogen aanschouwen en gij zult de vergelding der goddelozen zien.” “Uw ogen zullen de Koning zien in Zijn schoonheid; zij zullen een vergelegen land zien; uw ogen zullen Jeruzalem zien, een geruste woonplaats” Ges. 33: 17, 20). Daarom: “In God zal ik het woord prijzen, ik vertrouw op God” Psalm 56: 5).

Deze tafel moeten de vijanden voor de pelgrim laten staan en zullen er geen dank voor hebben, maar het zal gaan gelijk geschreven is: “Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Ziet, Mijn knechten zullen eten, doch gijlieden zult hongeren; ziet, Mijn knechten zullen drinken, doch gijlieden zult dorsten; ziet, Mijn knechten zullen blijde zijn, doch gijlieden zult beschaamd zijn” (Jesaja 65: 13).

Hier worden echter zeer boze vijanden bedoeld die woeden en razen en de gelovige de dood hebben gezworen, omdat hij zich aan het gebod en aan de enige genade van zijn

Heere en Koning houdt. Vijanden zijn het van het ware zaad der Joden gelijk Haman er een was, die niet willen dat de kinderen Gods kopen of verkopen, maar dat zij allen van honger en gebrek omkomen. Het zijn sterke vijanden, die wel benauwen en vastbinden kunnen, zodat men niet weet hoe te ontvlieden. Hun getal is legio in de lucht en in de wereld die in het boze ligt, zij schuilen ook in het eigen hart en heten: begeerlijkheid des vleses, begeerlijkheid der ogen en grootsheid des levens; zij maken het de arme pelgrim zwaar in het duistere dal. Dezen kunnen nu ook met hun ogen zien hoe zij zichzelf de kuil gegraven, de ketenen gesmeed hebben, hoe zij in hun eigen jachtgaren gevangen zijn en door hun list, waarmee zij de vrome ten val wilden brengen, zelf ten val gebracht zijn. Hun, tafel waarop zij zich verlieten, Gods weldaden, de rijkdom van Zijn goedertierenheid, verdraagzaamheid en lankmoedigheid, waarop zij zich te goed deden, terwijl zij niet willen weten dat de goedertierenheid Gods tot bekering leidt, is voor hun aangezicht tot een strik geworden, tot volle vergelding, tot een valstrik (Psalm 69). Daar staan zij gebonden door de sterke God Jakobs, mogen geen nadeel toebrengen en moeten het met hun ogen aanzien hoe zij er ook over knarsetanden, dat het ten laatste de rechtvaardige wel gaat, maar dat de Heere hen allen in gescheurde klederen en in machteloosheid laat wandelen, die zich neigen tot hun kromme wegen.

De pelgrim evenwel bevindt zich na menige zware strijd in grote vrede aan de tafel met zijn Redder, en zingt en jubelt:

*De Heer is mij tot hulp en sterkte,
Hij is mijn Lied, mijn Psalmgezang.
Hij was het, die mijn heil bewerkte,
Dies loof ik Hem mijn leven lang!* (Psalm 118)

en:

*Ik ken Uw gunst, ik ken Uw trouw hieraan,
Dat zich mijn vijand niet
Beroemen zal, noch ik te gronde gaan,
Wijl Gij mij bijstand biedt.* (Psalm 41)

Dat is echter een wonderspreuk: om vijanden voor zijn ogen en in zijn nabijheid te hebben en in plaats van met zwaard, harnas en helm op hen in te lopen, rustig aan de tafel te blijven zitten, te eten en te drinken en dronken te worden, als ware er geen vijand te zien. Intussen valt hier geen slag te leveren, de slag is geslagen in het duistere dal. De vijanden zijn overwonnen en gebonden, daardoor dat de pelgrim bij het woord der genade en bij het gebod des levens is gebleven, want zo heeft het woord hen geslagen en het gebod hen gebonden en datzelfde woord en gebod houden hen op de plaats van hun beschaming gebannen- daarentegen houdt zich de pelgrim nu op een andere wijze bij het woord en gebod, daar hij nu de verlossing en de vervulling van alle goede woorden en toezeggingen, waarop hij in het lijden gehoopt heeft, rijkelijk geniet.

Zo sterken hem nu de goede Koninklijke spijzen, zodat hij geheel zonder vrees is en voor het ogenblik niet behoeft te strijden. Hij heeft te genieten van de tafel des Evangelies dat hem ten eeuwigen leven sterkt. Hij houdt met de Heere avondmaal en de Heere met hem en deze Heere is met Zijn heil een vurige muur en verschansing rondom hem. Hij zit aan met de Heere op de heuvel Golgotha, aldaar zijn de vijanden allen verlamd met hun paarden en wagens. De pelgrim denkt alleen aan de Gastheer en aan de spijzen die hem versterken, zodat hij zich om de vijanden niet bekommert. Hij wordt echter niet alleen door de spijzen gesterkt, maar wordt ook overgoten met olie der vreugde.

Daarom zegt hij: *Gij maakt mijn hoofd vet met olie*, dat betekent met kostelijke nardus, met kostelijke balsem.

Het beeld is ontleend aan de maaltijden van de ouden waarbij de gasten, inzonderheid die men eerde, met kostelijke olie overgoten werden. Zo lezen wij dat, toen Jezus in Bethanië was, ten huize van Simon, de melaatse, een vrouw tot Hem kwam, hebbende een albasten fles met zeer kostelijke zalf, en goot ze uit op Zijn hoofd, daar Hij aan tafel zat, (Matth. 26: 6, 7).

In Psalm 45 spreekt de Geest en de bruid tot de Koning: “Daarom heeft U, o God! Uw God gezalfd met vreugdeolie, boven Uw medegenoten.” Van deze vreugdeolie, waarmee de Koning Zelf overgoten werd, moeten ook Zijn pelgrims hun deel hebben. Zulk een zalfolie verkwikte het brein, verruimde het hoofd en maakte het vrij van zwaarmoedige gedachten; verspreidde ook liefelijke geuren en verwekte liefde, lof en dank. Alle zinnen werden daardoor aangenaam opgewekt en tot blijdschap gestemd. Deze olie nu is de Heilige Geest. “Uw oliën zijn goed tot reuk, Uw Naam is een olie, die uitgestort wordt; daarom hebben U de maagden lief (Hoogl. 1: 3). Want de Heilige Geest laat de pelgrims, nadat zij gesterkt zijn door al wat de Heere en overste Leidsman van hun zaligheid voor hen gedaan en geleden heeft, de ganse volheid van troost van de heilige naam van Jezus ondervinden, zodat zij zingen en zeggen:

*O Jezus, Heer en God te zaam,
Hoe lief, hoe dierbaar is me Uw Naam!
Er kan geen droefheid zijn zo groot,
Of Uw Naam geeft weer vreugd voor nood.
Zij ook het lijden wreed en fel
Uw zoete troost verzacht het wel.* Lied 122: 4; Gereformeerde Gezangen

De olie duidt dus aan de Heilige Geest met de vreugde en de vrede in Hem door de wondervolle zaligheid die bereid is bij en in de Heere, in Wie wij hebben gerechtigheden en sterkte. Gelijk de maagd Maria, tot wie Elizabet zei: “Zalig is zij, die geloofd heeft”, vervuld met de Heilige Geest sprak: “Mijn ziel maakt groot de Heere; en mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker,” (Luk. 1: 46).

Van zodanige zalving spreekt ook Johannes meermalen in zijn brieven, onder andere: “Doch gij hebt de zalving van de Heilige, en gij weet alle dingen” (1 Joh. 2: 20). En Paulus: “Die ons met u bevestigt in Christus, en die ons gezalfd heeft, is God; Die ons ook heeft verzegeld, en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven” (2 Kor. I: 21, 22). Zo’n zalving doet de in het duistere dal verwonde, de door hete strijd afgematte pelgrim goed, zeer goed. En waar nu een zalving waarmee niemand zichzelf zalven mag of zalven kan, die ook in geen mensenmacht is, op het hoofd komt door de liefelijke zachte hand des Heeren, waar zulk een zalf geroken wordt, daar gaan de sluisen des hemels wel eens open, daar komen beloften op beloften, de ene Psalm vóór, de andere na, tot lof en dankzegging aan zijn getrouwe God.

Daarom staat er verder: **“Mijn beker is overvloeiende.”**

Want dat wordt van de drinkbeker der dankzegging gezegd, zoals ook Paulus schrijft: “De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus?” Dat is de drinkbeker na het Avondmaal, de laatste beker en de lafenisdrank wanneer de pelgrim óf van de tafel opstaat en nog een goed eind weegs af te leggen heeft in de kracht der spijzen, óf uit het prieel door de engelen zachtjes overgedragen wordt in de eeuwige heerlijkheid, omdat hij van liefde in onmacht viel of van de dronk insluimerde en zo niet langer in de hut kon blijven.

Nu geeft de Gastheer ook niet de beker half gevuld, hetzij ter genieting, hetzij tot afscheid, maar Hij schenk die overlopend vol. De Gastheer toch is niet karig, neen, Zijn gasten moeten overvloed hebben en met de beste wijn van Zijn liefde gelaafd en getroost worden, nadat zij lange tijd veel bekommernis der ziel en velerlei bittere treurigheid hebben geleden. Zulke mildheid heeft de Kerk steeds in de Gastheer en Koning geprezen; daarom lezen wij: “Gij hebt ons uitgevoerd in een overvloeiende verversing” Psalm 66: 12), en: “Hoe dierbaar is Uw goedertierenheid, o God! dies de mensenkinderen onder de schaduw Uwer vleugelen toevlucht nemen. Zij worden dronken van de vettigheid Uws huizes, en Gij drenkt hen uit de beek Uwer wellusten. Want bij U is de fontein des levens” Psalm 36: 8-10). En: “Ik zit onder de schaduw van Dien, Dien ik begeer, en Zijn vrucht is mijn gehemelte zoet. Hij voert mij in het wijnhuis, en de liefde is Zijn banier over mij. Hij verkwikt mij met bloemen en laaft mij met appelen” (Hoogl. 2: 3-5, Hoogduitse vert.). En wederom: “De HEERE der heirscharen zal hen beschutten, en zij zullen eten, nadat zij de slingerstenen zullen ten onder gebracht hebben; zij zullen ook drinken, en een gedruis maken als de wijn, en zij zullen vervuld worden, gelijk het bekken, gelijk de hoeken des altaars” (Zach. 9: 15).

Wanneer nu de Heere Jezus Zijn pelgrim zalft, zo is de pelgrim door de Heere tot koning en priester gemaakt Gode en Zijn Vader (Openb. 1). En wanneer Hij de beker voor de pelgrim zo overvloeiende maakt, wordt deze door zo'n beker dusdanig ten eeuwige leven en ter eeuwige vreugde gesterkt dat hij ter dood gaat als tot de dans, en met zijn: “Kom Heere Jezus”, spreekt hij het in verzekerdheid des geloofs uit: “Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelijkheden zijn in Uw rechterhand, eeuwiglijk” Psalm 16).

Mijn geliefden!

Laat ons acht geven op het *mijn en mij*: Mijn Herder, mij zal niets ontbreken, Hij doet mij nederliggen, Hij voert mij, Gij zijt met mij, Gij vertroost mij, Gij richt de tafel toe voor mij, Gij maakt mijn hoofd vet met olie, Gij maakt mijn beker overvloeiende.

Deze: ik, mens; en Gij, Heere, moeten tezamen komen door verzoening, anders blijven zij wel voor eeuwig gescheiden. Zij het bij aanvang of voortgang voor ons een zaak des harten, dat deze Psalm onze Psalm, deze Herder onze Herder is! Onderzoeken wij ons toch gedurig of wij dat in waarheid geloven en van harte belijden. De Psalm mag opgeslagen worden, maar u, die in uw onbekeerde zijn nog steeds voortleeft, hoor des Heeren woord: “Bekeer u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen!” Wie onder u in de wereld blijven hangen, hebben immers wereld en duivel en hun eigen lust tot herder. Hoe verschrikkelijk zal het hun eenmaal zijn, nadat zij hier beneden aan de tafel des Woords gezeten hebben in de waan, dat zij daarboven ook aan de tafel zouden komen, alsdan van de Koning de vraag te horen: “Vriend! hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aanhebbende?” en dan te vernemen: “Bindt hem en werpt hem uit in de buitenste duisternis.” Daarom keer tot uzelf in eer het te laat is en wordt een verloren schaap; wellicht dat de Herder ook u nog vindt, opdat u ook zeggen mag: “De HEERE is mijn Herder.”

U echter, die graag het “mijn” en “mij” van harte zou willen uitspreken, maar de machten der duisternis willen u de mond stoppen vanwege uw zonden, o, leert van deze Herder hoedanigen zij zijn die Hij graag opzoekt, wie het zijn die Hij graag aan Zijn tafel heeft. Ik vraag u: “Zijn het niet degenen, die hun ziel bij het leven niet kunnen houden?” Psalm 22: 30).

Maar u, die wel leest van de tafel, van zalving, van een volle beker, maar die tevens toegeeft aan de wereld, met de wereld boeleert en Gods gebod laat varen om de

begeerte van uw vlees, bedenkt het wel: de pelgrim ging eerst door het duistere dal, daar behaalde hij de overwinning en dan kwam hij aan de tafel. *Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.* Daarom, wie in de strijd is met de zichtbare en onzichtbare machten, die neemt wel ter harte dat het hier om zijn arme ziel gaat. Hij grijpt dus moed in God, hij ziet af van het vlees en van de mensen, van lijden en vergaan en smeekt om genade, dat hij vasthoudt aan het Woord des Heeren en Zijn gebod en daarbij blijft. Of het dan ook steeds duisterder wordt, hij houdt aan met roepen en laat het Woord niet los. Nogmaals, hij grijpt moed, de duisternis is in Gods macht en de tafel is alreeds bereid.

De Heere God in de hemel, Die de Zijnen trouw leidt en in velerlei tegenspoeden hen tevreden stelt en troost, verlene ons allen die genade, dat wij aan het Gij en Hij des Heeren denken, zoals wij hier geschreven vinden: *Hij doet nederliggen, Hij verkwikt, Gij zijt met mij, Gij richt toe, Gij maakt vet met olie.* Als wij dan in de strijd, in het duistere dal, onze zielen en alles wat van de aarde en aards is, wat noch verdoemen noch zaligmaken kan verliezen en in het geloof ons vastklemmen aan dit Hij en Gij, zo hebben wij Hem en houden Hem Die de hemel en de aarde gemaakt heeft en de sleutels draagt der hel en des doods. Zo ontvangen wij ook met Hem rijke vergoeding en van Hem met de vervolgingen honderdvoud weer, wat wij er aan gegeven hebben. Overvloed voor lichaam en ziel, verzadiging, zalving, en wat willen wij meer dan wat in dit woord ligt: “Gij maakt mijn beker overvloeiende”?

Dan kunnen en mogen wij met David zeggen: “In een overloop van grote wateren, zullen zij hem niet aanraken” Blijf maar rustig zitten met de Heere aan Zijn tafel. De grote wateren spoelen de Heere niet weg, daarom de tafel ook niet, zij blijft wel staan. Verder dan *tot aan de tafel* zullen dezelve niet komen. Amen.

Slotzang: Psalm 66:5

*Een net belemmerd' onze schreden,
Een enge band hield ons bekneld.
Gij liet door heerszucht ons vertreden;
Gij gaaft ons over aan 't geweld;
Hier scheen ons 't water t' overstromen
Daar werden wij bedreigd door 't vuur,
Maar Gij deedt ons 't gevaar ontkomen,
Verkwikkend ons ter goeder uur.*

VIERDE PREEK Psalm 23: 5

Uitgesproken 18 november 1857

Gezongen: Psalm 89: 1, 2

*1 'k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheer;
Uw waarheid t' allen tijd, vermelden door mijn reën.
Ik weet, hoe 't vast gebouw van Uwe gunstbewijzen
Naar Uw gemaakt bestek, in eeuwigheid zal rijzen;
Zo min de hemel ooit uit zijnen stand zal wijken,
Zo min zal Uwe trouw ooit wank'len of bezwijken.*

*2 "Ik heb", dit was Uw taal, "een vast verbond gemaakt
Met Mijnen gunsteling, dien steeds Mijn oog bewaakt.
Ik heb aan Mijnen knecht, aan Mijnen uitverkoren',
Aan David in Mijn gunst, met enen eed gezworen:
Ik zal van kind tot kind, tot aan het eind der dagen,
Uw zaad bevestigen, en uw en rijkstroon schragen."*

Mijn geliefden!

Bij de profeet Jesaja horen wij onze dierbare Zaligmaker, Middelaar en Plaatsbekleder vrijmoedig uitroepen: “De Heere HEERE helpt Mij, daarom word Ik niet te schande; daarom heb Ik Mijn aangezicht gesteld als een keisteen, want Ik weet, dat Ik niet zal beschaamd worden. Hij is nabij, Die Mij rechtvaardigt, wie zal met Mij twisten? Laat ons tezamen staan; wie heeft een recht- zaak tegen Mij? Hij kome herwaarts tot Mij. Ziet, de Heere HEERE helpt Mij, wie is het, die Mij zal verdoemen?” Ges. 50: 7-9).

Diezelfde blijmoedige belijdenis legt Hij, Die ook gezegd heeft: “Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, en tot Mijn God en uw God”, Hij, Die opgewekt is tot onze rechtvaardigmaking en Die ook bij de Vader voor ons bidt, in de mond en in het hart van Zijn armen en ellendigen, door de werking van de Geest der genade.

Wanneer wij ons heil en onze zaligheid buiten ons en alleen in Christus Jezus zoeken, zullen wij dezelve ook ongetwijfeld in Hem vinden en wanneer wij die aldaar gevonden hebben, zo worden wij van ons heil en onze zaligheid ook volkomen gewis. Dat is een zaak des geloofs, en als het geloofd wordt, zo ervaren wij het wel dat alle beloften Gods Ja en Amen zijn in Christus Jezus, onze Heere.

Zij, die dit ervaren verkrijgen hoop, niet een weifelende of dode, maar een vaste en levende, zij het een niet onaangevochten hoop, een ware hoop, een op Christus' gerechtigheid en de sterkte Zijner macht gegrond vertrouwen in Gods eeuwige genade.

Wat God in Christus voor hen is, voor hen en aan hen gedaan heeft, wat hun door Christus verworven en door God in Christus door de Geest des geloofs toegerekend en geschonken is, en wat zij daarvan beleven is hun een onderpand dat God in Christus Dezelfde zal zijn voor de toekomst, ja in alle eeuwigheid.

De beloften Gods worden zozeer in de zielen van de Zijnen ingesproken dat zij daardoor voor Gods waarheid en trouw ingenomen worden, om zich met hun zielen in

Christus daarop te verlaten. En terwijl zij de vervulling meermalen in al de verrassende macht van vertroosting ondervinden, worden zij door de Heilige Geest verzekerd van hun volharding bij de genade en bij de eeuwige zaligheid, zodat zij al het goede en alle weldadigheid van de almachtige God en trouwe Vader en van de Zaligmaker, Heere en Koning Jezus Christus verwachten.

Wanneer de Heere de Zijnen de beker doet overvloeien, dan geeft Hij hun de troost der volharding bij al het goede en bij al de weldadigheid, de troost des eeuwigen levens en der eeuwige heerlijkheid.

Met deze troost vervuld spreekt ook de pelgrim in onze tekst, Psalm 23: 6:

“Immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens; en ik zal in het huis des HEEREN blijven in lengte van dagen.”

Dit is nu het **vierde beeld** of schilderij in het paleis van onze Koning.

Zingen: Psalm 27:7

*Zo ik niet had geloofd, dat in dit leven
Mijn ziel Gods gunst en hulp genieten zou,
Mijn God, waar was mijn hoop, mijn moed, gebleven?
Ik was vergaan in al mijn smart en rouw.
Wacht op den HEER', godvruchte schaar, houd moed!
Hij is getrouw, de bron van alle goed.
Zo daalt Zijn kracht op u in zwakheid neer.
Wacht dan, ja wacht, verlaat u op den HEER'.*

Terwijl de pelgrim met de Heere Jezus aan tafel zit en een overvloeiende beker hem wordt toegereikt, zijn aan het prieel engelen bezig blauwe en witte druiven van de wijnstok af te snijden en allerlei edele vruchten te plukken, ook bladeren tot gezondheid of genezing van de wonden en kwalen, waaraan de pelgrim op zijn weg nog lijden mocht. Zij leggen de bladeren, vruchten en druiven in de reiskorf van de pelgrim die dit ziende zijn Gastheer dankzegt, dat Hij hem niet alleen zo vriendelijk onthaalt, maar ook nog zo koninklijk voor de verdere reis zorgt. De korf is hoog opgevuld, wat groot en zwaar voor de zwakke pelgrim, en wij lezen het uit zijn ogen, horen het hem ook tot de Koning zeggen dat hij niet anders kan dan vertrouwen dat de Koning hem de korf door Zijn engelen zal laten nadrage. De pelgrim is daarover verblijd, want hij is niet eens sterk genoeg om de zo gevulde korf op te beuren. Ondertussen toont hem een engel met een lichtgevende staf een koninklijk slot, gelegen op een hoge berg, helder beschenen door de zon, met het gouden opschrift: “Huis Gods, woning der eeuwige heerlijkheid”, en de engel zegt: “Daarheen! daarheen!”

De Heere Jezus geeft de pelgrim de hand, Hij kust hem en zegt: “Zo gewis Ik met u hier, in het prieel ben geweest, zo gewis komt u daarheen. Daar gaat het nog anders toe, daar zult u Mij geheel zien zoals Ik ben en verstaan, wat Ik voor u was.” En Hij, Die de beker zo vol ingeschonken heeft, ontkomt uit het gezicht van de pelgrim; deze staat op en zingt: “Daar zal Uw huis mij eeuwig rust geven”, en de engelen volgen hem, met de korf, op onzichtbare wijze.

Laat ons opnieuw de woorden van onze tekst afzonderlijk nagaan, opdat wij de mening van de Heilige Geest beter mogen verstaan.

In de eerste plaats merk ik op dat het woordje *immers* zoveel zegt als: “zonder

twijfel”, “zeker”, omdat de zaak zo staat, zo zal ook dit en dat nog volgen. Zo komt hetzelfde woord voor in 1 Sam. 18: 8 en is daar vertaald door: “voorzeker”: “*Voorzeker* zal het koninkrijk nog voor hem zijn.” En in Deut. 16: 15 lezen wij: “De Heere uw God zal u zegenen ... in al het werk uwer handen, daarom zult gij *immers* vrolijk zijn.” Psalm 58: 12: “Immers is er vrucht voor de rechtvaardige”; Psalm 73: 1: “Immers is God Israël goed.” Jes. 63: 8: “Zij zijn *immers* Mijn volk, kinderen, die niet liegen zullen? Alzo is Hij hun geworden tot een Heiland.” Ezech. 46: 1, 7: “Dan zal het (geschenk) tot de vorst wederkeren; het is *immers* zijn erfenis, zijn zonen zullen het hebben.”

Wat de woorden *het goede* willen zeggen, leren wij het best uit de volgende getuigenissen:

2 Samuël 7: 28, alwaar David dankt voor de belofte van Christus: “Nu dan, Heere HEERE” Gij zijt die God, en Uw woorden zullen waarheid zijn, en Gij hebt dit goede tot Uw knecht gesproken.”

2 Samuël 16: 12: “Misschien zal de HEERE mijn ellende aanzien; en de HEERE zal mij goed vergelden voor zijn (Simeï’s) vloek.”

Nehem. 2: 10: “Het mishagde hun, dat er een mens gekomen was, om wat goeds te zoeken voor de kinderen Israëls.”

Deut. 28: 12: “De HEERE zal u opendoen Zijn goede schat, de hemel.”

Deut. 26: 11: “Gij zult vrolijk zijn over al het goede, dat de HEERE, uw God, aan u en uw huis gegeven heeft.”

2 Kron. 6: 41: “Laat Uw gunstgenoten over het goede blijde zijn.”

Num. 10: 29: “Wij reizen naar die plaats, van welke de HEERE gezegd heeft: Ik zal u die geven; ga met ons, en wij zullen u weldoen; want de HEERE heeft over Israël het goede gesproken.”

Psalm 25: 12, 13: “Wie is de man, die de HEERE vreest? Zijn ziel zal vernachten in het goede.”

Psalm 84: 12: “Hij zal het goede niet onthouden degenen, die in oprechtheid wandelen.”

Psalm 122: 9: “Om des huizes des HEEREN onzes Gods wil, zal ik het goede voor u zoeken.”

Psalm 128: 5: De HEERE zal u zegenen uit Sion, en gij zult het goede van Jeruzalem aanschouwen al de dagen uws levens.”

Psalm 38: 21: “En die kwaad voor goed vergelden, staan mij tegen, omdat ik het goede najaag.”

Psalm 27: 13: “Zo ik niet had geloofd, dat ik het goede des HEEREN zou zien in het land der levenden.”

Psalm 31: 20: ”O hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen; dat Gij gewrocht hebt voor degenen, die op U betrouwen, in de tegenwoordigheid der mensenkinderen.”

Dit woord wordt in zijn eerste betekenis gebruikt van een sappige druif; voorts duidt het aan alles wat wij onder geluk verstaan: zegen, rijke troost, vrede, vreugde en rust in het geweten is!

Het woord *barmhartigheid* in de Hoogduitse tekst zegt eigenlijk *weladaad*, of *weldadigheid*. Weldadigheid is eigen aan de “koningen, vorsten en machtigen, die uit louter welbehagen en vrije gunst kastelen en bossen, ja gehele landen wegschenken aan degenen wie zij genegen zijn. In de Heilige Schrift komt het van mensen gewoonlijk in die zin voor, dat men de hulp, de weladaad of goedheid van een ander behoeft en zonder dezelve hoogst ongelukkig zijn zou. Men kan zichzelf niet helpen,

een ander moet het voor ons doen, geheel en volkomen, anders blijven wij in verschrikkelijke angsten, zorgen en noden zitten en zijn als het ware des doods. Daarom smeken wij het van een ander af, zonder aanspraak te maken op zijn weldadigheid; smeken het af als een bedelkind of noodlijdende.

Zo zei Abraham tot zijn huisvrouw, toen hij onder de vreemden zijn leven in gevaar zag: “Dit zij uw weldadigheid, die gij bij mij doen zult; aan alle plaatsen, waar wij komen zullen, zeg van mij: Hij is mijn broeder!” (Gen. 20: 13).

Naomi zei tot haar schoondochter: “Gezegend zij hij (Boaz) de Heere, die zijn weldadigheid niet heeft nagelaten aan de levenden en aan de doden” (Ruth 2: 20; vgl. hoofdstuk 3: 10).

Lot zei tot de Engel: “Zie toch, Uw knecht heeft genade gevonden in Uw ogen, en Gij hebt Uw weldadigheid groot gemaakt; die Gij aan mij gedaan hebt, om mijn ziel te behouden bij het leven” (Gen. 19: 19).

En Jakob zei tot de Heere: ik ben geringer dan al deze weldadigheden, en Aan al deze trouw, die Gij aan Uw knecht gedaan hebt” (Gen. 32: 10).

Mozes zei: “Gij leidde door Uw weldadigheid dit volk dat Gij verlost hebt; Gij voert hen zachtkens door Uw sterkte tot de liefelijke woning Uwer heiligheid” (Ex. 15: 13).

De Heere sprak zelf “Ik doe barmhartigheid (weldadigheid) aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden” (Ex. 20: 6).

Salomo zei: “Heere, God van Israël! er is geen God, gelijk Gij, houdende het verbond en de weldadigheid aan Uw knechten, die voor Uw aangezicht met hun ganse hart wandelen” (2 Kron. 6: 14).

Van de Gemeente Israëls lezen wij: “Zij aanbaden, en loofden de HEERE, dat Hij goed is, dat Zijn weldadigheid is tot in eeuwigheid” (2 Kron. 7: 3).

In de Psalmen komt het woord dikwijls voor. In onze vertaling wordt daarvoor dikwijls “goedertierenheid” gelezen zoals in:

Psalm 51: 3: “Wees mij genadig, o God! naar Uw goedertierenheid.”

Psalm 52: 3: “Gods goedertierenheid duurt toch de ganse dag.”

Psalm 42: 9: “De HEERE zal des daags Zijn goedertierenheid gebieden, en des nachts zal Zijn lied bij mij zijn.”

Psalm 52: 10: ik vertrouw op Gods goedertierenheid eeuwig en altoos.”

Psalm 57: 4: “God zal Zijn goedertierenheid en Zijn waarheid zenden.”

Psalm 59: 17: ik zal Uw sterkte zingen, en des morgens Uw goedertierenheid vrolijk roemen, omdat Gij mij een hoog Vertrek zijt geweest, en een Toevlucht ten dage, als mij bange was.”

Psalm 62: 13: “En de goedertierenheid, o HEERE” is Uwe.” Psalm 63: 4: “Uw goedertierenheid is beter dan het leven.” Psalm 66: 20: “Geloofd zij God, Die mijn gebed niet heeft

afgewend, noch Zijn goedertierenheid van mij.”

Psalm 77: 9: “Houdt Zijn goedertierenheid in eeuwigheid op?”

Psalm 85: 8: “Toon ons Uw goedertierenheid, o HEERE! En geef ons Uw heil.”

Psalm 88: 12: “Zal Uw goedertierenheid in het graf verteld worden?”

Psalm 89: 2: “Ik zal de goedertierenheden des HEEREN eeuwig zingen.”

Psalm 117: 2: “Zijn goedertierenheid is geweldig over ons, en de waarheid des HEEREN is in der eeuwigheid.”

Zo ook Psalm 136: “Looft de God des hemels; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid”.

Wij verstaan dus onder *barmhartigheid* (of goedertierenheid), de ondoorgrondelijke en vrije goedertierenheid, genade en barmhartigheid Gods, waarmee Hij een mens, die het in het geheel niet verdient, ook nooit iets vergelden kan, overlaadt.

Het woord *volgen* zegt in de eerste betekenis iemand zo achterna komen dat men hem op de hielen of bijna op de rug is, en dit zonder ophouden, zonder een grotere tussenruimte te gedogen. Daar duldt degene die nakomt niet, dat een ander zich of iets anders tussen hem en die, die gevolgd wordt, indringt. Het woord komt doorgaans voor in de zin van “najagen”, dus kort achter iemand aan zijn die zich niet graag laat inhalen. Zo is dan het volgen en najagen van de liefde-ijver en de liefdegloed des Heeren, waarmee Hij ons die zo onvoorzichtig daarheen gaan, die zich niet eens graag willen laten inhalen, maar veeleer van Hem vlieden, als was Hij onze vijand, achterna gaat. Waarmee Hij die, die niet wil, vóórkomt, zodat hij evenwel wil, dus het willen en het volbrengen zelf in ons werkt, naar Zijn geweldige genade en machtige goedertierenheid over ons in Christus Jezus.

Van zulk *volgen* nu zegt de Psalmist, *dat het al de dagen van zijn leven zal voortduren.*

Het is mogelijk, dat de Psalmist onder huis des Heeren de tempel⁹ verstaan heeft. Intussen heeft hij daarmede het cederen huis op zichzelf beschouwd, niet bedoeld, maar al datgene wat hij in deze tempelgenoot, te weten: de genadige tegenwoordigheid des Heeren, de liefelijkheden in Zijn rechterhand, de schone dienst des Heeren, de verheerlijking van de Naam des Heeren, het loven en danken voor Zijn goedertierenheid en ontferming, de ervaringen van Zijn liefde.

Zo zegt ook Jakob: “Dit is niet anders dan een huis Gods”; waar hij toch in het geheel geen huis zag, maar de hemelladder gezien had in de droom.

Van het genot in het huis des Heeren lezen wij Psalm 27: 4, 5: “Een ding heb ik van de HEERE begeerd, dat zal ik zoeken; dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des HEEREN, om de liefelijkheden des HEEREN te aanschouwen, en te onderzoeken in Zijn tempel. Want Hij versteekt mij in Zijn hut, ten dage des kwaads; Hij verbergt mij in het verborgene Zijner tent; Hij verhoogt mij op een rotssteen.”

En Psalm 84: 11: “Ik koos liever in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid”; vers 5: “Welgelukzalig zijn zij, die in Uw huis wonen, zij prijzen U gestadig.”

Psalm 65: 5: “Welgelukzalig is hij, dien Gij verkiest, en doet naderen, dat hij wone in Uw voorhoven; wij zullen verzadigd worden met het goed van Uw huis, met het heilige van Uw paleis.”

Psalm 92: 14: “Die in het huis des HEEREN geplant zijn, dien zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods. In de grijze ouderdom zullen zij nog vruchten dragen.”

Psalm 36: 9: “Zij worden dronken van de vettigheid van Uw huis.”

Indien met het “huis des HEEREN” het cederen huis bedoeld was, dan waren allen die in de Heere stierven niet zo gelukkig als de levenden. Het is echter uit al de profeten openbaar dat daarmee het genot van de eeuwige heilsgoederen bedoeld werd. Dit genot was een hemels genot; daarom bedoelt de Psalm met “het huis des HEEREN” het genot van eeuwige hemelse heerlijkheid, welke hier bij aanvang gesmaakt wordt, maar na dit leven eerst recht begint.

Voor het woord eeuwigheid (in het Hoogduits) hebben we in het Hebreeuws: *lengte van dagen*. Dat wij dit in de zin van eeuwigheid te verstaan hebben, wordt ons duidelijk geleerd in Deut. 30: 20: “De Heere is uw leven, en de lengte uwer dagen.”

⁹ De tempel is pas door Salomo gebouwd. De ark des Heeren verbleef in een tent.

Psalm 21: 5: “Het leven heeft Hij van U begeerd, Gij hebt het Hem gegeven, lengte van dagen, eeuwig en altoos.”

Blijven is: wonen, verkeren, zitten, rusten.

Wij hebben nu in deze woorden de leer en de vertroosting van de volharding bij de genade, wij allen, die door de Heere uitverkoren zijn; daarenboven de zekerheid van eeuwig leven en eeuwige heerlijkheid. Immers David zegt dat niet van zich alleen, maar de Geest gaf deze Psalm over aan de uitverkoren Gemeente.

Wie is goed, gelijk de Heere! O, Hij alléén is goed en Hij ontfermt Zich over al Zijn werken. In Hem is een volheid van het goede, Hij is een bron die nooit opdroogt, een stroom en oceaan van alle weldadigheid, van alle zaligheid. Als zodanig deelt Hij Zich mee aan al de Zijnen, en hoeveel Hij ook uit Zich meedeelt, Zijn volheid blijft eeuwig dezelfde.

Waar nu Hij, de Heere, de beker doet overvloeien, daar wordt de ziel immers vervuld van het vertrouwen: zulk een goede Heere blijft eeuwig dezelfde. Hij was, Hij is, Hij blijft mij goed en toegenegen. Zijn goedertierenheid zal mij nooit ontbreken. Wat ook verandert, Hij verandert niet. Zijn roeping en verkiezing zullen Hem nooit berouwen, want het is en was alles Zijn vrije goedheid; ik heb Hem niets toegebracht. Mijn zonden en ellenden stonden Hem niet in de weg. Toen Hij het verbond met Mij maakte, is Hij met een eed daartussen gekomen: “Waarlijk, zegenende zal Ik u zegenen.” Al zou Hij Zich ook vreemd gedragen, al zou Hij mij ook doden, zo zal ik toch op Hem hopen. Wie is een God, gelijk Hij, Die zonde en misdaad vergeeft en dezelve in eeuwigheid niet meer gedenkt, en Die gezworen heeft: “Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen?” Of ook de satan aan hun rechterhand staat en de Jozua’s aanklaagt, hier is een trouwe Borg, Die laat Zich van de Zijnen die Hem de Vader gegeven heeft, niet scheiden, maar zegt: “De Heere, Die Jeruzalem verkiest, schelde u, gij Satan!”

O, ik ben van Zijn liefde die ik zo onverdiend genoten heb en waarmee Hij mij overladen heeft, ik ben van Zijn trouw waarmee Hij mij steeds weer opgezocht en teruggebracht heeft, zeker voor de toekomst, voor de eeuwigheid. Mogen de Simeï’s, mogen alle duivelen mij vloeken, moge mijn geweten mij aanklagen dat ik gedaan heb wat niet goed en recht was of niet recht is in de ogen des Heeren, mogen ook velen mij dreigen dat het mij slecht gaan zal, moge de wankelmoedigheid mij influisteren: “Gij zult nog een der dagen door de hand van Saul omkomen”, nu Hij, de Heere, heeft mijn beker overvloeiende gemaakt, mij gezalft, mij verkwikt, ik ben zeker van Zijn liefde, daarvan heb ik de dierbaarste onderpanden. De genade van de Vader wordt nooit weggenomen van mijn Koning en Hij laat niet toe dat iemand mij uit Zijn hand rukke. Hij heeft mij in Zijns Vaders handen gesteld en deze geeft aan de duivel niets af van wat de Zoon op Zijn bevel verlost heeft. Mijn Koning houdt mij vast. In Hem, bij Hem, door Hem ben ik van Zijn goedertierenheid verzekerd.

Het goede dat de Heere Zijn uitverkorenen geeft is een inwendig, een bestendig en eeuwig goed. “Mijn vrede laat Ik u”, zegt de Heere, “en niemand zal uw blijdschap van u wegnemen.” “Vrees niet, gij klein kuddeken! want het is uws Vaders welbehagen, ulieden het Koninkrijk te geven.” Ook aan het uiterlijke goed kan het de gelovigen, heiligen en uitverkorenen niet ontbreken. Het is wel waar dat allen die in Christus Jezus Godzalig willen leven, vervolgd worden. Het is wel zo dat zij om de belijdenis van de Naam des Heeren Jezus vaak verlies aan eer en goed te dulden hebben. “Vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen”, dat is alles waar, doch er volgt: “maar uit alle die redt hem de HEERE,” Psalm 34: 20. Daarom hebben wij, die

de Heere standvastig aanhangen, al is het dat de Heere soms terugneemt wat Hij ons gaf, al is het dat het wel eens zo gaat dat wij over Hem in twijfel zijn, in onze nood en onze ellende genoegzaam reden om niettemin te zeggen: “Nochtans is God Israël goed, dengenen, die rein van hart zijn.”

Als er dus ook soms gebrek ontstaat of allerlei wederwaardigheid komt, zo ervaren wij toch te midden van dat alles zoveel van Gods ontferming, onverwachte uitkomst, gebedsverhoring, hulp en troost, dat, wanneer wij bedenken wat wij met onze zonden verdiend hebben, wij altijd reden hebben om Hem voor Zijn goedheid te danken en in alle ongelegenheden op dat goede te hopen dat Hij Zijn arme en ellendige bereid en beloofd heeft. De uiterlijke ellende heeft de arme lijdende Lazarus geen nadeel toegebracht, veeleer is zij mede dienstbaar geweest tot verhoging zijner zaligheid

Het goede kan alleen dán naar zijn volle waarde worden geschat, als men de gever recht kent. Waar het nu alles onverdiende genade is, daar is het armste kind Gods bij uitstek dankbaar voor datgene wat voor een onbegenadigde niet meer is dan een kleinigheid of een nietigheid. Dat de Heere ons dikwijls met mensenroeden straffen moet als wij Zijn geboden overtreden, is in overeenstemming met Zijn heiligheid. Als Hij echter de Zijnen voor hun misdaden ook met harde slagen treft, o hoe weet Hij alles weer goed te maken, daardoor dat Hij deze slagen voor hen doet meewerken, teneinde zij het goed hebben en aan hun zielen gezond mogen zijn!

Wie van ons kan de weldadigheid van de Heere waarderen, wie Zijn barmhartigheden tellen? Zij zijn gelijk het zand aan de zee. En heeft Hij niet gezegd: ‘bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, bergen mogen in de zee verzinken, rotsen aan stukken springen, maar Zijn genade is gegrond in het eeuwige raadsbesluit, is bezworen en vastgemaakt in het eeuwig verbondsbloed. Ging Hij van dit verbond ooit af bij de Zijnen?

Sion moet weliswaar soms klagen: “De Heere gedenkt mijner niet meer, Hij heeft mij verlaten, Hij geeft mij over aan mijn zonden en mijn vijanden stelt Hij mij tot een roof.” Sion gedenkt dikwijls aan de vorige dagen van voorspoed, maar: “Toen Gij Uw aangezicht verborgt, werd ik verschrikt.” De dochter Sions is dikwijls zeer verlegen om troost en weigert zich te laten troosten, want het is uit met Gods genade, zoals zij meent. Maar de Heere zegt: “Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten!”

Waar de Heere aanvangt in Jezus Zijn genade in de ziel te verheerlijken, waar Hij haar de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, daar doet Hij het niet voor deze tijd alleen, maar daar schenkt Hij ook aan de ziel het recht op het eeuwige leven. Dit recht handhaaft de Heere Jezus, Die onze zaak op Zich genomen heeft voor de ziel. Zo zijn dan zulke geschonken hemelse goederen en zegeningen met de zaligheid verbonden, zij zijn een geschenk voor de eeuwigheid.

Weliswaar wordt de troost der volharding niet altijd ondervonden of gesmaakt; weliswaar is deze waarheid niet onafgebroken een licht in de ziel. Want ach, als satan ons begeert te ziften, als hij met vuisten slaat, als oude zonden en nieuwe zonden bovendien met macht over ons heen komen, als wij gevangen genomen en meege-sleept worden om dingen te doen die ons niet betamen, als wij met Petrus naar buiten gaan en bitterlijk moeten wenen, dan heeft het in de ziel geen houvast wat de Heere gezegd heeft: “Uw geloof zal niet ophouden”, “Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken.” Nee, nee, dán en in vele andere gevallen moeten wij schreeuwen: “O God, wees mij genadig!” En hebben de moed niet om te zeggen: “Hij is mij genadig!” Dan moeten wij klagen: “Heeft God vergeten, genadig te zijn? Heeft Hij zijn

barmhartigheden door toorn toegesloten?” Maar juist in zulke wegen geneest Hij al onze krankheden. Wij moeten met onze wonden aanlopen, opdat wij weten mogen dat wij wonden hebben en om enige bladeren ter genezing bidden. De hoogmoedige nek moet gebroken worden, opdat er waarlijk een gebroken hart zij. En het geloof van Petrus, was dat er dan niet meer? Zijn bitterlijk wenen bewijst u dat het er was. En de genade van de Heere Jezus over Zijn discipel, was die er dan niet meer? Zij was er, dat bewijst Zijn blik waarmee Hij Petrus aanzag, juist toen deze zichzelf zo verschrikkelijk vervloekte. Waar genade heersen zal, daar moeten zonden zijn, opdat genade en zonden, dood en leven met elkaar worstelen. Waar barmhartigheid is, daar moet ellende zijn, wonden, hulpeloosheid, zwakheid, onmacht, opdat het zich openbare, dat de sterkte des Heeren is. Daar moet het wonderbaar toegaan en ons verstand moet onverstand worden, opdat wij ondervinden: ‘de Heere alleen is wijs en wij weten niets; de Heere alleen is goed en wij zijn tot niets deugende; de Heere alleen is barmhartig en wij zijn gans hulpeloos. Daarom mogen wij op de Heere Heere hopen voor tijd en eeuwigheid, voor lichaam en ziel, en bij dit Psalmwoord, deze liefelijke spreuk blijven, opdat, waar nood en dood, zonde en leed ons bezoeken, wij de moed niet opgeven, al is onze ziel ook aangevochten en benauwd; veeleer moeten wij om de reiskorf schreeuwen, die ons nagedragen wordt, opdat wij enige druiven bekomen tegen onze onmacht, enige genezende bladeren tegen onze wonden.

O, dat wij onze ellende maar recht grondig erkennen en voor de Heere bekennen, hoe weinig wij een hart voor Zijn goedertierenheid en barmhartigheid hebben, hoe verschrikkelijk wij ons uit onszelf dikwijls daartegen verzetten, want wat verstaan wij van Zijn goedertierenheid, trouw, barmhartigheid en genade? Is dat in onze ogen steeds het goede, wat de eeuwige Wijsheid wil en voor ons bestemd en weggelegd heeft? En ach, hoe menigmaal weigeren wij Zijn barmhartigheid aan te nemen! Welke uitvluchten in het menselijke hart om zelf het heil der ziel uit te werken, zelf met eigen werken zich te beteren en datgene voor God te bedekken wat toch voor Hem naakt en open ligt! Welke moeite en arbeid heeft Hij met de Zijnen! Ach, als onwillige, als tegenstrevende vindt Hij ons altijd, want wij wilden liever onze wil, onze lust, onze vroomheid, en het moet naar onze inzichten gaan. Dat erkent de Psalmist wel en dat zullen ook wij erkennen als wij dikwijls ons gestoten hebben en wij grondig verootmoedigd zijn en echter nog verkwikt worden uit des Heeren overvloeiende beker en gezalfd met Zijn genade en gespijst aan Zijn tafel; dat Hij, onze enige Vriend, ons wil volgen, terwijl wij ons gedragen als ware Hij onze vijand die ons vervolgen en ombrengen wil. Zo spreekt dan hier de Psalm het voortreffelijk uit hoe de volle goedheid en barmhartigheid ons, weerstrevenden, steeds achterna is en achterna zal blijven gedurende ons ganse leven, opdat de genade op het hoogste verhoogd blijve.

Nu volgt de zekerheid van het eeuwige leven en de eeuwige heerlijkheid.

De Heere houdt niet op met Zijn weldadigheid en overlaadt daarmee een mensenkind dat in de grond der zaak niet anders dan ondankbaar is. Zo heeft Hij gedaan in het begin toen wij nog omdwaalden en naar Zijn huis en Zijn erfenis in het geheel niet vroegen, volstrekt geen verlangen hadden naar Hem, de Vader der eeuwigheid en van alle genade. Integendeel, toen wij niet de verloren zoon in ons verderf liepen, in enkel weerspanning en moedwillige ongehoorzaamheid en ons lieten verleiden door onze eigen lust en door allerlei verleiders. Toen was Hij de Eerste om ons om te keren en terug te brengen. Hij zond ons een honger naar de goederen van Zijn huis, zodat wij wel moesten opstaan en heengaan tot onze Vader. Toen Hij ons van verre zag, liep Hij

ons tegemoet en nam ons op in Zijn huis, als een verlorene, als uit de dood teruggebrachte kinderen.

Hoe dikwijls hebben wij in onze verkeerdheid Zijn huis weer verlaten. Hij was het altijd, Die ons weer tot Zich en in Zijn huis lokte. Wat mag het geloof daaruit besluiten en voor vast en zeker houden? Is het niet dit: Zijn huis met al wat daarin is, heeft Hij tot eer van Zijn Naam, tot roem van Zijn eeuwige ontferming voor mij, een arme, bereid. Zijn huis is en blijft mijn huis; alle goederen die daarin zijn, zijn door de Zoon des huizes, Jezus Christus, mijn goederen, mijn eeuwige goederen. Zijn genade blijft bij mij, ik verlies haar in der eeuwigheid niet. Aan Zijn trouw klem ik mij vast, aan haar blijf ik hangen, zij is van eeuwige duur voor mij.

Dat is het wat wij met de Catechismus belijden: “Van Zijn Gemeente ben ik een levend lidmaat en zal dit eeuwig blijven.” Des Heeren huis, gebouwd uit levende stenen, is Zijn Gemeente, de vergadering van alle uitverkorenen, gelovigen en heiligen. In deze vergadering verkrijgen wij door Zijn Woord en Geest al wat ons tot het leven, tot gerechtigheid en vrede dient. Wie in deze vergadering zijn heil en de troost van zijn ziel, stilling van de strijd en van zijn honger en dorst gevonden heeft, kan niet anders dan begeren eeuwig in dezelve te blijven; en als hij daarvan verzekerd is, dan verblijdt hij zich daarover met een eeuwige blijdschap.

- In deze vergadering leert hij meer en meer de Heere kennen, hoe Hij Zichzelf daar openbaart als een genadige God en Ontfermer, als een volkomen Zaligmaker. Als de God Die de goddelozen rechtvaardigt op grond van de gerechtigheid van een Ander. Hoe Hij door de kracht, vertroosting en onderwijzing van Zijn Geest ons reinigt van alle onreinheden en heiligt tot een Gode welbehaaglijke wandel.
- In deze vergadering worden zo alle volmaaktheden en deugden Gods tot troost van de ellendige op het hoogst verheerlijkt. Daar is de Heere in het midden van de Zijnen met Zijn Godheid, met Zijn Geest, met Zijn genade en genadige tegenwoordigheid. Daar vloeien de stromen van genade uit het heiligdom des hemels, daar deelt de Heere Jezus genadegoederen uit in alle volheid. Daar gaat de verlostte het hart open, die een medegenoot is van zoveel in zichzelf arme zondaren, die nochtans des Heeren heiligen zijn, door Hem gemaakt tot koningen en priesters, nadat Hij hen gewassen heeft van hun zonden in Zijn bloed. Daar wordt men gespijst met het ware brood uit de hemel en gesterkt met de edelste wijn. Daar worden de naakten gekleed met het beste kleed en ontvangen zij de ring der verzegeling van de Heilige Geest aan de vinger en schoenen aan de voeten om te wandelen in Gods wegen.
- In deze vergadering, in dit huis, zijn schatten beter dan goud en veel fijn goud, kostelijker dan paarden en edelgesteenten, dan wat de wereld biedt en geeft.
- In dit huis wordt de ziel genezen van al haar krankheden, hoe boos, wanhopig en dodelijk haar krankheid ook wezen mag. Zodra zij slechts het geneesmiddel neemt of ontvangt, heeft zij genezing gevonden. Immers degenen die in dit huis wonen, worden de dierbaarste beloften geschonken, welke alle dáárop uitkomen dat de Heere hen nooit ofte nimmer zal uitstoten, dat Hij integendeel de zwakken die op Hem hopen, zal maken tot pilaren in dit huis.

Door zulke beloften wordt hun dit huis tot woningen der eeuwigheid.

Het uitwendige het zichtbare van dit huis moge de kinderen des huizes door vervolging of op een andere wijze ontnomen worden, het inwendige wat dit huis eigenlijk betekent, kan van hen niet genomen worden, want het is in hen en zo zijn zij er in. De Heere toch is hun Tempel, het Lam hun Licht.

O zalig, die in dit huis met uw namen ten leven opgeschreven zijt! O die de Heere Jezus door een waarachtig geloof zijt ingeplant! Hoe onuitsprekelijk en onmetelijk is uw, en ons geluk; hoe is reeds hier onze stand verheerlijkt!

Het huis des Heeren heeft twee gedeelten, een benedenste en een bovenste. Wij bevinden ons nu nog in het benedenste, weldra gaan wij door de dood heen in het bovenste gedeelte in. Daar zijn wij voor eeuwig bevrijd van alle kwaad, van alle zonden, van alle verzoeking, van alle tranen, lijden, zuchten en smarten. Daar is verzadiging van vreugde, en liefelijkheden in Gods Rechterhand, eeuwig.

Daar is in waarheid het nieuwe Jeruzalem, de stad door God voor ons gebouwd, waarheen wij trekken. Daar zijn de vele woningen, in welke de Heere ons plaats bereid heeft. Daar zullen wij in het licht zien, wat hier op aarde voor ons donker was; daar zullen wij de Heere zien van aangezicht tot aangezicht, daar Hem kennen, gelijk wij van Hem gekend zijn. Daar zal geen einde zijn aan de blijdschap, aan de vreugde en aan het jubelen. Daar is niets meer van wat ons hier zoveel pijn veroorzaakte.

Daar zien wij de troon en het Lam en God in het aangezicht van Jezus Christus en bevinden ons onder de honderd vier en veertig duizend verzegelden en onder een schare die niemand tellen kan die allen uit de grote verdrukking gekomen zijn en hun klederen gewassen en wit gemaakt hebben in het bloed des Lams. Daar slaan wij de harpen aan en brengen eeuwig eer toe aan Hem. Die op de troon zit, en het Lam.

Zeggen wij met Job: "Mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot!" (Job 19:27) Amen.

Slotpsalm 116: 11.

*Ik zal met vreugd in 't huis des HEEREN gaan,
Om daar met lof Uw groten Naam te danken.
Jeruzalem, gij hoort die blijde klanken.
Elk heff' met mij den lof des HEEREN aan!*

5. EEN PSALM OVER DE VERHOGING VAN CHRISTUS

Deze preek werd geschreven op 27-29 december 1862¹⁰

Psalm 93: 1-4

*1 De HEER' regeert; de hoogste Majesteit,
Bekleed met sterkt', omgord met heerlijkheid,
Bevestigt d' aard' en houdt door Zijne hand
Dat schoon gebouw onwankelbaar in stand.*

*2 Gij hebt Uw troon van eeuwigheid gegrond.
De waat'ren, HEER', verheffen zich in 't rond;
Rivier en meer verheffen hun geruis;
Het siddert al op 't woedend stroomgedruis.*

*3 Maar, HEER', Gij zijt veel sterker dan 't geweld
Der waat'ren, dien Uw almacht palen stelt
De grote zee zwijgt op Uw wenk en wil,
Hoe fel zij bruis', hoe fel zij woede, stil.*

*4 Uw macht is groot, Uw trouw zal nooit vergaan;
Al wat Gij ooit beloofd hebt, zal bestaan.
De heiligheid is voor Uw huis, o HEER',
Eeuw uit, eeuw in, tot sieraad en tot eer.*

PSALM 24

Een Psalm van David. De aarde is des HEEREN, mitsgaders haar volheid, de wereld, en die daarin wonen. Want Hij heeft ze gegrond op de zeeën, en heeft ze gevestigd op de rivieren. Wie zal klimmen op de berg des HEEREN, en wie zal staan in de plaats Zijner heiligheid? Die rein van handen, en zuiver van hart is, die zijn ziel niet opheft tot ijdelheid, en die niet bedrieglijk zweert. Die zal de zegen ontvangen van de HEERE, en gerechtigheid van de God zijns heils. Dat is het geslacht dergenen, die naar Hem vragen, die Uw aangezicht zoeken, dat is Jakob! Sela.

Heft uwe hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga. Wie is de Koning der ere? De HEERE, sterk en geweldig, de HEERE, geweldig in de strijd. Heft uw hoofden op, gij poorten, ja heft op, gij eeuwige deuren! opdat de Koning der ere inga. Wie is Hij, deze Koning der ere? De HEERE der heirscharen, die is de Koning der ere. Sela.

Deze Psalm spreekt van Christus, de Koning der ere, en kan beschouwd worden als een sluitsteen van de vorige vijf Psalmen.

Eerst wordt in *Psalm 19* de heerlijkheid, de kostelijkheid en onbedrieglijkheid van het

¹⁰ In 1886 verschenen te Amsterdam bij Scheffer & C°

Evangelie of van de leer van de zaligheid bezongen. Van welke leer de apostel Paulus niet aanhaling van woorden die in deze Psalm voorkomen, schrijft: Ja toch, hun geluid is over de gehele aarde uitgegaan, en hun woorden tot de einden der wereld” (Rom. 10: 18). Zo wordt dan de zaligmakende genade Gods, die aan alle mensen verschenen is, geprezen, ook de vrucht van het blijven bij deze genade aangetoond en de Heere aangeroepen om volharding bij die genade.

Dan volgt *Psalm 20*, de belofte van zegen en gebedsverhoring voor een ieder die in de leer van Christus blijft, gelijk ook de Heere Jezus gezegd heeft:”Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, en Ik heb u gesteld, dat gij zoudt heengaan en vrucht dragen, en dat uw vrucht blijve, opdat, zo wat gij van de Vader begeren zult in Mijn Naam, Hij u dat geve” (Joh. 15: 16). In deze Psalm spreekt de Geest in de eerste plaats tot Christus, profeterende hoe Hij in de dagen Zijns vleses gebeden en smekingen tot Degene, Die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen zou offeren. De Geest dringt sterk aan tot het gebed en belooft daarbij de verhoring. Gelijktijdig spreekt de Geest dezelfde woorden tot allen die in de strijd met de machten der duisternis aan het lijden en de dood van Christus gelijkvormig gemaakt worden. Verder vinden wij in deze Psalm een samenspreking van zegepraal, gehouden door alle heiligen met de overste Leidsman van hun zaligheid en tevens door de heiligen met degenen, welke in deze strijd meer bepaald aan het hoofd staan. De Psalm eindigt met een kreet van overwinning, evenals die: “Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus: Eindelijk stijgt er een geroep op tot God de Vader om verdere vervolging en uitroeiing van de vijanden. Een geroep om volkomen verlossing, opdat de banier der waarheid in ongestoorde vrede opgericht wordt en een vurig smeekgebed dat God de Vader onze Koning Christus door Zijn eeuwige goedertierenheid in Zijn koningschap laat blijven volharden, opdat Hij voortdurend onze getrouwe en rechtvaardige Voorspraak zij, zo dikwijls wij tegen onze nood Zijn Naam, Zijn sterkte en macht inroepen.

In *Psalm 21* wordt God de Vader geprezen door onze Koning en Voorspraak zelf, gelijk Hij als de Zaligmaker van Zijn volk ter Rechterhand des Vaders gehandhaafd wordt.

In *Psalm 22* wordt de grond gelegd voor het Koninkrijk der genade van Jezus Christus als van onze Plaatsbekleder, Borg en Voorspraak. Welk een roepen uit de benauwdheid tot God en welk een lof van gebedsverhoring van vers 20-26. Hoe liefelijk ontwikkelt zich uit de woorden van Psalm 22: “De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden, zij zullen de HEERE prijzen, die Hem zoeken; ulieder hart zal in eeuwigheid leven.”

In *Psalm 23* wordt vermeld van het Koninkrijk van Christus aan alle einden der aarde, en alle einden der aarde loven Hem, de goede Herder, voor Zijn trouw, zodat alle schapen van de weide des Heeren in Hem Zijn woord prijzen: “Ik ben gekomen, opdat zij het leven hebben, en overvloed hebben” (Joh. 10: 10).

En hoe heerlijk treedt uit deze woorden van Psalm 22: “Het Koninkrijk is des Heeren en Hij heerst onder de heidenen”, *Psalm 24* tevoorschijn.

Een Psalm van David hebben wij voor ons, een Psalm van hem die een profeet was en wist dat God hem met een eed gezworen had, dat Hij uit de vrucht van zijn lenden, zoveel het vlees aangaat, de Christus verwekken zou, om Hem op zijn troon te zetten

(Hand. 2: 30). Hij spreekt hier dit voorziende van de Koning Jezus, van Wie de engel Gabriël tot de maagd Maria zei: “God de Heere zal Hem de troon van Zijn vader David geven, en Hij zal over het huis Jakobs Koning zijn in der eeuwigheid, en Zijns Koninkrijks zal geen einde zijn.”

Deze Psalm is voorzien van ijzer en het hout van een spies (2 Sam. 23: 6, 7) en tast de mannen Belials aan, hen, die als uit de werken rechtvaardig willen worden, die allemaal als doornen zijn welke weggeworpen worden, omdat men ze niet de hand niet kan vatten. Tegelijkertijd echter brengt de Psalm ons een Koninklijke uitnodiging tot de rijke tafel van de Koning, opdat gelijk in Psalm 22:30 staat, allen die hun ziel bij het leven niet kunnen houden, eten en verzadigd worden. Want de Koning komt om Zijn steden te bezoeken en Hij behoort met eer te worden ingehaald. Hij komt uit een grote veldslag en heeft een volkomen zegen bevochten. Hij houdt nu Zijn intocht, trekt Zijn paleis binnen, dan begint het bruiloftsfeest. Wie zijn de gasten die mee aan zullen zitten?

Men heeft gewild dat deze Psalm op het inbrengen van de ark des verbonds betrekking zou hebben, evenals men zoveel Psalmen daarop heeft willen toepassen en alsof de Geest niet op onmiddellijke wijze Christus in de wereld kan inbrengen, gelijk bijvoorbeeld bij Maleachi 3: 1: “Ziet Ik zend Mijn Engel, Die voor Mijn aangezicht de weg bereiden zal, en snel zal tot Zijn tempel komen die HEERE, Dien gijlieden zoekt, te weten, de Engel des verbonds, aan Dewelke gij lust Hebr. Maar wie zal de dag Zijner toekomst verdragen en wie zal bestaan, als Hij verschijnt?” Daar wordt geprofeteerd van het komen van Christus in het vlees, van de gevolgen van dit komen en van de vrucht van de prediking van het Evangelie des Koninkrijks en zo geschiedt het ook hier in deze Psalm.

David ziet hier de Heere als in het vlees gekomen, ziet tevens de aarde aan en denkt aan de gevolgen van de zondeval. Adam had de heerschappij over de aarde en over al wat daarop is verloren. God zei tot hem: “Zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens.” In Adam hebben wij allen de heerschappij over de aarde en haar volheid verloren.

Nu lag het in Gods genadig raadsbesluit deze door de overtreding van Zijn gebod verloren heerschappij over de aarde en haar volheid, over de zee en wat daarin is, aan die mensen terug te geven, welke Hij daartoe wilde roepen en die in Zijn ogen genade zouden vinden.

De aarde was als het ware van de duivel geworden, die om die reden “de overste dezer wereld” genoemd wordt. Die daarom ook tot Jezus zei toen hij Hem al de koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid toonde:”Al deze dingen zal ik U geven, indien Gij, neervallende, mij zult aanbidden.” Zo lag de mensheid in zijn strikken gevangen en bevond zich onder de heerschappij van de overste van de macht der lucht. Doch al in het paradijs was het Zaad van de vrouw beloofd, Hij, Die de duivel zou verslaan en zijn werken verbreken. Aan dit Vrouwenzaad was het erfdeel der aarde, was de vorige heerschappij beloofd en de vijandschap tussen het zaad van de duivel en het Zaad van de vrouw was door God vastgezet.

Allen die uit het Zaad van de vrouw zijn voortgekomen en dit Zaad toebehoren hebben door de Geest der genade en der wedergeboorte deze vijandschap tegen de duivel en zijn zaad in zich en hebben daarom door alle tijden heen gevoeld, gelijk wij die tot het Zaad der vrouw behoren het nu nog gevoelen, hoedanig de vijandschap van de duivel tegen hen is. Zij hadden als leden van het Vrouwenzaad in Hem de belofte dat zij het aardrijk zouden beërven. Op deze belofte pleitten zij, daarbij volhardden zij, daarop leefden en stierven zij.

Door de eeuwen heen steeg het geroep naar boven: “Och, dat Israëls verlossing uit

Sion kwame! Als de Heere de gevangenen Zijns volks zal doen wederkeren, dan zal zich Jakob verheugen, Israël zal verblijd zijn.”

Zo wachtte men voor de verlossing van de aarde niet haar volheid en van de inwoners der wereld op de Held in het paradijs beloofd, op het Zaad van Abraham in hetwelk alle volken der aarde zouden gezegend worden. Op de tweede Adam, op de Messias, waarachtig mens en waarachtig God van Wie de apostel Paulus schrijft: “De tweede mens is de Heere uit de hemel: Op Hem wachtte men, want niemand kon de aarde onthefven van de vloek, niemand kon zichzelf, niemand zijn broeder immermeer verlossen.

David gedreven door Gods Geest met de boeken van Mozes voor zich en door de Heilige Geest verlicht, werpt een blik in de verre toekomst. Hij ziet de tweede Adam, de Heere uit de hemel gekomen op de aarde. Hij ziet Hem, de erfgenaam van het aardrijk die allen die op Hem wachten tot mede-erfgenamen maakt, geboren worden. De toekomst wordt hem het heden. De Heere uit de hemel is in het vlees verschenen. De ware Erfgenaam is er, Hij, de Koning van hemel en van aarde, is op de aarde gekomen.

Zo breekt David uit in juichen en laat de gemeente der heiligen met hem juichen: ***De aarde is des HEEREN, mitsgaders haar volheid, de wereld en die daarin wonen.*** Ja, de aarde is van Degene, Die is, Die was en Die komen zal, van de Gezalfde, tot Wie God gezegd heeft: “Eis van Mij; en die Zelf heeft gezegd: “Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.” De aarde is niet meer van de duivel, hij heeft zijn prooi moeten loslaten; die daarop wonen zijn niet meer onder zijn rechtmatige heerschappij. Van nu aan moet hij de landen en de volken los- en vrijlaten, het is gedaan met zijn rijk. De aarde is ook niet meer van degenen die zichzelf uitsluitend voor de erfgenamen houden, al de anderen verachten en de erfgenamen doden. De aarde met haar volheid, de wereld en die daarin wonen, is van de mens Christus Jezus, de Heere uit de hemel. Hij maakt van nu aan alle zachtmoedigen der aarde tot Zijn rijksgenoten en stelt hen in bezit van het erfdeel dat Hij voor hen gewonnen en geërfd heeft. Ziedaar de betekenis van het eerste vers.

Nu volgt het tweede vers: ***Want Hij heeft ze gegrond op de zeeën, en heeft ze gevestigd op de rivieren.***

Het hart van een ieder die naar de Heere en Zijn sterkte vraagt wordt vervrolijkt, wanneer hij erbij bepaald wordt dat de Heere het uitspannel der aarde uit water gemaakt heeft, want dan kan Hij haar ook op de zeeën en de rivieren gronden en vestigen. Gewoonlijk legt men dit vers uit als betrekking hebbend op de schepping of grondvesting van de aarde ten dage toen de hemel en de aarde nog niet waren en door het Woord des Heeren het aanzijn ontvingen. Men maakt daaruit deze vreemde gevolgtrekking: de aarde is des HEEREN, dat wil zeggen Zijn eigendom, en dat bewijzen wij daarmee dat Hij ze op de zeeën gegrond heeft. Dit zou wel een bewijs voor Zijn almacht zijn maar niet daarvan dat Hij de aarde bezit als Zijn eigendom. Doch, waartoe langer met de blinden naar de wand getast? Het woordje “want” drukt iets anders uit: het duidt de zeeën en rivieren aan als een vijandelijk element, hetwelk de aarde en de wereld zou verderven en verslinden indien niet het aardrijk van de HEERE was, indien Hij het niet als eigendom verworven had op zo’n wijze, dat de vijandelijke elementen die ten verderve bereid waren, Hem ten dienste moeten staan. Zo heeft Hij de aarde als het ware op de nek van Zijn vijanden gegrond en gevestigd, gelijk geschreven staat: “Totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten” Psalm 110: 1).

Zo wordt het ons duidelijk hoe de aarde met al haar volheid en de wereld met degenen die daarin wonen van de Heere zijn. Wie van ons kon of kan zulke vijandelijke elementen bedwingen? Wie van ons zou niet aanstonds door de wateren meegesleept en verzwolgen worden? Laat ons opdat wij dit vers en inzonderheid het woordje “want” goed verstaan mogen, horen wat de apostel Petrus in zijn tweede zendbrief, in hoofdstuk 3: 5, 6, schrijft: “Want willens is dit hun (de spotters) onbekend, dat door het Woord Gods de hemelen (hij bedoelt hier het uitspansel) van over lang geweest zijn, en de aarde uit het water en in het water bestaande.” Alzo liet het Woord Gods, dat is de eerstgeboren Zoon van God, de aarde uit het water en in het water bestaan.

Verder lezen wij: “Door welke de wereld, die toen was, met het water van de zondvloed bedekt zijnde, vergaan is: De aarde was ten tijde van Noach verdorven voor Gods aangezicht en vervuld met wrevel. Was het niet ten gevolge van de verleidingen van de duivel en van de boze werken en de wrevel van de mensen, dat het Woord Zich terugtrok, de wereld losliet en haar door de zondvloed liet vergaan? Daar lag de aarde overstroomd door de wateren; alleen Noach was met zijn achten in de ark en wederom was er duisternis en dood op de afgrond. De nacht van Gods toorn had zich geleverd op de wereld waarin enkel doden woonden en de geest uit de afgrond zweefde over de wateren en hield het aardrijk in zijn macht. Maar ziet, daar dreef de ark door Noach gebouwd met het overschot van mensen en dieren, goed opgevuld met spijs, hebbende tot grond de zee, tot dragers de wateren en de vijandige elementen moesten dienen tot haar behoudenis, totdat zij haar droegen op de berg Ararat.

David slaat een blik in het verleden, op deze geschiedenis, en vraagt: “Zal de zondvloed nog eens komen, zal de satan God tot toorn verwekkend, nog eens zo’n vloed doen ontstaan?” Daarop leest hij de profeet: “En de Heere rook die liefelijke reuk (des offers) en de Heere zei in Zijn hart (het was bij Hem een “voorwaar, voorwaar” uit het hart): Ik zal voortaan de aardbodem niet meer vervloeken om des mensen wil, want het gedichtsel van des mensen hart is boos van zijn jeugd aan; en Ik zal voortaan niet meer al het levende slaan, gelijk als Ik gedaan heb. Voortaan al de dagen der aarde zullen zaaiing en oogst, en koude en hitte, en zomer en winter, en dag en nacht, niet ophouden: En wij zien de vorige heerschappij aan Noach en in hem aan de God van Sem, dat is aan Christus wedergegeven. De aarde is gezegend, de vloek is opgeheven, de volheid haar verzekerd. Noach vestigt zijn Koninklijke priesterlijke troon op de nieuwe aarde, hij is haar erfgenaam en bezitter en de scepter rust in zijn hand om te heersen over de volheid van het aardrijk. Maar Noach sterft, Sem sterft; waar blijft de troon, waar de scepter? Bestaat de gezegende aarde niet nog voortdurend uit het water en in het water door Gods Woord?

Maar is zij niet opnieuw verdorven voor Gods ogen en vol van wrevel? Is niet alle vlees als gras voor de Heere en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds? Het gras verdort, de bloem valt af. Hoe bestaat nu het woord Gods in eeuwigheid, namelijk dit woord: “Ik zal voortaan de aardbodem niet meer vervloeken?” “Zie het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt!” Om des offers wil blijft het Woord, en in het Woord de aarde met alles wat daarin is, de wereld met allen die daarin wonen. Het

Woord bestaat, de aarde bestaat en wordt voortaan niet meer vervloekt, noch geslagen. Wel is het gedichtsel van des mensen hart boos van zijn jeugd aan, maar de zeeën en de rivieren zullen ons niet meer verzwelgen om de Mens Christus Jezus wil. “Hier,” zegt de Heere tot de zee, “hier moet het geweld uwer baren zich nederleggen? Voorwaar, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen en onze smarten, die heeft Hij gedragen. En gelijk Hij aan de ark van Noach de zeeën tot een grond gaf om op de wateren te drijven, zo geeft Hij ook de zeeën en de rivieren tot grond en vastigheid

aan Zijn gezegende aarde en aan allen die daarop wonen. Zij bestaat uit het water en in het water, nochtans vergaat zij niet. Wie houdt haar in stand op en in het water?

Dat doet Hij, de tweede Adam, de Heere uit de hemel. Verheugt u, gij aarde! Hij heeft u gegrond en de zeeën en rivieren zijn Zijn dienaren, opdat gij leven en overvloed hebt.

En dit ware en werkelijke wordt bij de profeten tot een beeld, dat tot troost dient van al de aangevochtenen die zichzelf als een vervloekte aarde, als aards, ja als stof voor God aanklagen en veroordelen en zich door duivel, zonden en nood overweldigd gevoelen. Op het noodgeschrei van de aangevochtenen: “De rivieren verheffen, o HEERE! de rivieren verheffen haar bruisen, de rivieren verheffen haar aanstoting, ” komt door Gods Geest als het antwoord de blijde verzekering:”De HEERE in de hoogte is geweldiger dan het bruisen van grote wateren, dan de geweldige baren der zee” Psalm 93). En zo lezen wij in Psalm 32: 6: “Hierom zal U ieder heilige aanbidden in vindenstijd; ja, in een overloop van grote wateren, zullen zij hem niet aanraken” en Jesaja 54: 9: “Want dat zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; alzo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal.”

De aarde is des HEEREN, mitsgaders haar volheid, want Hij heeft ze gegrond op de zeeën en gevestigd op de rivieren. Dat heeft Hij gedaan, alles voor ons ten goede gedaan. Hij Die in de dagen Zijns vleses geroepen heeft: “Verlos Mij, o God! want de wateren zijn gekomen tot aan de ziel!” en verhoord is uit de vreze, omdat Hij God in ere hield. Van Hem is de aarde en Zijn aarde wankelt niet, hoe de zeeën en rivieren ook bruisen en beroerd zijn; en zoals zij van Hem is totdat Hij haar voor de uitvoering van Zijn raad niet meer behoeft, zo is ook het aardrijk met al zijn volheid het eigendom van al Zijn heiligen met en in Hem. Zo staat het ook onwankelbaar vast, dat de zachtmoedigen het aardrijk zullen beërven. De duivel behoeft ons niets te beloven, wij bidden hem niet aan; hij heeft niets, alles is hem ontnomen; alles is van onze Heere Jezus Christus en alles is het onze in Hem.

Zo blijft de aarde bestaan met haar volheid, de wereld met die daarin wonen, gelijk ook de aarde uit en in het water bestaat. Zo wij vragen hoe het mogelijk is dat zij niet nogmaals daar zij zo vol is van boosheid en wrevel, door het water verzwolgen wordt, dan is het antwoord: zij is met alles wat daarin is, met al haar bewoners van de Heere Christus; daarom vergaat zij niet. Dat is de mening van het tweede vers.

Gaan wij nu tot de volgende vier verzen over: Wie zal klimmen op de berg des HEEREN? en wie zal staan in de plaats Zijner heiligheid? Die rein van handen en zuiver van hart is; die zijn ziel niet opheft tot ijdelheid, en die niet bedrieglijk zweert. Die zal de zegen ontvangen van de HEERE, en gerechtigheid van de God zijns heils. Dat is het geslacht dergenen, die naar Hem vragen, die Uw aangezicht zoeken, dat is Jakob! Sela.

Wordt dan de aarde niet bewaard tot het oordeel? Voorzeker, maar zo lang de huishouding van de genade van onze Heere Jezus Christus duurt en totdat Hij de laatste vijand, de dood, te niet gemaakt heeft, is het aardrijk van Hem en van al Zijn mede-erfgenamen, opdat zij met Hem, de Koning, daarop als koningen heersen, opdat Hij daarop met Zijn genade en Zijn Geest als Priester heerschappij voere en de Zijnen als priesters niet Hem, Zijn Naam een reukoffer toebrengen. Totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden, klimt uit de Gemeente het loflied tot Hem op: “Hij heeft de aarde gedimd op haar grondvesten, zij zal nimmermeer noch eeuwig wankelen” Psalm 104: 5). “Uw getrouwheid is van geslacht tot geslacht; Gij hebt de

aarde vastgemaakt, en zij blijft staan” Psalm 119: 90). “Hij heeft ze bevestigd, Hij heeft ze niet geschapen, dat zij ledig zijn zou, maar heeft ze geformeerd, opdat men daarin wonen zou” ges. 45: 18). ”In Wiens hand de diepste plaatsen der aarde zijn, en de hoogten der bergen zijn Zijne, Wiens ook de zee is, want Hij heeft ze gemaakt, en Zijn handen hebben het droge geformeerd” Psalm 95: 4, 5). Gelijk eertijds de ark van Noach rustte op de berg Ararat tot een onderpand van de vernieuwing der aarde en tot bewaring van haar bewoners, zo is er nu nog een berg, de berg Moria, de berg des Heeren. Op deze berg rust nog voortdurend een ark; in deze ark is de ark des verbonds, het verzoendeksel, bevestigd in het bloed des verbonds. Daar woont de Heere en rondom deze troon der genade hebben zich al Zijn heiligen gelegerd. Waarom ging toen het water over de hoogste bergen der aarde? Was het niet, opdat allen zouden vergaan die niet hun toevlucht tot de ark genomen, zich niet daarin geborgen hadden? Over de berg Moria gaat het water van de zondvloed niet heen. Daar staat de ark des verbonds, daar is de plaats van des Heeren heiligheid. En van deze berg af wordt de gehele aarde overzien; dagelijks wordt dit waargenomen, en deze lof de Heere toegebracht: “O Heere, Uw goedertierenheid is tot in de hemelen; Uw waarheid tot de bovenste wolken toe. Uw gerechtigheid is als de bergen Gods, Uw oordelen zijn een grote afgrond; Heere! Gij behoudt mensen en beesten” Psalm 36). Heeft David hier de zichtbare berg Sion bedoeld, op welke hij vanuit zijn paleis zien kon, of het zichtbare huis des Heeren waarin de houten ark des verbonds was, zijnde als het ware een tastbaar onderpand van de tegenwoordigheid van God?

Ik antwoord hierop: ja, voor zoveel deze zaken schaduwen van toekomstige dingen waren, en neen, voor zoveel hij wist dat deze zichtbare dingen zouden ophouden. Zelfs profeteert hij hier dat zij zullen ophouden, want in onze Psalm spreekt hij volstrekt niet over de Mozaïsche dienst en de offeranden. Ja, hij verwerpt de offeranden, voor zoveel er niet iets anders aanwezig is: hij veroordeelt alle onbekeerde offeraars; zegt het vrijuit dat hun offeranden hun niets baten, en dringt aan op een aanbidding in geest en in waarheid, op een waarachtige, geestelijke en redelijke godsdienst. Daarbij geeft hij tot troost voor zijn eigen hart en tot troost van het ware volk van God de zekere kentekenen op van degenen die God niet dienen en van degenen, die Hem dienen. Voorzeker werd David het meest bestreden door hen die enkel de uiterlijke gedaante van Godzaligheid hadden, van “het klimmen op de berg des HEEREN” en van “het staan in de plaats Zijner heiligheid.”

De vraag: *Wie zal klimmen op de berg des HEEREN, en wie zal staan in de plaats Zijner heiligheid?* is gelijk aan de vraag van de Catechismus: “Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn verdoemd geworden?” waarop het antwoord luidt:

“Neen, maar alleen degenen, die Hem door een oprecht geloof worden ingelijfd, en al Zijn weldaden aannemen”

David verstaat onder de berg des HEEREN en de plaats Zijner heiligheid hetzelfde wat de profeten Jesaja en Micha daaronder verstaan. “En het zal geschieden in het laatste der dagen”, schrijven zij, “dat de berg van het huis des HEEREN zal vastgesteld zijn op de top der bergen, en hij zal verheven zijn boven de heuvelen, en de volken zullen tot hem toevloeien. En vele heidenen zullen heengaan, en zeggen: komt en laat ons opgaan tot de berg des Heeren, en ten huize van de God Jacobs.” Nu de aarde van de Heere Christus is, nu de bewoners van de wereld allen van Hem zijn, worden zij dan nu allen of zijn zij allen verlost van de toekomstige toorn van God, van elke zondvloed van Zijn rechtvaardige oordelen; zij allen, die zich uiterlijk op Gods raad en verbond verlaten, uiterlijk tot de ark van Zijn woning de toevlucht nemen, die uiterlijk Joden zijn, uiterlijk Christenen worden?

En hierop is het antwoord: nee.

Laat ons hierbij opmerken, eerst wat de Heere door de mond van Jesaja betuigt: Waartoe zal Mij zijn de veelheid uwer slachtoffers? Wanneer gijlieden voor Mijn aangezicht komt te verschijnen, wie heeft zulks van uw hand geëist, dat gij Mijn voorhoven betreden zoudt? Ook wanneer gij het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet, want uw handen zijn vol bloed” (Jesaja 1). Verder wat de Heere door Jeremia spreekt: ”Besnijdt u de Heere, en doet weg de voorhuiden uwer harten” (Jer. 4: 4). De profeet Micha zegt in hoofdstuk 2: 11: ”Zo er iemand is, die met wind omgaat en valselijk liegt, zeggende: Ik zal u profeteren voor wijn en voor sterke drank, dat is een profeet dezes volks” en Amos zegt in hoofdstuk 4: 5: “Rookt van het gedeseemde een loffer, en roept vrijwillige offers uit, doet liet horen, want alzo hebt gij het gaarne, gij kinderen Israëls! spreekt de Heere, Heere: “Hoor dit”, zo luidt het bij Jesaja, hoofdstuk 48: 1, “hoor dit, gij huis van Jakob, die genoemd wordt met de naam van Israël, die zweert bij de Naam des Heeren, en vermeldt de God Israëls, maar niet in waarheid noch in gerechtigheid.” Vergelijken wij verder daarmee Jesaja 66: 3: “Wie een os slacht, slaat een man; wie een lam offert, breekt een hond de hals; wie spijsoffer offert, is als die zwijnenbloed offert; wie wierook brandt ten gedenkkoffer, is als die een afgod zegent. Deze verkiezen ook hun wegen, en hun ziel heeft lust aan hun verfoeiselen.” En hoofdstuk 59: 2-8: “Maar uw ongerechtigheden maken een scheiding tussen ulieden en tussen uw God, en uw zonden verbergen het aangezicht van ulieden, dat Hij niet hoort. Want uw handen zijn met bloed bevekt, en uw vingers met ongerechtigheid; uw lippen spreken valsheid, uw tong dicht onrecht. Er is niemand, die voor de gerechtigheid roept en niemand, die voor de waarheid in het gericht zich begeeft; zij vertrouwen op ijdelheid en spreken leugen, met moeite zijn zij zwanger en zij baren ongerechtigheid. Zij broeden basiliskus-eieren uit en zij weven spinnenwebben; die van hun eieren eet moet sterven en als het in stukken gedrukt wordt, er berst een adder uit. Hun webben deugen niet tot klederen en zij zullen zichzelf niet kunnen dekken met hun werken; hun werken zijn werken der ongerechtigheid, en een maaksel des wrevels is in hun handen. Hun voeten lopen tot het kwade en zij haasten om onschuldig bloed te vergieten; hun gedachten zijn gedachten der ongerechtigheid, verstoring en verbreking is op hun banen. De weg des vredes kennen zij niet, en er is geen recht in hun gangen; hun paden maken zij verkeerd voor zichzelf, al wie daarop gaat, die kent de vrede niet.”

Wat is nu klimmen op de berg des HEEREN? Dat is: waarlijk in Gods genadeverbond en in Zijn Gemeente opgenomen zijn en alzo verlost zijn van de verdoemenis, van de toekomstige toorn, met andere woorden: Christus door een waarachtig geloof ingeplant zijn. En staan in de plaats Zijner heiligheid is: De Heere te aanbidden in geest en in waarheid, het is dat waarvan Paulus aan de Filippensen schrijft, hoofdstuk 3: 3: “Wij zijn de besnijding, wij, die God in de Geest dienen en in Christus Jezus roemen en niet in het vlees betrouwen”, met andere woorden: “staan in, de plaats van des Heeren heiligheid” is al de weldaden van Christus aannemen, in Hem blijven, opdat men naar Zijn belofte veel vrucht drage.

Zo wordt in deze Psalm het vleeselijk Israël bestraft, dat op zijn afkomst uit Abraham en op zijn offeranden steunde en de gerechtigheid uit geloof, daardoor Christus verwierp. Het wordt hun verkondigd dat allen die hun gerechtigheid uit de werken zoeken, geen recht hebben om op de berg des Heeren te klimmen. Zij zullen daar ook niet blijvend verkeren, maar van boven neergeworpen en meegesleept worden als de vloed komt, hoe zij ook roepen: des Heeren tempel zijn dezen! Zij worden gekend aan hun vruchten, daaraan toch wordt de boom gekend, namelijk dat zij de ware heiligen

vervolgen, weduwen en wezen verdrukken, dat zij de Heere dienen met de lippen, maar hun hart verre van Hem is; dat daarin allerlei boze streken zijn, dat zij anders zeggen en bevestigen dan zij doen, alsof het een kleinigheid is Gods bevel in de wind te slaan en Hem de geloften niet te betalen.

Velen willen de woorden: *Die rein van handen en zuiver van hart is*, van Christus uitleggen. Zij lezen de Psalm met hun bevleete geweten en zeggen dan “Dat zijn wij niet”, waarmee zij voorzeker de waarheid zouden zeggen indien zij het oprecht meenden en toch willen zij als rein van handen en zuiver van hart aangezien worden. Wij moeten hier niet zeggen: “Zo is niemand”, want er staat hier in vers 6 geschreven: *Dat is het geslacht dergenen, die naar Hem vragen, die Uw aangezicht zoeken.*

Zo iemand van zichzelf zegt: “Ik ben zo niet, ik heb geen reine handen, geen zuiver hart: zo bekent hij dat hij niet tot Jakob behoort, niet naar de Heere vraagt, of hij bekeert zich, wast zijn handen, reinigt en besnijdt zijn hart.

Het is bewezen dat beiden, Joden en Grieken, onder de zonde zijn, gelijk geschreven staat: “Er is niemand, die goed doet, er is ook niet tot één toe, ” “Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde, en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij” (Rom. 3: 12, 19).

Allen die op de berg des Heeren klimmen, in waarheid daarop klimmen, hebben van de Heere Zelf het recht daartoe ontvangen, ook het recht om daar in eeuwigheid te wonen, voor Hem te staan en Hem te dienen, en wel daardoor dat zij God geloofd hebben, dat is, dat zij om niet gerechtvaardigd worden uit Zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is. De Heere nu die hen gerechtvaardigd heeft, die hen in Zich opgenomen heeft, zodat zij Hem ingeplant zijn, laat hen ook in Hem de vrucht van die rechtvaardigmaking dragen, dat zij namelijk door Hem gereinigd worden, gelijk Hij rein is, opdat zij van hun geloof uit de vruchten verzekerd mogen zijn. Degenen dus, welke in genade door God aangenomen worden en in de zalige dienst van de Heere zijn overgegaan, hebben zich bekeerd en bekeren zich; zij staan af van alle ongerechtigheid. “Die in gerechtigheden wandelt, en die billikheden spreekt; die het gewin der onderdrukkingen verwerpt; die zijn handen uitschudt, dat zij geen geschenken behouden; die zijn oor stopt, dat hij geen bloedschulden hore, en zijn ogen toesluit, dat hij het kwade niet aanzie, die zal in de hoogten wonen, de sterkten der steenrotsen zullen zijn hoog vertrek zijn; zijn brood wordt hem gegeven, zijn wateren zijn gewis, ” zo getuigt Jesaja (hoofdstuk 33: 15, 16), en Ezechiël (hoofdstuk 18: 8, 9): Die niet geeft op woeker, noch overwinst neemt, zijn handen van onrecht afkeert; die rechtvaardige zal gewisselijk leven, spreekt de Heere Heere.”

Had dan David reine handen, was hij zuiver van hart in de geschiedenis met Bathséba en Uria? Neen, voorzeker niet, maar de 51^{ste} Psalm volgde daarop: “Verlos mij van bloedschulden, o God, Gij God mijns heils. Schep mij een rein hart, o God!”

“Naakt tot God, en Hij zal tot u naken. Reinigt de handen, gij zondaars, en zuivert de harten, gij dubbelhartigen!” dat is de prediking van de apostel Jakobus (hoofdstuk 4: 8).

Wat David hier in korte woorden zegt, wordt in de brieven van Johannes herhaaldelijk verkondigd: wie uit God geboren is, blijft in de leer van Christus. Hij heeft God en de broeden lief; hij is niet gelijk Kaïn die zijn broeder doodsloeg en alzo zijn handen met bloed van zijn broeder bevleete, omdat hij wilde dat zijn boze werken als goed zouden erkend worden en zijn godsdienst zonder geloof gelden zou. Wie uit God geboren is, laat zich door de rechtvaardige slaan Psalm 141: 5); hij legt af alle kwaadheid, en alle bedrog, en geveinsdheid, en nijdigheid, en alle achterklappingen; hij is begerig naar de redelijke onvervalste melk en neemt met zachtmoedigheid aan het woord dat in hem

geplant wordt.

“Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien: spreekt de Heere. Zij zullen dus klimmen op Zijn berg en staan in de plaats Zijner heiligheid. Zij hebben hun harten gereinigd door het geloof; zij zijn zuiver van hart, want zij hebben hun zonden voor God bekend en bedekken dezelve niet (Psalm 32). Zij zijn niet dubbelhartig noch dubbel van tong. Het is hun oprecht en geheel daarom te doen, dat hun werk voor God in waarheid zij. “Wien heb ik nevens U; niets lust mij nevens U; als ik U maar heb”, dat is hun leus. Zij doen niet gelijk Ezau, die met de mond om de zegen schreeuwde, terwijl hij een linzen kooksel had verkozen boven de eerstgeboorte- zegen.

In het hart van een ieder die geen behagen heeft in valse leer, en die zijn ziel niet opheft tot ijdelheid, tot datgene wat onzin en nietigheid is, leven de woorden van Psalm: 25: “Tot U, o Heere! hef ik mijn ziel op.”

Meine Seele steigt auf Erden

Schmachtend, Herr, mein Gott, zu Dir. Psalm 25:1

En van Psalm 42: “Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God!”

Hij doet de Heere Jezus Christus aan en verzorgt het vlees niet tot begeerlijkheden. Hij geneest zich met Gods Woord en gebruikt gewillig deze bittere medicijn, opdat Gods goede, welbehaaglijke en volmaakte wil aan hem volbracht worde.

Hij, die niet bedrieglijk zweert, zweert niet iets wat hij niet voornemens is te houden. Hij is getrouw. Wat hij zegt is hem ernst, hij heeft geen bijoogmerken, hij zal niet beweren dat zijn weg goed is als die slecht is. Gods Naam aanroepen en die Naam gebruiken en gelijktijdig kromme wegen gaan en God en de naaste bedriegen, is hem een gruwel. Wat hij met een eed bevestigt, is wel gegrond, en wat uit zijn mond gegaan is, daarnaar doet hij, dat vervult hij tot God en de naaste uit liefde tot de waarheid. Hij zegt niet: “Er is een leeuw op de weg, daarom kan ik het niet houden, maar toch meen ik het goed”, veeleer valt hij de leeuw aan en betaalt God zijn geloften zonder zijn vlees te ontzien. Het is bij hem alles waarheid in Jezus, zodat vervuld wordt wat Jesaja zegt: Wie zich zegenen zal op aarde, die zal zich zegenen in de God der waarheid, en wie zweren zal op aarde, die zal zweren bij de God der waarheid” (hoofdstuk 65: 16). Hij ziet niet op zijn eigen schade waar het om Gods eer te doen is, maar op Gods eer en op het heil van de naasten; ten minste daarop, -dat zijn naaste inwendig overtuigd worde, dat Gods kinderen niet het zichtbare, maar het onzichtbare aanmerken (2 Kor. 5: 10). Die ons nu daartoe bereidt, is God, gelijk geschreven staat: “Wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen” (Ef. 2: 10).

Dat is het geslacht, het ware huisgezin, de ware familie Gods, van welke Hij de Vader is, *het geslacht dergenen, die naar Hem vragen, die Uw aangezicht zoeken, dat is Jakob*. De overigen zijn niet Jakob, niet Israël, ofschoon zij Israël heten; de overigen vragen niet naar God en zoeken Zijn aangezicht niet, gelijk van hen gezegd wordt in Psalm 36: 2, 4: “De overtreding des goddelozen spreekt in het binnenste van mijn hart”, ofschoon zij de gedaante hebben van godvruchtig te zijn: “er is geen vreze Gods voor zijn ogen. De woorden zijns monds zijn onrecht en bedrog, hij laat na te verstaan tot weldoen.” Daarentegen worden zij die naar de Heere vragen, die Zijn aangezicht zoeken, steeds gesterkt en tot vrolijkheid opgewekt als zij in hun harten de woorden uit Psalm 105 vernemen: “Vraagt naar de Heere en Zijne sterkte, zoekt Zijn aangezicht gedurig.

Dat is Jakob, zegt de Psalm; dat beduidt: zij zijn de ware Jakobs, die met God en

mensen worstelen om de zegen, dat is, om het heil des Heeren, terwijl zij zichzelf verloochenen en alle dingen overgeven om de wil van de Heere, om de eer van Zijn Naam en om het heil van de naasten.

Deze zelfverloochening, van welke de Heere gezegd heeft: “Zo wie achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op en volge Mij”, heeft haar loon. Dit betuigt onze Psalm: Die zal de zegen ontvangen van de Heere, en gerechtigheid van de God zijns heils. De zegen zullen zij ontvangen tegen de vloek, de zegen die daarin bestaat, dat zij, daar zij de geboden van de Heere bewaren, van de Vader bidden wat zij willen, en het wordt hun gegeven. De gerechtigheid ontvangen zij, dat is niet alleen dat God hun recht zal laten wedervaren tegen alle onrechtvaardigheid van de mensen, inzonderheid van de huichelaren, maar ook dat de God van hun zaligheid hun die gerechtigheid zal toerekenen en schenken, waarmee Hij de goddelozen rechtvaardigt, omdat zij in God geloven.

Het woord *Sela*, dat aan het einde van vers 6 staat, wil zeggen: houdt hier eens rust en laat ons in stilte nadenken dat dit alles zeker waar is. Wie de gehoorzaamheid van het geloof heeft, die heeft van Christus' wege het recht op het eeuwige leven; hij mag op de berg des Heeren klimmen en staan in de plaats Zijner heiligheid, en hij alleen zal daar een eeuwige verlossing vinden tegen elke zondvloed van Gods toorn.

De bedoeling van vers 3-6 is dus geheel in overeenstemming met de uitspraken van de apostelen; van Paulus in Rom. 2: 28, 29: “Want die is niet een Jood, die het in het openbaar is; noch die is de besnijdenis, die het in het openbaar in het vlees is; maar die is een Jood, die het in het verborgen is, en de besnijdenis des harten, in de geest, niet in de letter, is de besnijdenis; wiens lof niet is uit de mensen, maar uit God”; en van Petrus in Handel. 10: 34: “Ik verneem in der waarheid, dat God geen aannemer des persoons is; maar in allen volke, die Hem vreest en gerechtigheid werkt, is Hem aangenaam? En in Joh. 4: 21, 23 lezen wij: De ure komt, wanneer gijlieden, noch op deze berg, noch te Jeruzalem, de Vader zult aanbidden. De ure komt, en is nu, wanneer de ware aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en waarheid; want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alzo aanbidden? En 1 Joh. 3: 7, 8: “Kinderkens! dat u niemand verleide; die de rechtvaardigheid doet, die is rechtvaardig, gelijk Hij rechtvaardig is. Die de zonde doet, is uit de duivel.”

De vier laatste verzen van onze Psalm hebben vele uitleggers zo verklaard, alsof er, gelijk Luther ook vertaald heeft, stond: “poorten en deuren in de wereld”, en dan zouden onder die poorten en deuren de machtigen onder de volken en de volken zelf te verstaan zijn; waar echter Luther “deuren in de wereld” vertaald heeft, staat in het Hebreeuws: “deuren der eeuwigheid: In het Hebreeuws luidt de tekst aldus: **“Heft, gij poorten, uw hoofden op, ja heft uzelfen op, gij deuren der eeuwigheid!”** Hiermee in overeenstemming staat er in Psalm 118: “Doet mij de poorten der gerechtigheid open? De poorten die hun hoofden moeten opheffen, hebben tot op het tijdstip dat zij aangesproken worden, hun hoofden als het ware omlaag gehouden. Deuren der eeuwigheid, eeuwige deuren, zijn deuren die voor de grondlegging der wereld gevestigd zijn en een ruime doorgang gehad hebben. Als nu deze poorten hun hoofden hebben laten neerzinken, dan heeft de wet van Mozes dit veroorzaakt; als de eeuwige deuren zo verlaagd zijn, dan is het door diezelfde wet dat zij zo terneergeslagen, en hun hoofden zo ter aarde gedrukt zijn, dat er nauwelijks meer een doorgang is te bespeuren. Wat zijn nu de poorten en deuren der eeuwigheid anders dan de in de beloftenissen geopende toegangen tot de genade, van de grondlegging der wereld af reeds bereid, in het paradijs en later de aartsvaders geopend, anders dan de ruime vrije

toegangen tot de genade, nadat men door het geloof gerechtvaardigd is? Deze toegangen, deze poorten, toch hadden in de harten der armen en ellendigen hun hoofden laten neerzinken en waren geheel vernauwd door de wet, die evenwel enkel daarom daartussen gekomen was om de zonde recht openbaar te doen worden. Een apostel zegt: Wat verzoekt gij God, om een juk op de hals der discipelen te leggen, hetwelk noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen?" (Handel. 15: 10). De betekenis van de woorden van onze Psalm is dus: 'verheerlijkt u in de harten der inwoners der aarde, gij oude ruime beloftenissen, die aan de mensen de toegang geeft in het geloof, tot de troon der genade, tot het hart van God, hoewel hun alle werken der wet, van het *doe dat*, ontbreken. De wet vernietigt u niet. Rijst op en opent u zo wijd als mogelijk is, opdat de Koning door u heen in de harten der volken Zijn intocht houdt; Hij, Wie alleen de eer toekomt, van Wie alleen de heerlijkheid is, die wij mensen allen bij God moesten hebben, maar nu derven' (Rom. 3: 21).

Deze Koning heeft alleen de roem, de heerlijkheid, dat Hij de voor God eeuwig geldende genoegdoening en gerechtigheid heeft aangebracht, en de vrede met God voor ons weer hersteld heeft; also is Hij *de Koning der ere*. De belofte wordt door de wet, die later daarbij is gekomen, niet teniet gemaakt; zij mag en zal niet teniet gemaakt worden, maar vrij te voorschijn treden, als poort en deur der eeuwigheid hoog en wijd open staan en ten hoogste verheven worden.

Komt nu tegen die beloften, die van de grondlegging der wereld af bestaan, deze vraag op: *Wie is de Koning der ere?*

Wie is Hij, want Hij draagt niet het versiersel der wet, maar *verdorven was Zijn gelaat*: zo is het antwoord, volgens Jesaja 52: "Alzo zal Hij vele heidenen besprengen, ja de koningen zullen hun mond over Hem toehouden; want dewelke het niet verkondigd was, die zullen het zien, en welke het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan."

Ja, dit is het antwoord: *De Heere, sterk en geweldig, de Heere, geweldig in de strijd*, Die de sterke bindt en Hem zijn roof ontnemt; Die gekomen is om de werken des duivels te verbreken, om de macht te ontnemen van hem, die het geweld des doods had, en om te verlossen degenen, die met vreeze des doods der dienstbaarheid onderworpen waren. Hij is de Heere, geweldig in de strijd, die de pers alleen getreden en alles overwonnen heeft.

Nu wordt het nogmaals herhaald, het beroep op al de beloftenissen van oudsher, welke voor de armen en ellendigen die verbrijzeld zijn van geest en voor Gods Woord beven, de ruime toegang tot het hart en de genade Gods door het geloof, in het bloed van het enige voor God geldige offer wijd en hoog open te zetten, hoe de wet deze toegang ook poogt neer te drukken en te sluiten. Immers, Gods beloftenissen worden niet herroepen, veeleer moeten zij tegen alle vervloeking van de wet en tegen al het tegenstrijdige dat wij hier ondervinden des te luider en duidelijker worden verkondigd; voor Christus moet de weg des te ruimer gemaakt worden, hoe meer de hel ertegen woedt en de wereld ertegen opstaat met de wet der werken.

Daarom luidt het ten tweede maal, vs. 9: *Heft uw hoofden op, gij poorten! ja heft op gij eeuwige deuren! opdat de Koning der ere inga!* Nog eens komt nu, bij het zien van de nietige gedaante van deze Koning der ere, die Zichzelf vernietigd en vernederd heeft door het aannemen van de gestalte van een dienstknecht, de vraag: "Wie is Hij, deze Koning der ere?" En hierop wordt, tegen al de verachting in, waarmede vlees en allen die naar het vlees wandelen, Hem verachten, nog korter en krachtiger dan de eerste maal geantwoord: De Heere der heirscharen, Die is de Koning der ere. Zo wordt Hij, Die als God geopenbaard werd in het vlees, ook gerechtvaardigd in de Geest;

openlijk blijkt het, dat Hij het is, aan Wie alle macht gegeven is in de hemel en op de aarde; dat Hij het is, Wie alle engelen moeten aanbidden, voor Wie zich alle goden moeten buigen en dat geen macht Hem verhinderen kan, dat Hij de Zijnen niet volkomen zou verlost en tot ere gebracht hebben.

Ja, onze Heere Jezus is “de Koning der ere.” Wij zijn beschaamd vanwege onze zonden en liggen voor Hem temeer in onze schande. Hij nochtans richt ons op; Hij is de armen genadig en trekt ons naar boven tot Zijn heilige berg. Hij geeft al de Zijnen door Zijn Woord en Zijn Geest met vrijmoedigheid toe te gaan tot de troon der genade, te staan, te wandelen en met vrijwilligheid te dienen in de plaats Zijner heiligheid. Zo zijn wij, onder de heerschappij van Zijn genade, door Hem, in Hem en tot Hem, als in de ark van Noach wel geborgen en op een hoogte gezet, boven elke zondvloed verheven. Ja, Hij Die ons genade en eer verwerft en schenkt, Hij is de Koning der ere!

Sela. Hier houden wij stil en denken over hetgeen wij gehoord hebben na, alles bewarende in onze harten. “En de lofzang is in stilheid tot U, o God! in Sion; en U zal de gelofte betaald worden; de heiligheid is Uwen huize sierlijk.”

Lof en eer zij het Lam, dat geslacht is, en dat de zonden der wereld draagt en wegneemt, opdat de aarde, ofschoon zij uit het water en in het water bestaat, toch in stand blijve, totdat Hij de laatste dergenen die Hij met Zijn bloed gekocht heeft, binnen heeft. De Overste van de koningen der aarde, Die ons heeft liefgehad en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed, en Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijn Vader, Hem zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid!

De aarde is van onze Heere Christus mitsgaders haar volheid, de wereld, en die daarin wonen.

Der Strick ist entzwei,

Und wir sind frei

Psalm 124

(De strik is gebroken, en wij zijn ontkomen!)

Onze hulp is in de Naam des Heeren HEEREN, Die Zijn Jakob zegent, en niemand kan Hem verhinderen. Amen.

Psalm 118: 3

Ik werd benauwd van alle zijden,

En riep den HEER' ootmoedig aan.

De HEER' verhoorde mij in 't lijden,

En deed mij in de ruimte gaan.

De HEER' is bij mij; 'k zal niet vrezen;

De HEER' zal mij getrouw behoeden.

Daar God mijn schild en hulp wil wezen,

Wat zal een nietig mens mij doen?

6. DE ADEMTOCHT VAN DE KERK¹¹

ZES PREKEN OVER PSALM 25

1^{ste} preek Psalm 25 : 1-3
uitgesproken 18 Januari 1852

Gezongen: Psalm 92 : 1, 2 en 3

Psalm 119: 65

Psalm 25 : 4

Gelezen: Psalm 25.

Wij hebben met elkaar de 25ste Psalm voor jong en oud gelezen. We hebben daarin een schat van lering en troost die onuitsprekelijk is. Welaan, mijn geliefden, wij willen, voor zover de tijd dit toelaat, deze Psalm met elkaar doornemen.

In vers 1-3 hebben wij een aanroeping van Gods Naam en een getuigenis van David, dat hij enig en alleen op God vertrouwt. In vers 4-6 komt de eigenlijke bede, namelijk, dat hij door de Heere geleid moge worden in de wegen des Heeren. De bede in vers 7 sluit zich hierbij aan dat God de zonden van zijn jeugd en zijn verdraaidheid niet wille gedenken. Op zijn bede, dat hij in de wegen des Heeren geleid moge worden, komt dan in vers 8-10 het antwoord des Geestes. In vers 11 hebben wij een bede, dat God genadig zij de verkeerdheid en verdraaidheid, die dag in dag uit bij hem gevonden wordt. In vers 12-14 volgt dan weer het antwoord des Geestes, welk antwoord opwekt tot vertrouwen op de Heere, dat Hij het wel zal maken. Vers 16-22 is een bede om bevrijding uit zijn noden en aanvechtingen met een aanduiding, wat hij eigenlijk wil en van God begeert, en zo ook voor al het volk van God.

We hebben dus:

1. **De bede om door God geleid te worden.**
2. **Het antwoord des Geestes.**
3. **Bede om vergeving van dagelijkse overtredingen.**
4. **Antwoord des Geestes.**
5. **Bede om bevrijding uit alle geestelijke noden, waarbij des Heeren volk ingesloten wordt.**

Het is een Psalm van David. David was een heilig, uitverkoren man, een man Gods naar Gods hart. Maar daarbij maken we ons toch een verkeerde voorstelling van David. „Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren", heeft hij van zichzelf geklaagd en de dood heeft vreselijk in hem gewoed (Ps. 51 : 7).¹² En wie nu in oprechtheid vraagt: Is er nog een mens onder Gods volk, die zo arm en ellendig is, zo om en om verloren als ik? Die moet deze Psalm van David opslaan en als zijn Psalm lezen.

*“Tot U, o Heere! hef ik mijn ziel op.”*¹³ Het zijn dus woorden van vurig verlangen.

¹¹ Vertaald door D. J. Bastmeijer

¹² In de Duitse Psalmberijming staat: „Von Jugend auf ist's mit mir jammerlich".

¹³ Volgens Luther's vertaling: „Naar U Heere, verlang ik".

Hij heeft de Heere niet bij zich en kan toch zonder de Heere niet leven, want allerlei vijanden loeren op hem en verlangen ernaar, dat hij vallen zal en geheel en al te schande worden. David was in een verschrikkelijke toestand en wist niet welke weg hij moest inslaan. In vers 4 bidt hij immers: „Heere! maak mij Uwe wegen bekend". Wanneer men deze kent, dan behoeft men er niet om te bidden.

De vraag: „Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?" En het antwoord erop heeft hij zeer wel in gedachte gehad, maar nu kon hij zich toch niet hiermee helpen. Dat hem de zonden vergeven waren, wist hij wel, maar nu slaat de duivel hem alles uit de hand, het geweten knaagt opnieuw, en hij weet niet meer welke weg hij zal inslaan. Allerlei oude geschiedenissen komen in zijn herinnering, de zonden van zijn jeugd (vers 7), zijn algehele verdraaidheid wordt hem door zijn geweten voorgehouden. De duivel houdt hem zijn ongerechtigheden voor (vers 11). Deze zegt tot hem: ‘Daarop staat de dood, op het eind gaat gij toch verloren!’ Dan komt er wel weer troost, maar dan ziet hij zijn voeten opnieuw in het net verstrikt (vers 15), zodat hij zich met zijn geloof er niet kan uithelpen. Naar het zichtbare is daartoe geen mogelijkheid aanwezig. God heeft Zich van hem afgekeerd, hij is eenzaam, niemand verenigt zich met hem, hij vindt geen broeder op de weg, voor wie hij zijn hart uitstorten kan. Wat zou een ander wel van hem denken, wanneer hij zo over zichzelf moet klagen. In vers 17 zegt hij, dat de benauwdheid van zijn hart steeds groter wordt. Deze benauwdheid breidt zich uit zoals water of vuur. Al zijn zonden komen voor hem te staan, en al zijn arbeid, waarmee hij zich doodgewerkt heeft in eigen wegen. Hij is beladen met ontelbare zonden; de vijanden worden steeds talrijker, en hij weet niet waar hij met zijn ziel blijven moet.

Daar staat nu deze Psalm, en een ieder kan zich daaraan beproeven, of hij op de goede weg gaat. Op deze weg wordt niets anders ondervonden, dan wat wij hier lezen. Maar daar behoort wat bij, en dat is zeer merkwaardig. Voortdurend hebben we een tegenspraak tegen de bestrijding. In al zijn nood houdt David zich aan de Heere, zoals wij het ook in alle Psalmen vinden.

Zo zegt hij dan ook hier: „Naar U, Heere, verlang ik.” In zijn hart draagt hij dus een verlangen om naar de Heere. In het hebreuws staat er eigenlijk: „Tot U, Heere, hef ik mijn ziel op". Dat wil zeggen: „Ik draag mijn arme ziel in mijn hand; zij is verloren, en ik weet niet waar het met haar heen zal gaan; mijn Heere en mijn God, daar hebt Gij mijn ziel". David is in gevaar te schande te worden, hij klaagt zichzelf aan wendt zich echter tot God en zegt (vers 2): „Mijn God! op U vertrouw ik".¹⁴ Het woord „HEERE" in het eerste vers betekent zulk een God bij Wien raad en daad is, wanneer het bij ons uit en gedaan is. Het tweede woord „God" kan hier afgeleid worden van een woord dat ‘eedzwering’ betekent. Dat wil dus zeggen: de God, Die mij met een eed gezworen heeft dat Hij mijn God wil zijn, toen ik in mijn bloed lag en dacht voor eeuwig te moeten omkomen. Toen is Hij gekomen en heeft tot mij gezegd: „Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde" (Jer. 31 : 3), en: „Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken" (Jes. 54 : 10).

„Mijn God! ik hoop op U". Waar men aldus bidt, daar is alle hoop vervlogen. De ziel komt er niet toe om te zeggen: „Ik hoop op U", zolang zij nog een achterdeur open heeft en hulp van mensen verwacht, zolang zij op eigen vroomheid en gerechtigheid vertrouwt. Eerst dan, wanneer het met al het zichtbare voorbij is, wanneer men niets

¹⁴ Volgens Luther's vertaling: „ik hoop op U".

ziet dan zonden en vijanden, wanneer dan de ziel begenadigd is zal zij hopen op God, dat is: zij zal op Hem vertrouwen, op de Rotssteen des heils, op de armen van eeuwige liefde, op welke de Heere de ziel genomen heeft. Dus juist dan, wanneer de ziel geen andere hoop meer heeft, wordt zij gedrongen haar hoop te vestigen op de trouwe Verbondsgod, dat is op Hem te vertrouwen.

Waartoe neemt hij nu zijn toevlucht tot God? „Laat mij niet beschaamd worden; laat mijn vijanden niet van vreugde opspringen over mij.”¹⁵ Zo zijn Gods heiligen, zij zijn altijd bang dat zij te schande zullen worden. Zij kunnen niet zo verzekerd hun weg gaan, alsof er geen gevaar is. Veelmeer hebben zij een diep gevoel van hun verdorvenheid en verkeerdheid, zodat zij zich geen ogenblik veilig voelen. Zij kunnen niet in trotsheid wandelen, maar zien zich voortdurend in gevaar, dat hun lichtje uitgeblust wordt. In de gelovigen is geen macht, de vijanden daarentegen zijn machtig. Daarom moeten zij naar hun Verbondsgod heen, want zij hebben verschrikkelijke vijanden. Eigenlijk zijn het vijanden van Christus en Zijn gemeente, vijanden van de eeuwige gerechtigheid, vijanden van Gods Wet en Zijn Evangelie. En daarom bidt hij: „laat mijn vijanden niet van vreugde opspringen over mij”. Dat is: dat ik toch geen aanleiding geve, dat mijn vijanden, die ook Uw vijanden zijn, de waarheid lasteren. God heeft Zich een volk geformeerd, dat Zijn lof vertelt (Jes. 43 : 2). De duivel en de wereld willen nu echter een heiligheid bij de gelovigen zien, die zij niet hebben. Voortdurend loeren zij erop, of zij iets kunnen vinden, om dan te kunnen zeggen: Dat is toch niet recht. David bidt de Heere dus, dat Hij hem moge bewaren, opdat hij de vijanden geen aanleiding geve, dat zij van vreugde opspringen, om dan toch recht te hebben de leer der genade te belasteren. God leert Zijn volk waarheid en recht. Zij zullen eerder have en goed eraan geven en hun leven laten, maar Gods waarheid en Gods recht zal blijven staan. Daarbij is het een eigenschap van Gods kinderen, dat zij zichzelf zó kennen en zó gevoelen te zijn alsof zij zelf alles bederven wat hun in de handen komt.

Daarom bidden ze volgens vers 3: „**Ja, allen, die U verwachten, zullen niet beschaamd worden**”.¹⁶ Waar men op God moet wachten, daar blijft God lang uit. De staat van de gelovigen is toch een merkwaardige staat. Zij weten, dat zij niet te schande zullen worden, en nochtans zijn zij bang, dat de Heere niet zal komen en zij te schande zullen worden. Eerder vallen zon, maan en sterren op de aarde, als dat God één woord zal laten vallen, dat Hij Zijn armen en ellendigen toegezegd heeft. Dat weet de gelovige, en nochtans kan hij het niet vasthouden. De Heere redt de Zijnen uit alle nood. Niemand, die op de Heere wacht, wordt te schande in de hoop der zaligheid. Wacht ook op de Heere in het aangezicht van de dood, dan zult gij niet te schande worden. David weet dat alles wel, nochtans is het hem bang. Hij zegt echter: „Zij zullen beschaamd worden, die trouwelooslijk handelen zonder oorzaak”. Trouwelozen zijn mensen, die het een poos met God houden tot het hun te lastig wordt. Dan wenden zij zich tot de schepselen, die hun iets aanbieden, opdat zij vroom kunnen zijn en daarbij toch wat van de wereld meenemen. Deze zullen te schande worden. Zij verachten zo de God, Die hemel en aarde gemaakt heeft, de God, Die de goddelozen rechtvaardigt, Die alleen helpen kan en helpen wil in iedere nood. De duivel houdt u allerlei genietingen voor, wanneer gij Gods Woord laat varen, Hij zet u aan dit of dat na te jagen, en zo wordt dan God veracht. Wie echter op de Heere

¹⁵ Luther vertaalde: „Want niemand wordt te schande, die op U wacht”.

¹⁶ Luther vertaalde vers 3: „Zij zullen te schande worden, de losbandige verachters”. (oude Lutherse vertaling)

wacht, die heeft niets dan zonde, nood, dood en omkomen; hij kan niet kiezen, wat het vlees kiest. Zijn zielsnood laat het hem niet toe zich aan iets anders te houden dan aan God; want hij is van allen verlaten en zo wacht hij dan op de Heere, en juist zó komt hij tot heerlijkheid. De verachters zijn losbandige lieden.

Geliefden, weet u hoe u zalig wordt? Wat u dag in dag uit hebt te doen om uw zielen te redden? Velen denken, dat zij zo voort kunnen gaan volgens de gang der wereld en dat men het geloof eerst nodig heeft wanneer men gaat sterven. Deze hebben echter een geheel verkeerde voorstelling van de zaak, Wie in zichzelf goddeloos is, maar rechtvaardig is gesproken door God en daarom op de Heere wacht, die gaat het om waarheid en recht. De gehele weg hier beneden, de gehele wandel moet zo zijn, opdat het einde daarvan goed is. Hoe komt men nu daartoe? Ik weet het niet, ik kan geen stap doen of hij is verkeerd. Daarom bidt David hier in vers 4: „Heere! maak mij Uw wegen bekend.” Maar niet alleen daarom dat hij ze niet weet, het is nog erger. Wanneer hij ze ook al kent, dan gaat hij er nog niet op; daarom bidt hij God verder: „Leer mij Uwe paden.” Hij bidt dus, dat God Zelf hem moge leiden, opdat hij in Zijn wegen wandele, daar hij Zijne paden niet kent. Hij bidt, dat God hem als een schooljongen op Zijn catechisatie wil nemen, opdat hij lere, hoe hij naar Gods wil zijn weg te gaan heeft.

Is het nodig zó te bidden? Hoe zijn dan Gods wegen? De Heere zegt: „Uw wegen zijn niet Mijn wegen”, (Jes. 55: 8). Gods wegen gaan door lijden, door strijd, door benauwdheid, door nood en dood, door de bestrijding heen. Gods wegen zijn zó, dat het er naar uitziet alsof God niet hoort, alsof Hij Zijn Woord niet in vervulling laat gaan. Maar dat doet Hij, opdat het goud op de toetssteen komt; in zulke wegen bewaart Hij de Zijnen. Amen.

2^e preek psalm 25 : 8 en 9 uitgesproken 25 Januari 1852

Gezongen: Psalm 32 : 4 en 5;

Psalm 34 : 3;

Psalm 25 : 6.

„De HEERE is goed en recht; daarom zal Hij de zondaars onderwijzen in de weg. Hij zal de zachtmoedigen¹⁷ leiden in het recht, en Hij zal de zachtmoedigen Zijn weg leren.” Psalm 25 : 8 en 9

Er is hier sprake van de Heere. Er wordt van Hem gezegd, *dat Hij goed en recht is en dat Hij daarom zondaren in de weg onderwijst*. Dat is uit ervaring gesproken en is een antwoord, dat de Heilige Geest David in het hart geeft „De Heere en zondaren" komen en gaan hier dus samen (want het bepaalde lidwoord voor „zondaren" staat niet in de grondtekst). Het spreekwoord zegt: „Soort zoekt soort". Hier echter gaan zulken samen, die geheel ongelijk zijn: *de Heere en zondaren*. Wat David hier wil zeggen, kunnen wij juist uit de inhoud van deze Psalm het beste leren. Wanneer de wegen recht en effen zijn, zoals tegenwoordig meestal het geval is, dan is het gemakkelijk de weg te vinden en daarop te gaan. Het is ook gemakkelijk iemand op de weg te leiden,

¹⁷ In plaats van „zachtmoedigen" vertaalde Luther: „ellendigen".

als hij er op blijven wil. Wanneer het echter over boomstronken en steenblokken gaat, door modder en slijk, door allerlei hindernissen en gevaren, dan ziet het er anders uit. Wanneer nu iemand moedig is en denkt: Mijn leidsman weet goed de weg, dan gaat het ook nog gemakkelijk. Is er echter moedeloosheid aanwezig, twijfel en mistrouwen tegenover de leidsman, zodat men denkt: „Kent hij zelf de weg wel? Dàt is toch niet de juiste weg, ja er is hier zelfs geen weg, door deze diepte kan ik niet heenkomen”, - moet men iemand met geweld vasthouden en krabbelt hij terug - klaagt en jammert hij: „Nu kom ik om, ik kan niet meer vooruit”, dan is het moeilijk zulk een te leiden, dan raakt iemand zijn geduld kwijt. Opnieuw zou ik willen vragen: „Zal een machtig en rijk heer graag en met blijdschap een geringe boer of bedelaar willen geleiden?”

Hier hebben wij echter de grote God, de heilige God, de God, die de zonde moet straffen, Die Zich niet afgeven kan met zondaren, - en deze Heere gaat met zondaren op de weg. Daar maakt men dan toch de ervaring: *De Heere is goed, ja Hij alleen is goed*. En wanneer wij het goed overwegen, dan moeten wij zeggen: dat Zijn goedheid eigenlijk onbegrijpelijk is. Dat is toch goedheid, dat God alles voor ons doet, zonder daarvoor iets te ontvangen. God zou toch rustig in Zijn hemel kunnen blijven, en toch komt Hij tot ons op de weg; dat is toch wel „goedheid”.

De wereld is niet goed; wanneer zij niets ontvangt voor haar leiding en bestuur, dan gaat zij niet mee. De duivel is ook niet goed; die zou mij wel zó leiden, dat hij mij in de hel bracht. Maar de Heere is goed; en Hij is ook vroom,¹⁸ dat is rechtvaardig, rechtuit. Wanneer het hier heet, dat de Heere rechtvaardig is, dan is dat niet in die zin te verstaan, dat Hij tot Zijn zondig volk zou zeggen: Ik ga niet met u, Ik leid u niet; dat Hij tegen de zondaren zou zeggen: Ik sla u hier neer. Maar Hij wordt rechtvaardig of vroom genoemd, omdat Hij uit louter goedheid en gerechtigheid de zondaren leidt. Hoe kan dat echter recht bij Hem zijn? Omdat Hij een barmhartig Hoge priester is, Die in alle dingen ons gelijk geworden is, daar Hijzelf onze weg gegaan is en duizenden malen niet geweten heeft een stap voorwaarts te doen. Hij heeft Zelf in onze plaats op onze weg bij ervaring de gehoorzaamheid willen leren kennen. Daarom is Hij rechtvaardig, als Hij ons leidt. Wij toch weten de weg niet, duizenden afgronden zijn aanwezig; en hoe spoedig stort de mens naar beneden. En waar een tweesprong komt, daar zullen wij zonder twijfel de verkeerde weg kiezen, die tot het verderf leidt, tenzij dan dat de Heere ons onderwijst. Dan zal men tenslotte bekennen: Ik heb slechte gedachten gehad van de goede weg, maar Gij hebt mij geleid om Uwer goedheid wil. Met mijn eigen gerechtigheid moest ik te gronde gaan, opdat Uwe genade en goedheid des te heerlijker aan het licht zou treden.

Wat zijn eigenlijk „zondaren”? Dat zijn mensen, die op de weg niet staande kunnen blijven, maar ieder ogenblik uitglijden. Die midden in de modder blijven steken en daarin verzinken, die steeds van andere wegen dan de rechte weg dromen, met hun hart de Leidsman verdenken en denken, of dat ook de rechte weg is, die Hij hen leidt. Het zijn mensen, die voortdurend het doel, dat hun voorgesteld is, uit het oog verliezen en zo in verkeerde wegen terecht komen; die ieder ogenblik hun weg verdorven hebben en zich in de afgrond, in het eeuwig verderf storten, wanneer zij niet vastgehouden worden; die nu eens rechts, dan weer links van de rechte weg af zijn en nu hier en dan daar in het moeras terecht komen, en waar de wolf zich vertoont, rukken zij zich los van hun Leidsman. Zulke zondaren onderwijst de Heere en wel naar Romeinen 7 en Psalm 32.

Wie weet er iets van de weg, die ten hemel leidt? Vóór zijn bekering weet niemand er iets van. Wie niet in waarheid tot God bekeerd is, wat zou hij van de weg weten? Hoe

¹⁸ Luther's vertaling.

ziet de weg er dan uit? De onbekeerde zal de weg verschrikkelijk vinden, het is voor hem een weg van droefheid, hij wil en kan de weg niet gaan, totdat God de Heere komt en hem arresteert op zijn zondeweg, hem staande houdt midden in zijn zonde en zijn wereldse loop. Dan leert God hem wat het betekent tegen God gezondigd te hebben, het goede gebod overtreden te hebben. Hij onderwijst hem zo, dat hij hem zijn zonde en doodstaat ontdekt en hem de waarheid voorhoudt van Gods gericht. Maar dan onderwijst hij hem verder ook zo, dat hij het bloed van de Borg in het oog krijgt, dat hij het losgeld ziet, waar de duivel hem aanklaagt; en zo leert hij het, zich tot de Heere Jezus als tot zijn Heiland te wenden. Zij worden zó onderwezen, dat zij hun onmetelijke schuld betaald zien en dat God hen opgenomen heeft in het Verbond Zijner genade, dat Hij namelijk hun God zijn wil en met Zijn genade van hen niet zal wijken. Zo onderwijst hij hen en heeft Zijn behagen erin hen zó te leren, dat Hij hun wat laat zien van de schatten van het Hemelrijk. Hij trekt hen een wit kleed aan en toont hun Jeruzalem van verre. Daar is men dan gelukkig en zalig, wanneer men zo als leerjongen van Christus aangenomen is.

Spoedig gaat het echter weer bergafwaarts, en in de diepte wordt niets gezien. Maar de Heere laat hen daar niet los maar onderwijst en leert hen onvermoeid opnieuw, hoe zij rechtvaardig voor God zijn alleen door de gerechtigheid en genoegdoening van Christus, en dat Zijn voor hen verworven Geest alles doet. Voor een ogenblik worden ze dan weer vrolijk, wanneer zij hun vragen en antwoorden goed opgezegd hebben. Maar ook dat gaat weer weg, want zij kunnen de waarheid Gods en de richting van de weg niet in gedachten houden. Steeds vergeten zij het weer, dat alles ijdelheid is, dat zij nergens toe deugen. Daarentegen menen zij, dat zij door de bekering toch iets in zich gekregen hebben, zodat zij nu andere mensen zijn. Nu, dat is ook wel zo, maar beslist anders dan zij het zich indenken. Bij de vraag: „Wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?" kunnen zij het antwoord niet in gedachten houden, namelijk: „Dat ik in Christus rechtvaardig ben en een erfgenaam des eeuwigen levens" (vraag en antwoord 59 Heid. Cat.) Dat moet hun voortdurend opnieuw gezegd worden. En zo onderwijst de Heere dan ook de zondaren voortdurend op de weg, opdat hun meer en meer ontdekt wordt, uit welk een afgrond der hel en der verdoemenis Hij hen gered heeft, en hoe volzalig en algenoegzaam Gods gerechtigheid en genoegdoening is. Dat doet Hij, terwijl Hij hun ook meer en meer ontdekt, wat zij in zichzelf zijn. En om hun dit te ontdekken bedient Hij Zich van allerlei middelen. Hij brengt hun bij, dat zij voortdurend hun erfgoed doorbrengen, dat God hun daarom niets toevertrouwen kan, dat zij in zichzelf dood zijn en geen kracht hebben, dingen, die zij reeds aan het begin van hun weg geleerd hebben, die zij echter telkens weer opnieuw moeten leren. Hij onderwijst hen dan ook verder daarin, wat zij vroeger niet zo hebben kunnen vatten, dat de wet voor hen dood is, en dat zij zich alleen hebben te houden aan hun Bloedbruidegom. Dat het dus zo gesteld is: de Wet af en Christus aan, en dat zij juist zó vol zullen zijn met alle goede werken. En zo leren zij het, dat Gods wegen goed zijn; daarbij wordt echter hun ellende hun hoe langer hoe meer ontdekt, zij worden geheel en al uitgeledigd. Vroeger konden zij springen, nu nog maar kruipen; vroeger konden zij juichen, nu moeten zij zuchten.

Zo maakt Hij het dus met hen, zoals het in vers 9 beschreven is. Zij zijn ellendigen, in zichzelf door en door verkeerd, en zij hebben niets in te brengen, zij hebben niets te zeggen en niets te vorderen. Vroeger konden zij om zo te zeggen de slang de kop afbijten, thans hebben zij geen tanden meer en kunnen niet eens meer eten. Met hun geestelijke wijsheid heeft het een einde, niets blijft hun over dan Christus, Zijn vrije genade, barmhartigheid en trouw. Maar wanneer zij ook alleen op Hein zien, de ogen

worden toch weer donker. Wat nu? Wanneer ik blind ben en niet zien kan, - wat een ongelukkig leven! „Maar de Heere leidt de ellendige recht." Wie een bedelaar geworden is, moet van huis tot huis gaan en zien of hij niet enige dubbeltjes en stuivers ontvangt. Wie echter ook nog blind is, moet bovendien nog aan de hand geleid worden.

De Heere onderwijst de zondaren niet alleen, maar Hij maakt ook, dat zij gaan. Hij neemt ze op en grijpt hen bij de hand, zodat zij niet anders kunnen, zij moeten vooruit, - en moeten dan ook bekennen: Zonder U, Heere, was ik neergevallen. „Hij leidt de ellendigen recht" betekent naar de grondtekst eigenlijk: „Hij doet de ellendigen in het recht gaan". Het gaat hen daarbij, zoals Jona wedervaren is. Hij wilde niet naar Ninevé; de Heere heeft hem er echter toch gebracht, en daarna spreekt hij vol verkeerdheid toch God tegen. En zoals bij Elia. Naar zijn woord heeft het niet geregend, hij heeft de Baälpriesters geslacht, al het volk bekend: “De Heere is God; En daarna zegt Elia toch: Laat mij sterven!”

„Hij leert de ellendigen Zijn weg". Hij maakt het met hen zó, gelijk Hij tot Saulus gezegd heeft: „Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan" (Hand. 9 : 5). Wanneer dus de Zijnen ook menen, de weg niet te kunnen gaan, - Hij komt met Zijn stekel en prikt hen in de nieren Deze weg voert nu eens door de diepte en dan weer in de hoogte.

Maar mijn geliefden, doet de Heere dat met alle zondaren? Met alle ellendigen? Gods zondaren zijn werkelijke zondaren, maar alle onbekeerden zijn heiligen; die hebben geen zonden en weten daar ook niets van. Want dat noem ik niet „zonden hebben" wanneer men rustig op zijn zonden kan blijven zitten, zonder dat het geweten bestraft. Gods heiligen zijn werkelijk zondaren, zij belijden het. God heeft echter een honger en dorst naar gerechtigheid in hen gelegd. Zij zullen het einde van de weg, de zaligheid der zielen, verkrijgen. Amen.

3^e preek over Psalm 25 : 12 en 13

uitgesproken 1 Februari 1852

Gezongen: Psalm 92: 7 en 8;

Psalm 37 : 12;

Psalm 69 : 14.

Gelezen: Matthéüs 4 : 1-11.

Tekst: Psalm 25 : 12 en 13: „*Wie is de man, die de Heere vreest? Hij zal hem onderwijzen in de weg, dien hij zal hebben te verkiezen. Zijn ziel zal vernachten in het goede, en zijn zaad zal de aarde beërven.*”

Het is hier de vraag:

- **Wie het is, die de Heere vreest;**
- **en ten tweede: Wat hem belooft wordt.**

Een drievoudige, kostbare belofte is hem hier beloofd. De de beste weg te gaan,¹⁹ zodat hij dus zeker uit alle strikken en gevaren weg in de eeuwige heerlijkheid zal komen. 2^e dat hij het hier goed zal hebben, en dat niet bij tijd en wijle, maar hij zal in het goede wonen en overnachten. 3^e dat het zaad van zulk een mens de aarde zal beërven.

Hij verkrijgt alzo de eeuwige zaligheid, hij heeft hier overvloed, en dit komt ook zijn kinderen ten goede. Ja, wie zou daarvoor de Heere niet willen vrezen? Want wie de Heere niet vreest, verkrijgt niets van dit alles. Maar hoewel de belofte zo luidt, toch is er niemand die uit zichzelf de Heere zal vrezen. Geen mens, zoals hij zich van God verwijderd heeft, wil op deze beste weg komen. Het is hem hetzelfde, hoe het hem gaat, wanneer hij zijn lust maar heeft; en hoe het zijn kinderen eenmaal gaan zal, daarnaar vraagt hij weinig. De mens verderft zichzelf en hetgeen God hem gegeven heeft, en zijn kinderen ook. De hier uitgesproken waarheid is dus alleen voor degenen, die God vrezen. Zij gaan de beste weg aan des Heeren hand, zij wonen in het goede, in overvloed; zij verkrijgen ook een gelukkig zaad. De gehele geschiedenis bewijst dit. Wat God gezegd heeft zal blijven staan; dat de misdaad der vaders bij de kinderen thuisgezocht wordt, en dat Hij barmhartigheid bewijst aan duizenden, die Zijn geboden bewaren.

"Wat wil dat nu zeggen: „de Heere vrezen?" Dat is de hoofdvraag. Honderd, ja duizend tegenvallers in dit leven komen alle daaruit voort, dat men van zichzelf iets gelooft, wat ten slotte niet waar is. In dit vers geeft God David antwoord op de vraag uitgesproken in het tweede en elfde vers. David bidt daar dat God zijn ongerechtigheid genadig wil zijn, dat is, zijn ongeloof, zijn harde hart, zijn verkeerdheid, die in hem is, dat hij de zaak altijd weer zelf ter hand wil nemen, dat hij niet gelooft dat God alles voor Zijn rekening heeft genomen, - dat hij meent, hier of daar iets te moeten toegeven. Deze duizenderlei overleggingen: Kom ik er wel doorheen met het Woord? Zal het Woord doen wat het zegt?

Mijn geliefden, God maakt Zichzelf kinderen, die Hem getrouw zijn. Adam is niet in het Woord gebleven toen hij in het Paradijs was, en daardoor heeft hij zichzelf en zijn zaad ongelukkig gemaakt. Onze Heere Jezus Christus heeft echter het Woord weer verheerlijkt, doordat Hij Zich zonder meer gehouden heeft aan het Woord. Met het woord: „Daar staat geschreven" - heeft hij de verzoeking van de satan afgewezen, toen deze Hem wilde verzoeken tot ongeloof, tot overgeloof en tot bijgeloof.

Gods kinderen zijn geboren uit het Woord, en zo zijn zij gebonden door het Woord; zij hebben niets anders en daarmee moeten zij er doorheen. Maar dat is alles een zaak van het geloof. Voordat het Woord en de belofte in vervulling gegaan is, ziet men slechts het tegenovergestelde. Bovendien zijn Gods kinderen ook mensen die vlees en bloed hebben. Zij zien op het zichtbare, zij zien dat het de wereld goed gaat, terwijl zijzelf de onderste weg moeten gaan. Daar zijn zij dan voortdurend bang, dat zij er met het Woord en met het geloof niet doorheen zullen komen. Altijd weer opnieuw wordt de twijfel in het hart geworpen. Over deze verkeerdheid verdwijnen ze voor God in het stof, zijn voor Hem verslagen en bedroefd, en toch breken ze door met het Woord waarvan zij weten: het is het Woord van de levende God, waarin alle redding te vinden is, en zo laten ze het Woord Zijn loop hebben. Daar zij zich echter voor God verootmoedigen en hunne verdraaidheid belijden, noemt de Heilige Geest hen juist degenen, die de Heere vrezen. Zij vragen niet naar het eigen ik, niet naar hetgeen zijzelf willen, maar naar wat God wil, en het gaat hen om Gods eer. Zij laten Gods

¹⁹ Luther vertaalde: „Hij zal hem onderwijzen in de beste weg".

Woord - Gods Woord zijn en zeggen: *Zo staat er geschreven, dat is de waarheid!*

Nu komt echter de duivel en zegt: „Ben je een kind van God, hoe komt het dan dat de Vader je zo in nood in armoede, in honger en kommer laat steken? Hoe komt het, dat je niet in een paleis woont, in weelde en overvloed? Zeg toch tot deze stenen, dat zij brood worden! Je bent toch een kind van God?”

Dat zal degene, die God vreest, wel doen, wanneer het er om gaat anderen te helpen. Voor zichzelf echter niet, daarvoor heeft hij zijn Vader. De verzoeking komt: „Je jas is oud, je moet een nieuwe hebben; je hebt echter geen geld om die te betalen. Laat hem daarom maar op krediet maken; je moet niet zo ongelovig zijn, je bent toch een kind van God?! Leen maar, je bent toch een eerlijk man, over een jaar betaalt je het terug!

De verzoeking komt: „Je bent toch een kind van God, spring van de rand van het tempeldak. Er staat toch geschreven, dat de Engelen u beneden zullen opvangen en dragen! Je bent toch een kind van God, dan komt het er niet zo precies op aan men moet huilen met de wolven, waarmee men in het bos is, men moet met de wereld meedoen. Buig een weinig voor de duivel, voor de vorst van deze wereld". Ziet, mijne geliefden, zo komt de verzoeking tot ongelooft, tot overgeloof, tot bijgeloof. Maar de Heere heeft deze driehoofdige afgod overwonnen.

De kinderen van God zijn dus strijders Gods, zij hebben het aan de stok met de dood, de zonde en de wereld, met allerlei vijanden van de gerechtigheid. Zij zijn strijders voor de waarheid, wij zijn niets, Hij is het alleen. Wij zijn niets en onze gerechtigheid is vuilheid, maar Zijn gerechtigheid is eeuwig. Wij hebben niets te betekenen met onze kracht, maar wanneer de Geest in de raderen komt, dan gaat het voortreffelijk. Het gaat hen om de eer van God, daarom bidden zij in vers 2: „Laat mij niet beschaamd worden". Zij bekennen hunne ongerechtigheid, daarom bidden zij: „Om Uws naams wil, Heere! zo vergeef mijn ongerechtigheid, want die is groot". Juist daarin komt het openbaar, dat zij de Heere vrezen.

Welnu, degenen, die de Heere vrezen, hebben een drievoudige belofte.

Ten eerste: „God zal hem onderwijzen in de beste weg", (vertaling van Luther). Er staat niet „in een goede weg", maar „in de beste weg". Volgens het hebreuws wil het zeggen: de weg, die men verkiezen moet. Dat is een weg waarvan men niet in de afgrond stort, maar waarop men het einddoel bereikt. Nu vraag ik: Weten wij Gods weg? Vooraf zeg ik: Ja! Een kind van God wordt zó geboren, dat het de weg weet, die het te gaan heeft. Toch komt echter dikwijls de vraag op: ‘Wat moet ik doen? Wat moet ik aanvangen? Welke weg moet ik inslaan? Doe ik het zo, dan heb ik deze moeilijkheden; doe ik het anders, dan heb ik weer andere dingen te verwachten.’ En zo weet men niet wat men te doen heeft, terwijl men het in de grond toch wel weet. Wilt u weten wat Gods weg is, doe dan hetgeen u niet graag wilt doen, waartegen vlees en bloed zich verzetten. Blijf op deze weg, hoe moeilijk deze ook voor u is. Roep tot God: *Ontferm U mijner*. Dan zal God u brengen, waar u niet heen wilt. De meesten vrezen God niet, zij willen de goede weg niet in oprechtheid gaan, maar verkiezen zich andere wegen, waarop zij zich in het verderf storten. Dat is echter de beste weg: Wacht op God, blijf bij zijn Woord, in uw ambt of beroep, en laat alles aan Hem over. Vraag niet naar uw eer, naar de buik, of u rond zult komen in de wereld. Vraag niet waar u moet blijven, maar blijf daarbij: „Daar staat geschreven". De weg, die God iemand onderwijst, is ruw en hard, het gaat er om het hoofd op het blok te leggen; het gaat door aanvechting, door moeite en kruis. Wij willen de weg niet graag gaan.

Dan komt de duivel en zegt: „lieve, wat heb je daar in je hand? Gouden appels, meen

je; dat is echter niet waar. Hier heb je een steen, die is veel mooier dan hetgeen God je gegeven heeft". Bij zulke verzoeken is het dan een kostelijke belofte, die God gegeven heeft, dat Hij degenen, die Hem vrezen, de beste weg wil leren. Belijdt slechts uw ongerechtigheid en geef God de eer, dan zult gij ondervinden, dat God u de beste weg leert.

Ten tweede. Nu hebben wij de tweede belofte. In Psalm 23 : 5 en 6; Psalm 34 : 11 en Psalm 84 : 12 vinden wij hetzelfde uitgesproken wat hier onder het „goede" verstaan wordt. Daarom zingen wij:

„Hij zal hun 't goede niet in nood

Onthouden, zelfs niet in de dood,

Die in oprechtheid voor Hem leven". (Ps. 84 : 6 berijmd)

Dus: „Zijn ziel zal vernachten in het goede." Hij heeft dan huis en hof, goede burens en krijgt wat hij nodig heeft. Dat is een waardevolle levensverzekering. Dat is een betrouwbare bank voor Gods volk, de effecten zijn veilig, men behoeft de coupons maar af te knippen. Dit gaat nu echter niet zó toe, wat men het naar het zichtbare in handen heeft. God heeft armen en rijken gemaakt. Ook komt niemand door zijn verstand en schranderheid tot dit goede, dat hier bedoeld wordt; het is Gods gave. Denk ook niet: 'Ik ben iemand, die God vreest, want ik ben rijk'. - Menigeen moet ik toch aanraden de spreuken van Salomo meer te lezen en ter harte te nemen, en zich minder af te geven met eigen vroomheid. Hij zal dan wel in angst en vreeze komen, maar dat is zeer heilzaam. Dan eerst komt men tot de belijdenis: „Ik vrees God niet". Het is maar al te waar bij degenen, die de naam hebben dat zij God vrezen, dat zij het Woord veronachtzamen. Iemand, die God vreest, zegt: „Heere God, daar hebt Gij mijn lichaam, U weet dat ik voedsel en kleding nodig heb, wees mij genadig, ik blijf bij Uw Woord". God heeft allerlei middelen en wegen.

Toen de Heere de verzoeking weerstaan had, kwamen de Engelen en dienden Hem. Blijf bij Gods Woord, dan zult u ondervinden, dat Hij het gebed verhoort u zult het gewaar worden, dat uw ziel in het goede vernacht. Dit hangt niet van uitwendige rijkdom af. Er moeten heren en knechten zijn, armen en rijken; de heer moet meer hebben dan de knecht. Ik kan met twee daalders evengoed in het goede wonen als een ander met tienduizend. Het ligt niet in hetgeen gezien wordt, maar het komt er op aan, dat men het neme uit de hand van een genadige Vader, opdat men Gods zegen erover hebbe.

Ten derde. Nu hebben we nog de derde belofte. Dat is wat voor gehuwden: „Zijn zaad zal de aarde beërven." Dat dit waar is, heeft de geschiedenis bewezen. Waar iemand om Gods wil zijn lust niet opvolgde, de Heere vreesde en zich aan Gods Woord hield daar heb ik altijd nog gezien, dat God zijn huis gebouwd en zijn kinderen en kleinkinderen gezegend heeft. God heeft tot Abraham gezegd: „Al dit land, dat gij ziet, zal Ik u geven, en aan uw zaad, tot in eeuwigheid". Deze belofte geldt ook heden nog. Wie echter de Heere vreest, die zal ook zijn kinderen opvoeden in de vreeze des Heeren en niet zijn vlees meer liefhebben dan Gods Woord. Hij zal het kind opvoeden als een lid van de kerk, zal het leiden tot Gods Woord, opdat het niet met de wereld meedoet. En juist zó zal het waar worden, dat zijn zaad het land bezit. Het wil niet zeggen, dat zijn zaad een mooi paleis bezit, dat hij veel geld heeft, maar dat hij het land bezit. God laat hem uit het land toekomen wat hij nodig heeft. En eindelijk zijn zij, vader, moeder en kinderen alle tezamen boven in het hemelse vaderland verenigd. Amen!

Nazang: Psalm 69 : 14.

4^e preek Psalm 25 : 15-17 uitgesproken 8 Februari 1852.

Gezongen: Psalm 142 : 1-4

Psalm 143 : 11

Psalm 143 : 10.

Tekst Psalm 25 : 15-17: „*Mijn ogen zijn gedurig op den Heere, want Hij zal mijn voeten uit het net uitvoeren. Wend U tot mij, en wees mij genadig, want ik ben eenzaam en ellendig. De benauwdheden mijns harten hebben zich wijd uitgestrekt: voer mij uit mijne noden.*”

Wij leren uit deze verzen, hoe het de heiligen Gods steeds gegaan is en hoe het hen nog steeds gaat. De mens maakt zich van alle dingen, in het bijzonder van de goede weg, verkeerde voorstellingen. Die op de goede weg wandelen, worden door de bedenking terneergedrukt, of zij wel op de goede weg zijn, daar zij in zichzelf en om zich heen zo veel gewaar worden, wat naar hun mening niet met de goede weg overeenkomt. De duivel houdt hen van Gods Woord af, zij tobben over hun zonden, en zo merken ze niet op hoe dan de weg eigenlijk ligt.

David heeft eerst gezegd, zoals wij lezen in vers 12-44: „Wie is de man die de Heere vreest? Hij zal hem onderwijzen in de weg, die hij zal hebben te verkiezen. Zijn ziel zal vernachten in het goede, en zijn zaad zal de aarde beërven. De verborgenheid des Heeren is voor degenen die Hem vrezen; en Zijn verbond om hun die bekend te maken". Is de man nu geheel op effen baan gekomen? Is hij nu over alle bergen heen? Het lijkt er veel op, men zou wel zeggen, dat hij over alle moeilijkheden heen is. Maar nu spreekt hij in vers 15 opeens weer van een net, waarin hij zich bevindt en waaruit hij zichzelf onmogelijk bevrijden kan, waaruit ook geen schepsel in de hemel of op aarde in staat is hem te verlossen, tenzij de almachtige God hem redt. Wat is dat echter voor een net waar hij van spreekt?

Wij lezen daarvan ook in Psalm 140 : 6 en 7: „De hovaardigen hebben mij een strik verborgen en koorden; zij hebben een net uitgespreid aan de zijde des wegs, valstrikken hebben zij mij gezet. Sela. Ik heb tot de Heere gezegd: Gij zijt mijn God; neem ter ore, o Heerel de stem mijner smekingen". Psalm 141 : 8-10: „Doch op U zijn mijn ogen, HEERE Heere, op U betrouw ik, ontbloot mijn ziel niet. Bewaar mij voor het geweld van de strik, die zij mij gelegd hebben, en voor de valstrikken van de werkers der ongerechtigheid. Dat de goddelozen elk in zijn garen vallen, tezamen tot dat ik zal zijn voorbijgegaan". Psalm 119 : 110: „De goddelozen hebben mij een strik gelegd, nochtans ben ik niet afgedwaald van Uw bevelen". Psalm 10 : 3-10: „Want de goddeloze roemt over de wens van zijn ziel; hij zegent de gierigaard, hij lastert de Heere. De goddeloze, gelijk hij zijn neus omhoog steekt, onderzoekt niet; al zijn gedachten zijn dat er geen God is. Zijn wegen maken te allen tijde smart; Uwe oordelen zijn een hoogte verre van hem, al zijn tegenpartijders, die blaast hij aan. Hij zegt in zijn hart: Ik zal niet wankelen; want ik zal van geslacht tot geslacht in geen kwaad zijn. Zijn mond is vol van bedriegerijen en list, onder zijn tong is moeite en ongerechtigheid. Hij zit in de achterlaag der hoeven, in verborgene plaatsen doodt hij de onschuldige, zijn ogen verbergen zich tegen de arme. Hij legt lagen in een verborgene plaats, gelijk een leeuw in zijn hol; hij legt lagen om de ellendige te roven;

hij rooft de ellendige, als hij hem trekt in zijn net. Hij duikt neder, hij buigt zich, en de arme hoop valt in zijn sterke poten".

David was dus in een net terechtgekomen. De gang van de oprechte is een gang met God door deze wereld heen. Hij is van God geroepen tot heiligheid, Gods Woord en gebod te bewaren, Zijn Naam te prediken. Daar gaat hij echter door de wereld, arm en ellendig, tot niets in staat. Hij is als een vreesachtige ree en juist zó moet hij het bewijzen en betuigen, dat God alleen rechtvaardig, waarachtig en getrouw is. Daarbij zet hem nu echter de wereld overal netten en strikken, en de duivel zoekt met listigheid het arme hart te vangen. De duivel en de wereld gebruiken daarbij dan Gods Woord en kunnen dat zó misbruiken, dat het arme hart spoedig geen onderscheid meer weet tussen waarheid en leugen. Vele dieren worden juist door datgene gevangen, wat zij graag lusten; dat legt men hun dan als lokaas voor. En nu weten de duivel en de wereld ook zeer goed, wat de kinderen van God graag lusten, en zo leggen zij dit dan ook als lokmiddel, om hen in de strik te vangen. Zijn zij in de strik terechtgekomen, dan voelen zij dit wel in hun hart door de stem van de Heilige Geest.

Alle kinderen van God geraken menigmaal in dit net verstrikt.

1e: Omdat God Zijn kinderen klein wil houden, zij moeten leren nederig te zijn en te kruipen.

2e: Het moet geschieden tot eer van God, opdat Hij Zich verheerlijke als Helper en Heiland. Daarom heeft David zo verstandig gehandeld, waar hij, toen Saul hem een strik spande, op de Heere heeft gezien (1 Sam. 18). Zo kon hij op het eind ook zingen: „De strik is gebroken en wij zijn ontkomen" (Ps. 124 : 7). David is in de strik, die Saul hem gespannen had, hij moet 100 voorhuiden van Filistijnen brengen, en Saul denkt: De Filistijnen zullen hem doden. David roept echter tot de Heere, zijn ogen zien op Hem, en David brengt 200 voorhuiden in plaats van 100. De dwaasheid van God, de dwaasheid van het Evangelie, is toch machtiger dan al de wijsheid van de wereld en maakt dan ook de wijsheid der wereld te schande. Het kind van God heeft het hierbij niet zozeer met de grove wereld te doen als wel met de fijne, die zich van Gods Woord bedient. Maar, wanneer het zich dan zo in angst en nood, in siddering en vrees bevindt, in zichzelf niets dan zonde en goddeloosheid ziet, over zichzelf moet klagen, dat het door eigen schuld in het net is terechtgekomen, wat moet het dan doen? Het 15e vers geeft ons het antwoord.

Er is nog een ander net, waarin de gelovige kan verstrikt zijn en waaruit hij roept, Rom. 7: 23,24: „Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam van deze dood?" Ook daar geldt het: „Mijn ogen zijn gedurig op den Heere". Dus, tot Hem heen, Die gezegd heeft: „Ik heb u lief gehad met een eeuwige liefde, daarom heb ik u getrokken met goedertierenheid" (Jer. 31 : 3). En: „Bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer", en „Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen, en Ik zal u op saffieren grondvesten", (Jes. 54 : 10 en 11). Dus tot Hem heen, van Wien betuigd wordt: „Die Hij tevoren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt", (Rom. 8 : 30).

Voordat wij geboren waren heeft Hij ons gekend en in eeuwige liefde op ons neergezien. In het eeuwige raadsbesluit van de zaligheid heeft Hij ons Zijn Zoon gegeven, opdat Hij de eeuwige losprijs voor de Zijnen zou aanbrengen en hen rechtvaardig maken uit genade en om niet, in de vergeving der zonden, alleen ter wille van Zijn heilige Naam. En deze raad heeft Hij zó vastgemaakt, dat Hij, de overste Leidsman der zaligheid, aan de duivel geen klauw zal doen overblijven. Is uw voet nu

in het net verstrikt, dan moet ge niet op het net zien, niet beproeven uzelf uit het net te bevrijden, maar in zulk een verlorenheid en gevangenschap zien op de Heere, zien op de almachtige liefde, Die liefheeft omdat zij liefheeft, uit genade, om niet Dus op te zien, al is het ook met een brekend oog, tot Hem, Die Zijn macht verheerlijkt, waar niets is dan dood en ondergang. Toen David met zijn ogen op de Heere gezien heeft, heeft hij bij Hem toorn en grimmigheid gevonden? O, al is het dat men door eigen schuld in het net verstrikt is. Waar is de vader of moeder, die, al is het ook dat zij hun kind gewaarschuwd hebben, om niet op de verkeerde weg te gaan, waarna het dit toch gedaan heeft en nu verstrikt is in het net, dus door eigen schuld, hun kind verwijten zullen doen horen in zijn nood, in toorn hun hart zullen sluiten voor zijn gejammer? Zullen ze niet veeleer toesnellen en het met eigen hand uit het net trekken, uit de klem, waarin het zich bevindt? En wie heeft nu het vader- en moederhart zó gemaakt? Is het niet God? En zal Hij nog niet veel meer liefde hebben dan vader en moeder?

Er is nog een net waarin zo velen verstrikt zijn. Ach, zo velen van u gaan in lichtzinnigheid hun weg, beelden zich in dat zij goede christenen zijn, terwijl ze toch niet in waarheid tot God bekeerd zijn. Vraag uzelf af, of u wel in waarheid uw verlorenheid hebt leren kennen, of u ooit verlegen geweest bent om verlossing, of u geworsteld hebt met God om reiniging en die gevonden hebt in het bloed van Jezus Christus. Is dit niet het geval, dan bent u nog verstrikt in het net en ge weet en ziet het niet eens. De duivel is er steeds op uit mensen in dit net tot hun dood toe vast te houden en hen dan in de hel te slepen. Hoe komt de mens vrij uit dit net? O, wie het gevoelt dat hij zo in het net verstrikt is en er niet uit kan komen, die neme het woord ter harte: „Mijn ogen zijn gedurig op de Heere“; hij houde aan bij de grote Ontfermer om ontferming en redding. Die de ogen heeft geslagen op Hem, Die aan het kruis voor ons heeft gebloed, zal nooit te schande worden. Hij zie op hetgeen van God komt en niet op hetgeen van mensen komt. Hij houde daaraan vast, dat wat God doet, Hij dat nooit doet omdat wij het verdiend hebben, maar dat Hij verlost om Zijns groten Naams wil. Amen.

Nazang Psalm 143 : 10.

5^e preek Psalm 25 : 18, uitgesproken 15 februari 1852.

Gezongen: Psalm 31 : 1-3

Psalm 30 : 4

Psalm 78 : 3.

Tekst: Psalm 25 : 18: „*Aanzie mijn ellende en mijn moeite, en neem weg al mijn zonden*“.

Alles wat God gemaakt heeft was goed. Hij heeft ons, nadat Hij ons geschapen heeft, in milde overvloed geplaatst in het paradijs. Maar door onze schuld en moedwillige overtreding zijn wij allen dit geluk kwijt geraakt. Sindsdien is hier beneden niets meer te vinden dan droefenis en ellende. Hetgeen God tot Adam gezegd heeft, dat de aarde hem doornen en distelen zou voortbrengen, zal waar blijven; ook wat Hij tot Eva ge-

zegd heeft: „Met smart zult gij kinderen baren". God heeft alles onder de zonde besloten, opdat Hij hun allen zou barmhartig zijn" (Rom. 11 : 32). God heeft alles aan de ijdelheid onderworpen op hoop, dat het schepsel in deze ijdelheid Hem mocht zoeken, Die Zich laat vinden in Zijn Woord (Rom. 8 : 20-21). Er moet thans moeite en ellende zijn, de schuld ligt echter niet bij God, doch bij ons. Ter wille van de waarheid Gods moet het zo blijven. Niemand behoeft echter daarom te wanhopen wanneer hij weet, dat dit alles over hem is gekomen, opdat hij in zulk een ellende de toevlucht genomen hebbe tot de almachtige Ontfermer, tot God, die alleen goedertieren is. Niet allen echter, die mij heden horen, zijn van een verslagen gemoed, om van harte te zingen, wat wij met elkaar gezongen hebben, of te bidden zoals wij hier lezen: „Aanzie mijn ellende en mijn moeite".

Toch hebben wij allen in dit leven te kampen met allerlei moeite en ellende, hetzij dat die inwendig is, of wel van buiten komt. Daar is het dan niet goed, dat men met de hond op de steen of de stok bijt, dat men eigenwillig zijn ellende kwijt wil raken en zich daarmee afpijngt. Maar men moet zich wenden tot de genadige en barmhartige God, opdat Hij het matige. Nu zijn er echter allerlei ellenden, waarover men klagen kan. De Apostel Petrus schrijft: „Niemand van u lijde als een doodslager, of dief, of kwaaddoener, of als een die zich met eens anders doen bemoeit: maar indien iemand lijdt als een christen, die schame zich niet, maar verheerlijke God in dezen dele" (1 Petrus 4 : 15-16) Als David hier spreekt over „ellende en moeite", dan verstaat hij onder moeite hetzelfde wat Maria uitdrukt in de woorden: „De Heere heeft de nederheid, of: *het op de grond liggen* Zijner dienstmaagd aangezien (Luk. 1 : 48). Hiermee wordt bedoeld het zwak zijn, het achteruitgezet worden, het voor niet geacht worden, dat men door het volk, dat toch het volk van God wil zijn, veracht wordt. Dat was voor de lieve David een doorn in het vlees, dat hij zo helemaal niet vooruit kon. Dit ontzettende gevoel, een niet te zijn, het gevoel van totaal onvermogen, de volkomen zwakheid, waarover ook Paulus klaagt in de 2e brief aan de Korinthiërs, waar hij schrijft, dat hem een doorn in het vlees gegeven is, een engel van de satan, die hem met vuisten slaat. — Onder „ellende" verstaat hij teleurstelling, een zich afsloven in zware arbeid, die hij, heeft opdat Gods Koninkrijk mocht geëerd en uitgebreid worden, opdat Gods Naam verheerlijkt mocht worden op aarde, terwijl hij toch bij al zijn moeite geen vrucht vond, die ontzettende ellende, waarover ook Paulus klagend uitroept: „Ik ellendig mens".

David bidt God, dat Hij toch eens het oog mocht slaan op deze moeite en deze ellende. Het moge Hem toch eens behagen aan hem, die in deze wereld geen troost, geen ontferming, geen onthaal vindt, Zijn Woord waar te maken, Zijn belofte aan hem te vervullen.

En wanneer David verder bidt: „*En neem weg al mijn zonden*" dan belijdt hij daarmee voor God, dat hij Zijn genadige hulp onwaardig is, zodat wanneer God ook werkelijk zijn moeite en ellende, zijn grote nood wilde aanzien, Hij Zich weer van hem zou moeten afwenden vanwege zijn zonden, omdat hij zelf in het geheel niet deugt. Wij mensen kunnen de nood en ellende van onze naaste opmerken en hem met hetgeen wij van God hebben ontvangen, helpen. Maar wanneer de naaste niet deugt, dan trekken wij de hand terug en denken in ons onbarmhartig gemoed: „Wat kan hier van nut zijn? was de man het waard dan zou men hem kunnen helpen, nu is echter alle hulp tevergeefs". David klaagt hier echter voor God, dat hij zich in nood en ellende bevindt en dat niet alleen, maar dat hij bovendien geheel en al niet deugt. Ja, al zou God hem ook uit zijn nood en ellende verlossen dan zal hij zelfs nog Met deugen. Daarom laat hij volgen. En neem weg al mijn zonden". Hij houdt voor God geen zonde verborgen,

maar zegt: neem weg al mijn zonden.

Wat was de zonde, die hij in de eerste plaats bedoelt? De ontzettende twijfel, de verschrikkelijke verkeerdheid in zijn nood en ellende, dat hij het „nochtans" des geloofs niet in gedachten hield, dat hij het niet begreep, waarom hij het alles had te lijden, en dat hij met nijd neerzag op hen die het naar het uitwendige beter hadden. Dat hij het maakte zoals Asaf in Psalm 73. Hij bedoelt dus zijn ongelooft, zijn verkeerde gedachten van God, dat hij acht gaf op de influisteringen van de satan, dat hij zich overgaf aan de gedachte, dat hij toch nog eens zou omkomen, dat er geen God was om hem te redden; dat hij vanwege zijn zonden in zulk een nood en ellende was terechtgekomen en dat God hem nu daarin zal laten omkomen. Dat zijn onze zondige gedachten, en het komt ons niet in de zin, dat God ons in deze nood en ellende gebracht heeft tot verheerlijking van Zijn heilige Naam. Wij zondigen afschuwelijk, dat wij zo verkeerd van God denken, dat wij Hem niet voor een eerlijk Man houden en denken, dat God Zijn Verbond zal verbreken en niet geloven, dat in het bloed van Jezus Christus een volkomen losgeld betaald is. David bidt dus, dat God hem de zonde moge vergeven, dat hij zich niet ten allen tijde buigt onder Gods Woord.

Zal dus dit gebed ook door ons in waarheid worden gebeden, dan moeten wij ons op dezelfde weg bevinden waarop David was, namelijk dat dit ene in ons hart ligt: „Niet mijn, maar Uw Naam worde geheiligd". Daartoe is echter niemand genegen, tenzij dat God hem door Zijn Heiligen Geest de levende overtuiging gegeven heeft, dat hij verloren, dat hij vloek- en verdoemenswaardig is met al zijn doen. Waar men nu de zalving ontvangen en een verslagen gemoed verkregen heeft, daar kan een mens voor niets anders meer ademen en leven dan daarvoor, dat deze Naam, die in de hemel, op aarde en in de hel geldt, alleen verheerlijkt zij. Is dat echter het geval, dan is er ook nood en ellende, een op de grond liggen, droefheid, kruis, lijden, - dan is ook het gevoel van zonde aanwezig, waarmee men voortdurend aangevochten wordt, terwijl men het maakt als een kind, dat, in plaats van aan 's vaders hand te gaan, deze loslaat en het niet verstaat, dat het alleen aan de hand van vader er gelukkig doorheen komt. Deze zonde drukt zwaar op de kinderen van God, dat zij alles niet rustig in Gods handen kunnen geven, hoewel zij dit zo graag zouden willen. Ook dat zij denken, dat God hen verlaten heeft, terwijl zij niet begrijpen dat zulk lijden de gehele broederschap op de wereld overkomt.

Maar wanneer men nu zo diep daarin terechtgekomen is, dat men niet meer weet of men God of de duivel toebehoort, wanneer men wel gevoelt: „Ik ga niet op Gods wegen en doe Zijn wil niet; wat ik lijd, dat lijd ik niet als een Christen, maar als een kwaaddoener." Wanneer men weet: „Al mijn nood en ellende heb ik zelf over mij gehaald, ik lijd het rechtvaardig omdat ik het verdiend heb, niet in de dienst van de Heere," - mens, gij hebt nochtans een God en u mag met al uw nood en ellende u tot Hem wenden met de belijdenis van uw zonden.

Het is een eigenaardig woord, deze bede: „Aanzie". Het is er mee als wanneer iemand erg ziek is en de dokter komt. De zieke legt dan voor de dokter zijn ellendige toestand bloot, toont zijn wonden en zegt: zie ze aan zie mijn ellende en mijn moeite! Van nature zijn we gewoon ons veeleer van God af te wenden en onze ellende en moeite voor Hem te verbergen en te loochenen, ook dat wij de duivel geloven, die ons influistert: „Zou God uw ellende en moeite aanzien?" Maar degenen, die evenals David in oprechtheid voor God wandelen, die wenden zich tot Hem met hetzelfde gebed. „Zie ze aan!" Dit is de wijsheid van alle heiligen, want God kan de ellende en moeite van Zijn volk niet aanzien en onbewogen blijven.

Toen Jairus de overste tot de Heere kwam met zijn nood: „Mijn dochtertje is in haar

uiterste" ging Hij met hem. Daarna kwam men zeggen, dat het dochtertje gestorven was en Jezus dit horende zei tot Jairus: „Vrees niet, geloof alleenlijk en zij zal behouden worden".

Verwonderlijk zijn de ogen des Heeren, met Zijn blik herschept Hij alles. Zolang de Heere Petrus nog niet had aangezien, ging deze voort in zijn verkeerdheid. Toen de Heere hem echter aanzag was hij genezen, zijn hart was verbroken en hij ging naar buiten en weende bitterlijk. Zo heeft de Heere de ellende en moeite van Petrus aangezien. Gelukkig de mens, die het in zijn ellende en moeite niet vergeet, dat er een geliefde broeder geweest is, die ook in zulk een ellende en moeite geweest is en tot de Heere gezegd heeft: „Aanzie mijn ellende". Deze broeder deelt het de gemeente mee: „Zo heb ik gedaan, toen ik daarin geweest ben". Hij heeft God de eer gegeven, in de nood van zijn ziel heeft hij tot God geroepen, heeft zo Gods Naam verheerlijkt, hoewel de distels en doornen van de vloek alle vrucht op de akker schenen te hebben verstikt. Hij heeft geroepen: „Zie aan wat voor een maaksel ik ben", ik moet omkomen, wanneer Gij niet op mijn ellende en moeite het oog richt. Juist dit is God aangenaam. Geen moeder kan de ellende van haar kind aanzien, liever zal ze zichzelf slachten, om het kind in het leven te behouden. Zo heeft God, onze Vader in de hemel, de ellende en moeite van Zijn kinderen aangezien en Zijn eigen Kind voor hen laten slachten op Golgotha. Deze heeft onze ellende en moeite gedragen en Hij heeft de macht om aan de ellende en moeite een einde te maken. Het is Gods gebod en wil, dat wij Hem al onze krankheden vertellen, dat wij onze zonden en etterbuilen, onze vergiftige zonden voor Hem niet verbergen, maar dat wij daarmee tot Hem gaan en Hem smeken: „Zie Gij het toch aan!" Dat wij het voor Hem toch niet verbergen, dat wij zulke mensen zijn, die zonder almachtige hulp verloren gaan.

Dat is het, wat wij onze Heelmeester, Heiland en Verlosser belijden. Het is alles mijn eigen schuld, dat ik in deze ellende en moeite gekomen ben; ik deug niet, maar vergeef mij mijn zonde, al mijn zonden.

‘Ach lieve Heere, indien Gij wilt, Gij kunt mij wel reinigen! Neem al mijn zonden op U, neem ze van mij af, draag ze weg, niet alleen mijn ellende en moeite, maar ook al mijn verkeerdheden en verdraaidheden. Uw Woord zegt het, Uw Wet beveelt het, dat ik het alles op U moet leggen. Gij hebt gezegd: Neem Mijn gerechtigheid aan en geloof dat het de uwe is.’ Amen!

Nazang: Psalm 78 : 3.

6e preek Psalm 25 : 20, uitgesproken 22 Februari 1832

Gezongen: Psalm 42 : 5, 6 en 7

Psalm 119 : 24

Psalm 89 : 1

Tekst: Psalm 25 : 20: „**Bewaar mijn ziel en red mij; Laat mij niet beschaamd worden, want ik betrouw op U**”.

Mijn geliefden!

Ik heb u al herhaaldelijk gezegd, dat deze Psalm een Psalm van David is, dus van een waarlijk wedergeboren, bekeerde en heilige man. „En al wat tevoren geschreven is, is tot onze lering tevoren geschreven, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hoop hebben zouden" (Rom. 15 : 4). U hebt het gehoord, David weet zijn eigen ziel niet te bewaren, en omdat hij dat niet weet, bidt hij God, dat Hij het moge doen. Toen David deze woorden bad, ging hij niet zo rustig zijns weegs, maar hij verkeerde in allerlei nood naar ziel en lichaam, want hij bidt: „Red mij!" Daar ziet u, dat hij in het geheel geen wijsheid in zichzelf gehad heeft, dat hij niet geloofd heeft, dat hij verstand en kennis had om het gevaar te ontgaan. Wat denkt zo menig een van ulieden? Dit: ‘Ja, wanneer ik het geloof had, dat die en die bezit, ja wanneer ik zo er bij stond als deze of gene dan zou ik het wel weten! Wanneer ik eerst maar eens wist dat God mij genadig is, dat Hij mij als Zijn kind aanziet, dan zou ik het wel weten.’ Nu, wat zou u dan wel weten? Hoe ge u zou kunnen redden? U zou dan uw ziel in eigen hand hebben. Dat heeft David niet meer gekund. Hij, die deze woorden gesproken heeft, was omgeven door vijanden, bijvoorbeeld van de Filistijnen, van vijanden van God en Christus, vijanden der gerechtigheid, die echter in naam en naar het schein als vrienden zich voordeden, die hetzelfde geloof hadden en van dezelfde belijdenis waren. Daarbij komen nog de vijanden die in onszelf gevonden worden en de oude boze vijand, die in de lucht heerst.

Wanneer David bidt: „Bewaar mijn ziel dan bedoelt hij daarmee niet in de eerste plaats het aardse leven. Het ging hem daarom, dat zijn ziel in het eeuwige leven staande zou gehouden worden. Hij verstaat door „mijn ziel" datgene, waardoor hij geestelijk leeft, hetgeen God door Zijn heiligen Geest in hem geblazen heeft bij de wedergeboorte.

De mens bestaat uit lichaam en ziel. De ziel is het die denkt, overdenkt en gevoelt. Waar nu een door God verlichte, met Zijn genade bestraalde ziel is, die Gods Woord aangenomen heeft, daar is ook haar denken, overdenken en gevoelen in de Heilige Geest. Zij verlangt naar de onderwijzing, de leiding en de troost van de Heilige Geest. En nu bidt David, dat God deze zijn ziel mocht bewaren, opdat zij niet zou omkomen. Want al heeft iemand ook alle mogelijke kennis en verstand van geestelijke dingen en al heeft hij rijke bevindingen, dan kan hij met al deze schone dingen toch niets uitrichten wanneer hij zijn weg alleen moet gaan, maar hij zal met al zijn geestelijkheid in het ongeluk storten. David belijdt en gevoelt dit en daarom zegt hij: „Bewaar mijn ziel enz."

Laat ons dit ter harte nemen. Het is altijd weer zo bij de mens, dat hij wat in de hand wil hebben, dat hij wat zijn wil, dat hij denkt: Wanneer ik dit of dat van de Hemel zou ontvangen, dan zou ik het wel in orde krijgen, dan zou het goed gaan. Nu moeten we echter hier van David leren, dat dit niet het geval is. Maar de mens maakt zich altijd

weer verkeerde gedachten van de gehele weg. Al is er veel Godskennis, toch kan men het niet nalaten alles naar de maatstaf van vlees te beoordelen; want de mens wil niet overblijven als een arm zondaar, maar zichzelf versieren met hetgeen van God is. Wij moeten het echter vasthouden, dat de mens niets goeds doen kan, en kon hij het, hij zou het niet eens willen. Daarom: „Bewaar mijn ziel". Onze rust moet daarin bestaan, dat wij geen ogenblik geloven, dat onze ziel in rust is, maar dat wij voortdurend tot God gaan en roepen: „Bewaar mijn ziel". Zo schrijft ook Petrus: „Die in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid". (1 Petrus 1 : 5). Dit bewaren is een bewaren tot redding, tot heil, tot zaligheid, door Goddelijke macht en kracht; anders is het met de ziel uit en gedaan.

U zou kunnen denken: „Bewaar mijn ziel", en „red mij", zal toch wel hetzelfde zijn al is het in twee woorden uitgedrukt. Dit is echter niet het geval. Toen onze Heere aan het kruis hing en zag dat alles volbracht was, deed Hij het rijk des duivels ineensstorten, doordat hij zich in de dood stortte en zei: „Vader, in Uwe handen beveel ik Mijn geest", en daaraan vasthield; „Gij zult Mijn ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie". (Luk. 23 : 46 en Ps. 16 : 10). Daar was het ook: „Bewaar Mijn ziel en red Mij". Het lichaam mag ondergaan, wanneer de ziel maar gered wordt. Is echter de ziel verloren, dan komt het lichaam ook om. Daarom verkeert de ziel altijd in groter gevaar dan het lichaam. Zij heeft te doen met onzichtbare vijanden, met de duivel en de wereld, met machtige vijanden. Bovendien is de duivel sluw en listig, de ziel daarentegen onnozel en dom. De wereld heeft een geweldige aantrekkingskracht, de weerstand van de ziel is echter erbarmelijk zwak; zodat onze kostelijke ziel elk ogenblik in het grootste gevaar verkeert. Wij houden echter het kostbare voor het geringste en het lichaam voor het voornaamste. Men is bezorgd om kleding en voedsel voor het lichaam. Of de ziel echter kleding en voedsel hebbe, dat is bij ons zo geen levensvraag. Wij onthouden onze arme ziel veeleer haar voedsel waar ze van leven moet en brengen haar kleed in de lommerd. Ter wille van het lichaam verwaarloost men de belangen der ziel, ja men laat ze omkomen. Wanneer echter het lichaam schade lijdt kan dit verholpen worden, maar - ziel verloren, alles verloren.

Mijn geliefden, u die hier kennis aan hebt, zult met mij voor God belijden, dat wij onze ziel erg stiefmoederlijk behandelen, ja, dat wij een tiran voor haar zijn. Wanneer wij dat erkennen en belijden, dan zijn wij al ver gevorderd, en dan rijst ook zeker het gebed op: „Bewaar mijn ziel en red mij. Red mij uit het slijk, uit de kuil, uit de macht der vijanden; zij houden mij vast, ik kan niet uit hun hand loskomen".

Maar let eens op mijn ziel! Merkwaardig: David, deze held zonder weerga, deze geweldige man, vertrouwt niet op zijn zwaard, niet op zijn dapperheid, ook niet op zijn geloof, maar hij zet het op een roepen. Hij zegt: „Laat mij niet beschaamd worden, want ik betrouw op Dat is: hij vertrouwt op hetgeen God gezegd heeft. Is men dan gered van de vijanden? Ja! Komt men dan niet om? Nee! Maar nu gaat dat één of tweemaal of misschien driemaal goed maar dan kan men het niet meer vasthouden en het wordt opnieuw openbaar, dat het niet afhangt van het willen, lopen en de kracht van de mens; ook niet van zijn geloof, maar alleen van de barmhartigheid Gods. Ja, een poosje gaat het goed, men kan dan de vijanden verhouwen en met zijn God over de muur springen; maar de mens is mens, en in een ogenblik heet het weert „De Filistijnen over u, Simson!" Wanneer David nog enigszins raad geweten had, dan had hij zo niet geroepen: „Laat mij niet beschaamd worden". Maar wij zien uit deze woorden, dat hij in diepe nood was, en toen riep hij dan tot de God, Die hem tot Zich

getrokken had uit louter barmhartigheid. Hij heeft zijn toevlucht niet genomen tot de nieuwe eigenschappen, die hij met het geloof had ontvangen, maar steeds alleen tot God. Hij berustte niet in de nood, maar riep tot Hem, Die alleen redden kon.

Wij lezen dit hier, opdat wij het ook zo zullen maken. God heeft ons toch Zijn Zoon gegeven, opdat wij in Hem de verzoening zouden hebben voor onze zonden; - zo mogen wij dan ook tot Hem vluchten, tot Hem roepen en aanhouden in iedere nood. Is David door eigen of door vreemde schuld in deze nood gekomen? Ik zie, dat de vijanden hem wrevelig haatten, de vijanden wilden rechtvaardig zijn. David predikte echter de gerechtigheid, die alleen in Christus is, die alleen aan het geloof toegerekend wordt. Nu zochten zij bij David allerlei goddeloosheid, omdat zij de gerechtigheid uit het geloof haatten. In dit opzicht had hij geen schuld.

Maar wij lezen in vers 7: „Gedenk niet aan de zonden mijner jonkheid enz.". En in vers 18: „Neem weg al mijn zonden!" Zo was hij dus in nood vanwege zijn zonde. Maar in welk een nood de ziel zich ook bevindt, hetzij met of zonder schuld, zo moeten wij toch tot deze slotsom komen: „Al heb ik een goede zaak of een verkeerde, ik vlucht tot God!" En wie zo, met een verbijzeld hart, tot God gaat in belijdenis van zijn zonde, die wil God naar Zijn barmhartigheid aannemen. Er bestaat geen nood, geen ellende, geen droefenis, waaruit God niet wil uithelpen, wanneer wij ons maar tot Hem wenden. Dat heeft David gedaan. De meesten doen het niet en vinden dan ook geen redding. David had niets, zag niets en ging zo naar de Heere. God heeft gezegd: „Roept Mij aan in de dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren". (Ps. 50 : 15). „Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven"; en: „Klopt, en u zal opengedaan worden". „Al wat gij de Vader zult bidden in Mijn Naam dat zal Hij u geven", (Matth. 11 : 28; Matth. 7 : 7; Joh. 16 : 23). David roept, maar de hulp blijft uit. Het wordt donkerder en donkerder. De wateren stijgen hoger en hoger. Hij roept, hij worstelt, maar het wordt hoe langer hoe erger. Een stormwind verheft zich in de ziel: „leeft God nog wel? Of is het alles inbeelding? Hoort God? Kan Hij horen? Ben je niet een te groot zondaar?" Niet alleen van binnen; ook van buiten stormt het op hem los.

David heeft niet alleen schuld bij God, ook de mensen heeft hij tegenover zich. Helpt God nu niet, hoort Hij het gebed niet, dan heeft de duivel het gewonnen, dan is de gehele weg, het gehele geloof ijdel, dan is er tenslotte geen God en geen hel, dan is het gehele Woord onwaar en heeft de duivel recht, als hij zegt: „Waar is nu uw God?" Daarom houdt David bij God aan terwijl hij zegt: „Laat mij niet beschaamd worden, redt Uw eer tegenover mijn vijanden, laat mij niet beschaamd worden". Amen!

Nazang: Psalm 89 : 1.